SFÂNTUL NICOLAE VELIMIROVICI

EPISCOPUL OHRIDEI ȘI JICEI

PRIN FEREASTRA TEMNIȚEI

Predania

SFÂNTUL **NICOLAE VELIMIROVICI**

EPISCOPUL OHRIDEI ȘI JICEI

PRIN FEREASTRA TEMNIȚEI

traducere din limba sârbă de

IONUȚ și SLADJANA GURGU

---

tipărită cu binecuvântarea

PREASFINȚITULUI

PĂRINTE GALACTION

Episcopul Alexandriei și Teleormanului

București 7517 / 2009

Predania

După părerea mea, Sfântul Nicolae Velimirovici este ultimul mare proroc al Creştinătăţii şi dacă noi nu vom da ascultare sfaturilor şi avertismentelor sale, vom avea soarta pe care o are poporul Sârb, în această fărâmiţare în care se află acum. Pentru că ceea ce spune acest sfânt poporului Sârb este valabil pentru toate popoarele ortodoxe. Atunci când nu se mai mărturiseşte credinţa şi nu este cine să apere valorile credinţei, acea credinţă este moartă, după cum moartă va fi şi soarta acelui popor.

Arhimandrit ***Iustin Pârvu***
Mănăstirea Sfinţii Arhangheli
Mihail şi Gavriil – Petru Vodă

ÎN LOC DE PREFAȚĂ

ACESTE PAGINI AU FOST SCRISE DE VLĂDICA NICOLAE pe când era întemniţat în lagărul cu trist nume de la Dachau, lângă München, în Germania anului 1945. Pentru ca manuscrisul să nu fie găsit de paznici, l-a păzit cu grijă, şi nu a îndrăznit să scrie cuvintele German şi Germania întregi, ci numai cu iniţiala G.

„Oricine poate fi proroc," spunea Vlădica Nicolae. „Spune-i celui ce lucrează răul că rău va petrece, iar celui ce lucrează binele că va fi răsplătit, şi nu vei greşi niciodată, deoarece aceasta este însăşi legea cea veşnică a firii. Niciodată în istorie răul nu a rămas nepedepsit sau binele nerăsplătit."

Pentru că s'a şcolit în Apus şi a străbătut aproape toate ţările Europene, Nicolae a cunoscut mai bine decât oricare alt Sârb sufletul omului Apusean şi a sesizat căile greşite pe care se grăbeşte vechiul continent. Plin de îngrijorare, şi-a dat seama că Europa, care a purtat de-a lungul veacurilor stindardul Creştinismului, a început să se îndepărteze de Hristos şi să se întoarcă către lumea aceasta, să se întoarcă dinspre Duh înspre materie, iar Evanghelia pe care au jurat şi după care au trăit întemeietorii culturii Europene a început să fie înlocuită de ştiinţă. În locul lui Dumnezeu s'a înălţat ca ideal şi idol Omul.

„Cei aleşi de Dumnezeu spre a fi sarea şi lumina lumii şi-au pierdut gustul şi s'au întunecat... Nici India, nici China, nici Africa nu-i mai socotesc pe oamenii albi drept sare şi lumină, ci, din păcate, fără de gust şi întunecaţi..." – plânge Nicolae, încă din anul 1921. Colonizările şi războaiele purtate sânt numai câteva dintre urmările acestei îndepărtări de Dumnezeu a omului European. În cartea „Războiul şi Biblia," Vlădica ne întăreşte că acesta a fost pricina Primului Război Mondial, ce va aduce în curând noi curgeri de sânge. În chip prorocesc, până în amănunt, el a prevăzut cel de-al Doilea Război Mondial şi a înfăţişat vizionar armele şi metodele folosite.

A văzut şi a simţit pe pielea sa împlinirea acestor prorocii în mai multe temniţe nemţeşti, între 1941 şi 1945, unde, împreună cu Întâi-stătătorul Bisericii Sârbe, fericitul întru adormire Patriarh Gavriíl, a fost închis de Gestapo.

Maltratările zilnice ale întemniţaţilor, spânzurările, crematoriile şi camerele de gazare de la Dachau erau urmările înspăimântătoare ale culturii Europene, dovada până unde poate cădea omul atunci când se îndepărtează de Dumnezeu. Constatarea lui Voltaire, că omul ajunge cea mai cumplită fiară atunci când iese Dumnezeu dintr'însul, s'a dovedit a fi prea blândă, căci în ultimul război unii oameni au fost mai răi decât fiarele.

Vlădica povesteşte că în iadul Dachaului, într'o zi, „mă aflam, ca întotdeauna, în celula mea din închisoare. Dintr'odată intră un tânăr ofiţer German, paznic al lagărului, şi mă întrebă: «Oare dumneavoastră credeţi cu adevărat în Dumnezeu?» «Nu», i-am răspuns eu. «Sânt fericit să văd un om învăţat», se bucură acesta, şi continuă: «Când eram copil credeam, căci aşa am fost învăţat, dar acum nu mai cred deloc». Atunci i-am spus: «Cazul meu e diferit de al dumneavoastră. Când eram copil credeam, dar acum nu mai am nevoie să cred, căci ştiu că este Dumnezeu. Prin cercare, credinţa mea a ajuns o certitudine. Ştiu acum că este Dumnezeu». Foarte mânios, acesta trânti uşa şi plecă. În acea seară nu am primit cina, dar am simţit mulţumire în suflet."

Oamenii noştri şcoliţi în Apus s'au molipsit de acest microb al atheismului, l-au adus şi pe meleagurile noastre, şi au otrăvit poporul nostru cu el. Prin acesta, s'a dărâmat şi s'a nimicit tot ce era sfânt şi cinstit în poporul nostru. Sântem martori la ce au dus toate acestea.

Paginile care urmează sânt plângerile acestui Proroc Ieremía al Sârbilor pe ruinele evlaviei şi cinstirii tradiţionale a poporului său, precum şi îndemnurile sale către copiii Sfântului Sávva de a se lecui şi a se mântui de „ciuma albă" – aşa cum numea el cultura Europeană contemporană fără de Dumnezeu.

Himelstyr, Martie 1985
Episcopul ***Lavréntie***

SCRISORILE 01–11

01 Am păcătuit şi ne-am luat răsplata.
L-am defăimat pe Domnul Dumnezeu,
şi ne-am primit pedeapsa.
Ne-am întinat de toată fărădelegea, şi ne-am curăţit prin sânge şi lacrimi.

Am călcat în picioare tot ce-a fost sfânt pentru străbunii noştri, şi din această pricină am fost la rându-ne călcaţi.

Am avut şcoală fără credinţă, politică fără cinste, oaste fără dragoste de ţară, stat fără binecuvântarea lui Dumnezeu. De acolo ni s'a tras năruirea şcolii, a politicii, a oştirii şi a statului.

Douăzeci de ani ne-am străduit să nu fim noi înşine, de aceea străinii ne-au învăluit cu întunericul lor.

Douăzeci de ani ne-am batjocorit strămoşii pentru că se închinau Împărăţiei cereşti şi, de aceea, am pierdut şi împărăţia pământească cea leproasă. Cu ce măsură i-am măsurat pe Dumnezeu şi pe străbuni, cu aceea am fost măsuraţi.

Şi, totuşi, am fost miluiţi. Pentru ocările aduse cu gândurile şi cu cuvintele şi cu faptele, pentru ocările nemaiîntâlnite şi nenumărate aduse Înălţimii Sale Împăratul împăraţilor, Domnul Dumnezeu, vreme de douăzeci de ani întregi, am fost osândiţi la moarte. Osânda începu să fie dusă la îndeplinire, şi fiecare al optulea Sârb fu ucis. Apoi pedeapsa cu moartea se schimbă, şi am fost osândiţi la robie pe viaţă, la robie veşnică sub lanţurile Nemţilor. Dar când ţara Sârbilor începu să clocotească de sângele şi de lacrimile sărmanului norod, când lumânările de la Slavă[1] ale celor întemniţaţi erau aprinse de mâini vlăguite şi stinse de lacrimi, când rugăciunile pătimitorilor Sârbi mişcară îngerii şi sfinţii spre a cere mila Domnului, atunci, din nou, Atotmilostivul îmblânzi pedeapsa, şi micşoră osânda robiei

1. Praznicul sfântului ocrotitor al familiei. *(n.tr.)*

pe viaţă la doi ani de robie. Pentru cei douăzeci de ani de viaţă petrecuţi în fărădelegi, norodul Sârbesc a primit doar doi ani de robie. Oare nu este aceasta dumnezeiască milă? Oare s'ar găsi pe faţa pământului vreun împărat care să rabde douăzeci de ani mustrările şi batjocorile, şi, totuşi, să-i ierte pe cei care l-au huiduit şi batjocorit? Niciodată şi nicăieri. Atâta milostenie doar la Domnul Dumnezeul nostru putem afla.

Ce cale să urmăm acum? Nu pe aceea, oricare, doar nu pe aceea pe care am mers două decenii, nu!

Ce să facem acum? Orice, numai nu ceea ce am făcut între cele două războaie mondiale.

Să nu păcătuim, ca să nu pătimim din nou.

Să nu-l batjocorim pe Împăratul Domnul Dumnezeu, ca să nu căpătăm o pedeapsă mai mare, şi poate, vai! fără de îndurare.

Să nu ne întinăm de ticăloşie, ca să nu trebuiască iarăşi să ne curăţim prin sângele şi lacrimile noastre.

Să nu călcăm cele sfinte ale străbunilor noştri, ca să nu fim din nou striviţi.

Şcoala să fie cu credinţă, politica cu cinste, oastea cu dragoste de ţară, statul cu binecuvântarea lui Dumnezeu.

Fiecare să se întoarcă către Dumnezeu şi către sine; nimeni să nu fie în afara lui Dumnezeu şi în afara sinelui, pentru a nu fi învăluit de înfricoşatul întuneric al străinului cu nume frumos şi îmbrăcăminte pestriţă.

Fiecare Sârb cu dragoste de ţară să se silească să câştige Împărăţia Cerurilor, căci numai în acest chip se poate păstra vreme îndelungată şi împărăţia pământească.

Când poporul nostru zicea: „Dreptatea ţine ţara şi cetăţile ei," e ca şi când ar fi zis: „Împărăţia Cerurilor ţine împărăţia pământească." Căci dreptatea e una din multele puteri ale Împărăţiei Cerurilor.

A doua putere este credinţa, a treia dragostea, a patra adevărul, a cincea milostenia, a şasea înţelepciunea, a şaptea curăţia, şi tot aşa – sânt aproape fără de număr şi de sfârşit.

Gândiţi-vă pe care dintre aceste puteri o aveţi, şi pe care nu o aveţi. Grăbiţi-vă să le dobândiţi pe toate. Astfel, veţi fi desăvârşiţi, precum Tatăl vostru ceresc desăvârşit este. Astfel vă veţi împotrivi întunecatelor puteri ale iadului ce au stăpânit asupra ţării noastre, care multă vreme ne vor chinui în amintire, precum un vis înspăimântător. Astfel, în cele din urmă, înarmaţi cu puterile cereşti, cel mai bine veţi întări şi dragostea de ţară, şi numele vostru de Creştini ortodocşi. Să vă fie în ajutor Domnul Hristos, împreună cu Tatăl şi Duhul Sfânt, în vecii vecilor. Amin.

02

Ne-am adunat azi ca, împreună şi în faţa lumii, să aducem mulţumită deplină Celui ce pe toate le vede, pe toate le ştie şi tuturor după dreptate le judecă.
De ce spun împreună şi în faţa lumii? Pentru că se poate aduce mulţumire lui Dumnezeu şi în singurătate şi în ascuns. Fiecare Creştin în singurătate şi în ascuns varsă din inima lui, precum fumul de tămâie, rugăciunea de mulţumire către Domnul său. Lucrând astfel, împlinim porunca lui Hristos care glăsuieşte: *Iar tu, când te rogi, intră în cămara ta, şi încuind uşa ta, roagă-te Tatălui tău celui întru ascuns; şi Tatăl tău cel ce vede întru ascuns va răsplăti ţie la arătare*. /Mat. 6:6/[2] Aşadar să ne rugăm şi în taină, să ne rugăm şi cu toţi de faţă. Ne

2. Citatele scripturistice au fost date potrivit ediţiei Sfântului Sinod din 1914, cu unele îndreptări şi uniformizări tacite ale textului. *(n.ed.)*

rugăm fiecare în parte, ne rugăm şi toţi împreună în Biserică. Astfel ne asemănăm cântăreţilor, ce cântă fiecare în casa lui, dar se arată şi în faţa lumii, pentru a cânta în cor; sau muzicanţilor ce cântă pentru sine în odăile lor, dar şi în marile orchestre, pentru lume. Deci în cel ce se roagă în sine şi pentru sine, dar nu vine la rugăciunea de obşte şi cu toţi de faţă, într'acela se află sămânţa mândriei şi a iubirii de sine. Acela se poartă ca şi cum nu ar fi citit cuvântul Mântuitorului: *Unde sânt doi sau trei adunaţi întru numele meu, acolo sânt şi eu în mijlocul lor.* /Mat. 18:20/ Iar pe cel ce vine la Biserică doar pentru rugăciunea de obşte şi cu toţi de faţă, şi niciodată nu se roagă lui Dumnezeu singur şi în taină, pe acela îl va judeca Dumnezeu ca pe unul ce caută să fie bineplăcut oamenilor şi ca pe un făţarnic.

De aceea, cu dragoste neprefăcută faţă de voi şi cu frică pentru sufletele voastre, vă îndemn să vă rugaţi lui Dumnezeu în amândouă chipurile, şi în ascuns şi cu toţi de faţă, şi singuri şi împreună. Căci aşa se propovăduieşte în Evanghelie şi s'a sfinţit de predania Bisericii, vreme de mii de ani.

Am mai spus că ne-am adunat azi pentru a aduce mulţumită deplină Ziditorului şi Tatălui nostru. De ce zic mulţumită deplină? Pentru că unii sânt obişnuiţi să dea mulţumită lui Dumnezeu doar atunci când Dumnezeu dăruieşte, dar nu şi când Dumnezeu ia; şi încă, să-i dea mulţumită numai când miluieşte, nu şi când mustră; şi încă, să-i dea mulţumită numai când Dumnezeu, asemenea unui doctor, ne oblojeşte rănile, dar nu şi când taie, cu un cuţit ascuţit, carnea putrezită din trupul nostru. O astfel de mulţumită Îl mânie pe Dumnezeu. Căci totdeauna Dumnezeu are în vedere binele nostru din urmă, mântuirea noastră cea veşnică – şi atunci când dă, şi atunci când ia; şi atunci când miluieşte, şi atunci când mustră; şi atunci când oblojeşte, şi atunci când taie. Prin urmare, noi, ca făpturi înţelegătoare, sântem datori să aducem mulţumită lui Dumnezeu

întotdeauna şi pentru toate, după cum porunceşte cu înţelepciune Apostolul Pável: *[Să fiţi] mulţămind pururea pentru toate lui Dumnezeu şi Tatăl,* /Efes. 5:20/ şi încă înnoieşte într'o altă epistolă: *Întru toate mulţămiţi.* /I Thes. 5:18/ Şi marele stâlp al Bisericii Ortodoxe, Sfântul Ioán Gură de Aur, spune astfel despre acest lucru: *Cine rabdă suferinţa mulţămind Domnului, primeşte cununa muceniciei.* Iar despre mucenicii ortodocşi ştim că dădeau slavă şi mulţumită lui Dumnezeu când chinuitorii îi biciuiau şi junghiau, şi îi duceau la tăierea capului. Încă şi cuvântul acesta este al lui Gură de Aur: *Nimic nu e mai sfânt decât gura ce în scârbe ridică mulţumire lui Dumnezeu.*

Aşadar, este drept şi după cuviinţă să aducem deplină mulţumită lui Dumnezeu. În starea noastră, o deplină mulţumită ar fi dacă Îi vom mulţumi lui Dumnezeu atât pentru căderea ţării noastre, cât şi pentru izbăvirea ei din nenorocire; atât pentru robie, cât şi pentru slobozire; atât pentru grozăviile pe care le-am trăit, cât şi pentru bucuria ce o trăim; atât pentru cele pierdute, cât şi pentru cele câştigate; atât pentru acea cumplită noapte însângerată, cât şi pentru această luminată şi senină dimineaţă a noii zile.

Ţara noastră s'a destrămat – să zicem: slavă şi mărire Ţie, Dumnezeule! Ţara a renăscut – să zicem: iarăşi, slavă şi mărire Ţie, Dumnezeule! Căci de n'ar fi căzut ţara precum s'a rânduit, şi dacă ar mai fi dus-o încă douăzeci de ani, ar fi căzut poporul – şi aceea ar fi fost de fapt adevărata nenorocire. Aşa de repede a început poporul să se strice, încât se năpustea către o pierzanie de neocolit. Ori pierderea statului, ori pierderea poporului. Dumnezeu a lovit la vremea potrivită ce este ieftin, pentru a păzi ce este mai de preţ. A căzut statul, a dăinuit poporul. Câtă vreme este familie, va fi şi casă – însă de nu vor mai fi familii, cine va reface casa năruită?

Iată din nou ţara noastră! Iată din nou scumpa libertate! Slavă şi laudă Ţie, Doamne, pentru darul Tău, rugăciunea Ta şi negrăita Ta

iubire de oameni. Lăsaţi-mă, însă, din locul acesta sfânt şi înfricoşat, să vă vestesc cu tărie un cuvânt cumplit: Dacă vom fi din nou ticăloşi şi ne vom lepăda de Dumnezeu, aşa cum am mai făcut, Dumnezeu va bate şi ţara şi neamul, şi se vor prăbuşi şi una şi alta pe veci. Şi vom fi spre râsul, pomenirea şi pilda altora.

Ajută, Doamne, tuturor, şi Sârbilor, să se pocăiască, să se îndrepte şi să se curăţească de păcate, şi să Te proslăvească pe Tine, Dumnezeu şi Tatăl, pe Care Îl slăvesc toate oştile cereşti ale îngerilor şi drepţilor. Amin.

03 În Sfânta Scriptură se află înscrise şi aceste cuvinte ale Domnului, pline de mustrări pentru poporul Israilitean: *Două şi rele a făcut norodul meu: m-au părăsit pre mine, izvorul apei vieţii, şi şi-au săpat luişi fântâni surpate, carile nu vor putea ţinea apă.* /Ier.2:13/

Sfânta Scriptură este fără de greşeală. Ea este rânduiala Cosmosului, lăsată de Dumnezeu. În Sfânta Scriptură se lămureşte rostul fiecărui om şi fiecărui neam. Tot cuvântul dumnezeiesc din această sfântă Carte a Cărţilor este şi descoperire a adevărului, şi dreptar în viaţă. Toată civilizaţia modernă nu a izbutit să clintească nici măcar un cuvânt al Sfintei Scripturi. Toată ştiinţa Europeană nu e în stare să înlocuiască nici măcar o poruncă a Domnului.

Se vor scrie cărţi peste cărţi despre pricinile destrămării Iugoslaviei, dar nu vor putea arăta limpede cele ce în Sfânta Scriptură se spun într'o singură propoziţie.

Aşadar, de ce a căzut un stat de vârsta unui copil? În orice caz, nu din pricina bătrâneţii, veţi spune. Însă eu vă zic că din pricina bătrâneţii şi prea-îmbătrânirii. Iugoslavia a căzut din pricina

bătrâneţii şi prea-îmbătrânirii, o repet. Prin obârşia naşterii sau facerii, ea a fost foarte tânără, iar asemuită cu statele vechi de o mie de ani din Răsărit şi din Apus, era cu adevărat la vârsta copilăriei. Dar, după păcatele ei, era bătrână. După păcatele şi fărădelegile sale, era bătrână şi prea-îmbătrânită. Din această pricină, moartea s'a năpustit asupra ei şi a sugrumat-o.

Iată o pildă: doi tineri au făcut armata, apoi fiecare s'a dus în calea lui. Unul dintre ei a fost serios şi cu băgare de seamă, iar al doilea uşuratic şi destrăbălat. S'au întâlnit peste trei ani. Prietenul cel cu băgare de seamă, sănătos, puternic şi vesel, privi la prietenul lui nechibzuit şi rămase uimit. Vedea în faţa sa nu un tânăr de 25 de ani, ci un bătrânel de 25 de ani, încărunţit, gârbovit, ofticos.

Cum eşti? Ce faci? îl întreabă cel sănătos pe cel bolnav.

Iată, cum să fiu? Aştept cu frică luna lui Februarie.

Şi de ce se temea, nu a scăpat. Căci şi acest lucru este scris în Sfânta Scriptură, ca şi cuvânt al lui Dumnezeu: *Te va găsi aceea de care tu te temi.* Şi tânărul îmbătrânit nu a scăpat de ce se temea. Moartea l-a aflat plimbându-se agale în luna lui Februarie, l-a atins doar cu degetul mic, şi el s'a stins. Păcatele, ca nişte viermi, rod şi fărâmiţează instituţiile tinere şi foarte tinere. Iugoslavia era îmbătrânită şi prea-îmbătrânită de păcate, de aceea a căzut şi s'a prăbuşit.

Două rele a făcut poporul în Iugoslavia. Au lepădat pe Dumnezeu, izvorul apei vieţii, acesta e întâiul păcat, întâiul rău – şi şi-au săpat fântâni surpate, care nu vor putea ţine apă – acesta e al doilea păcat, al doilea rău. Păstorii şi cârmuitorii poporului l-au părăsit pe Hristos Dumnezeu, Cel ce este întotdeauna izvor de apă proaspătă şi sănătoasă, şi au început, după pilda popoarelor eretice şi fără de Dumnezeu, să sape puţuri seci, să adune apă de ploaie. Acestea numeau puţurile seci „cultură şi civilizaţie," sau „ştiinţă şi modernism," sau „progres," sau „modă," sau „sport" – şi tot aşa.

Ne-am lepădat de Hristos, de aceea ne-a lepădat Hristos.
Iugoslavia a însemnat îndărătnicie împotriva lui Hristos, îndărătnicie împotriva Sfântului Sávva, îndărătnicie împotriva a tot ce e Sârbesc, îndărătnicie împotriva trecutului neamului Sârbesc, îndărătnicie împotriva cinstei şi înţelepciunii poporului, îndărătnicie împotriva tuturor celor sfinte ale neamului – îndărătnicie, doar îndărătnicie! Din această pricină am avut un stat fără binecuvântarea lui Hristos, libertate fără bucurie, război fără lupte, prăbuşire fără biruinţă, suferinţă fără de seamăn.

Însă, de această dată, toată răutatea omenească s'a întrecut pe sine, ba chiar şi înţelegerea omenească. Când a început să plângă toată inima Sârbească, Dumnezeu şi-a întins mâna către cel ce se îneca. Când tot poporul şi-a îndreptat privirea către Domnul cel Viu, şoptindu-i din inimă însângerată: *Nu ne lăsa pre noi folosinţei omeneşti, ci ne miluieşte pre noi, că la tine este mântuirea*, atunci Domnul ne-a izbăvit, şi a curăţat pământul nostru de Nemţi, ne-a dat înapoi libertatea şi ne-a dăruit ţara. Slavă şi laudă Ţie, milostive Doamne!

Dar să ştiţi şi să spuneţi neîncetat copiilor voştri că Domnul s'a milostivit de noi cu condiţia nerostită de a nu ne mai lepăda niciodată de El, de izvorul dătător de viaţă al apei celei vii, şi de a nu mai săpa, întorcându-i spatele lui Hristos, precum ereticii şi cei fără de Dumnezeu, puţuri seci în jurul cărora oamenii stau şi aşteaptă, şi mor de sete. S'a milostivit şi sub cuvânt ca nimeni să nu mai cuteze a se îndărătnici împotriva celor sfinte ale lui Dumnezeu şi ale neamului, iar poporul să stea sub flamura lui Hristos şi să proslăvească, mai puternic şi stăruitor, cu gândurile, cu cuvintele şi cu faptele, pe Dumnezeu cel Unul în Treime, Tatăl şi Fiul şi Sfântul Duh, în veacul veacului. Amin.

04 *Iată ziua Domnului vine nevindecată de iuţime şi de mânie, ca să facă lumea pustie şi pre păcătoşi să piarză dintr'însa (…) Şi vor fi cei rămaşi cinstiţi mai vârtos decât aurul cel nelămurit, şi omul mai cinstit va fi decât piatra Sapfirului.* /Isa.13:9,12/

Mulţi oameni nu simt existenţa văzduhului până ce nu începe să bată vântul. Alţii nu se gândesc la lumină până ce nu se lasă întunericul.

Aşa şi mulţi Creştini, nici nu au simţit că este Dumnezeu, până ce nu s'a ridicat viforul acestui război; nici nu s'au gândit la Dumnezeu în vremea în care asupra lor lumina pacea şi zâmbea fericirea. Dar când s'a pornit viforul războiului şi, împreună cu acesta, s'a lăsat întunericul tuturor răutăţilor, atunci şi-au adus aminte de Dumnezeu; nu numai atât, ci nici la celelalte lucruri nu se puteau gândi afară de Dumnezeu.

Ziua Domnului! Aşa se numeşte în Sfânta Scriptură, ziua Domnului, ceea ce este pentru oameni noapte, noapte cumplită, întuneric cu fulgere, sânge şi fum, frică şi cutremur, sânge şi groază, foc şi măcel, geamăt şi horcăit – acestea se numesc în Sfânta Carte a lui Dumnezeu Ziua Domnului. Vă întrebaţi, oare, cum aşa? De ce acestea? Simplu, pentru că în astfel de împrejurări şi din pricina unor astfel de împrejurări, oamenii răsfăţaţi şi neobrăzaţi ajung să înţeleagă pe deplin că Dumnezeu este tot, iar omul nimic. Îngâmfaţii se acoperă cu ruşine, cei înfumuraţi îşi pleacă privirea spre pământ, bogătaşii merg cu buzunarele întoarse pe dinafară, cârmuitorii doresc ca măcar vreun jandarm străin să intre în vorbă cu ei, ofiţerii îşi alcătuiesc oaste din oameni sărmani, fără nici un subordonat, dar cu bătrâni fără de număr, preoţii odinioară nepăsători plâng în faţa bisericilor năruite, femeile odinioară mânioase, acum zdrenţăroase şi nespălate, gătesc coceni pentru prânz – şi toţi împreună cugetă la măreţia lui Dumnezeu şi la nimicnicia oamenilor.

Iată de ce acea înfricoşată noapte se cheamă Ziua Domnului. Pentru că a venit rândul lui Dumnezeu să se arate. Câtă vreme a durat liniştea omului de zi cu zi, el nu îşi amintea de Dumnezeu, ba chiar se înălţa mai presus de Dumnezeu şi râdea de cei cucernici, îi batjocorea pe cei ce-l chemau să meargă în Biserică, la rugăciune. Dar când vine înfricoşata zi a Domnului, toţi oamenii se întorc la Dumnezeu, recunosc puterea lui Dumnezeu, se interesează de Biserică, îi cinstesc pe preoţi, caută să citească sfintele cărţi, suspină, se ruşinează de trecutul lor, se căiesc de păcatele lor, fac milostenie săracilor, cercetează bolnavii, postesc, se împărtăşesc – pentru că gândesc la apropierea morţii lor şi la acea lume unde altfel este Ziua Domnului, liniştită, luminoasă, plină de bucurie şi veşnică.

Şi vor fi cei rămaşi, grăieşte Domnul prin Prorocul Isaía, *cinstiţi mai vârtos decât aurul cel nelămurit, (...) şi decât piatra Sapfirului* – cel mai frumos şi mai de preţ aur. Iată, fraţilor, pricina tuturor suferinţelor pe care Dumnezeu le îngăduie în lume. Să facă pe om mai căutat şi mai preţuit decât aurul.

Ştiţi voi, fraţilor, de ce Dumnezeul cel ceresc a îngăduit în zilele noastre, pentru a doua oară, în toată lumea, acele chinuri ale războiului care se pot asemui doar chinurilor iadului? Pentru că preţul oamenilor a căzut sub preţul aurului. Iar asta se împotriveşte celor rânduite de Dumnezeu pentru om. Iar tot ce se împotriveşte rânduielii dumnezeieşti trebuie să se destrame, să cadă, să moară, să piară.

Şi în ţara noastră începuse aurul să preţuiască mai mult decât omul. De aceea şi ţara noastră e lovită de cumplitul bici al războiului, bici împletit din toate răutăţile şi nenorocirile, asemenea unor şerpi de foc. Pentru a ne învăţa să-l preţuim pe Dumnezeu mai mult decât pe om şi pe om mai mult decât pe aur.

Când a fost întemeiată Serbia, oamenii mari locuiau în case mici. Când Serbia a fost înlocuită de Iugoslavia, oamenii mici locuiau în

palate mari. Întreaga oaste a lui Karageorge, care a început Răscoala,[3] ar fi putut încăpea în palatul unui aristocrat Iugoslav din Belgrad. Poporul s'a împotrivit, dar treptat a urmat şi el pilda boierilor săi, iubitori de aur şi dispreţuitori de oameni. Din pricina banilor, au fost ucişi oameni, s'au ars case, s'au încheiat căsătorii pripite, s'au desfăcut căsătorii, s'au împărţit lucrurile comune, s'au înfiinţat partide, s'au învrăjbit fraţi, s'a întinat numele de Sârb, s'a lepădat credinţa, s'au trădat cele sfinte, s'a vândut ţara. Iată, fraţilor, de ce a trebuit să vină înfricoşata zi a Domnului şi asupra noastră, şi asupra voastră.

Iar acum, ferice de noi, dacă vom învăţa să preţuim omul mai mult decât aurul, mai mult decât bogăţia, mai mult decât slava, mai mult decât luna şi stelele, mai mult decât toată lumea văzută, pe care Ziditorul a încredinţat-o omului – atunci nu am suferit zadarnic. Atunci vom fi puternici, fericiţi şi vom trăi în pace şi linişte, în dragoste şi cinstire unii faţă de alţii, slăvind pe Dumnezeu cel în Treime, Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, în vecii vecilor.

05

Acestea a spus Domnul poporului Său, prin Prorocul Ieremía: *Pentru că au părăsit ei legea mea, (…) şi n'au ascultat glasul meu, ci au mers dupre cele alese ale inimii lor celei rele, şi dupre idoli (…) – pentru aceea, iată, eu hrănesc pre ei cu nevoi şi voiu adăpa pre ei cu apă de fiere.* /Ier. 9:13,14/

Aţi cunoscut voi oare ce am cunoscut eu pe acest pământ? Am cunoscut un om ce săvârşea mai cu seamă aceste zece păcate: 1. Nu

3. Karageorge Petrovici a fost conducătorul primei răscoale Sârbe împotriva Otomanilor, o revoluţie naţională care a durat peste nouă ani şi a pus bazele independenţei Serbiei. *(n.ed.)*

a crezut în Dumnezeu, 2. S'a închinat la tot felul de plăsmuiri ca lui Dumnezeu, 3. A hulit şi ocărât numele Domnului, 4. Şi-a bătut părinţii, 5. A petrecut Duminica lucrând, ca într'o zi de Luni, 6. A omorât un om, 7. A făcut preacurvie, 8. A furat şi de la prieteni, şi de la neprieteni, şi de la tovarăşii săi, şi de la Biserică, şi de la stat, 9. A minţit şi a jurat strâmb la judecăţi, 10. I-a pizmuit pe vecinii lui şi şi-a dorit pentru sine lucrurile altora. După cum vedeţi, acest om a încălcat toată Legea Veche a lui Dumnezeu. A spart Tablele lui Moisì şi s'a închinat viţelului de aur al Evreilor.

Vai, fraţii mei, de câte ori m'am gândit la acest nelegiuit, de îndată mi-am amintit de încă unul asemenea, de încă zece şi de încă o sută asemenea. Cred că şi fiecare dintre voi veţi afla cel puţin zece asemenea nelegiuţi în jurul vostru. De ce e oare de mirare că Dumnezeu ne-a lăsat şi ne-a dat sabiei celui mai cumplit popor din lume?

Zadarnic vom zice: dar nu era aşa tot poporul. Cu adevărat, nu era. Dar nici toţi Israilitenii nu păcătuiseră cu femeile Madianiţilor, şi cu toate acestea urgia a venit asupra întregului norod, şi au murit 24.000 de oameni. /Num. 25/ Mai vreţi încă o pildă? Când Iisus Navì a intrat în ţara făgăduinţei, un singur om a păcătuit lângă Ierihon, ascunzând ceva din prăzi, dar din pricina fărădelegii sale au pierit într'o zi 3.000 de războinici. /Is. Nv. 7/ Încă o pildă: când Filistenii au adus înapoi Israilitenilor Chivotul Legământului, toţi s'au bucurat mult, iar cineva, din bucurie şi curiozitate, a deschis Chivotul şi a privit înăuntru. Pentru aceasta, au fost îndată loviţi de mâna Domnului – dar nu numai aceia, ci şi mulţi alţii, 50.000 din norod. /I Împ. 6:19/ Oare nu aţi citit că puţin a trebuit unei corăbii să se scufunde cu toţi călătorii, din pricina fărădelegii unui singur om, Prorocul lui Dumnezeu, Ioná? De ce e oare de mirare că corabia statului nostru s'a scufundat din pricina miilor de păcătoşi mai mari decât Prorocul Ioná?

Să nu-mi pomeniţi de Sodoma şi de cuvântul spus de Domnul către dreptul Avraám – când Avraám l-a întrebat pe Domnul dacă va nimici cetatea cea păcătoasă a Sodomei de se vor mai afla acolo zece drepţi, iar Domnul i-a răspuns că nu, ci va cruţa întreaga cetate a Sodomei pentru acei zece drepţi. Voi ziceţi: doar erau în norodul Sârbesc mai mult de zece drepţi, de ce oare Domnul nu ne-a cruţat? Acesta este cuvânt de ispitire. Ca şi cum nu aţi şti că Sodoma era o cetate păgână; că ei nu-l cunoşteau pe Unul Dumnezeu, ca neamul Israilitean; că nu erau botezaţi în numele Sfintei Treimi, nici împărtăşiţi cu Sângele lui Hristos, ca neamul Sârbilor. Deosebirea e ca de la pământ la cer. De aceea, Cel ce judecă după dreptate nu a vrut să cruţe Sodoma pentru zece mii, nici pe Sârbi pentru sute de mii de suflete drepte. Căci Sodomlenii nu au ştiut defel despre Unul Adevăratul Dumnezeu. Evreii ştiau de Unul Adevăratul Dumnezeu, prin proroci şi prin nenumărate minuni. Iar Sârbii ştiau de Dumnezeu ce s'a arătat lumii în chipul Domnului Iisus Hristos. Măsura cunoaşterii lui Dumnezeu este şi măsura pedepsei.

Aşadar, să nu ne mai măsurăm cu Dumnezeu, ci cu adevărată mărturisire şi smerită pocăinţă să strigăm: Drept eşti Tu, Doamne, Dumnezeul nostru, şi cu dreptate ne-ai hrănit pe noi, Sârbii, cu nevoi şi ne-ai dat să bem fiere. Căci mulţi dintre noi au călcat Sfânta Ta Lege, ca şi când ar fi fost vreo mâzgălitură parlamentară. Şi n'au călcat-o doar o dată, într'o zi, ci douăzeci de ani, în faţa cerului şi a pământului. Şi mulţi au uitat de Tine, Dumnezeul părinţilor noştri, Dumnezeul Sfinţilor noştri Împăraţi şi Patriarhi, al postitorilor şi al rugătorilor, al nevoitorilor şi al mucenicilor, şi au început să umble după cugetul şi vrerea inimii lor, împietrită de patimile trupeşti şi de ispitirile diavoleşti. De aceea, cu dreptate ne-ai hrănit cu întregul blid de nevoi şi cu paharul cel plin cu fiere, slăvite şi înfricoşate Doamne! Iar acum, Doamne, cu zdrobire ne rugăm Ţie, izbăveşte rămăşiţa

norodului Tău, pentru a nu ne mai batjocori ereticii şi păgânii, pe noi şi pe Tine, zicând la un pahar de vin: Unde este acel Dumnezeu al Sârbilor? De ce nu îi ajută acum? De ce nu îi izbăveşte din mâna noastră, daca este mai puternic decât noi? Şi unde este acel Sfânt Sávva al Sârbilor? De ce nu îi păzeşte pe Sârbi, de vreme ce Sârbii îl iubesc şi îl preamăresc atâta?

Din mâna Ta, Doamne Sfinte, vom primi din nou şi nevoi, şi fiere. Dar nu ne da pe noi în mâinile oamenilor.

Ajută-ne, Doamne, ajută-ne să ne îndreptăm, ca să slujim fără de prihană. Dă-ne puterea Sfântului Tău Har ca, în fiecare zi, după Legea Ta, cu toată suflarea să slăvim şi să mărim pe Singurul Adevăratul Dumnezeul nostru, cel în Treimea dătătoare de viaţă, cea de-o-fiinţă şi nedespărţită, în vecii vecilor. Amin.

06 Zis-a Domnul: *Fericiţi cei blânzi, că aceia vor moşteni pământul,* /Mat. 5:5/ adică: cei ce nu se înghesuie în primele rânduri, cei dintâi vor ajunge; şi cei ce nu se întrec pentru bogăţie, şi cei ce nu se lăcomesc pentru pământ, le vor dobândi. Fraţii mei, trebuie să punem în armonie gândirea noastră cu gândirea lui Dumnezeu. Altminteri ne vom amăgi în fiecare ceas şi la fiecare pas. Nu degeaba grăieşte marele Apostol al lui Hristos: *Iar noi avem mintea lui Hristos.* /I Cor. 2:16/ De aceea apostolii au putut să cugete fără greşeală, să propovăduiască fără greşeală, să judece şi să lucreze fără greşeală. Pentru că au preschimbat mintea omenească în minte dumnezeiască, pentru că au cugetat nu precum oamenii, ci precum Dumnezeu.

Oare cine dintre oameni ar fi zis că cei blânzi vor moşteni pământul? Cei blânzi, nu cei îngâmfaţi; cei blânzi, nu cei aspri; cei înfrânaţi, nu

cei răpitori; mieii, nu lupii. Nimeni din cei ce cugetă pământeşte, şi toţi cei ce cugetă dumnezeieşte. Cei blânzi vor moşteni pământul pentru care se luptă şi îşi varsă sângele cei îngâmfaţi, cei lacomi şi cei mânioşi. Au murit marii cuceritori de pământuri străine, şi n'au luat cu ei pământurile cucerite, nici nu le-au putut lăsa urmaşilor. Ţările cucerite de Alexandru cel Mare, Cezar, Ginghis Han şi Napoleon nu le-au moştenit fiii lor, ci cu totul alţii, pe care ei nici nu-i cunoşteau, care nici măcar nu luptaseră alături de ei.

Cum aşa, vă veţi întreba? Uite aşa. Şi pentru că, iată, gândirea omenească a oamenilor necredincioşi nu se potriveşte cu gândirea dumnezeiască. Priviţi ţara Rusească. Cea mai întinsă ţară dintre toate ţările lumii. Şi aceasta e ţara unui popor blând. Cea mai mare ţară din vremea noastră este stăpânită de cel mai blând popor din lume. Iată, v'am arătat dovada neîndoielnică cum că este adevărat cuvântul lui Hristos: *Fericiţi cei blânzi, că aceia vor moşteni pământul*. Într'adevăr, nu aveţi nevoie de o dovadă mai limpede şi mai concretă decât pravoslavnica Rusie şi Ruşii ortodocşi. Nenumăraţi răpitori şi asupritori au cârmuit peste această ţară întinsă, pe care acum o moştenesc blânzii Ruşi.

Asupritorii mor fără moştenitori, iar cei blânzi moştenesc pământul lor. Răpitorii lasă urmaşilor cu limbă de moarte pământurile supuse, dar Dumnezeu îi pierde pe aceştia, iar pământurile sânt moştenite de cei blânzi şi neînsemnaţi. De aceea, bine a zis Sfânta Scriptură: *Cel necredincios adună, dar nu ştie pentru cine adună.* Ştie Dumnezeu, dacă nu ştie acela. Iar Dumnezeu îi dă cui voieşte El, nu cui i-a lăsat necredinciosul moştenire.

Ce răpeşti, omule păcătos? Răpeşti ce nu este al tău. Pentru cine răpeşti? Pentru cel ce nu este al tău. Dacă ai minte, vino-ţi în fire. Dacă ai înţelegere, înţelepţeşte-te. *Ale Domnului sânt cerurile şi al Domnului pământul.* Şi dacă pământul este al lui Dumnezeu, poţi

oare răpi cele ale lui Dumnezeu? Când te lupţi împotriva oamenilor şi răpeşti pământuri, nu lupţi împotriva oamenilor, ci împotriva lui Dumnezeu, şi nu răpeşti pământul de la oameni, ci de la Dumnezeu. Stăpânul cerului şi al pământului stă la hotarul ţarinii tale, şi te priveşte când ari. Stăpânul soarelui, al lunii şi-al stelelor te priveşte cum cotropeşti pământ străin, cum nimiceşti cetăţi, cum ucizi oameni, cum pârjoleşti totul, cu mândrie şi cu laudă de sine, o! trufaşă prostie. Stăpânul soarelui, al lunii şi-al stelelor este Stăpânul pământului cotropit de tine şi al cetăţilor nimicite, al oamenilor ucişi şi al caselor arse. Cum te vei înfăţişa înaintea Lui? Unde îţi este avocatul? Cum Îi vei plăti pagubele? Te va măcina ca secara la moară. Vino-ţi, dar, în fire! Înţelepţeşte-te, deci! Nicicând de la zidirea lumii, nimeni nu s'a luptat împotriva unui popor binecredincios fără să lupte împotriva lui Dumnezeu. Iar Dumnezeu a rămas nebiruit, iar năvălitorul a fost trecut ca sămânţa prin moară.

Că Cel Preaînalt stăpâneşte preste împărăţia oamenilor, şi cui va vrea o va da pre ea. /Dan. 4:22/ Iată lumina! Iată descoperirea! Iată neîndoielnicul adevăr! Fiecare împărăţie din această lume este avuţia lui Dumnezeu, şi Dumnezeu o dă cui voieşte El, astăzi unuia, mâine altuia. Azi îngăduie ca nebunul şi îngâmfatul să şadă pe tron, iar mâine îl răstoarnă şi-l ridică în loc pe cel mai mic dintre oameni. Sau cum a spus Maica Domnului despre Dumnezeu: *Pogorât-au pre cei puternici de pre scaune, şi au înălţat pre cei smeriţi.* /Lc. 1:52/ Acestea sânt toate, acesta e tot ce trebuie să ştiţi în această viaţă. Dacă ar fi ştiut Europenii botezaţi acestea, nu ar mai fi avut ultimele două războaie sângeroase, o pată pe istoria omenirii şi o ruşine a Creştinătăţii. Dar nu au ştiut. Când s'au gândit că le ştiu pe toate, de fapt nu ştiau nimic. Căci cu cât ştiau mai multe despre microbi, cu atât ştiau mai puţin despre Dumnezeu. De aceea i-a lovit mâna grea a Domnului cerului şi al pământului. Dar voi, fraţilor,

alegeţi: vreţi să mergeţi pe urma acestor barbari botezaţi ori pe cea a slăviţilor voştri strămoşi? Amin.

07 Zis-a Domnul: *Deci tot cela ce va mărturisi pre mine înaintea oamenilor, mărturisi-voiu şi eu pre dânsul înaintea Tatălui meu carele este în ceruri.* /Mat. 10:32/ şi înaintea îngerilor lui Dumnezeu. /Lc. 12:8/

Aşa zice Domnul Iisus Hristos, Cel ce este mai puternic decât lumea şi mai puternic decât iadul. Fericit e bărbatul care-l mărturiseşte pe El înaintea oamenilor, slobod şi făţiş: cu adevărat, acela va avea putere nebiruită şi nimic nu îl va vătăma, nici lumea, nici moartea, nici iadul. Căci îi stă alăturea Cel ce este atotputernic. El slobod petrece într'această lume, precum un fiu în moştenirea părintească, şi nu ca un rob ori argat ce unelteşte în ascuns ce va fura, va răpi, va pârjoli sau va nimici. Iar când va muri, abia atunci va intra în adevărata viaţă şi în adevărata slavă. Dacă îşi vor aminti oamenii de el sau dacă nu îşi vor aminti, e lipsit de însemnătate. Nu va avea vreun folos din faptul că rudele îi vor săpa numele pe piatra de mormânt. Ci acolo, acolo este cu adevărat pomenirea lui, acolo unde este şi adevărata viaţă şi adevărata slavă; acolo unde cei fără de moarte îl vor pomeni după numele său. Însuşi Hristos cel fără de moarte şi Atotputernic îl va întâmpina în lumea cerească şi îl va înfăţişa după nume Tatălui Său şi sfinţilor săi îngeri, şi-l va lăuda. Pentru ce îl va lăuda? Pentru că acel om l-a mărturisit, fără frică, în faţa acestui neam pământesc *preacurvar şi păcătos.* /Mar. 8:38/ Preacurvarii au râs de el, dar lui nu i-a păsat. Păcătoşii l-au batjocorit, dar el nu i-a luat în seamă. Evreii l-au ameninţat, dar el nu s'a înspăimântat. Cu adevărat, fericit acel bărbat! Viaţa lui a avut rost; a avut pentru cine să le îndure pe toate.

Dar vai de bărbatul ce se leapădă de Hristos înaintea oamenilor, înaintea acestor lăcuste preacurvare şi păcătoase. În această lume, Hristos nici nu îl va privi, nici nu îl va chema pe nume, ci îl va lăsa satanei să-l treacă în catastiful său şi să-l dea împărăţiei întunericului, *unde viermele lor nu moare şi focul nu se stinge.* /Mat. 9:44/

O, fraţii mei, gândiţi-vă câţi dintre fiii Serbiei s'au lepădat de Hristos! Aşa se lămureşte căderea noastră de mai-nainte. Din pricina acestora, întregul nostru norod e aruncat în adâncul întunericului, mâhnirii şi morţii, precum buzduganul lui Marko[4] în mare. Şi nimeni nu ne poate scoate din acele adâncuri, decât Cel căruia i-am greşit, lepădându-ne de El în faţa acestui neam pământesc preacurvar şi păcătos. În numele a ce s'au lepădat fiii Sârbilor de Mântuitorul? În numele acelei nimicnicii care îşi zice „cultură." Ca şi cum cultura ar fi altceva decât lauda oamenilor cu faptele lor. Iar pe toate aceste, vremea le va risipi ca pe o pânză de păianjen, şi pământul le va acoperi laolaltă cu făuritorii lor cei lăudăroşi. Căci cultura Europeană va avea aceeaşi soartă pe care a avut-o orice cultură omenească. Acolo unde au ajuns cu adevărat marile culturi Egiptene, Fenikiene, Haldee, Persane, Elline şi Romane, acolo va ajunge şi va pieri fără răsunet şi cultura Europeană. Dar *Cel ce este* va dăinui, Cel ce a fost mai înainte de vremuri şi care va fi după vremuri, Veşnic, Fără-de-moarte, Atotputernic. Din dragoste pentru nefericitul neam omenesc, El s'a întrupat din Fecioara Maria, s'a făcut om, a trăit cu oamenii treizeci şi trei de ani, a fost omorât de Evrei, iar a treia zi a înviat din mormânt şi s'a înălţat la ceruri.

4. Craiul Marko este un erou naţional Sârb, preamărit în multe balade epice Sârbeşti, Bulgăreşti şi Macedonene; folclorul îl înfăţişează drept un mare apărător şi izbăvitor al populaţiei locale, în perioada jugului Turcesc. *(n.ed.)*

El a descoperit omenirii adevărul la care oamenii nicicând nu ar fi putut ajunge singuri, i-a învăţat înţelepciunea, i-a adăpat cu dragoste, le-a dat un dreptar de vieţuire într'această viaţă pentru a se învrednici de viaţa cea veşnică în Împărăţia cerurilor. Şi, iată, oamenii cei păcătoşi şi întunecaţi s'au lepădat de El, de Cel ce este viu în veac şi dătător de viaţă, şi au înălţat în locul Lui cultura. Au înălţat, bieţii de ei, ceva schimbător şi trecător, tărcat ca un şarpe veninos, stăruitor ca o desfrânată, necruţător ca porcul mistreţ, viclean ca vulpea, sângeros ca lupul. Toate popoarele lumii au simţit acestea pe spinarea lor. Toţi pot da mărturie.

Oarecând, Apostolul Pável se plângea Evreilor care nu vieţuiau după legea lui Dumnezeu, zicând: *Că numele lui Dumnezeu pentru voi se huleşte între neamuri.* /Rom. 2:24/ În zilele noastre, Sfântul Pável le-ar fi zis ereticilor şi atheilor Europeni: Numele lui Hristos din pricina voastră se huleşte între neamuri în toate părţile, şi în Africa, şi în India, şi în China şi peste tot. Căci se întâmplă cele spuse Evreilor de către Domnul: *Şi au umblat dupre neamurile la care au mers, şi au spurcat numele cel sfânt al meu.* /Iez. 36:20/ Toate neamurile urăsc numele lui Hristos din pricina Creştinilor. Toţi Îl alungă pentru că aud de la Creştini cum ei înşişi se leapădă de El în numele culturii lor, iar pe Apusenii botezaţi şi cultivaţi îi numesc diavolii albi. Pe urmele acelor diavoli albi, al acelor închinători la cultură, noii închinători la idoli, au pornit şi mulţi din fiii Serbiei. Lepădându-se de Hristos, ei au adus mânia lui Hristos asupra acestui neam al Sfântului Sávva. Din această pricină, am fost aruncaţi în adâncul unei prăpăstii întunecate, sângeroase şi înspăimântătoare.

Sârbilor, dacă nu vreţi să fiţi aruncaţi din nou într'o prăpastie şi mai întunecată şi înfricoşătoare, atunci să ştiţi că singura cale este să vă întoarceţi la Hristos. Peste tot să ştergeţi cuvântul „cultură" din ţara voastră, şi să puneţi în loc cuvântul „Hristos." Căci neamul

Sârbesc are de şapte sute de ani un legământ cu Hristos, şi s'a ţinut de acest legământ până în vremile de acum. În vremea din urmă a început să calce legământul şi să se depărteze de Hristos. De aceea Dumnezeu îl bate, ca să nu se piardă; îl dă să fie chinuit de oameni, ca să nu se dea satanei în veac – pentru a se întoarce la Hristos, la mărgăritarul lui, la nestematul lui, cu a cărui strălucire vedem calea în mijlocul nopţii ca la amiază, în robie ca în libertate, în nefericire ca în fericire. De la Hristos, sănătate şi mântuire vouă, iar lui Hristos, de la voi, slavă în vecii vecilor. Amin.

08 Binefacerile cele mari oamenii le aşteaptă de la marii binefăcători. Bunătăţile cele mari le cer de la marii bogătaşi. Cine este cel mai mare binefăcător, şi cine e cel mai mare bogătaş? Fără îndoială, Dumnezeu.

Ce am cerut noi, ca Creştini şi neam Creştinesc, de la Dumnezeul nostru? Să luăm mai întâi rugăciunea Domnească, *Tatăl nostru*. Ce cerem de la Dumnezeu în această rugăciune? Mai întâi, să se sfinţească numele lui Dumnezeu – să se sfinţească, iar nu să se hulească. Al doilea lucru, să vină împărăţia lui Dumnezeu, împărăţia părintească – iar nu una tiranică şi sălbatică. Al treilea, să se facă voia Tatălui nostru pe pământ precum este şi în ceruri, între oameni precum este şi între îngeri. Al patrulea, ca Tatăl din ceruri să ne dea pâinea cea spre fiinţă şi să ne ferească de lux, lăcomie şi de iubirea de sine. Al cincilea, să ne ierte datoriile, precum şi noi iertăm altora. Al şaselea, să ne ferească de căderea în ispită, ce ne vine din poftele trupeşti şi din cursele diavoleşti. Şi al şaptelea, să ne izbăvească de vrăjmaşul nostru cel viclean, care vrea să ne otrăvească cu rele şi să ne ademenească în vizuina răutăţilor sale.

După cum vedeţi, fraţii mei, nicăieri nu cerem, nici nu am cerut de la Dumnezeu să ne dea „cultură" sau „civilizaţie."

Să luăm apoi o altă rugăciune de cerere, pe care preotul o rosteşte în Biserică, iar noi răspundem: *Dă, Doamne!* Ce să ne dea Domnul? Iată ce! Mai întâi preotul se roagă aşa: *Ziua toată desăvârşită, sfântă, în pace şi fără de păcat, la Domnul să cerem.* La acestea, noi răspundem *Dă, Doamne!* Apoi: *Înger al păcii, credincios îndreptător, păzitor sufletelor şi trupurilor noastre, la Domnul să cerem.* Iar noi răspundem: *Dă, Doamne!* Apoi: *Milă şi lăsare de păcate şi de greşalele noastre, la Domnul să cerem*. Iar noi ne rugăm lui Dumnezeu: *Dă, Doamne!* Apoi: *Cele bune şi de folos sufletelor noastre, şi pace lumii, la Domnul să cerem.* Iar noi ne rugăm: *Dă, Doamne!* Apoi: *Cealaltă vreme a vieţii noastre în pace şi întru pocăinţă a săvârşi, la Domnul să cerem*. Iar noi răspundem: *Dă, Doamne!* Şi în cele din urmă*: Creştinesc sfârşit vieţii noastre, fără durere, neruşinat, în pace, şi răspuns bun la înfricoşatul scaun de judecată al lui Hristos să cerem.* Iar noi răspundem: *Dă, Doamne!*

Aşadar, în aceste rugăciuni de cerere care se rostesc înaintea tuturor altarelor ortodoxe în fiecare dimineaţă şi seară, şi la fiecare Liturghie, nu ne rugăm Ziditorului nostru să ne dea „cultură" şi „civilizaţie," ci cu totul altceva, mult mai preţios şi mai de folos. Niciodată preotul nostru nu a cerut de la Domnul „cultură" sau „civilizaţie," nici poporul cel cuminte şi înţelept nu a strigat lui Dumnezeu: *Dă, Doamne!*

Aşa stau lucrurile şi cu restul rugăciunilor. În cărţile bisericeşti se află rugăciuni pentru sănătatea oamenilor, pentru cârmuitorii ţării, pentru propăşirea turmelor şi rodnicia pământului, pentru bunasporire a copiilor şi elevilor, pentru binecuvântarea roadelor bune întru toate, pentru dreptate în lume, pentru pocăinţa păcătoşilor, pentru întărirea apărătorilor dreptăţii dumnezeieşti, pentru călători, pentru hoţi, pentru cei întristaţi şi necăjiţi – numai pentru cultură

şi civilizaţie nu se găseşte rugăciune. Şi încă se află rugăciuni împotriva duhurilor rele, împotriva satanei şi slujitorilor lui, împotriva năvălirii celor de alt neam, împotriva ereticilor şi păgânilor, împotriva Agarenilor şi barbarilor, împotriva viermilor şi omizilor, împotriva şerpilor şi lăcustelor, împotriva vânturilor potrivnice şi revărsării apelor – numai că în rândul acestor rugăciuni de apărare încă nu este oficial inclusă rugăciunea către Dumnezeu împotriva „culturii" şi „civilizaţiei." Cel puţin în timpul vieţii mele. Dar voi, cei mai tineri, poate veţi ajunge să trăiţi vremea când întreg poporul ortodox va rosti în Biserică, către Domnul Dumnezeul său, o rugăciune împotriva „culturii" şi „civilizaţiei."

Şi nu va fi nici o mirare dacă Biserica va rândui o rugăciune împotriva „culturii" ca o însumare a tuturor relelor. Căci dacă Biserica are rugăciuni împotriva mândriei, împotriva urii, sălbăticiei, păgânătăţii, jurământului strâmb, fărădelegii, tâlhăriei şi împotriva a toată hulirea lui Dumnezeu şi a toată neomenia, de ce nu ar avea o rugăciune împotriva „culturii," ca o însumare a tuturor acestor rele? Nu numai că o astfel de rugăciune ar fi îndreptăţită şi trebuincioasă, ci credem că s'ar cuveni o zi de rugăciune pe an, rânduită de stat, în care tot poporul, împreună cu cârmuitorii săi, să-l roage pe Dumnezeu şi Domnul să-i izbăvească de „cultură."

Căci „cultura" este noua păgânătate, noua închinare la idoli. Când popoarele amăgite de diavol se vor izbăvi de această mai de pe urmă idolatrie, abia atunci vor începe să se roage, cu pocăinţă şi suspine, Unuia Dumnezeului celui Viu în Treime, Tatăl şi Fiul şi Sfântul Duh. Amin.

09 Să se bucure ţara Sârbească. Dumnezeu s'a milostivit iarăşi de ea. Mai întâi a lovit-o, şi apoi s'a milostivit de ea. Cu adevărat, soarta fiecăruia este prorocită în Scriptură. Căci multe din cuvintele pe care Domnul le-a rostit poporului lui Israíl parcă ar fi fost rostite către Sârbi. Atât de mult se potrivesc cu soarta noastră. Iată ce s'a spus prin slăvitul Proroc Isaía: *că pentru mânia mea te-am bătut şi pentru milă am iubit pre tine.* /Isa. 60:10/

De ce Te-ai mâniat pe noi, Doamne al cerurilor?

M'am mâniat pentru că atunci când v'am dat tot ce v'a poftit inima, v'aţi întărit, dar nu pentru adevăr, ci ca să treceţi de la rău la mai rău, şi pe Mine nu m'aţi mai cunoscut. /Ier. 9:3/ Aţi făcut precum Evreii în vremurile de demult, după cum mărturiseşte slăvitul Meu proroc Ieremía.

Pentru că voi, Sârbii, m'aţi scuipat cu cuvintele vostre hulitoare; pentru că aţi murdărit numele Meu mai rău decât orice alt nume cu înjurăturile voastre.

Căci nimeni din iad n'a auzit vreun Sârb să-l înjure pe satana sau pe vreunul din dracii săi, dar toţi îngerii mei din ceruri au auzit buzele Sârbilor înjurând numele meu şi al sfinţilor mei. Dacă veţi găsi vreun Sârb care l-a înjurat pe diavol, voi ierta suta celor ce au ocărât numele lui Dumnezeu Ziditorul şi Atotţiitorul. Dar nu veţi găsi. Aşadar, satana cu diavolii săi a fost pus la loc mai de cinste decât Eu, Ziditorul şi Părintele vostru. Oare puţin lucru este acesta, din pricina căruia m'am mâniat?

O, Doamne îndurate, iartă-ne, şi spune nouă, încă, pentru ce Te-ai mâniat pe Sârbi?

Pentru că noii cârmuitori ai Serbiei s'au ruşinat să meargă la Biserici pentru a se ruga; pentru că s'au ruşinat să mărească numele Meu pe la şcolile înalte; pentru că au început să se închine lucrurilor mele în loc să mi se închine Mie, Ziditorul cerului şi al pământului;

pentru că au lepădat slăvirea îngerilor şi-a sfinţilor Mei, şi au început să slăvească pe oamenii muritori; pentru că s'au lăsat ademeniţi de calea păgânilor şi a celor mai cumpliţi eretici din lume, primind şi repetând nebuneştile lor cuvinte, citind şi scriind cărţi smintite, care sânt călăuză spre iad. Vechii domnitori Sârbi într'alt chip m'au cinstit, într'alt fel au învăţat poporul Sârb. Spuneţi-mi, oare e neînsemnat lucrul din pricina căruia m'am mâniat? Ziceţi-mi, dacă aţi fi chemat oaspeţi în casă, iar oaspeţii s'ar fi îndestulat cu bucate şi băutură, apoi ar fi început să-l ocărască pe stăpânul casei şi să cinstească slujitorii şi slujnicele, mesele şi scaunele, oalele şi blidele – oare nu v'aţi fi mâniat?

O, Doamne, cu adevărat grele ne sânt păcatele! Să fie, însă, mila Ta mai mare decât păcatele noastre. Iartă-ne, Mult-îndurate, şi binevoieşte spre slugile Tale, şi spune nouă, încă, pentru ce Te-ai mâniat pe Sârbi?

Pentru că m'aţi amărât cu văicărelile voastre când vă lovesc, şi de obrăznicia voastră când vă miluiesc. Dacă cineva dintre voi, cu cât de puţină înţelegere şi cinste, ar auzi de la îngerul păzitor, care merge lângă fiecare dintre voi şi îi veghează viaţa, dacă ar auzi tot ce aud Eu, de păcatele voastre din căsnicie, de păcatele voastre din afaceri, de păcatele voastre de la stabilirea hotarelor câmpurilor şi pădurilor, de păcatele din judecătorii, de păcatele din şcoli, de păcatele preoţilor Mei, de păcatele din cazărmi, de păcatele de la vârful puterii; dacă cineva dintre voi, oamenii, ar auzi tot, ar afla tot, ar cumpăni tot, şi ar judeca după dreptate, cu adevărat vă spun că mai degrabă ar trimite asupra acestui norod veşnica pieire, decât să-i curgă vreo lacrimă din ochi.

Vai, fraţilor, cât de greu e să te judeci cu Cel Preaînalt! El e, cu adevărat, totdeauna drept, iar noi – totdeauna vinovaţi. Scăparea noastră este că mila Sa este însoţitoarea de zi cu zi a dreptăţii Sale.

Căci, vai! de s'ar fi abătut asupra acestui pământ păcătos doar dreptatea dumnezeiască, fără milă, de mult ar fi venit sfârşitul lumii. *Pentru mânia mea te-am bătut şi pentru milă am iubit pre tine.* /Isa. 60:10/

De multe ori s'au întâmplat acestea cu Israilitenii. Şi tot trecutul nostru ne mărturiseşte că acestea s'au întâmplat de multe ori şi cu Sârbii. De multe ori Domnul ne-a lovit cu mânia Sa cea dreaptă şi ne-a miluit după mare mila Sa. De aceea vă zic: citiţi Sfânta Scriptură, pentru a înţelege istoria Sârbilor. Citiţi Biblia, ca să aveţi în mâini lumina călăuzitoare pe calea cea întunecată a destinelor omeneşti.

Şi să vă străduiţi ca nicicum să nu întărâtaţi mânia Domnului. Cu adevărat, El este domol la mânie, şi nu răsplăteşte fiecare sâmbătă ca omul mânios, dar când se mânie, îi arde pe oameni precum focul pe mirişte.

O, fraţilor şi surorilor, cugetaţi în fiecare zi şi în fiecare noapte la mânia Domnului şi la milostivirea Lui, în viaţa voastră şi în viaţa poporului. Şi străduiţi-vă, în orice chip, prin gânduri, fapte, cuvinte, rugăciuni, pocăinţă şi smerenie, să vă legaţi de Dumnezeul milei, şi nu de Dumnezeul mâniei. Unul îl înlocuieşte pe celălalt. Dar, Dumnezeul cel milostiv să fie cu voi, şi voi cu El, în vecii vecilor. Amin.

10

Credinţa temătoare e credinţă fără valoare. Cuvântul temător e sunet sec. Hristos a vorbit ca unul ce are putere, nu în şoaptă precum fariseii şi păcătoşii. Cuvintele lui Hristos sânt ca nişte lumânări aprinse în întunericul acestei lumi. Cuvintele tuturor filosofilor s'au stins deja, ori se vor stinge. Chiar şi o adiere neînsemnată e în stare să le stingă. Dar nici pe pământ, nici în cosmos, nu se află vreo furtună care ar putea stinge lumina lui Hristos. De aceea, numai El a putut spune ceea ce, niciodată, nimeni

altul dintre muritori nu a îndrăznit să spună: *Cerul şi pământul vor trece, iar cuvintele mele nu vor trece.* /Mat. 24:35, Mar. 13:31, Lc. 21:33/

Şi cu cât sânt furtunile mai puternice şi vânturile mai tari, cu atât mai limpede ard flăcările cuvintelor lui Hristos. De aceasta s'au încredinţat apostolii în furtuna de pe iezerul Ghennisaretului. Când s'a iscat dintr'o dată furtuna, s'a făcut atât de mare încât valurile intrau în corabie, şi atunci Andréi, înspăimântat, nu a strigat către Pétru: „Frate Pétre, scapă-mă!" Nici Fílipp nu l-a strigat pe Vartholoméi în ajutor, nici Matthéi pe Thaddéu. Ei ştiau că sânt oameni simpli, şi că puterea lor este nimic înaintea dezlănţuirii stihiilor naturii. Ci toţi, într'o clipă, şi-au îndreptat ochii spre El, spre Iisus, şi ca dintr'o singură gură au strigat către El: *Doamne, mântuieşte-ne, că pierim!* /Mat. 8:25/ Atunci El s'a sculat, şi a certat marea şi vântul: *Taci, amuţeşte!* /Mar. 4:39/ – şi, dintr'o dată, s'a făcut o mare linişte. Şi ucenicii au văzut şi au ştiut că cuvintele lui Iisus nu sânt cuvintele unui om neputincios, ci cuvintele Dumnezeului cel Atotputernic.

Oare nu am dobândit şi noi această încredinţare apostolească în furtuna războiului trecut? Oare nu am privit neputincioşi unul la altul, neaşteptând ajutor unul de la celălalt? Şi, oare, în marea primejdie şi spaimă, nu ne-am amintit de El, Iisus Hristos, Cârmaciul corăbiei universului, şi, oare, nu am strigat către El: *Doamne, izbăveşte-ne, căci pierim!*? Chiar dacă nu toţi Sârbii au ştiut să îşi aducă aminte de El ca ajutător, mulţi, foarte mulţi şi-au adus aminte şi au strigat: *Doamne Iisuse, izbăveşte-ne, căci ne afundăm!* Şi El s'a sculat, şi a ameninţat cumplita furtună, şi s'a aşternut o linişte mare. Îi vom fi oare recunoscători, fi-vom oare? Ori vom pricinui, cu uitarea noastră de Dumnezeu binecunoscută în vremurile bune, o altă furtună mai cumplită, o şi mai pierzătoare furtună a războiului?

Iată, aceasta este sarcina noastră de acum, pe care Dumnezeu ne-a dat-o – să o ducem la bun sfârşit şi să ne facem vrednici de ea. Mă

cutremur cu totul de ce va veni asupra noastră dacă nu ne vom face vrednici. Vai, fraţilor, să nu repetăm nereuşita şi căderea noastră din perioada dintre cele două mari războaie, ca să nu ne arunce din nou soarta sub piatra de moară a tuturor grozăviilor pământeşti şi subpământeşti, sub o piatră de moară mai aspră şi mai colţuroasă decât cea de sub care abia am ieşit, târându-ne şi plini de răni! Să nu-i plângă Dumnezeu şi pe Sârbi precum îi plângea odinioară pe Evrei, zicând: *Bătut-am pre ei, şi nu i'a durut.* /Ier. 5:3/

Ne-am luat după Europeni, care de mult au declarat război lui Hristos; i-am urmat precum umbra cămilei urmează cămila. Cele mai cunoscute cuvinte ale Domnului le-am lepădat din sân şi de pe buze. Am vrut să stingem nestinsele Lui lumânări; în schimb, le-am stins pe ale noastre. Şi abia când, în întuneric şi în vifor, ne-am pomenit înaintea încă unui milion de noi morminte ale Sârbilor, ne-am adus aminte şi ne-am ruşinat. Ne-am adus aminte de multe din cuvintele Lui pe care le lepădasem sub fermecătoria neagră a Europei. Şi, pentru că au fost fermecaţi, mulţi Sârbi au călcat în picioare mărgăritarul lui Hristos dinaintea lor şi s'au pornit, în vremea Iugoslaviei, asupra slujitorilor lui Hristos ca să îi sfâşie.

O, de ne-am fi adus aminte în vreme de pace şi libertate de aceste cuvinte preţioase ale Lui: *Cereţi, şi se va da vouă; căutaţi, şi veţi afla; bateţi, şi se va deschide vouă.* /Lc. 11:9/ O, de am fi cerut şi am fi căutat de la Dumnezeu, în loc să fi răpit şi să fi furat unul de la altul! O, de am fi bătut la uşa milostivului Părinte ceresc, în loc să fi forţat şi spart uşa vecinilor noştri! Sau, de pildă, dacă ne-am fi legat să păzim până la capăt măcar această poruncă a Lui: *Toate câte voiţi să facă vouă oamenii, asemenea faceţi şi voi lor; că aceasta este legea şi prorocii.* /Mat. 7:12/ – dacă am fi păzit măcar acest cuvânt, poporul nostru ar fi fost lumină tuturor popoarelor, statul nostru – pildă, viaţa noastră – cântare, oraşele noastre – curăţenie, satele noastre – sfinţenie, fa-

milia noastră – Biserică a Sfântului Duh, fiecare inimă Sârbească – altar al tainei lui Hristos.

Dar, vai, Dumnezeule! – noi i-am urmat pe cei ce se aseamănă *mormânturilor celor văruite, carile din afară se arată frumoase, iar dinlăuntru pline sânt de oasele morţilor şi de toată necurăţia* /Mat. 23:27/ şi care s'au ţinut de răstălmăcirea diavolească a cuvintelor lui Hristos, adică: „Tot ce vrei să-ţi facă ţie oamenii, să nu faci tu oamenilor, şi tot ce nu vrei să-ţi facă ţie alţii, să le faci tu altora."

Iată de ce Europa a ajuns să trăiască încă o noapte de iad. Şi noi, cu Europa. Amin.

11 Cei mai buni fii ai unui popor slujesc ca pilde poporului lor. Dar ei nu sânt doar pilde; ei sânt şi apărătorii neamului lor; şi nu sânt numai apărători, sânt şi acuzatorii poporului lor.

Cine a fost Sfântul Sávva? Cea mai frumoasă pildă de viaţă pentru neamul Sârbesc, un înflăcărat apărător al neamului Sârbesc în faţa altor neamuri, dar şi acuzator al neamului Sârbesc în faţa lui Dumnezeu.

Cine s'ar fi gândit la aşa ceva? Cine ar fi zis aşa ceva? De fapt, este un lucru cu totul firesc ca acela care duhovniceşte ne-a născut din nou, să se poată plânge pe drept de noi. Când Hristos, bunul Mântuitor, n'a mai putut răbda viclenia Evreilor, le-a spus: *Să nu vi se pară că eu voiu pârî pre voi la Tatăl: este cela ce vă pârăşte pre voi, Moisì, spre carele voi aţi nădăjduit.* /Io. 5:45/ Aşa a mărturisit făcătorilor de rele Cel ce văzuse lumea cerească şi pe cea pământească, Cel ce ştia ce se petrece în cer şi pe pământ. El văzuse, ştiuse şi auzise din lumea de dincolo cum Moisì se plângea lui Dumnezeu de poporul său pentru că se împotrivea lui Hristos şi pentru că îl vrăjmăşea pe Messía.

Cel mai de seamă Evreu a ajuns, aşadar, acuzatorul Evreilor. Nu e greu de închipuit nici pe cel mai de seamă dintre Sârbi ca acuzator al Sârbilor. Sfinţii lui Dumnezeu pot răbda mai mult decât toţi ceilalţi oameni, însă nu cât poate Dumnezeu. Dumnezeu Cel Preaînalt poate răbda nemăsurat mai mult decât toţi sfinţii Lui. De aceea cântăm în Săptămâna Patimilor: *Slavă îndelung-răbdării tale, Doamne!* Vă întrebaţi, oare, pentru ce ar putea Sfântul Sávva să ne învinovăţească înaintea lui Dumnezeu? Cu adevărat, pentru două sau trei lucruri ne-ar putea învinovăţi.

Mai dintâi, ne-ar putea învinui că ne-am plecat capul şi ne-am închinat cu uşurinţă idolilor Europeni. Moisì s'a plâns lui Dumnezeu de Evrei că erau un popor tare de cerbice. Sfântul Sávva se poate plânge de noi că sântem un popor moale de cerbice

În al doilea rând, ne-ar putea învinui că cei ce îi cârmuiesc pe Sârbi i-au pus pe papă şi pe Mahomed mai presus de el.

Vă mai întrebaţi oare pentru ce ne-ar mai putea învinui Sfântul Sávva înaintea lui Dumnezeu? Cu adevărat, pentru încă alte cinci sau zece lucruri ne-ar mai putea învinui. Întâiul, pentru şcoala fără credinţă; al doilea, pentru politica fără cinste; al treilea, pentru oaste fără duhul unităţii; al patrulea, pentru căsătorie fără credincioşie, şi aşa mai departe.

Încă vă mai întrebaţi pentru ce ne-ar mai putea învinui Sfântul nostru Sávva înaintea Domnului Dumnezeu? Cu adevărat, pentru zece sau douăzeci de lucruri ne-ar mai putea învinovăţi. Pentru bătrânii necăsătoriţi şi desfrânaţi; pentru tinerii căsătoriţi, dar uşuratici; pentru cămătarii fără de suflet; pentru cei ce trăiesc în lăcomie şi fără copii; pentru mintea necurată; pentru limba întinată; pentru hulirea lui Dumnezeu; pentru jignirea părinţilor; pentru luarea în derâdere a dascălilor; pentru întrecerea în trufie şi nu spre ajutorarea fraţilor; pentru că am ridicat, în faţa Palatului Adunării

Naţionale, statui cailor şi nu oamenilor, care meritau să îi urmăm; pentru că nu am înălţat Crucea pe acea statuie faraonică a ostaşului necunoscut de pe Muntele Avala.

Şi pentru încă multe şi nenumărate alte păcate şi nechibzuinţe ale noastre ne-ar putea învinui Sfântul Sávva înaintea lui Hristos Dumnezeul său. Însă, chiar dacă ne-a învinovăţit, el s'a rugat pentru îndurare, iar Domnul ne-a lovit şi s'a milostivit. Domnul, în necuprinsa Sa înţelepciune – care, s'ar putea zice, vede cu ochi atotvăzători tot trecutul şi tot viitorul – ne dă leacul potrivit bolii şi cununa potrivită cinstei fiecărui om şi neam. Nici Sfântul Sávva nu-l va ruga niciodată pe Dumnezeu să omoare poporul său, ci să-l miluiască când este întru cinste, şi să-i dea amărăciune în boală, pelin amar împotriva frigurilor; da, fraţilor! – pelin împotriva frigurilor iubirii de arginţi, a frigurilor iubirii de stăpânie şi a frigurilor iubirii de sine, a frigurilor iubirii de plăceri, împotriva frigurilor tuturor iubirilor nelegiuite, cu care acest popor a înlocuit dragostea de Dumnezeu şi de aproapele. Amin.

SCRISORILE 12-22

12 *Când se va scula Domnul să piarză pământul!* /Isa. 2:19/ Aşa îşi începe Prorocul Isaía mărturia sa adevărată. Nu precum cei ce se numesc pe sine proroci, din zilele noastre, care spun că aşa va fi, şi de fapt nu este aşa; ori că aşa se va întâmpla, şi de fapt nu se întâmplă. Isaía este un mare proroc, căruia îngerul Domnului i-a pus pe buze jarul cel ceresc, pentru a-l curăţi de toată înşelarea şi amăgirea, ca să proroocească numai ce este adevărat, ce este de la Dumnezeu. Isaía este unul dintre cei mai mari proroci din istoria neamului omenesc, căci a prorocit cele mai mari întâmplări din drama dumnezeiască a mântuirii. A prorocit naşterea Mântuitorului din Preacurata Fecioară; a prorocit purcederea neamului Său pământesc din seminţia lui Iesséi şi din casa lui Davíd, de unde se trăgeau drepţii Ioachim şi Anna, părinţii Fecioarei Maria, şi dreptul Iosíf, ocrotitorul ei. A prorocit despre Înainte-mergătorul lui Hristos, Ioán Botezătorul, în chipul glasului celui ce strigă în pustie, ca vestitor al venirii lui Messía şi pregătitor al căii pentru venirea Acestuia. A prorocit marea lucrare a lui Hristos şi a înfăţişat din vechime firea lui smerită, încredinţarea în voia Tatălui Ceresc şi blândeţea Sa atunci când a fost dus spre răstignire – *ca un miel spre junghiere.* În cele din urmă, a prorocit biruinţa şi slava Sa, neasemănată şi veşnică, căreia îi sântem şi noi martori, împreună cu toată lumea Creştină – căci toate acestea s'au petrecut cu adevărat, în faţa întregului Cosmos. Pentru toate acestea, Evreii, care-l vrăjmăşeau, l-au tăiat pe Isaía de viu cu fierăstrăul. Căci Evreii nu doreau împărăţia cea cerească, ci pe cea pământească, şi nu îl aşteptau pe Messía să vină din ceruri, ci de pe pământ. Cu această ucidere, au mărit doar slava lui Isaía şi ruşinea lor.

Acest slăvit Isaía a mai prorocit şi acestea: *Când se va scula [Domnul] să piarză pământul (...) se va smeri înălţarea oamenilor, şi se va înălţa Domnul singur în ziua aceea.* /Isa. 2:11/

Şi în vremurile de demult s'a sculat Domnul de mai multe ori să piarză pământul, din pricina închinării la oameni în locul închinării la Dânsul, Singurul Dumnezeu; din pricina semeţilor şi trufaşilor oameni-dumnezei. Şi în vremea noastră s'a sculat Domnul şi a lovit tot pământul cu mustrarea Lui cea dreaptă, ca să frângă trufia oamenilor şi să doboare mincinoasa lor măreţie.

O asemenea sculare a lui Dumnezeu împotriva oamenilor, de care era nevoie, a urmat adesea răsculării oamenilor împotriva lui Dumnezeu. Popoarele eretice din vremea noastră L-au aşezat pe Domnul Hristos pe ultimul loc la masa acestei lumi, ca pe ultimul milog, iar la locurile de cinste i-au aşezat pe oamenii lor mari: politicieni, cărturari, filosofi, romancieri, oameni de ştiinţă, bancheri, chiar şi pe exploratori şi pe sportivi. Toate privirile acestor popoare au fost aţintite asupra acestor personalităţi, asupra acestor zei moderni, în timp ce pe Hristos, biruitorul morţii, puţini L-au luat în seamă. O astfel de răsculare sfidătoare împotriva Dumnezeului cel Preaînalt a popoarelor Creştine prin botez, dar căzute apoi în eres, nu avea cum să nu fie urmată de scularea Dumnezeului cel defăimat împotriva oamenilor şi a popoarelor ce lucrau fărădelegea. Şi, cu adevărat, s'a sculat Dumnezeu să piarză pământul. Şi nemaivăzută a fost pătimirea popoarelor pământului, în faţa ochilor noştri şi pe seama noastră. Nu numai că mai-marii pe care îi slăveau oamenii s'au arătat a fi nişte focuri stinse, la care nimeni nu mai încerca să se încălzească, ci s'au împlinit şi cele prorocite mai departe de Isaía: *Că în ziua aceea va lepăda omul urâciunile sale cele de argint şi de aur, carile a făcut ca să se închine, celor deşarte şi liliecilor, ca să intre în găuri de piatră vârtoasă şi în crăpăturile pietrilor, de către faţa înfricoşării Domnului şi de slava vârtutei lui, când se va scula [El] să piarză pământul.* /Isa. 2:19/ Oare nu s'au împlinit întocmai acestea în războiul trecut? Oare nu s'au ascuns oamenii de pe toate continentele, şi cei din ţara noastră,

în scorburile stâncilor, în prăpăstiile şi în crăpăturile pământului, ca să afle scăpare vieţii lor înaintea semănătorilor de moarte Europeni? Iar aceşti semănători de moarte sânt chiar acei mai-mari, acei idoli ai oamenilor ce stau la masa acestei lumi pe locurile din faţă şi care râd de Hristos ca de un cerşetor din colţul mesei.

Apoi, cum mai proroceşte Isaía, îşi vor sfărâma oamenii şi neamurile toţi idolii lor, de frică în faţa slavei Unuia Dumnezeului ceresc, şi îşi vor părăsi toţi dumnezeii lor mincinoşi şi nu se vor mai închina *celor deşarte şi liliecilor.* E limpede că prorocul înţelege aici prin „cârtiţe"[5] pe acei mai-mari ai oamenilor care nu vor să ştie nici de Dumnezeu, nici de împărăţia cerească, ci îi învaţă pe oameni să trăiască în întunericul acestei lumi, gândind pământeşte şi hrănindu-se cu pământ. Iar prin „lilieci," prorocul înţelege oamenii ce se tem de strălucirea lui Hristos şi se ascund în întunericul peşterilor strâmte, întunecate şi reci ale ideilor lor. În cele din urmă, Isaía încheie înfricoşata sa prorocie cu această luare-aminte: *Conteniţi vouă dela omul carele răsuflă cu nările lui, căci în cine s'a socotit?* /Isa. 2:22/ Vrea să le spună tuturor celor ce pot să audă şi să înţeleagă, deci şi vouă, Sârbilor: Nu vă mai încredeţi în oamenii muritori şi neputincioşi. Întoarceţi-vă la Dumnezeul cel Viu, întru Care este mântuirea. Cine v'a înşelat pe voi, Sârbilor, să-l împingeţi pe Mântuitorul Hristos în colţul mesei voastre, iar locurile din faţă să le oferiţi străinilor trufaşi şi nechibzuiţi, semănătorilor de moarte? Oare iarăşi vreţi să fiţi înşelaţi? Alegeţi moartea sau viaţa. Şi să ştiţi că de vă veţi scula iarăşi împotriva lui Dumnezeu, după socoteala mincinoşilor idoli ai „culturii," se va scula şi Dumnezeu împotriva

5. În versiunea Sârbă a textului Scripturii folosit de Sfântul Nicolae, cuvântul grecesc ματαίοις („cele deşarte") este tradus „cârtiţe." *(n.ed.)*

voastră. Şi atunci, copiii voştri, tremurând de frică în prăpăstiile şi în crăpăturile pământului, vor cunoaşte mărirea slavei Domnului Dumnezeu, Ziditorul şi Atotţiitorul. Dar cu preţ scump, mai scump decât cel plătit de voi. Amin.

13

Sânt întâmplări în istoria neamului omenesc care, precum un clopot mare, răsună în fiecare zi în urechile celor ce aud şi cheamă conştiinţa lor la trezire. O astfel de întâmplare, care de mii de ani tulbură conştiinţa oamenilor, este alegerea între Iisus Hristos şi Varavva sau Barabba – aşa cum pronunţă ereticii din Apus. Cel ce a propus şi a prezidat această alegere a fost Póntie Pilát, un Róman politheist; cei ce au ales au fost Evreii monotheişti. Pilát a încercat tot ce putea ca să-l slobozească pe Iisus, căci nu a izbutit să găsească vreo vină la El. Cea din urmă încercare a fost de a-i pune pe Evrei să aleagă. Ori Iisus, ori Varavva. A socotit logic: nici o învinuire împotriva lui Iisus nu era dovedită, în vreme ce toate învinuirile aduse lui Varavva erau probate şi vădite. Varavva îşi merita moartea, ca răzvrătit şi ucigaş. Pilát nădăjduia că conştiinţa mai-marilor Iudeilor nu se mistuise întru totul şi că aceştia vor izbuti să se înalţe deasupra răutăţii şi netrebniciei personale, şi să aleagă pe cel drept în locul unui făcător de rele. Gândea Pilát că oamenii îl vor alege, negreşit, pe Iisus şi din pricina Praznicului, în ajunul căruia trebuia încheiată alegerea. Căci, oare care era rostul Marelui Praznic, dacă nu de a curăţi şi de a sfinţi conştiinţa omului? Poporul monotheist, Praznicul Paştilor, dreptul Iisus! Pilát socotea că în câteva clipe, prin slobozirea dreptului Iisus, o va bucura şi pe soţia sa Clavdía, care îl rugase să nu verse sângele acestui drept. Aşa că politheistul Pilát a strigat monotheiştilor Evrei:

Pre carele voiţi să slobozesc vouă, pre Varavva sau pre Iisus? Dar, spre marea mirare a politheistului Pilát, Evreii monotheişti au strigat puternic: *Pre Varavva, pre Varavva!* Nedumerit şi palid în urma unui astfel de răspuns, Pilát a mai pus o întrebare acelei gloate îndrăcite, nechibzuite şi fără de conştiinţă – politheistul către monotheişti: *Dar ce voiu face lui Iisus, ce se zice Hristos?* La aceasta, monotheiştii au urlat precum nişte lupi flămânzi: *Să se răstignească! Să se răstignească!,* iar politheistul Pilát şi-a spălat mâinile de sângele dreptului. Şi lupii în piele de om au urlat din nou, ca şi cum ar fi fost cuprinşi de turbare: *Sângele lui asupra noastră şi asupra copiilor noştri!* /Mat. 27:17-25/ Ce s'a şi întâmplat, şi se întâmplă şi astăzi: Varavva a fost slobozit, iar Fiul lui Dumnezeu, Messía şi Mântuitorul lumii, a fost trimis pe Golgotha şi răstignit pe cruce. Iar când Cel mai mare drept de sub soare şi mai presus de soare îşi dădea sufletul pătimind pe cruce, Varavva, în pivniţele Ierusalimului, îi cinstea pe cei ce-l aleseseră.

Alegere între Dumnezeu şi satana.

Alegere între binefăcător şi răufăcător.

Alegere între Iisus şi Varavva.

Acesta este, într'adevăr, marele clopot ce tulbură în fiecare zi conştiinţa oamenească. Toţi se întreabă: Cum s'a putut întâmpla aşa ceva? Şi noi ne întrebăm: Cum de se mai poate întâmpla aceasta şi astăzi?

Oare nu vedeţi, fraţilor, că şi în zilele noastre la alegeri câştigă Varavva şi pierde Iisus? Pricina întunecatului zbucium al omenirii Apusene se poate lămuri într'un cuvânt: pentru că l-au ales pe Varavva, în locul lui Hristos; pentru că au ajuns *barabe*,[6] în loc să fie Creştini. Barbare le sânt şi ţelurile, barbare şi mij-

6. Joc de cuvinte în original: numele Varavva este transliterat în unele limbi din Europa Apuseană „Barabba"; în limba Sârbă, „baraba" înseamnă vagabond, om fără căpătâi. *(n.tr.)*

loacele[7]. Ţelul lor este să se înalţe pe sine şi pe poporul lor până la ceruri, iar pe toţi ceilalţi oameni şi popoare să îi calce în picioare, ca noroiul; iar mijloacele sânt aceleaşi cu cele ale lui Varavva: uneltiri, minciună, răzvrătire şi sânge.

Care e pricina întunecatei tragedii Sârbe din ultima vreme? Aceeaşi. Aceeaşi ca şi pricina întunecatei tragedii Europene. Mai-marii Sârbilor l-au ales pe Varavva în locul lui Hristos. Se cuvenea ca poporul Sârb să se ridice împotriva acestei grozăvii şi ruşini, dar nu s'a ridicat. De aceea s'au abătut şi peste casa noastră flăcările războiului, în care mulţi dintre noi au ars, şi din care am ieşit toţi cu arsuri dureroase.

Şi acum, fraţilor, ce vom face? Întrebările care ne stau înainte sânt: Ce vom face? Cum vom face? Cu cine vom face?

Trebuie să fim de acum înainte pentru Hristos şi împotriva lui Varavva, împotriva tuturor *barabelor* din lume. Ori ne vom îngădui să fim mai păgâni decât politheistul Pilát? El, politheist fiind, a vrut să-l scape pe Hristos de Evrei. Astăzi, politheiştii din India vor să Îl scape pe Hristos de Creştini.[8] Precum au fost în trecut Evreii pentru Varavva, aşa şi Creştinii de astăzi ai Europei sânt pentru tâlhar şi împotriva lui Dumnezeu. Şi precum politheistul Pilát a luat partea lui Hristos împotriva lui Varavva, aşa şi hinduşii de astăzi se ridică hotărâţi împotriva *barabelor* Creştine. Alegeţi, Sârbilor, viaţa sau moartea, cinstea sau ruşinea, lumina sau întunericul, dreptatea

7. Iarăşi, joc de cuvinte în original, bazat pe asemănarea fonetică dintre „baraba” şi „barbar”; paronomază. *(n.tr.)*

8. Ar putea fi vorba despre mişcarea iniţiată de Mohandas Gandhi, de eliberare a Indiei de sub stăpânirea Imperiului Britanic, prin adoptarea aşa-numitei neascultări civile şi printr'o politică de non-violenţă. *(n.ed.)*

sau nedreptatea, Dumnezeu sau diavolul, alegeţi! Alegeţi, ori Hristos, ori Varavva. De această alegere a ţinut tot trecutul vostru. De ea va ţine şi tot viitorul vostru. Amin.

14 Fericit bărbatul care nu vrea să fie nimănui învăţător, nici cârmuitor. Asupra unui bărbat ca acesta veghează trei crăiese cereşti: numele celei dintâi e Irina, al celei de-a doua Sofia, iar al celei de-a treia Evdoxia. Adică: Pace, Înţelepciune şi Slavă.

Zis-a Domnul ucenicilor săi: *Nici vă chemaţi învăţători, că unul este Învăţătorul vostru, Hristos. /Mat. 23:10/*

Voi, care citiţi mereu Sfânta Scriptură, veţi simţi poate povara de a face legătura între această poruncă limpede şi desluşită şi o altă poruncă: *Mergeţi şi propoveduiţi* /Mar. 16:15/ sau cu aceea: *Mergând învăţaţi toate neamurile.* /Mat. 28:19/ El îi trimite să înveţe, dar îi opreşte să se numească învăţători – cum se poate una ca aceasta? Cu adevărat ar fi greu de înţeles aşa ceva, dacă El nu ar fi zis la sfârşit: că *unul este Învăţătorul vostru, Hristos.* Iar acesta înseamnă: „Eu sânt învăţătorul, şi învăţătura este a mea. Eu sânt învăţătorul unic al unei învăţături care este unică, iar voi sânteţi numai propovăduitori ai învăţăturii mele. Eu am adus învăţătura mea din ceruri, şi eu v'am făcut-o cunoscută. Nu aţi găsit-o voi, nici nu aţi descoperit-o, ci aţi auzit-o şi aţi primit-o de la Mine. Eu sânt învăţătorul. Al vostru este a împărţi cuvintele mele oamenilor, aşa cum aţi împărţit cele cinci pâini pe care Eu le-am blagoslovit şi le-am înmulţit. Atunci Eu am fost Gazda, iar voi aţi slujit la masa mea. Acum vă zic: Eu sânt Învăţătorul, iar voi sânteţi slujitorii cuvântului lui Dumnezeu." Prin aceasta, Domnul a vrut întâi de toate să întărească faptul că numai

El este Învăţător al mântuitoarei şi cereştii învăţături, în adevăratul şi deplinul înţeles al cuvântului; în al doilea rând, a vrut să-i ferească din vreme pe ucenici de mândrie – de care nu se pot feri cei ce singuri îşi zic dascăli ai învăţăturii izvodite de ei; şi, în al treilea rând, fiind doar propovăduitori şi purtători ai învăţăturii lui Dumnezeu, nu a lor, trebuia să fie cu mare luare aminte ca să predanisească după cum au primit, nimic adăugând, nimic scoţând.

Bine au înţeles Sfinţii Apostoli toată greutatea acestor cuvinte ale Învăţătorului lor, desăvârşit de bine au înţeles. De aceea Apostolul Iácov le spune celor botezaţi să ia aminte: *Nu fiţi mulţi dascăli, fraţii mei...* De ce să nu căutăm aceasta? *Fiindcă mai mare judecată vom lua* dacă greşim chiar şi puţin în sfânta învăţătură a lui Dumnezeu. *Că* – spune – *multe greşim toţi; de nu greşeşte cineva în cuvânt, acela e bărbat desăvârşit...* /Iac. 3:1-2/ Pentru cuvintele greşite ale celor ce se dau drept învăţători, sângele vărsat în lume este din plin, din prea-plin. Din această pricină, Sfântul Pável îi previne pe toţi Creştinii cu aceste cuvinte: *Vedeţi să nu vă fure cineva cu filosofia şi deşartă înşelăciune, dupre predania oamenilor, dupre stihiile lumii, şi nu dupre Hristos.* /Col. 2-8/ Păziţi-vă aşadar de astfel de învăţători, *pururea învăţându-se, şi niciodată putând la cunoştinţa adevărului să vie,* /II Tim. 3:7/ ci mai degrabă şi *dela adevăr auzul îşi vor întoarce, şi de la învăţătura cea sănătoasă lui Hristos, iar la basne se vor pleca.* /II Tim. 4:3-4/ Aceştia nu au nimic din cele ale cerului, ci ale pământului.

Aceste cuvinte se potrivesc şi zilei de astăzi, ca şi cum Pável le-ar fi rostit într'o capitală Europeană. Cu aceleaşi cuvinte ar fi înfăţişat şi astăzi boala omenirii albe, ca acum două mii de ani: aceeaşi boală, aceeaşi înfăţişare, aceleaşi cuvinte, aceeaşi reţetă, acelaşi leac.

Sau credeţi cumva că va şti altcineva în lume să vă arate mai lămurit pricina războiului ce a trecut? Cu adevărat, nimeni. Între popoarele cultivate ale veacului nostru s'au ivit nenumăraţi învăţători. Aceştia

l-au îndepărtat şi l-au respins pe adevăratul Învăţător, Hristos. În fiecare zi vorbeau, de dimineaţa până seara, unii după alţii, de seară până dimineaţă. Fiecare cuvânt al lor era minciună şi ademeneală pe calea cea alunecoasă. Cum îl mâncau pe cineva urechile, îndată aceia i le gâdilau cu cuvintele lor – pentru bani, pentru onoare, pentru putere, pentru desfătare. Învăţau neîncetat, dar nu au izbutit ajunge nicidecum la adevăr. Îi învăţau pe alţii neîncetat, dar nici unul dintre ucenici nu a izbutit să priceapă de la învăţătorii lor ce este adevărul. Aşa au dus război neamurile Creştine împotriva adevărului, însă se interesau de adevăr. Adevărul se retrăsese în colibele pescarilor, în bordeiele ţăranilor, în peşterile pustnicilor, în chiliile cuvioşilor, în sihăstriile călugărilor. Întregul adevăr se găsea, dintotdeauna, într'un singur cuvânt – Hristos.

Glasurile urât mirositoare ale învăţăturilor mincinoase au otrăvit întreg văzduhul din Apus. Au început să-l otrăvească şi în Răsărit. Neamurile păgâne au început să se teamă de neamurile Creştine. Drepţii au început să plângă. Îngerii din ceruri s'au mâniat, tot pământul s'a cutremurat şi asupra neamurilor s'a abătut o ploaie de foc – pentru ca văzduhul să se cureţe, miazma să se risipească şi cerurile cele preacurate şi sfinte să se poată apropia de pământ. Amin.

15 Nu trebuie să întrebăm ce este adevărul, ci cine este adevărul. Pilát l-a întrebat pe Hristos: „Ce este adevărul?," şi nu a primit nici un răspuns. Hristos nu a vrut să răspundă la o întrebare greşită. Dacă Pilát ar fi pus întrebarea dreaptă: „Cine este adevărul?," ar fi primit răspuns. „Eu sânt adevărul," i-ar fi zis Hristos. I-ar fi zis ce le-a zis mai înainte şi ucenicilor: „Eu sânt calea, adevărul şi viaţa."

Înţelegeţi, fraţilor, despre ce vorbesc? Vorbesc despre pricinile bătăii cu care Cel Preaînalt loveşte Europa atât de des. Una din pricinile de căpătâi este că omenirea eretică Europeană de-a lungul a, deja, mai multor veacuri Îi pune lui Hristos acea întrebare a lui Pilát: „Ce este adevărul?" De când s'au rupt de vechea Biserică apostolească şi drept-slăvitoare, ei au încetat să se mai întrebe „Cine este adevărul?" Căci dacă ar întreba drept „Cine este adevărul?," ar primi şi răspunsul drept. Adevărul e ipostatic, nu impersonal. Adevărul e Dumnezeu, nu un lucru. Adevărul este Acela, nu acel. Acela e adevărul, care este întotdeauna acelaşi, nu acel ce se schimbă neîncetat. Adevărul este Dumnezeu cel în trei ipostasuri, întotdeauna acelaşi, neschimbat, nepieritor, de sine stătător, de necuprins, de nebiruit; Alfa şi Omega a tot ce viază; începutul şi sfârşitul a toată zidirea; vatra luminii nestinse; leagănul vieţii; izvorul înţelegerii şi al înţelepciunii; adâncul nesfârşit al nebiruitei puteri; înălţimea dragostei neînvinse, duh ce însufleţeşte toate; cuvânt ce toate le zideşte; bucurie ce întrece cântarea; pace ce întrece înţelegerea; iscusinţă ce întrece toată închipuirea; Artistul care pe furnici, pe albine, pe păsări şi pe oameni îi învaţă artă.

Dumnezeu e adevărul, fraţilor. Dumnezeu, nu un lucru.

Cea mai însemnată deosebire dintre păgânism şi Creştinism este felul cum pun întrebarea despre adevăr. Păgânismul, şi cel vechi, şi cel nou, întreabă precum Pilát: „Ce este adevărul?" Creştinismul întreabă: „Cine este adevărul?"

Păgânii răspundeau, şi încă răspund: „Adevărul este materia primă a tuturor lucrurilor, ori aer, ori apă, ori foc, ori pământ, ori eter, ori număr, ori electricitate."

Creştinii răspundeau: „Hristos este Adevărul. Dumnezeu este adevăr, nu lucrul."

Adevărul nu se poate afla în cele zidite, ci în Ziditor.

Adevărul nu va fi descoperit de cele zidite, dacă nu îl descoperă Ziditorul. Însă, auziţi şi vă bucuraţi, popoare ale pământului: Ziditorul ne-a descoperit adevărul, s'a arătat în trup, ca adevăr întrupat. Le-a spus oamenilor taine negrăite, a săvârşit fapte nemaiauzite, a biruit vrăjmaşi de nebiruit, a dăruit credincioşilor comori cereşti, nespus de bogate în toate cele ce pofteşte inima.

Cine este, oare, acela? întreabă ereticii Apuseni, păgânizaţi. El este Cel pe care voi l-aţi respins. El este Cel pe care l-aţi întrebat: „Ce este adevărul?" Şi pentru că El a tăcut şi nu v'a răspuns nimic, v'aţi luat după filosofii voştri ghicitori, care v'au gâdilat urechile de îndată ce acestea au început să vă mănânce. El este Cel care a spus: *Eu spre aceasta m'am născut şi spre aceasta am venit în lume, ca să mărturisesc pentru adevăr.* /Io. 18:37/ El este blândul şi Atotputernicul nostru Hristos cel dreptslăvitor, *tare în milostenie şi blând în smerenie,* pe care l-au respins păgânii cei vechi şi cei noi – cei ce caută adevărul în lucruri, nu în Ziditor; cei ce caută o esenţă a lucrurilor, ca şi cum lucrurile ar putea avea o esenţă în afara Cuvântului lui Dumnezeu; cei ce şi-au aşezat filosofii pe tronul unde stătea odinioară Hristos, cei pentru care cultura preţuieşte mai mult decât dreptatea, cinstea şi vitejia. Înţelegeţi acum, fraţii mei, despre ce vă vorbesc? Vorbesc despre pricinile de neînlăturat ale războiului mondial ce tocmai a trecut, şi despre pricina din care încă unul, şi mai greu, se va abate peste lume – dacă lumea nu se va supune adevărului.

Lumea s'a depărtat de adevăr. Ce să mai vorbim de lumea păgânilor, lumea Creştină s'a depărtat de adevăr! Dar şi un pas mai departe de adevăr înseamnă o îndepărtare kilometrică de dreptate şi de cinste. Pentru aceasta, lumea Creştină a ajuns neadevărată, nedreaptă şi necinstită într'o aşa măsură, încât a întrecut popoarele necreştine. Din această pricină, adevărul cel veşnic a trebuit să

îngăduie groaznice cutremure, tulburări şi urgii – pentru a scutura conştiinţa omenească şi a o curăţa de pleavă şi minciună.
Dacă mă întrebaţi ce e de făcut ca să ne mântuim, vă voi răspunde: să cunoaşteţi adevărul, şi adevărul vă va slobozi de toate relele. Hristos este adevărul şi mărturisitorul adevărului ceresc cel veşnic. Cunoaşteţi-l pe Hristos. Mărturisiţi-l pe Hristos în viaţa voastră de familie şi socială, iar Hristos vă va izbăvi de toate răutăţile făcătorilor de rele celor văzuţi şi nevăzuţi. Amin.

16

Oamenii vorbesc despre putere. Nimeni nu e atât de puternic precum Hristos. Oamenii vorbesc despre mărire. Nimeni nu e atât de mare precum Hristos.
Oamenii vorbesc despre bunătate. Nimeni nu e atât de bun precum Hristos. Oamenii vorbesc despre înfricoşare. Nimeni nu e atât de înfricoşător precum Hristos. Oamenii vorbesc despre slavă. Nimeni nu e atât de slăvit precum Hristos.

Nimeni nu poate avea pe pământ slavă trainică şi adevărată decât de la Hristos şi prin Hristos. Căci datorită pătimirii Sale pe Cruce, a primit toate cununile slavei, şi le împarte oricui doreşte. A Lui e nepieritoarea slavă, şi cununile slavei cele neveştejite.

Orice slavă fără de Hristos nu e doar trecătoare şi mincinoasă, ci şi primejdioasă. Cu cât un vrăjmaş al lui Hristos are o slavă mai mare din partea oamenilor, cu atât mai mare va fi pedeapsa lui în lumea întunericului şi scrâşnirii dinţilor. Cu cât numărul oamenilor ce măresc un astfel de om e mai mare, cu atât mai mare va fi numărul dracilor din iad ce se pregătesc cu veselie să-i tragă sufletul din trup şi să-l ducă în peşterile lor urât mirositoare.

Fraţii noştri botezaţi care s’au luat după eresurile papale şi luthe-

rane s'au înţelepţit fără Hristos. Şi ne-au dispreţuit pe noi, Creştinii ortodocşi, ca pe nişte neînţelepţi lipsiţi de cultură. Dar cu adevărat s'a împlinit şi pentru ei cuvântul lui Pável: *Zicându-se pre sine a fi înţelepţi, au nebunit,* /Rom. 1:22/ căci au lepădat înţelepciunea duhovnicească cea după Hristos, înveşmântată în smerenie şi dragoste, şi s'au îmbrăcat precum filosofii păgâni cu înţelepciunea lumească şi trupească, numai mândrie şi răutate.

Şi au mutat slava lui Dumnezeu celui nestricăcios întru asemănarea chipului omului celui stricăcios... şi au cinstit şi au slujit zidirii mai mult decât Ziditorului. /Rom 1:23, 25/ Adică au dezbrăcat toată slava ce se cuvenea Domnului Hristos şi au pus-o pe umerii oamenilor stricăcioşi, pe care îi au drept noi Messía. Au înlocuit înţelesul slavei cu înţelepciunea lor cea fără de Dumnezeu. Pentru ei, cultura înseamnă cinstirea zidirii, adică a firii văzute, şi slujirea ei mai mult decât a Ziditorului ei. *Dumnezeii muritori şi firea idolatrizată!* În clipa de faţă, aceasta este ultima oprire a omenirii Apusene în lunga şi necontenita ei cădere din înălţimile lui Hristos în tartarul satanei. Aceasta este culmea care îi leagă pe oamenii botezaţi din Apus de vechiul păgânism al Romanilor şi de păgânismul Asiatic al zilelor noastre. Ei scot în fiecare an mii de cărţi spre slava marilor lor bărbaţi şi spre lauda culturii lor, zilnic mii de ziare stau în slujba aceleiaşi trecătoare şi mincinoase slave, spre lauda lucrărilor omeneşti ce poartă îngâmfatul nume „cultură." *Pentru aceea au dat pre ei Dumnezeu spre patimi de ocară,* /Rom.1:26/ ca să-şi găsească mulţumire numai în cele pământeşti, nu în cele cereşti, numai în cele ce îl înveselesc pe diavol, iar pe îngerii lui Hristos îi fac să plângă. Plăcerea lor stă în desfătarea trupului, în tâlhărirea altora, în prădarea celor slabi şi mici, în sporirea bunătăţilor pământeşti şi în mărirea ţării şi a puterii lor, în cotropirea ţărilor străine, în veselie şi în dans, în lepădarea oricărei credinţe ca o superstiţie, în tăgăduirea lui Dum-

nezeu, în multa vieţuire trupească, în neruşinata numire a maimuţei drept strămoş al lor, în afundarea antropologiei în zoologie.

Vă întrebaţi, oare, dacă această generaţie de rătăciţi, cea mai rătăcită din întreaga istorie, va putea vreodată să se întoarcă la adevăr şi cinste? Va putea. Fie ca Hristos cel dispreţuit să binevoiască a se petrece acest lucru cât mai grabnic. Dar când se va petrece?

Atunci când fraţii noştri din Apus vor scrie mii de cărţi pe an spre slava lui Hristos, Dumnezeul nostru. Şi când miile lor de gazete vor scrie zilnic spre lauda virtuţilor şi bunelor-săvârşiri Creştine, în loc să scrie despre crime, despre batjocorirea măririi dumnezeieşti, despre negoţul cu pornirile trupeşti. Când va avea loc această schimbare, atunci eretica omenire Apuseană se va înfăţişa înaintea văzutelor ceruri spălată, curăţită şi înmiresmată cu miresme cereşti. Atunci noi, drept-slăvitorii, ne vom bucura, căci îi vom redobândi pe fraţii noştri cei întorşi.

Atunci neamurile păgâne îl vor iubi pe Hristos şi vor căuta să se numere printre fiii Lui, fiindcă Creştinii nu îi vor mai împiedica să fie ai lui Hristos.

Atunci nu va mai fi răutate între oameni, nici războaie între popoare, ci pacea lui Hristos cea mai presus de înţelegere şi Slava lui Hristos cea fără de asemănare în veacul de acum şi în veşnicie. Fie ca preamăritul Hristos să ne umple de pacea Sa şi să ne încununeze cu cununile slavei Sale. Amin.

17 Pentru ce îngăduie Dumnezeu să vină pedeapsa asupra oamenilor? Pentru a-i feri pe oameni de pierzanie – aşa cum şi tatăl îşi bate fiul care a luat-o pe o cale greşită, ca să-l păzească la vreme de pierzania ce aşteaptă la capătul acesteia.

Pentru ce a îngăduit Dumnezeu să se abată asupra lumii acea nenorocire a cumplitului război care, precum o vijelie aducătoare de moarte, a trecut peste întregul pământ? Ca să împiedice o nenorocire mult mai mare către care se îndreptau oamenii, ce ar fi însemnat o desăvârşită înăbuşire a duhului şi o deplină moarte a sufletului.

Toţi oamenii îşi doresc fericirea, dar puţini sânt cei care nu lucrează cu toată puterea lor la nenorocirea lor.

Într'adevăr, toţi oamenii îşi doresc fericirea, dar puţini sânt cei ce nu îşi pun grumazul sub un jug aspru pe care nu îl pot purta şi iau în spate o povară grea pe care nu o pot duce.

Mântuitorul lumii vorbeşte despre jugul Său şi povara Sa, şi spune *că jugul meu e bun şi povara mea este uşoară*. /Mat. 11:29/ El, din milă şi dragoste, îi cheamă pe oameni la Sine, ca întru Dânsul să se înveţe şi să se odihnească. *Veniţi*, spune, *către mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi, şi eu voiu odihni pre voi. Luaţi jugul meu asupra voastră şi vă învăţaţi dela mine, că sânt blând şi smerit cu inima, şi veţi afla odihnă sufletelor voastre.* /Mat. 11:28-29/ Şi Îşi încheie chemarea cu aceste cuvinte: *Că jugul meu este bun şi povara mea este uşoară*.

Oare aţi cugetat vreodată adânc la cuvintele lui Hristos mai înainte-pomenite? La deosebirea dintre jugul şi povara cu care oamenii se împovărează singuri, şi jugul şi povara lui Hristos? Deosebirea este, cu adevărat, nespus de mare. Jugul oamenilor lumeşti este că aceştia cred că pot împlini orice cu puterea lor, fără ajutorul dumnezeiesc. Jugul lui Hristos este însă neîncetata încredere în Tatăl ceresc cel atotputernic. De aceea unul este aspru, iar celălalt bun.

Şi încă: sfădirea este povara lumească, povara cea grea; împăcarea este povara cea uşoară a lui Hristos.

Şi încă: răzbunarea este povara omenească cea grea; iertarea este povara cea uşoară a lui Hristos.

Povara lui Hristos este dragoste, iar ura – povară nefericită.

Povara lui Hristos este adevărul, iar minciuna – povară diavolească.

Povara lui Hristos este dragostea frăţească, iar iubirea de sine – povară păcătoasă.

Jugul lui Hristos este întrajutorarea şi jertfelnicia, iar tâlhăria şi răpirea – jug păcătos.

Jugul lui Hristos este trainic pentru Împărăţia cerească, iar truda pentru împărăţia pământească - jug pierzător.

Jugul lui Hristos este calea cea strâmtă ce duce la Împărăţia lui Dumnezeu, iar calea cea largă ce duce la pierzanie este jug nenorocit.

Povara lui Hristos este sfinţenia şi milostenia întru toate, iar calea păcătoşilor este urâciune întru toate.

Povara lui Hristos este întreaga-cugetare şi cinstea, iar cea a păcătoşilor – necinstea şi curvia.

Povara lui Hristos este răbdarea, ce duce la biruinţa din urmă, iar cea a păcătoşilor – nerăbdarea, ce duce la deznădejde.

Povara lui Hristos se poartă cu ochii aţintiţi către viaţa veşnică din împărăţia dumnezeiască, iar cea lumească se poartă cu ochii aţintiţi către mormânt.

Care jug este mai bun şi care povară e mai uşoară?

Fără îndoială, cele ale lui Hristos.

Cu toate acestea, chiar dacă au auzit chemarea lui Hristos de a primi jugul şi sarcina Sa, oamenii s'au împovărat pe sine cu grijile de neîndurat ale lumii acesteia, pentru lumea aceasta; s'au încărcat şi s'au preaîncărcat cu egoism, cu răutate, cu viclenie, cu iubire de sine, cu îngâmfare, cu necinste, cu nemilostivire, cu curvie, cu atheism, încât satana i-a mânat cu biciul său ca pe nişte animale de povară.

Neamul omenesc se cuvine a fi izbăvit. Oare satana va putea izbăvi? Neamul omenesc se cuvine a fi întors din calea greşită. Oare omul va putea face aceasta?

Acum, Atotputernicul şi de-oameni-iubitorul Hristos a sărit în ajutorul popoarelor lumii, pentru care, din dragoste, şi-a dat viaţa. A îngăduit nenorocirea cea mai mică pentru a o împiedica pe cea mai mare, aşa cum doctorul taie degetele cangrenate pentru a ţine întregul trup în viaţă.

Vă pun acum în faţă fericirea şi nenorocirea, deci alegeţi: fericirea este în sarcina lui Hristos, iar nenorocirea în sarcina orbilor şi nebunilor. Amin.

18

„Dumnezeu s'a arătat!"

„Adevărat s'a arătat!"

Aşa se salută şi răspund Sârbii la praznicul Bobotezei, Arătarea Domnului. Prin aceasta, ei întăresc credinţa că Dumnezeu s'a arătat cu adevărat în această lume. Astfel, ei se arată de un cuget cu Apostolul Pável, care spune: *Dumnezeu s'au arătat în trup, s'au îndreptăţit în Duhul, s'au văzut de îngeri, s'au propoveduit între neamuri, s'au crezut în lume, s'au înălţat întru slavă.* /I Tim. 3:16/

Fraţilor, dacă Dumnezeu s'a arătat, El nu putea să vină şi să plece fără a schimba lumea spre bine. Cu adevărat, aşa ceva ar fi fost nevrednic de Dumnezeu, deznădăjduitor pentru oameni – dacă Dumnezeu ar fi cercetat această vale a plângerii cu mâinile goale, fără nici un dar.

Dar nu este aşa. Împăratul Împăraţilor şi Cel Bogat între bogaţi a venit cu mâinile pline de daruri. De aceea a şi venit – ca să aducă daruri: să fie hrană celor flămânzi, sănătate celor bolnavi, mângâiere celor trişti, lumină celor orbi, cale şi călăuză celor zbuciumaţi, păstor celor rătăciţi, înţelepciune celor neînvăţaţi, părinte celor săraci; într'un cuvânt – tuturor, toate. A deschis cerurile, l-a arătat pe Tatăl

cel veşnic şi patria cea veşnică, ne-a arătat calea şi a luminat-o cu lumina soarelui întreită, a însemnat-o cu urma lui, ne-a dat pe îngeri împreună-călători, ne-a izbăvit cu putere, ne-a încălzit cu dragoste, ne-a dat iertarea păcatelor, sfinţirea sufletului şi trupului, şi ne-a binecuvântat. În cele din urmă, a făgăduit că va fi cu noi până la sfârşitul veacurilor şi că la urmă va veni din nou, să-i primească pe cei ce i-au rămas credincioşi în cămările Sale cereşti, ca să vieze în veac cu El.

De nu ar fi venit cu astfel de daruri bogate, oare neamul omenesc cel iute-uitător nu ar fi uitat degrabă venirea lui? Oare Sârbii, după 2000 de ani, ar mai fi înnoit această dulce salutare: „Dumnezeu s'a arătat!" şi „Adevărat s'a arătat!"?

Însă unde e fericire, este şi nenorocire. O preamare fericire pentru oameni – arătarea lui Dumnezeu în trup. O preamare nenorocire – căderea de la Dumnezeu şi întoarcerea spre slujirea satanei. Această nenorocire îşi are obârşia în popoarele Apusene depărtate de Dreapta-slăvire, pentru două pricini. Cea dintâi pricină este ura acestor popoare împotriva preoţimii eretice, iar a doua pricină este ura împotriva Evreilor. Amândouă aceste uri au crescut în inima omenirii Apusene din aceeaşi sămânţă. Această sămânţă este dorinţa clerului Creştin şi a Evreilor de a controla deplin viaţa popoarelor şi statelor, în toate privinţele. Ura împotriva unui astfel de cler s'a preschimbat în ură împotriva Bisericii, iar ura împotriva Evreilor l-a cuprins şi pe Domnul Hristos, ca unul născut Evreu. De fapt, Hristos a fost Evreu doar după mamă şi după poporul în mijlocul căruia s'a arătat întâia dată. Dar tocmai acel popor a fost cel dintâi care s-a lepădat de El, şi l-a omorât cu înfricoşată moarte. Cum poate fi cineva şi împotriva Evreilor, şi împotriva lui Hristos, cu care Evreii poartă război de două mii de ani? Dar unde satana îşi înfige unghiile, nu mai încape logica. Conduse de ura împotriva clerului şi a Evreilor, popoarele Apu-

sului s'au lepădat treptat de Hristos, până ce, în vremurile din urmă, l-au scos pe Acesta din toate domeniile şi instituţiile statului, mărginindu-i lucrarea numai în biserici. De la Cel ce după slăvită Învierea sa din mormânt a zis: *Datu-mi-s-a toată stăpânirea în cer şi pre pământ* /Mat. 28:18/ oamenii rătăciţi au răpit toată stăpânirea – şi nu numai atât, ci şi toată înrâurirea avută pe pământ, în şcoală, în societate, în stat, în politică şi artă, în relaţiile internaţionale şi între oameni, în ştiinţă, în literatură şi în toate celelalte.

Dar cu Dumnezeu nu e de joacă. De fiecare dată când oamenii, oaspeţi la masa lui Dumnezeu, se obrăznicesc peste măsură, trebuie să vină pedeapsa ca o dojană din partea Gazdei. Două mustrări înfricoşate ale lui Dumnezeu către generaţia zilelor noastre – acestea sânt ultimele două războaie mondiale, la o depărtare de douăzeci de ani unul de celălalt. Fie ca popoarele Creştine să îngenuncheze la picioarele lui Hristos cel batjocorit de ele şi să-i înapoieze stăpânirea, cinstea, slava şi cinstirea care i se cuvin numai Lui. Aşa să faceţi şi voi, fraţilor ortodocşi, dacă vreţi să scăpaţi de un al treilea război mondial, mai cumplit decât cele două de până acum. De la Hristos, sănătate şi mântuire vouă, iar de la voi către Hristos – cântare, slavă şi laudă, în vecii vecilor. Amin.

19 Când o casă ia foc, se aprind mai întâi părţile ce ard cel mai repede. Mai întâi se aprind paiele şi trestia, apoi scândurile, şi tot aşa – până ce flăcările cuprind întreaga construcţie. Aşa se petrece şi cu omul. Focul patimilor năvăleşte mai întâi în inimă, cel mai simţitor şi cel mai uşor de aprins mădular al făpturii omeneşti. Când se aprinde inima, întreaga făptură omenească ia foc. Când inima este biruită, totul este biruit. Când

inima se strică, totul e stricat. Din inimă izvorăşte dragostea sau ura, înţelepciunea sau prostia, curăţia sau noroiul, viaţa sau moartea. Dacă credinţa vreunui Creştin se află în lăuntrul inimii, atunci credinţa sa este putere de nebiruit într'însul. O astfel de inimă dă şi limbii putere să grăiască convingător. Căci limba este vestitoare ori unora, ori altora – ori vestitor credincios al cămării cu mărfuri de aur din inimă, ori vestitor mincinos al unei dughene scăpătate.

Ştia Atotînţeleptul Mântuitor ce vorbea, atunci când a spus: *Cele ce ies din gură, din inimă ies.* /Mat. 15:18/ Ştia înţeleptul Său apostol, Sfântul Pável, că drept tâlcuieşte gândul Învăţătorului său, când a spus: *Cu inima se crede spre dreptate, iar cu gura se mărturiseşte spre mântuire.* /Rom. 10:10/ Dumnezeu preţuieşte cele ale inimii şi nu poate fi păcălit de limbă. Oamenii preţuiesc cele ale limbii, căci nu ştiu ce se află în spatele limbii, în inimă.

Fraţii mei, citiţi Sfânta Scriptură mai înainte de toate şi mai mult decât toate. Cunoştinţele dobândite dacă citiţi tot, mai puţin Sfânta Scriptură, vor sluji doar la pieirea voastră, nu spre mântuire. După Sfânta Scriptură, să citiţi Vieţile Sfinţilor, adică înfăţişarea vieţilor sfinţilor şi sfintelor Bisericii celei Ortodoxe. Toate cărţile lumii acesteia nu pot aduce sufletului omenesc acea putere, mângâiere şi dulceaţă adusă de Sfânta Scriptură şi de Vieţile sfinţilor.

În viaţa Sfântului Mucenic Haralambie citim cum acest neînfricat sfânt de 113 ani a strigat chinuitorului său păgân: „Nu este răutate în inima mea, nici vicleşug în limba mea!"

Iată fraţilor, dreptarul de căpetenie al credinţei Creştine: mai întâi să nu avem răutate în inimă, şi apoi să nu avem minciună în gură.

Dar iată, fraţilor, aceasta este şi tâlcuirea sorţii celei rele a omenirii zilelor noastre: răutatea a răpit inima omenească, de aceea inima a ajuns un organ al răului, o unealtă a minciunii. Limba nu poate grăi dreptate dacă inima este plină de răutate. Dacă în izvor se află

necurăţie, atunci şi conducta de apă va aduce necurăţie. Limba e sluga inimii. Şi când sluga minte, se trădează repede pe sine.

Ce e minciuna? Un adevăr prefăcut. Ce înseamnă a minţi? Înseamnă a te îmbrăca cu veştmintele adevărului, a te ascunde în spatele adevărului; a te arăta sub numele adevărului; a pune firma adevărului pe dugheana minciunii; a înfăţişa o babă drept o mireasă, cu ajutorul pudrei şi sulemenelilor. Minciunii nu îi este cu putinţă să facă nici măcar un pas sub numele ei. Căci oriunde s'ar înfăţişa zicând „Eu sânt minciuna!," nimeni nu ar primi-o. De aceea ea merge în umbra adevărului. Aşadar, minciuna întăreşte adevărul ca realitate, căci fără adevăr nu se poate găsi niciunde.

Răutate în inimă şi minciună în gură, fraţii mei, aşa a ajuns omenirea în vremurile noastre. Răutatea şi minciuna sânt focurile ce au pricinuit aprinderea întregii lumi în ultimele două războaie mondiale. Răutatea şi minciuna – aceste două meşteşuguri ale lumii, să ştiţi, vor lucra neobosit să producă şi cel de-al treilea incendiu mondial, mai înfricoşat decât cele două de mai înainte.

Luptaţi, fraţilor, împotriva răutăţii şi minciunii.

Luptaţi împotriva răutăţii din inimă şi minciunii din gură, ca să împiedicaţi noul război mondial între popoare. Aceasta este ştiinţa lui Hristos: *Doctore, vindecă-te mai întâi pe tine.* /Lc. 4:23/ Aceasta este calea Creştinilor: începe cu tine însuţi. Din orice altă parte veţi porni, nu veţi reuşi nimic. Hristos Dumnezeu v'a învăţat aceasta. A Lui fie slava şi lauda în veac. Amin.

20 Cu ce te lauzi omule, cu ce te mândreşti atâta? Oricine se laudă, o face cu cele ale sale, nu cu cele ale altuia. Ce ai tu al tău, cu care să te poţi lăuda? Ce ai tu, în afară de cele împrumutate, pe care la sfârşit trebuie să le înapoiezi celui ce ţi le-a dat?

Oare te lauzi cu frumuseţea trupească? Du-te la cimitir, şi vezi unde se aruncă din oraş frumuseţea trupească. Sau te lauzi cu ochii şi gura? Cine ştie de câte ori ţi-ai scuturat plictisit praful de pe încălţări, fără să te gândeşti că aceia sânt ochii şi gurile celor ce au trecut pe drumul pe care mergi tu acum!

Sau te lauzi cu bogăţia? O, gândeşte-te a cui nu a fost şi a cui nu va fi! Sau te lauzi cu nestematele tale: diamantele şi briliantele, rubinele şi topazele, sau cu smaragdele şi mărgăritarele? Când te vor aşeza mort pe scânduri, îţi va fi totuna dacă îţi vor pune în jurul gâtului şiraguri de mărgăritare sau ghinde de stejar; dacă îţi vor umple buzunarele cu diamante sau cu cenuşă; dacă îţi vor acoperi trupul cu catifea sau cu o rogojină. Vrei, nu vrei, toate împrumuturile pământeşti se vor întoarce în pământ. Pentru ce, atunci, te lauzi cu cele împrumutate?

Sau te lauzi cu slava, stăpânirea şi puterea? E adevărat, la cuvântul tău se întorc la stânga ori la dreapta oştiri întregi, se sapă tunele, se zidesc oraşe. Sub fereastra ta trec mii de curioşi ce ar vrea măcar să te vadă cu ochii lor, ca să povestească şi altora cum l-au văzut pe marele om. Dar mâine peste fruntea ta rece vor mişuna miriapozi şi guşteri, şi nu-ţi vei putea ridica mâna ca să-i dai la o parte.

Sau te lauzi cu faptele tale, cu cultura ta? Păzeşte-te să nu ţi se ia mintea, precum i s'a luat Împăratului Navuhodonosor. Despre această istorisire trebuie să auzi, să ştii şi să povesteşti copiilor tăi şi tuturor celor care le doreşti binele. Iată ce s'a întâmplat: Împăratul Navuhodonosor a ridicat marea cetate a Babilonului, cu turnuri

multe, înalte până la nori, şi şi-a împodobit capitala fără pereche în lume. Într'o bună zi, plimbându-se Împăratul Navuhodonosor prin turnul său, şi aruncându-şi privirea peste cetatea Babilonului de la picioarele sale, a strigat în îngâmfarea sa: *Au nu este acesta Vavilónul cel mare, care l-am zidit eu casă împărăţiei întru tăria puterii mele, spre cinstea măririi mele?* /Dan. 4:27/ Zicând acestea, împăratul nu şi-a amintit de Dumnezeu Ziditorul, nici nu i-a mulţumit în calitate de stăpânitor pentru ajutor, nici nu s'a smerit înaintea Celui Preaînalt, aşa cum se cade tuturor stăpânitorilor, ci, dimpotrivă, s'a pus pe sine dumnezeu al dumnezeilor şi împărat al împăraţilor. Dar, o, fraţilor, ce se întâmplă atunci? Dumnezeu nu rămâne defăimat de praful de sub picioarele Lui. Încă mai erau acele cuvinte trufaşe pe buzele împăratului, când *glas din cer s'a făcut: Ţie se zice, Navuhodonosoare împărate: împărăţia ta a trecut dela tine. Şi dintre oameni te vor scoate pre tine, şi ca hiarele pământului va fi locuinţa ta, şi cu iarbă, ca pre un bou te vor hrăni pre tine, şi şapte vremi se vor primeni preste tine, până ce vei cunoaşte că cel Preaînalt stăpâneşte preste împărăţia oamenilor, şi cui va vrea o va da pre ea.* /Dan. 4:28-29/

A urmat un lucru cu adevărat înfricoşat şi de pomenit. În acea clipă, trufaşul Împărat Navuhodonosor şi-a pierdut minţile şi a fugit în munţi, şi a trăit acolo ca o fiară între fiare, vreme de şapte ani. A mâncat iarbă precum dobitoacele, şi i-a crescut păr pe trup şi gheare ca ale păsărilor. Abia după şapte ani i s'a întors mintea la loc şi, ca un alt om, s'a smerit în faţa Domnului Dumnezeu şi s'a închinat puterii Lui şi măririi Lui. Şi a împărăţit până la moarte cu inimă zdrobită, ca slugă a Dumnezeului cel Unul şi Viu.

Dar, veţi spune, acestea sânt aşa departe de noi; s'au petrecut în urmă cu 2500 de ani; ce au de-a face cu noi?

O, fraţilor, vom muri cu toţii, iar eu trebuie să vă spun adevărul! E adevărat, aveţi dreptate, acelea s'au petrecut în urmă cu 2500 de ani,

în depărtata ţară a Babilonului. Dar aceleaşi întâmplări s'au repetat ieri, şi se petrec azi, în mijlocul Europei; în mijlocul Europei botezate, vai nouă!

S'au învârtoşat oamenii. S'au trufit cu lucrul mâinilor lor: cu oraşele, cu drumurile, cu căile ferate, cu vapoarele, cu motoarele cu aburi, cu maşinăriile electrice, cu maşinile lor de sub pământ, de sub apă şi din văzduhuri, mult s'au mândrit. Şi s'au ridicat pe sine mai presus de Dumnezeu cel Preaînalt, au început să se închine loruşi şi culturii lor, la lucrurile mâinilor lor. O, fraţilor, noii Navuhodonosori ne-au ridicat mai presus de scaunul lui Dumnezeu, noii Babilonieni fermecaţi de izul rău-mirositor al noului Babilón. Iar Dumnezeu le-a luat minţile, şi au înnebunit, şi s'au împărţit, şi s'au lovit unii pe alţii. Şi a curs sânge fără măsură şi au săvârşit fărădelegi nenumărate. Şi i-a aruncat Cel Preaînalt în întunericul pădurii, între dobitoace, căci au mărturisit că nu sânt de la Dumnezeu Cel Preaînalt, ci neam dobitocesc, al fiarelor şi al maimuţelor. Şi iată, acum se hrănesc cu hrana fiarelor; pasc iarbă, şi unghiile le cresc ca fiarelor şi păsărilor. Până când, Doamne? Până când nu se vor smeri şi nu vor cunoaşte, precum Împăratul Navuhodonosor, că cel Preaînalt are putere peste împărăţia oamenilor şi o dă cui voieşte! Fraţii mei, noii Babilonieni ne-au făcut şi pe noi, Sârbii, să înnebunim şi să ne îndepărtăm de Hristos. De aceea umblăm acum cu capul legat şi rănile pansate. Întrebarea de care ţine însăşi viaţa noastră este: Vom fi şi de acum înainte cu Babilonul, sau vom fi cu Hristos? Vom fi alături de „cultură" sau alături de Dumnezeu şi de suflet? Să alegem, aşadar – însă cu băgare de seamă, ca nu cumva să le alegem tot pe cele de ieri. Dumnezeului nostru, slavă în veci! Amin.

21 „Călător şi oaspete sânt pe acest pământ." Aşa ziceau bătrânii. Aceasta era concepţia lor limpede, simţul drept al vieţii acesteia. Această concepţie s'a înceţoşat în vremurile noastre; acest simţ al realităţii a slăbit. Vai nouă, fraţilor! Acelea sânt lucrurile de căpătâi – cu adevărat de căpătâi. Cum de le-am lăsat să se înceţoşeze, ca un geam prin care nu se mai vede nimic? Cum de le-am lăsat să slăbească, încât nu mai putem spune ce suflă dinspre Răsărit şi dinspre Apus? Am uitat că sântem călători şi nu mai întrebăm pe nimeni calea, ci ne-am făcut vatră în mijlocul drumului, ca pentru mii de ani; din pricina aceasta, batjocorita soartă ne calcă cu maşina ei. Am uitat că sântem oaspeţi, că ne-am desfăcut bagajele în casă străină, într'un han, şi ne purtăm ca şi cum noi am fi zidit hanul. Din această pricină ne bate mâna nevăzutei Gazde, şi ne doare, ne tot doare. Dar, plângând din pricina lui Dumnezeu, urmăm totuşi jocului nostru.

Veţi spune: Dar noi întrebăm care e calea!

Pe cine întrebaţi?

Când doi călători merg întâia dată pe un drum, şi se întreabă unul pe celălalt care este calea, veţi spune că au înnebunit.

Aşa se întâmplă cu popoarele aşa-zis moderne, acele popoare care vor mai degrabă să se numească moderne decât Creştine. Pentru ele, calea sfântă e un loc de plimbare, iar această lume, acest sfânt lăcaş al Domnului, este un han de beţivi, pentru aşa-zise petreceri – de fapt, pentru un dans înainte de moarte.

Cine ne va arăta calea?

Despre ce cale întrebaţi?

În Biblie sânt înfăţişate toate căile: calea sfântă şi calea nesfântă, calea dreaptă şi calea greşită, calea adevărului şi calea minciunii, calea dreptăţii şi calea nedreptăţii, calea luminii şi calea întunericului, calea milostivirii şi calea răutăţii, calea mântuirii şi calea pierza-

niei, calea fiilor lui Dumnezeu şi calea potrivnicilor lui Dumnezeu. Vom numi pe scurt calea dreaptă, „cale sfântă," iar cealaltă, „cale nesfântă." Deci, despre ce cale întrebaţi?

Dacă întrebaţi despre calea sfântă, atunci întrebaţi-l doar pe Domnul, şi El vă va arăta calea sfântă. Iar dacă întrebaţi despre calea nesfântă, atunci întrebaţi-vă pe voi înşivă, întrebaţi-i pe tovarăşii voştri de drum, care ştiu la fel de puţin cât ştiţi şi voi, întrebaţi-i pe ghicitori şi pe vrăjitori, care învaţă de la cel ce s'a lepădat de Dumnezeu şi stă în întunericul adânc şi veşnic ca să înşele lumea.

Cu adevărat, fraţii mei, generaţia noastră se aseamănă unor călători căzuţi sub o vrajă. Oare nu e firesc ca aceia ce călătoresc pe un drum necunoscut să întrebe care e drumul pe unul ce ştie, adică a mai mers pe acea cale, de la un capăt la altul? Aceasta este cu totul firesc pentru cei nevrăjiţi. Dar cei vrăjiţi călătoresc împreună şi se întreabă unul pe altul de drum, măcar că şi cunoaşterea lor despre drum e de fapt o necunoaştere.

O, fraţii mei, pentru ce a lăsat Europa calea cea dreaptă şi a rătăcit în pustia de nestrăbătut? Pentru că s'a îndepărtat de la Hristos cel Călăuzitor, şi a început să întrebe de cale pe filosofii săi, pe căpeteniile sale, pe politicienii săi, pe cărturarii săi, pe toţi ceilalţi neştiutori ai săi şi pe ghicitori. Europa nu-l mai întrebă calea pe Cel ce s'a pogorât din cer şi s'a înălţat din nou la cer, pe Cel ce şi-a vărsat pentru Europa sângele pe crucea Evreiască – ci s'a învăţat să întrebe care e calea pe cei ce se întrec să fie călăuze, ale căror sfaturi se plătesc.

Prorocul Isaía, plin de Duhul lui Dumnezeu, a văzut viitorul omenirii – şi ce a văzut acolo? *Acolò va fi cale curată, şi cale sfântă se va chema, şi nu va trece acolò necurat, nici va fi acolò cale necurată; iar cei risipiţi merge-vor pre dânsa şi nu vor rătăci.* /Isa. 35:8/ Demult s'a despărţit Europa de acea cale sfântă – s'au făcut o mie de ani. Nu se poate întoarce uşor la acea cale, căci acea cale sfântă e numai a

lui Hristos, iar ea, din ură pentru Evrei, Îl lepădă şi pe Hristos. Tot treieră şi treieră, iar atunci când termină, amestecă neghina cu grâul şi le aruncă din arie.

Una singură e calea cea sfântă, dar sute sânt căile nesfinte. Mâna Domnului loveşte toate căile, însă o miluieşte doar pe una singură. Pe toate căile satana îl întovărăşeşte pe om, însă Hristos o face doar pe o singură cale, pe calea sfântă.

Fraţii mei, calea cea sfântă a Domnului nici nu e neumblată, nici nepietruită, nici nemarcată, ca să ne putem plânge că nu o vedem sau nu o cunoaştem. Pe această cale au trecut sfinţii apostoli, sfinţii mucenici şi mărturisitori, sfinţii împăraţi Creştini şi patriarhi, sfinţii pusnici şi sihaştri, şi alte mii şi mii, milioane şi milioane. Pe această cale au trecut şi mulţi dintre înaintaşii voştri, înainte de Sfântul Sávva şi după Sfântul Sávva. Nu puteţi spune că nu ştiţi această cale. Aceasta e cea mai cunoscută cale din istoria Creştinilor şi din istoria neamului vostru. Pe calea sfântă, Dumnezeu blagosloveşte norodul Său sfânt. Amin.

22 Pe ce cale să pornim?

Oamenii nu pot urma calea cea dreaptă nu pentru că n'ar avea călăuză, ci pentru că au prea multe. Şi încă dintr'o pricină, arătată de Prorocul Ieremía prin aceste cuvinte: *Ştiu, Doamne, că nu este a omului calea lui, nici bărbat va merge şi va isprăvi călătoria sa.* /Ier. 10:23/

Dar cine ne va arăta calea? Numai Cel în a cărui stăpânire este viaţa omului. Numai Cel ce ne-a trimis pe acest drum al vieţii ne poate fi cale şi călăuză. Căci numai El ştie cele două capete ale căii, începutul şi sfârşitul. Şi cine ar putea şti acestea, dacă nu a fost de

faţă la zidirea lumii şi dacă nu este în stare să prevadă sfârşitul lumii zidite? Furnica, ce îşi măsoară cărarea ei în milimetri, nu ne poate spune nimic despre calea noastră lungă de kilometri; cum ar putea omul însuşi, logodnic al morţii încă din leagăn, să înfăţişeze călătoria omenirii de mii de ani, de vreme ce propria sa călătorie în lumea aceasta ţine o clipă sau două după socoteala Ziditorului vremilor, înaintea Căruia o mie de ani sânt ca o zi? Din pricina acestei desăvârşite nepriceperi şi neputinţe, oamenii începuturilor de la întunecarea lui Adam s'au tot înşelat cu privire la cale. Căci multe căi li s'au părut drepte, dar de fapt numai una este calea cea dreaptă, iar toate celelalte sânt greşite. Cu mult înainte de Hristos, înainte de noua socotire a anilor, înainte de capitolul mesianic din istorie, a văzut acestea şi preaînţeleptul Solomón, zicând: *Este cale, care pare oamenilor dreaptă; iar sfârşitul ei duce în fundul iadului.* /Pil. 14:12/ O, fraţii mei, am putea afla oare vreun adevăr mai limpede? Nenumărate călăuze nedorite şi necăutate ale vremurilor noastre ne cheamă: „Haideţi pe drumul acesta! Asta-i singura cale bună!" Şi noi privim, şi la prima vedere ni se pare că aşa este.

„Ascultaţi, oameni şi popoare, calea ştiinţei este calea cea bună!" – strigă unii. Şi nouă ni se pare că aşa este. Dar cine merge pe această cale până spre capăt pricepe că omul care o urmează este aidoma viermilor şi omizilor, maimuţelor şi microbilor, şi la sfârşit află moarte fără înviere, şi noapte fără zori.

Alţii strigă: „Ascultaţi, oameni şi popoare, calea culturii, aceasta este singura cale bună. Celelalte căi sânt căile sălbăticiei!" Unii se păcălesc şi aleg acest număr, precum la ruleta din cazinou, dar la sfârşit sânt păcăliţi şi batjocoriţi, şi fug de pe calea aceasta. Altfel ar cădea în cursa nereuşitei şi morţii.

Cei de-ai treilea strigă: „Ascultaţi, oameni şi popoare! Calea deplinei egalităţi între oameni este singura calea bună. Urmaţi-o, şi veţi fi

fericiţi.” Şi unora li se pare că într’adevăr aceasta ar fi calea dreptăţii şi adevărului. Dar undeva pe drum înţeleg că cel care îi fura în vremea inegalităţii îi fură şi în calea egalităţii, şi atunci încearcă să se întoarcă şi să scape de nenorocire şi moarte.

Şi cei de-ai patrulea, şi ai cincilea, şi ai zecelea, şi ai o sutălea, şi ai miilea strigă, şi strigă, şi strigă. Cu adevărat, viaţa omenească nu a semănat nicicând mai mult cu un iarmaroc plin de nenumăraţi amăgitori, ca în vremurile noastre. Se cuvine să fim cu multă luare aminte. Rătăciţii se înfăţişează drept călăuze. Amăgitorii se înfăţişează drept prieteni. Incendiatorii se înfăţişează drept paznici ai casei. Bogătanii se înfăţişează drept izbăvitori, desfrânaţii drept însoţitori, necredincioşii drept povăţuitori, pierzătorii de suflete drept sprijinitori. Cu adevărat, nicicând de la Adam nu au fost mai multe călăuze mincinoase decât în veacul al douăzecilea. Şi în toate veacurile, ca şi în acesta, este o singură cale bună şi o singură călăuză adevărată – Domnul Iisus Hristos, Messía, Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul şi Răscumpărătorul oamenilor.

Eu sânt calea, a spus El în urmă cu două mii de ani. Şi după ce vor trece încă două mii de ani, cuvintele Lui vor răsuna precum argintul între pietre: *Eu sânt calea*. Şi după alte două mii de ani, cuvintele Lui vor răsuna precum aurul între tinichele: *Eu sânt calea*. La sfârşitul sfârşiturilor, când toate reclamele murdare vor obosi, toate minciunile vor răguşi, iar răgetul lor de leu se va schimba într’un şuierat răguşit de şarpe, atunci toate urechile vor auzi numai răsunetul argintiu al cuvintelor lui Dumnezeu: *Eu sânt calea*. Iar toate generaţiile, printre care şi a noastră, vor avea de ales între mulţi rătăciţi şi Hristos Călăuzitorul. Alegerea este a voastră. Ce ar fi dacă şi voi, Sârbii, v’aţi răzgândi şi aţi alege din nou? Sfântul Sávva l-a ales pe Hristos, şi douăzeci de generaţii de Sârbi au urmat lui Hristos şi vieţii. Oare voi şi copiii voştri veţi urma satanei şi morţii? Nu, ci lui Hristos. Amin.

SCRISORILE
23-33

23 „Veniţi să ne închinăm Împăratului nostru Dumnezeu." Aceasta este chemarea sfinţilor proroci şi a sfinţilor apostoli. Aceasta este chemarea Bisericii. Şi toţi cei ce au răspuns nu s'au ruşinat.

„Veniţi să ne închinăm culturii, împărăteasa şi zeiţa noastră." Aceasta este chemarea atheilor moderni. Aceasta este chemarea noilor închinători la idoli. Şi toţi cei ce au răspuns acestei chemări au murit ruşinaţi şi dezamăgiţi.

„Veniţi să ne închinăm şi să cădem la Hristos, Împăratul nostru Dumnezeu." Aşa le-au strigat mucenicii închinătorilor la idoli care îi chinuiau pe Creştini. Iar chinuitorii le spuneau ameninţător: „Dacă nu vă veţi închina chipului Cezarului, atunci sânteţi trădători, mari trădători. Căci Cezarul este Dumnezeu pe pământ, lui i se cuvine a ne închina." La acestea, mucenicii, însângeraţi şi răniţi, răspundeau până la ultima suflare: „Un singur om în lume a fost Dumnezeu drept, veşnic şi fără de moarte, şi acela a fost Domnul nostru Iisus Hristos, Cel născut din Fecioară, Care a murit pentru noi şi pentru Care noi, iată, ne dăm viaţa. A murit şi a înviat, iar acum nu este mort, ci viu. Veniţi, dar, sărmani închinători la idoli, să ne închinăm cu toţii la Hristos cel fără de moarte, Împăratul nostru Dumnezeu." Tot cel ce a ascultat această chemare a vitejilor sfinţi ai lui Hristos nicicând nu s'a ruşinat, nici nu s'a temut de moarte, ci s'a bucurat de moarte.

„Veniţi să ne închinăm mai-marilor noştri, în Pantheonul nostru naţional." Aşa strigă şovinii, din păcate şi Creştini, ai tuturor popoarelor. „Mai-marii noştri, marile noastre căpetenii, oamenii de ştiinţă, doctorii, scriitorii, sculptorii, pictorii, cântăreţii şi politicienii, actorii şi sportivii – ei sânt idolii noştri; în alţi dumnezei noi nu credem." Dar, să zicem, o mamă vine cu fiul ei care a înnebunit şi spune: „Aud că în Pantheonul vostru sânt mulţi zei, şi l-am adus pe fiul meu bolnav cu mintea ca zeii voştri să se milostivească şi să-i

redea sănătatea. Aşa m'au sfătuit şi doctorii ce s'au trudit mult, dar în zadar, ca să-l vindece. La sfârşit mi-au spus: Noi nu îl putem ajuta. Numai Dumnezeu poate. Şi fiindcă am auzit că în Pantheonul vostru sânt mulţi zei care-l pot vindeca, vă voi dărui cât voi putea. Sânt, e adevărat, şi biserici unde se vorbeşte despre un singur Dumnezeu, dar eu, o femeie simplă, socotesc că cu cât sânt mai mulţi, cu atât este ajutorul mai sigur." „Du-te de aici, femeie!" răspund mânioşi şovinii, „dumnezeieştile noastre mărimi trăiesc numai în amintirea noastră, iar în Pantheon se păstrează doar osemintele lor." La care femeia le răspunde: „Iertaţi-mă, domniile voastre, am fost amăgită. Nimeni nu mi-a spus că Pantheonul vostru este doar o colecţie de oase, un osuar al morţilor, ci dimpotrivă, dimpotrivă..."

„Veniţi să ne închinăm şi să cădem la însuşi Hristos, Împăratul şi Dumnezeul nostru." Aşa trâmbiţează sfinţii în întregul Cosmos, de două mii de ani. Nu este împărat afară de Hristos. Nu este Dumnezeu afară de Hristos. Nu este mântuitor afară de Hristos. Nu este tămăduitor, nici învietor afară de Hristos. Haideţi, copii ai lui Dumnezeu, veniţi să ne închinăm şi să cădem plângând după ajutor la Însuşi Hristos, Împăratul şi Dumnezeul nostru. Oricine a ascultat acest glas de trâmbiţă a călătorit cu bine în viaţă, s'a luptat vitejeşte în necazuri, s'a bucurat de moarte, iar pe cealaltă lume a împărăţit cu Hristos – şi încă mai împărăţeşte. Cu adevărat, nimeni nu a fost ruşinat.

„Veniţi să ne închinăm aurului. Cu aurul se pot cumpăra toate. Aurul este singura noastră zeitate atotputernică." Aşa strigă mamoniştii, urmaşii străvechilor închinători la diavolul Mamona.

Alţii strigă: „Veniţi să ne închinăm oţelului. Oţelul le poate supune pe toate. Aceasta este zeitatea timpului modern."

Dar toţi cei ce s'au închinat aurului au murit de foame, şi cei ce s'au închinat oţelului au pierit de oţel.

Întotdeauna începutul a dat dreptate satanei, dar sfârşitul a dat întotdeauna dreptate lui Hristos.

De aceea, voi toţi care aţi privit în urmă, nu mai priviţi în urmă. Şi cei ce aţi şovăit, nu mai şovăiţi. Şi cei care v'aţi îndoit, nu vă mai îndoiţi. Oare nu aţi învăţat nimic din sângeroasa încercare? Tot ce este în afara lui Hristos este amăgire şi înşelare. De aceea, veniţi şi vă închinaţi la Hristos, Împăratul şi Dumnezeul nostru. Amin.

24

Cât a făcut Hristos pentru Europa şi cum i-a mulţumit Europa lui Hristos? Aceasta, fraţilor, este un subiect de meditaţie şi învăţătură.

Ce a făcut, aşadar, Hristos pentru Europa? Răspuns: mai mult decât totul. Căci tot ar fi însemnat ceea ce oamenii pot aştepta. Dar Hristos a făcut pentru Europa cu mult mai mult decât s'ar fi putut aştepta oamenii.

În Europa, Hristos a împrăştiat întunericul păgânismului şi absurditatea închinării la idoli. Cu acesta am spus tot, pentru cel ce cunoaşte înţelesul acestor două cuvinte: „păgânism" şi „închinare la idoli." Dar pentru acei care nu ştiu, vom spune ceva mai mult. Păgânismul şi închinarea la idoli Europeană au fost tot atât de întunecate şi de absurde precum păgânismul şi închinarea la idoli a triburilor negrilor din Africa zilelor noastre. Dar mult mai necruţătoare, într'atât de necruţătoare, încât sângele urmaşilor lui Iafeth a alungat oamenii pe meleaguri mai îndepărtate decât sângele lui Ham.

Religie fără Dumnezeul cel adevărat, căsătorie fără morală, societate fără milă, stat fără o raţiune mai înaltă decât cea a răpirii tâlhăreşti - într'un cuvânt: viaţă fără rost şi moarte fără nădejde. Pe lângă acestea, frica neîntreruptă de înfricoşătorii dumnezei, care

trebuiau îmbunaţi cu jertfe sângeroase, umane şi animale, apoi ghicitorile, vrăjitoriile şi cele fără de număr şi fără de sens ceremonialuri din noapte şi din zi. Întuneric şi prostie în bordeiul ţărănesc, întuneric şi prostie în casa boierească, întuneric şi prostie la curtea împărătească, şi în poezie, şi în toate. Satana a ţinut legată omenirea Europeană până când s'a arătat Hristos. Şi tot organismul omenirii Europene, tot trupul şi sufletul au fost nu bolnave, ci însăşi boala, asemenea omului lepros din cap până în picioare. Iar Hristos, când s'a arătat în asemenea bolniţă şi ospiciu prin slujitorii Săi, parcă ar fi spus ceea ce a spus femeii gârbovite de optsprezece ani: Europa, *slobozitu-te-ai de boala ta.* /Lc. 13:12/ Şi dintr'o dată Europa s'a îndreptat, şi-a venit în fire, s'a luminat, s'a curăţit şi s'a cultivat. Ca şi când cineva ar deschide ferestrele temniţei şi ar curăţa, ar face ordine şi ar tămâia. Pe lângă acestea, Hristos a dat popoarelor botezate ale Europei stăpânirea asupra întregii feţe a pământului, pentru ca, botezaţi fiind, să-i boteze şi pe alţii; sfinţiţi fiind, să-i sfinţească şi pe alţii; învăţaţi fiind, să-i înveţe şi pe fraţii lor mai întunecaţi şi mai slabi. Iată, această minune a minunilor a făcut-o Domnul Iisus Hristos cu Europa.

La a doua întrebare, cum i-a mulţumit sau i-a răsplătit Europa lui Hristos, răspunsul nu este lumină, ci întuneric, nu e bucurie, ci jale. I-a mulţumit şi i-a răsplătit precum acei Gadarini pe care Hristos i-a slobozit de legiuni de duhuri viclene şi care l-au rugat apoi să plece de la ei*: Şi a rugat pre dânsul toată mulţimea ţinutului Gadarinilor să se ducă dela ei.* /Lc. 8:37/ Şi El a plecat. Nu le-a spus nici un cuvânt, ci a plecat. S'a dus, dar blestemul a rămas pe acele meleaguri. Şi acel ţinut al Gadarinilor, odinioară roditor şi bogat, se înfăţişează astăzi ochilor omeneşti ca un pustiu uscat, mohorât şi blestemat. Gadarinii l-au rugat pe Hristos să plece de la ei. Europenii nu l-au rugat, ci l-au izgonit. Îl izgonesc prin tot ce le stă la îndemână: prin şcoli, prin

presă, prin politică, prin filme, prin ghicituri ştiinţifice şi prin toată trufia lor culturală; Îl izgonesc şi prin gânduri, prin cuvinte şi prin fapte – fiecare în parte, în grup şi toţi laolaltă.

Dacă acestea s'au întâmplat Gadarei, care, în prostia ei, l-a rugat pe Hristos să se depărteze, cum îi va fi oare Europei, care nu îl roagă, ci, în răutatea ei, Îl alungă de la ea? Cum îi va fi, oare, Europei? Europei care s'a lepădat de Hristos şi s'a întors la păgânismul ei străvechi, întunecat, absurd şi rău-mirositor?

Aceste întrebări îşi găsesc un răspuns indirect în Evanghelie. Europei i se va întâmpla ce i s'a întâmplat Capernaúmului, acea cetate culturală, bogată, îngrijită, veselă şi trufaşă de pe ţărmul Mării Galileei. Hristos i-a pecetluit soarta cu aceste cuvinte: *Şi tu, Capernaúme, carea până la cer te-ai înălţat, până la iad te vei pogorî; că de s'ar fi făcut în Sodom puterile carile s'au făcut întru tine, ar fi rămas până în ziua de astăzi. Însă zic vouă că pământului Sodomului mai lesne îi va fi în ziua judecăţii decât ţie.* /Mat. 11:23-24/

O, fraţii mei, dacă s'ar fi făcut în India şi în China minunile care s'au săvârşit în Europa vreme de două mii de ani, minuni nemăsurate şi nenumărate, de multă vreme aceste două mari furnicare de oameni – jumătate din întreaga omenire – s'ar fi căit în ţărână şi cenuşă, l-ar fi iubit pe Hristos şi s'ar fi închinat Lui.

Eu nu mă îngrijorez de soarta Indiei sau Chinei. Mă îngrijorez de soarta Europei. Va cădea precum Capernaúmul. Şi acolo unde astăzi sânt trufaşele ei turnuri, vor fi muşuroaie de furnici; unde astăzi sânt bulevardele lor, vor fi mărăcini şi şerpării; acolo unde acum este strigătul neruşinat împotriva lui Hristos, va fi ţipătul bufniţelor şi urletul şacalilor.

Pentru că atunci când Europa s'a crezut cultă, atunci s'a sălbăticit. Când a crezut că ştie tot, atunci s'a prostit. Când a crezut că e foarte puternică, atunci a devenit neînsemnată ca o pânză de păianjen.

Iată, fraţilor, un subiect de meditaţie şi de învăţătură. Proslăviţi-l pe Hristos Dumnezeu, ca şi El să vă proslăvească în împărăţia Sa cea cerească. Amin.

25 Unde este întunericul cel mai mare? Acolo unde străluceşte cea mai puternică lumină, care apoi se stinge. Acolo este întunericul cel mai mare. În piaţa unde strălucesc sute de lumini şi unde noaptea se întrece în lumină cu ziua, când toate luminile se sting, atunci, în acea piaţă se face un întuneric mai mare decât în corturile neluminate ale şatrelor Ţigăneşti.

O, fraţii mei, în zilele noastre i-am înălţat pe conducătorii noştri şi am deschis ochii şi am văzut o asemenea piaţă, şi era aşa de luminată, încât se întrecea cu cerurile însorite. Dar toate luminile s'au stins, iar noi am privit de pe înălţimile Balcanilor şi am văzut o vale fără lumină, întunecată precum hruba subpământeană a cârtiţei. Acea piaţă este trecută pe hărţile lumii cu numele de Europa, iar la toate popoarele ei cu numele de atheism şi nemilostenie.

Ce este Europa?

Este lăcomie şi inteligenţă. Amândouă omeneşti: lăcomie omenească şi sete de cunoaştere omenească. Iar acestea două sânt întruchipate de Papă şi de Luther. Ce este, aşadar, Europa? Papa şi Luther. Culmea împlinirii lăcomiei omeneşti şi culmea împlinirii setei de cunoaştere omeneşti. Papa European este întruchiparea lăcomiei omeneşti după putere. Luther cel European – hotărârea omenească de a afla totul prin inteligenţa sa; Papa ca stăpân al lumii şi omul de ştiinţă ca stăpân al lumii. Aceasta este Europa în miezul ei, în esenţa ei, în toată istoria ei. Cea dintâi înseamnă aruncarea omenirii în foc, cea de-a doua înseamnă aruncarea omenirii în apă. Iar

amândouă înseamnă îndepărtarea omului de Dumnezeu. Căci prima înseamnă tăgăduirea credinţei, iar a doua tăgăduirea Bisericii lui Hristos. În acest chip lucrează în trupul Europei duhul rău de, iată, câteva veacuri! Cine poate oare alunga acest cumplit duh rău din Europa? Nimeni în afară de Cel ce e trecut cu slovă roşie în istoria neamului omenesc ca singurul izgonitor al dracilor din oameni. Bănuiţi la cine mă gândesc. Mă gândesc la Domnul Iisus Hristos, Messía şi Mântuitorul lumii, Cel născut din Fecioară, ucis de Evrei, înviat de Dumnezeu, adeverit de veacuri, arătat de ceruri, proslăvit de îngeri, mărturisit de sfinţi şi primit de strămoşii noştri.

Câtă vreme Europa a urmat lui Hristos, „Soarele dreptăţii," şi apostolilor, mucenicilor, sfinţilor şi nenumăraţilor Săi cuvioşi şi drepţi, ea s'a asemănat pieţei celei luminate de sute şi mii de lumini mari şi mici. Dar când lăcomia şi inteligenţa omenească au lovit în Hristos precum două furtuni puternice, luminile de dinaintea oamenilor s'au stins, şi întunericul a cuprins piaţa, precum într'o peşteră subpământeană de cârtiţă.

Potrivit lăcomiei omeneşti, fiecare popor şi fiecare om caută putere, plăcere şi slavă întocmai după chipul Papei de la Roma. Potrivit inteligenţei omeneşti, fiecare popor şi fiecare om se socoteşte cel mai inteligent, zicând că i se cuvin toate bunătăţile pământeşti. Cum să nu fie atunci războaie între popoare şi între oameni? Cum să nu fie nebunie şi mânie între oameni? Cum să nu fie molime, secetă, revărsări de ape, bube şi tuberculoză, revoluţii, şi războaie, şi iar războaie? Trebuia să fie toate acestea, aşa cum trebuie să iasă puroiul din rana infectată, aşa cum trebuie să se răspândească putoarea necurăţiilor îngrămădite.

Papalitatea se foloseşte de politică, deoarece numai aşa poate ajunge la putere. Lutheranismul se foloseşte de filosofie şi ştiinţă, deoarece aşa crede că va ajunge la cunoaştere. Aşa că lăcomia a

pornit război împotriva cunoaşterii, iar cunoaşterea împotriva lăcomiei. Acesta este noul turn al Babilonului, aceasta este Europa. Dar în vremurile noastre s'a ridicat o nouă generaţie Europeană, care a cununat, prin atheism, lăcomia cu inteligenţa şi s-a lepădat de Papă şi de Luther. Acum nimeni nu ascunde lăcomia şi nici nu laudă raţiunea. Lăcomia omenească şi inteligenţa omenească sânt în zilele noastre cununate, într'o căsătorie care nu este nici catolică, nici lutherană, ci vădit şi făţiş satanică. Europa zilelor noastre nu mai este nici papistă, nici lutherană. Este în afară de acestea şi dincolo de acestea. Este cu totul pământească, fără vreo dorinţă de a urca la cer – nici cu paşaportul infailibilului Papă, nici pe scara inteligenţei protestante. Ea se leapădă de călătoria din această lume. Doreşte să rămână aici. Doreşte ca mormântul să-i fie acolo unde i-a fost leagănul. Nu ştie de vreo altă lume. Nu simte mireasma cerească. Nu vede în vis Îngerii şi Sfinţii. De Născătoarea-de-Dumnezeu nu vrea să audă. Curvia o întăreşte în ura pe care o poartă feciorie. Întreaga piaţă este în întuneric. Toate luminile sânt stinse. O, ce întuneric cumplit! Frate la frate împlântă sabia în piept, crezându-l vrăjmaş. Tatăl se leapădă de fiu, iar fiul de tată. Lupul îi este lupului prieten mai credincios decât omul îi este omului.

O, fraţii mei, oare nu vedeţi toate acestea? Oare n'aţi simţit întunericul şi fărădelegile Europei anticreştine pe spinarea voastră? Vreţi cu Europa sau cu Hristos? Cu moartea sau cu viaţa? Întrebaţi-vă. Luminaţi-vă. Hotărâţi-vă. Moartea sau viaţa. Acestea două le-a pus Moisì oarecând înaintea poporului său. Şi noi le punem în faţa voastră. Să ştiţi: Europa este moarte, Hristos este viaţă. Alegeţi viaţa, ca să fiţi vii în veac. Amin.

26 Veacul nostru nu este bogat în înţelepciune. Din toate veacurile ce au trecut, acesta este, pare-se, cel mai sărac în înţelepciune. Nu numai că nu trăieşte cu înţelepciune, ci nici nu ştie ce este înţelepciunea. A uitat. Generaţiile trecute ştiau ce e înţelepciunea, ştiau şi când au greşit faţă de înţelepciune şi când s'au depărtat de înţelepciune. Şi erau în stare să se ruşineze. În generaţia noastră mulţi, prea mulţi, nu mai ştiu nici ce e înţelepciunea, nici cât s'au depărtat de călăuza înţelepciunii. Din această pricină nu se mai vede roşeaţa ruşinii pe chipul păcătosului. Din această pricină, încet, încet, ei se îngrămădesc spre pieire, iar bibliotecile lor se prăvălesc asupră-le ca o piatră de mormânt.

Nespus de triste sânt toate acestea, dar nu e nimic nou. Mii de minuni a săvârşit Domnul Dumnezeu, Il-Şaddai, Dumnezeu cel Atotputernic, mii de minuni a arătat de-a lungul a patruzeci de ani în Egípt şi în pustie înaintea ochilor poporului lui Israíl – şi nimic! Au văzut, s'au minunat, apoi au uitat şi au căzut de la Dumnezeu, ca şi cum nimic nu s'ar fi întâmplat. Aceeaşi generaţie de Evrei care a trecut în chip minunat prin Marea Roşie ca pe un drum uscat, care a băut apă izvorâtă din piatră seacă şi care a văzut minunata nimicire a lui Faraon şi Amalíc, care zi de zi şi an de an s'a hrănit cu pâine căzută din cer şi se vindeca privind la şarpele de aramă, aceeaşi generaţie s'a îndoit de Dumnezeu, a căzut de la Dumnezeu, s'a închinat la idoli şi s'a făcut una cu popoarele păgâne, care trăiau în întunericul şi în umbra morţii, fără cunoştinţa Dumnezeului adevărat şi a puterii Sale înfricoşate. Iar când au intrat în Pământul Făgăduinţei, s'au făcut şi mai răi, l-au mâniat şi mai mult pe Dumnezeu, s'au îndoit şi mai mult de Dumnezeu, au căzut şi mai mult de la Dumnezeu. Păcatele zilnice ale acestui popor amăgit se făcuseră ca nişte aşchii ce înteţeau şi mai mult focul mâniei Domnului.

În cele din urmă, poporul ales al lui Dumnezeu a primit ceea ce

merita. A fost lovit ca nici un alt popor, a fost risipit ca pleava în întreaga lume, vatra lui s'a stins şi patria lui a trecut în stăpânirea altor popoare, dar mai bune ca el.

De aceea plânge Domnul prin gura Proorocului Său, Ieremía cel sfânt, spunând: *Povăţuitorii poporului meu pre mine nu m'au ştiut, fii fără de minte sânt, şi nepricepuţi, măiaştri sânt a face rău; iar a face bine n'au cunoscut.* /Ier. 4:22/

Cât de vii şi de actuale sânt aceste cuvinte! Parcă ar fi fost rostite astăzi, pentru generaţia de azi, nu Evreilor, ci Creştinilor! *Măiaştri sânt a face rău; iar a face bine n'au cunoscut:* cât de precis este acest diagnostic al Europei bolnave!

Cu adevărat, se pricepe să răpească, dar nu ştie să dăruiască.

Se pricepe să ucidă, dar nu ştie să preţuiască viaţa altora. Se pricepe să facă maşinării pentru nimicirea oamenilor, a animalelor, a oraşelor, a satelor şi ţarinilor – maşinării ce merg pe mare şi pe sub mare, maşinării ce străbat pământul şi zboară în aer – dar nu ştie să fie plecată înaintea lui Dumnezeu şi milostivă către popoarele mai slabe.

Se pricepe la născocirea gazelor toxice, pentru a otrăvi aerul respirat de oameni, însă nu ştie să răsufle prin Sfântul Duh al lui Dumnezeu, pentru a sprijini vieţile ce sânt de la Dumnezeu şi nu de la ea.

Se pricepe să se slăvească pe sine şi să se preamărească prin cuvânt şi prin scris, prin film, prin radio, prin presă şi prin multe alte mijloace, dar nu ştie prin nici unul din aceste mijloace să-l slăvească şi să-l preamărească pe Domnul Dumnezeu, Ziditorul ei.

Se pricepe să fie egoistă şi să aducă peste tot „crezul" egoismului, dar nu ştie să fie mărinimoasă, iubitoare de Dumnezeu şi de oameni.

Se pricepe să se hrănească cu cele ale pământului, dar nu ştie să se hrănească cu cele ale cerului. Din această pricină, pământul a acoperit-o precum o piatră de mormânt, iar acoperişul pământesc a crescut prin ochi şi urechi, prin duh şi suflet. Şi acum nu poate ve-

dea nimic în afară de pământ. Popoarele nebotezate râd de ea. Însă oare surdul poate auzi sau orbul poate vedea batjocurile?

Povăţuitorii poporului meu pre mine nu m'au ştiut, fii fără de minte sânt! – grăieşte Domnul cel Atotputernic. Europenii sânt noul popor ales, noul popor al lui Dumnezeu. Dar nu-l mai cunosc acum pe Dumnezeul lor, cu adevărat sânt fără de minte. Cunosc pietrele şi nisipul, cunosc copacii şi ierburile, cunosc maimuţele şi odraslele maimuţelor, dar pe Dumnezeu nu-l cunosc, pe Hristos nu recunosc. De aceea sânt osândiţi la pieire. Însă voi, fraţilor, să vă păziţi de astfel de căderi. Cum? Proslăviţi-l pe Hristos mai mult decât pe voi înşivă. Amin.

27

Fiul moşteneşte datoriile tatălui, şi trebuie să le plătească. De nu le va plăti el, o va face fiul, nepotul sau strănepotul lui. Astfel, datoria trebuie plătită celui ce te-a împrumutat. Acesta e regula peste tot în lume, în societate. Fiul moşteneşte boala tatălui său. Dacă nu se lecuieşte de ea, atunci boala va trece la fiul său, sau la nepotul său, sau la strănepotul lui, până la a patra spiţă.

Dar dacă fiul plăteşte toate datoriile tatălui, atunci urmaşii vor fi fericiţi. Dacă fiul se vindecă de boala moştenită de la tatăl său, atunci urmaşii vor fi sănătoşi.

O, fraţii mei, veacul al XVIII-lea e tatăl veacului al XIX-lea, iar veacul al XIX-lea este tatăl veacului al XX-lea! Tatăl s'a îndatorat cu mult. Fiul nu a plătit datoriile tatălui său, ci şi mai mult s'a îndatorat, iar datoria a căzut asupra nepotului. Tatăl s'a molipsit de o boală grea, iar fiul nu a căutat să se vindece de urâcioasa boală a tatălui său, ci şi mai mult a înrăutăţit-o – şi boala l-a lovit pe nepot cu putere întreită. Nepotul este veacul al XX-lea, în care trăim noi.

Veacul al XVIII-lea a însemnat răzvrătirea împotriva bisericii şi clerului Pontifului Róman. Veacul al XIX-lea a însemnat răzvrătirea împotriva lui Dumnezeu. Veacul al XX-lea înseamnă pactul cu diavolul. Datoriile au crescut, boala s'a înrăutăţit. Iar Domnul a spus că cercetează păcatele părinţilor chiar până la al treilea şi al patrulea neam. Nu vedeţi că Domnul a cercetat nepoţii din pricina păcatelor bunicilor Europei? Nu vedeţi nuiaua care loveşte nepoţii din pricina datoriilor neplătite ale bunicilor?

Împăratul antihrist reprezintă începutul veacului al XIX-lea. Papa antihrist reprezintă mijlocul veacului al XIX-lea. Filosofii Europeni antihrişti, din casa de nebuni, închipuie sfârşitul veacului al XIX-lea. Bonaparte, Pius, Nietzsche. Trei nume funeste, a trei dintre cei mai greu bolnavi ai bolii moştenite.

Sânt, ei, oare, biruitorii veacului al XIX-lea? Nu, ci sânt cei mai mari purtători ai bolii moştenite din veacul al XVIII-lea. Cei mai greu bolnavi: Cezarul, Pontiful şi Filosoful – nu în vechea Romă păgână, ci în mijlocul Europei botezate! Nu sânt ei biruitorii, ci cei mai mari înfrânţi. Când Bonaparte a batjocorit în Kremlin cele sfinte, când Pius s'a proclamat fără de greşeală, când Nietzsche şi-a mărturisit deschis că este în slujba antihristului – Soarele s'a întunecat pe cer. Nu unul, ci mai mulţi să fi fost – o mie de sori! – toţi s'ar fi întunecat de tristeţe şi ruşine. Căci iată minunea nemaivăzută de lume: Împăratul atheu, Pontiful atheu şi Filosoful atheu. În vremea lui Nero, cel puţin unul din cei trei nu era atheu: filosoful.

Veacul al XVIII-lea este veacul lui Pilát: l-a osândit pe Hristos la moarte. Veacul al XIX-lea este veacul lui Caiáfa: l-a răstignit pe Hristos din nou. Veacul al XX-lea este veacul Sinedriului alcătuit din Iude botezate şi din Iude nebotezate. Acel sinedriu a proclamat că Hristos este mort în veac, şi nu a înviat. Pentru ce, dar, vă miraţi, fraţilor, că s'au abătut bătăi nemaivăzute asupra omenirii Europene,

bătăi până la sânge, până la os, până la măduvă – prin răscoale, revoluţii şi războaie?

Cine este, însă, biruitor, dacă nu Cezarul, Pontiful şi Filosoful Europei descreştinate?

După cuvântul lui Hristos, biruitor este mujicul Rus şi ţăranul Sârb: *Cel ce este mai mic întru voi toţi, acela va fi mare.* /Lc. 9:48/ Cine era cel mai puţin cunoscut, cel mai puţin însemnat şi cel mai mic în veacul al XIX-lea, în veacul marelui Bonaparte, al infailibilului Pius şi al inaccesibilului Nietzsche, dacă nu mujicul Rus pelerin la sfintele lăcaşe şi ţăranul Sârb luptător împotriva Semilunii, dezrobitorul Balcanilor?

Câmp de luptă drăcesc! Cler drăcesc şi înţelepciune drăcească – aceasta este Împăratul, Papa şi Filosoful veacului al XIX-lea. Ţăranul Sârb a închipuit cele potrivnice tuturor acestora: vitejia Creştină, mucenicia Creştină şi înţelepciunea pescărească a Apostolilor. Despre el vorbesc şi cuvintele de rugăciune al Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus: *Mărturisescu-mă ţie, Părinte, Doamne al cerului şi al pământului, că ai ascuns acestea de cei înţelepţi şi pricepuţi, şi ai descoperit pre ele pruncilor.* /Mt. 11:25/ Ce le-a descoperit Dumnezeu ţăranilor simpli? Le-a descoperit curajul bărbătesc, sfinţenia cerească şi înţelepciunea dumnezeiască. Le-a descoperit cele potrivnice Împăratului, Papei şi Filosofului din Apus, la fel de osebite precum ziua de noapte.

O, fraţii mei, fiţi alături de cei veşnic biruitori, nu de cei veşnic înfrânţi! Să fim alături de pescari şi mucenici, nu de Iród, de Pilát şi de Caiáfa, atunci şi acum, în vecii vecilor. Amin.

28 Dumnezeu este cel ce măsoară,
şi măsura Lui este dreaptă.
El măsoară cu dreptate, şi măsura Lui este exactă.

Acest fapt este pentru noi o mare mângâiere, dacă săvârşim binele, şi frică, dacă săvârşim răul. Măsura lui Dumnezeu nu greşeşte nici măcar cu o miime de gram. Să nu se teamă dreptul, ci să se cutremure păcătosul!

Cântarul stă la poarta cetăţii, ca să cumpănească tot ce se aduce în târg, ca să măsoare cu oca obştească, după dreptate, fără înşelăciune şi părtinire.

Toţi am fost cântăriţi la poarta acestei vieţi, când am intrat în cetatea şi târgul lumii acesteia.

În staţia principală stă un ceas mare. Fiecare crede că acel ceas din staţie arată ora exactă, şi îşi potriveşte ceasul după el.

Dumnezeu este Stăpânul timpului. El a rânduit fiecăruia durata vieţuirii pe pământ – unora mai lungă, altora mai scurtă – neînsemnată şi totuna în faţa veşniciei lumii de apoi. O picătură de apă într'un ocean. Un fir de iarbă în nesfârşita stepă verde.

Dumnezeu este, aşadar, măsurătorul valorilor, şi măsura lui este exactă. Dumnezeu este socotitorul veacurilor, al anilor, al zilelor şi-al minutelor, dar El nu poate fi socotit. Iar când e aşa, fraţii mei, trebuie să ne încredinţăm cântarului lui Dumnezeu şi ceasului lui Dumnezeu! Celelalte vor veni de la sine.

Mincinoase sânt măsurile fiilor oamenilor; să nu ne mire acesta. Oamenii cei răi rânduiesc greşit vremea celui drept; sânt nefericiţi în neştiinţa lor. Nu Îl cunosc pe Dumnezeu. Bătrânii Evreilor socoteau vrednicia Domnului Iisus, Messía şi Mântuitorul lumii, după măsurile lor mincinoase şi găseau că e vrăjitor, nu Messía; că înşeală poporul, nu că îl mântuieşte. Astfel, cântarul cetăţii Ierusalimului s'a arătat a fi mincinos; cum erau atunci, oare, cântarele celorlalte

cetăţi ale lui Israíl? Iród a trimis gealaţi ca să-l ucidă pe noul Împărat Iisus, săvârşind o înspăimântătoare tăiere: uciderea a paisprezece mii de prunci – dar pe El nu l-a ucis. Sabia nu l-a putut atinge, căci vremea vieţii Lui era însemnată altfel pe ceasul lui Dumnezeu. Ceasul lui Iród s'a arătat mincinos.

Şi aşa, s'au arătat atunci mincinoase toate măsurile oamenilor; iar precum sânt măsurile cu care se cântăresc valorile, aşa sânt şi valorile unei vremi.

Cum e vremea noastră?

Vom afla preţuindu-ne pe noi înşine.

Marile puteri ale Asiei şi Europei, sub care poporul Sârbesc a stat în robie, ne-au măsurat pe cântarul lor şi ne-au dat un preţ de nimic. Au privit vremea noastră după ceasul lor, ne-au numărat zilele în veacul acesta. Şi una, şi cealaltă, cântărirea şi numărarea, au urmat cifra oficială a ştiinţei şi politicii – ştiinţă infailibilă şi politică infailibilă.

Dar şi una, şi cealaltă, s'au făcut de ruşine. Amândouă s'au arătat a fi nu ştiinţe, ci ghicitură în palmă.

Poporul Sârb a fost cântărit cu măsura lui Dumnezeu, iar măsura Lui s'a arătat înaltă. A fost numărat după ceasul lui Dumnezeu, şi s'a arătat mereu îndelungat. Ce reprezintă, aşadar, mincinoasele măsuri omeneşti înaintea dreptei măsuri a lui Dumnezeu? Ce reprezintă numărătorile mincinoase ale fiilor oamenilor înaintea numărătorii Atotţiitorului?

De nu ne-ar fi cântărit Dumnezeu, fraţilor, noi, Sârbii, am fi fost alungaţi de multă vreme din cetatea şi târgul acestei lumi, ca o marfă proastă şi nefolositoare. De nu ar fi numărat Dumnezeu anii vieţii noastre, de mult ne-ar fi îngropat marile puteri ale lumii şi şi-ar fi făcut drum peste mormintele noastre. Dar Domnul Dumnezeu este Stăpânul fiecărei fiinţe pe care a zidit-o. De nu ar fi fost El, vrăjmaşii noştri ne-ar fi înghiţit de vii.

Oare am înţeles toate acestea, fraţii mei?

Oare i-am mulţumit lui Dumnezeu din inimă?

Nu. De aceea ne-a lovit biciul Domnului, precum biciul păstorului care loveşte turma ce se abate de la calea cea dreaptă.

Să ne venim în fire. Să ne închinăm lui Hristos, împreună cu păstorii, cu stelele şi cu îngerii, împreună cu toţi moşii şi strămoşii noştri Sârbi. Să ne închinăm Atotputernicului Hristos şi să-l proslăvim, împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, în vecii vecilor. Amin.

29 Fiecare făptură a lui Dumnezeu e o mare taină, pecetluită cu multe peceţi. În clipa în care se deschide o pecete, apare o alta. Niciodată mintea omenească, de una singură, fără ajutorul Ziditorului, nu va putea rupe cea din urmă pecete a tainei vreunei fiinţe sau vreunui lucru din natură. Nici nu e de trebuinţă.

Şi soarta unor oameni şi neamuri este o mare taină. Iar dacă bunul nostru Ziditor nu ne-ar fi dat cheia către acele taine prin Prorocii şi Drepţii Vechiului şi Noului Legământ, nu am fi ştiut nimic, nici n'am fi putut găsi vreodată cheile tainicelor meniri ale oamenilor şi ale neamurilor. Şi soarta poporului Sârb e o mare taină. Pătimirea micului popor Sârb, ce întrece pătimirea tuturor popoarelor ce au apus de-a lungul istoriei, este cea mai întunecată pagină din cartea sorţii acestui popor. Această pagină nu poate fi citită fără ocheanul numit Sfânta Scriptură.

În Sfânta Scriptură, viaţa oamenilor e înfăţişată ca un legământ. Din feluritele legăminte ale oamenilor şi ale neamurilor li se trage soarta. Sânt două feluri de legăminte de căpătâi: legământul cu

Dumnezeu şi cu ce este plăcut lui Dumnezeu, şi legământul cu potrivnicul lui Dumnezeu şi cu ce este împotriva lui Dumnezeu. Adam şi Eva s'au ţinut la început cu credincioşie de legământul făcut cu Dumnezeu, dar apoi au călcat dragostea Ziditorului lor şi s'au legat cu satana. Cea mai puternică şi mai hotărâtă mişcare a lui Dumnezeu de a smulge neamul omenesc din ruşinosul legământ cu satana a fost făcută prin Domnul Iisus Hristos. Satana i-a îndemnat pe aliaţii săi cu chip omenesc să Îl omoare pe Hristos. Dar Hristos a înviat, cu puterea Sa dumnezeiască, şi prin învierea Sa a biruit satana şi toţi aliaţii acestuia. La despărţirea Sa de ucenici, Mântuitorul, purtător de biruinţă, a grăit: *Datu-mi-s-au toată stăpânirea în cer şi pre pământ.* /Mt. 28:18/

Cu acest Atotputernic Hristos, Mântuitorul lumii, a făcut legământ poporul Sârb când s'a botezat în numele Lui, când s'a străluminat şi s'a împodobit cu învăţătura Lui. Şi neamul Sârbesc s'a dăruit lui Hristos cu mare dragoste şi L-a urmat cu multă credinţă, ca puţine alte neamuri din Răsărit şi ca nici un alt neam din Apus. Iar Hristos, la rându-i, a arătat negrăită dragoste pentru Sârbi. În această nespusă dragoste a lui Hristos pentru Sârbi se găseşte tâlcul multelor pătimiri Sârbeşti de-a lungul veacurilor, precum şi a celor din veacul nostru. Cine are dragoste puţină faţă de cineva, îl mustră puţin pe prietenul lui necredincios. Dar cine are dragoste mare, mai puternic îl bate pe prietenul cel necredincios – aceasta e dezlegarea tainei. Toate cele măreţe, sfinte şi slăvite ale Sârbilor, de-a lungul a o mie de ani, au venit de la Hristos. Însă Sârbii au încălcat legământul dragostei cu Hristos – dacă nu toţi, atunci mulţi dintre noi; şi nu o dată, ci de multe ori. Din această pricină am fost bătuţi atât de aspru, cum numai dragostea dumnezeiască ştie să-l bată pe prietenul necredincios; să-l bată, nu să-l omoare, ca să-l smulgă din legământul cu diavolul – satana. Căci lepădarea de Hristos înseamnă legământ

cu satana, potrivnicul lui Dumnezeu. Iar legământ cu potrivnicul lui Dumnezeu înseamnă legământ cu moartea, legământ cu mormântul, legământ cu nedreptatea, legământ cu întunericul, legământ cu toată răutatea şi prostia – ce duc, toate, la veşnica pieire; atât oameni, cât şi popoare.

Cine ar putea spune că Sârbii nu au desfăcut, de-a lungul veacului al XIX-lea, legământul cu Hristos, puţin câte puţin, neîncetat, până în zilele noastre, până la ultimele două războaie cumplite? Dezlegându-ne de legământul cu Hristos, ne-am legat de tot ce este anticreştin, imitând Europa Apuseană, ruptă de multă vreme de la legământul dragostei lui Hristos şi prinsă în legământul urii satanice a omului împotriva omului, a omului şi a poporului împotriva lui Dumnezeu.

Înaintea ochilor mi se întruchipează taina pătimirii Sârbilor. Şi, cunoscând limpede această taină, în numele lui Hristos şi al cetelor sfinţilor Sârbi din trecut, al sfinţilor şi slăviţilor voştri înaintaşi, vă strig precum Ieremía: *Veniţi şi scăpaţi la Domnul, pentru că legătura vecinică nu se va uita.* /Ier. 50:5/ Ori, precum glăsuieşte Biserica în vremea Marelui Post, chemându-şi fiii cu aceste cuvinte: *Dezlegaţi-vă cu totul de marea legătură a nedreptăţii.* Fie ca toate legămintele voastre cu lumea aceasta să fie un nimic înaintea legământului cu Hristos. Fraţilor, nu mai răniţi dragostea lui Hristos, ca să scăpaţi de mânia dragostei. Amin.

30

Dacă ne vom lăuda, cu cine o vom face? Fiţi cu luare-aminte, fraţilor, la cum pun întrebarea: nu spun „Cu ce ne vom lăuda?," ci „Cu cine ne vom lăuda." Dacă cineva se laudă cu lucruri, se laudă cu ceva; dacă se laudă cu oameni, se laudă cu cineva. Mai preţuiţi sânt oamenii decât lucrurile, şi să

te lauzi cu nişte oameni e mai bine decât să te lauzi cu nişte lucruri. Unul se laudă cu vrednicii lui înaintaşi, altul cu copiii săi cei bine crescuţi, altul cu prietenii lui credincioşi, iar altul cu poporul său cel viteaz. Astfel de oameni sânt mai nobili şi mai presus decât cei ce se laudă cu turmele de porci, cu diamantele, cu mărgăritarele, cu argintul, cu aurul, cu inelele, cerceii şi veşmintele scumpe, sau cu maşinile, caii şi alte poveri trufaşe cu care îşi împovărează corabia vieţii, ca să se scufunde înaintea Porţii Raiului.

Noi, Sârbii, ca neam, am avea şi cu cine şi cu ce să ne lăudăm. Dar dacă vrem să ne suim mai presus de noi şi de averile noastre, dacă vrem să ne lăudăm cu cineva care este cea mai strălucitoare podoabă a istoriei noastre şi cea mai mare valoare a vieţii noastre, atunci ne vom lăuda cu Mântuitorul lumii, Domnul Iisus Hristos.

Trei sânt treptele de laudă cu care oamenii şi popoarele se pot lăuda. Cea mai de jos treaptă este când cineva se laudă cu nişte lucruri, adică cu ceva. Următoarea treaptă este aceea când cineva se laudă cu nişte oameni, adică cu cineva. Iar treapta cea mai de sus este când cineva se laudă cu Dumnezeu, Ziditorul său.

Oare ne vom lăuda noi, Sârbii, cu cultura noastră? Dar ce e cultura? Este lucrare omenească, un lucru al mâinilor omeneşti. Toate acestea sânt lucruri. Dacă ne vom lăuda cu cultura, ne vom lăuda cu ceva şi nu cu cineva; ne vom lăuda cu lucruri stricăcioase, nu cu făpturi înţelegătoare. Vom fi, aşadar, pe cea mai de jos treaptă de laudă. Am putea să ne lăudăm cu cultura noastră; cu adevărat, am putea, căci am avut şi încă avem cultură. Cu adevărat, am putut fi cu mult înaintea altora, dacă aşa ceva n'ar fi mai prejos de cinste şi de vrednicie. Europa se laudă cu cultura; Sârbii nu s'au lăudat niciodată în istoria lor cu cultura. Aşadar, dacă vom începe să ne lăudăm cu cultura, ne vom abate de la calea noastră şi vom începe să mergem pe căile altora. Şi aceasta am şi făcut – ne-am abătut de

la calea noastră şi am umblat pe căile altora, fapt pentru care am şi pătimit ca nimeni, niciodată...

Dacă Europa se laudă cu cultura, ea se laudă cu ceva, nu cu cineva. Căci şi alte popoare au cultura lor, şi nu au nevoie de cea Europeană. Alte popoare, precum Indienii şi Chinezii au o cultură mult mai bogată, mai profundă şi mai rafinată decât cultura Europeană; din această pricină ei urăsc şi dispreţuiesc cultura Europeană. De aceea, spunem: dacă Europa se laudă cu cultura, cu nimic se laudă.

Dacă Europa ar fi rămas Creştină, s'ar fi lăudat cu Hristos, nu cu cultura. Iar marile popoare ale Asiei şi ale Africii, chiar nebotezate, dar având deschidere duhovnicească, ar fi înţeles-o şi ar fi preţuit-o. Căci acele popoare se laudă cu credinţa lor, cu dumnezeii lor, cu cărţile lor religioase; unele cu Coranul, unii cu Vedele sau cu altele. Ei, carevasăzică, nu se laudă cu lucrul mâinilor lor, cu cultura lor – ci cu ceva pe care îl consideră mai presus de ei, mai presus decât orice altceva. Numai popoarele Europene nu se laudă cu Hristos şi cu Evanghelia lui Hristos, ci cu maşinile lor groaznice şi cu produsele lor ieftine, adică cu cultura lor. Urmarea acestei lăudăroşenii a Europei cu insistenţă asupra culturii este că toate popoarele necreştine Îl urăsc pe Hristos şi Creştinismul. Urând cele mici, urăsc şi ce este cel mai mare. Urând produsele şi oamenii din Europa, Îl urăsc şi pe Dumnezeul Europei. Dar, vai, Europa nici nu se sinchiseşte de aceasta - căci ea, mai înainte de toţi, şi-a urât şi şi-a lepădat Dumnezeul. Neamurile Europene au ajuns la această stare de neinvidiat din pricina creşterii sale greşite sub înrâurirea unei biserici aflate în greşeală de 900 de ani încoace. Pentru aceasta nu popoarele Europene sânt de vină; de vină sânt conducătorii duhovniceşti ai lor. Nu turma e de vină; de vină sânt păstorii.

Bine ar fi fost ca Europa să se laude cu Creştinismul drept moştenirea sa cea mai de preţ şi mai de cinste. Aşa ar fi trebuit

să fie, aşa a şi fost în primele veacuri de la Hristos – Europa a fost destinată Creştinismului, s'a asemuit cu Creştinismul. Rostul pe care Dumnezeu îl rânduise continentului European era slăvirea lui Hristos şi propovăduirea Sa pe toate continentele, la toate neamurile. Europa nu are cu ce să se laude în afară de Creştinism. Fără Hristos, Europa este cel mai sărac cerşetor şi cel mai crud tâlhar al lumii acesteia.

Serbia e vecina Europei, dar Serbia nu este Europa. Să ajute Europa, dacă vrea şi dacă poate, dar să nu se contopească în Europa, să nu se piardă în Europa. Într'un cuvânt: să fie cu Hristos, să se laude cu Hristos şi cu nimic altceva, iar atunci lumina cea cerească se va revărsa înaintea ei. Şi va şti încotro merge. Va vedea calea cea bună. Să-l proslăvească pe Hristos, de acum înainte ca şi până acum, şi nu se va ruşina. De la Hristos, milă peste Serbia, iar lui Hristos, de la Serbia slavă şi laudă, în vecii vecilor. Amin.

31

Marea nu se linişteşte niciodată. Nu vorbesc aici de furtuna care face marea să se certe cu sineşi. Marea nu se linişteşte nici când e adormită, liniştită, netedă şi tăcută. Mişcarea mării se poate vedea în flux şi reflux, în înaintarea şi retragerea apei. Ţărmul nisipos ba e larg şi alb, ba e iar acoperit de apă. Aceasta se întâmplă în fiecare zi, la ceasul rânduit, de când există marea, de când a cuvântat Ziditorul în cea de-a treia zi a Facerii: *Adune-se apa cea de subt cer într'o adunare şi să se ivească uscatul!* /Fac. 1:9/

Nu vorbim oare şi noi adesea, fraţilor, despre marea vieţii, despre valurile vieţii, despre furtuna vieţii, despre corabia de pe marea vieţii, despre limanul cel neînviforat? Şi pe drept vorbim! Totul este înfăţişarea sau chipul vieţii noastre omeneşti. Vorbim însă mai rar

despre fluxul şi refluxul vieţii, cu toate că şi despre acestea se poate vorbi referindu-ne la soarta noastră de aici şi de acolo.

Spun de aici şi de acolo, şi mă gândesc la cele două ţărmuri ale mării vieţii. Un ţărm e de partea aceasta, iar altul de cealaltă parte. Acel ţărm nu se vede, dar noi călătorim pe marea vieţii de la acest ţărm văzut spre cel nevăzut. Amândouă ţărmurile au între ele multe asemănări şi deosebiri. O mare deosebire stă în faptul că pe acest ţărm se simte când fluxul, când refluxul, în timp ce pe celălalt se simte şi se vede doar fluxul. Ce înseamnă aceasta? Înseamnă că aici uneori sânt mai mulţi cei ce se nasc, alteori sânt mai mulţi cei ce mor, pe când dincolo este o vărsare neîncetată, fără revărsare, totdeauna flux, fără reflux.

Fraţilor, ne naştem aici, dar nu pentru aici. Trăim aici, dar nu pentru viaţa aceasta. În clipa în care ne naştem aici, sântem înscrişi în cartea veşnică a acelei lumi, între locuitorii şi cetăţenii acelui ţărm de unde nu mai este întoarcere. Şi cu cât este mai mare refluxul pe acest ţărm, cu atât mai mare este fluxul pe ţărmul celălalt.

Toţi plângem după rudele şi prietenii adormiţi, căci moartea înseamnă despărţire, iar dragostea nu poate îndura despărţirea fără lacrimi. Şi Hristos, Cel fără de moarte, Biruitorul morţii, a lăcrămat pentru prietenul Său adormit, Lázăr. Căldura dragostei e cea care dezgheaţă inima noastră şi stârneşte lacrimi. Dragostea nu îndură despărţirea, osebirea, depărtarea fără să simtă durere. Dragostea caută apropierea, unirea, chiar până la asemănare, între două sau mai multe persoane. *Eu întru Tatăl şi Tatăl întru mine este.* /Io. 14:11/ *Ca toţi una să fie, precum tu, Părinte, întru mine şi eu întru tine, ca şi ei întru noi una să fie.* /Io. 17:21/ Aceasta este dragostea.

O, voi, îndureraţilor, să nu vă gândiţi că nu văd întrebarea dureroasă pe buzele voastre tremurânde: De ce Dumnezeul dragostei mi-a luat dragostea mea, dulcele meu prunc? Sau fratele?

Sau sora? Sau fiul? Sau fata? Sau scumpii nepoţi? Sau soţul meu cel bun? Sau soţia? Sau nora, sau cumnatul, sau bunicul? O, fraţii mei, Dumnezeu i-a luat tocmai din dragoste, tocmai pentru că El este Dumnezeul nostru, Dumnezeul dragostei. I-a luat în cealaltă lume, unde este un neîncetat flux de călători ce se întorc dintr'o ţară îndepărtată în patria veşnică, la părintele lor ceresc.

A venit războiul şi pe acest ţărm s'a făcut un mare reflux, dar pe celălalt ţărm al mării vieţii un mare flux. Fecioara culege cu mâna flori în livadă, iar cosaşul coseşte repede, la rând. În vreme de pace, îngerii lui Dumnezeu culeg unul câte unul, dar în vremea războiului strâng cu coasa.

Oare Dumnezeu este drept? Mai mult decât drept. Oare Dumnezeu este milostiv? Mai mult decât milostiv. Oare nu este dreptate şi milă când îţi ia pruncul ca să nu se mai chinuiască aici şi să-l ducă la curtea Sa împărătească? Dacă un împărat pământesc ţi-ar fi cerut pruncul pentru curtea sa, ca să înveţe şi să crească acolo, l-ai fi dat cu bucurie. Însă orice împărat pământesc este muritor. Când va muri, copilul tău ar putea fi alungat de la curtea împărătească. Dar împăratul ceresc nu moare. Iar copilul tău are acolo asigurată fericirea veşnică, ce condeiul nu poate a o zugrăvi, nici limba a o povesti. Pentru aceasta, să ne închinăm Domnului Dumnezeu, Stăpânul vieţii şi morţii, şi să ne încredinţăm Voii Sale celei sfinte. Iar noi să ne pregătim a ne învrednici de întâlnirea în Împărăţia Cerurilor cu dreptele noastre rude prin toate cele rânduite de Biserică, şi mai cu seamă prin rugăciune şi milostenie. Amin.

32 Biserica îi învaţă pe oameni credinţa. Ce este credinţa? Credinţa este cunoaşterea lui Dumnezeu încredinţată oamenilor. Credinţa este acea cunoaştere la care oamenii nu ar fi niciodată în stare să ajungă dacă Dumnezeu nu le-ar arăta-o şi încredinţa-o. Nu este cunoaşterea celor mărunte şi neînsemnate, ci a celor mai de seamă, trebuincioase şi mântuitoare. Toate strădaniile oamenilor nu ar putea da jos vălul ce acoperă cele mai de seamă taine ale vieţii. Numai Dumnezeu, după mila Sa, a vrut să dea jos acel văl şi să arate oamenilor dulcele adevăr.

Că toate strădaniile oamenilor au dat greş în a da jos vălul ce acoperă cele mai de seamă taine ale vieţii, o mărturisesc limpede ţările păgâne: Egiptul, India şi China, cele mai mari culturi ale lumii. În acele ţări, oamenii au ajuns, prin strădania lor, la foarte multe cunoştinţe: casnice, de drept, de matematică, de astronomie, fizice şi psihice; la atât de multe cunoştinţe, încât ele sânt, cu adevărat, spre mirarea, ruşinea şi ocara Europei. Însă toate aceste cunoştinţe ale lor sânt precum stelele fără soare. Căci cine dă lumină stelelor? Soarele. Acele neamuri au cunoscut stelele, dar nu au cunoscut Soarele. Închinătorii la idoli nu ştiu de Soare; ei abia desluşesc stelele. De aceea sânt necunoscători de Dumnezeu şi închinătorii la idoli, pentru că nu cunosc Soarele şi cred despre orice stea că e Soare.

Istoria lumii arată că cele mai mari culturi omeneşti se aseamănă întru totul în privinţa celor mai de seamă înţelesuri ale vieţii cu cele mai mici culturi, şi că cele mai învăţate popoare sânt pe deplin egale cu triburile nomade şi dezbrăcate din Africa. Zeii Egiptului cultivat sânt şi zeii din colibele Nubiei. Zeităţile Indiei celei pline de cunoaştere sânt şi zeităţile canibalilor din insule. Credinţa în duhurile strămoşilor din preajma casei din marea Chină este întocmai cu credinţa ciobanilor neştiutori de carte din deşertul Gobi. Oare ce înseamnă acest fapt? *Înseamnă că progresul culturii nu a influenţat*

cu nimic progresul credinţelor. S'a înaintat numai în latura artistică a credinţelor: în vreme ce păstorii din Himalaia ciopleau simplu chipul lui Brahma şi al Shivei, din doar câteva crestături în lemn, oamenii din sudul Indiei cultivate ciopleau acelaşi chip în marmură şi fildeş. Însă credinţa a rămas aceeaşi: aceleaşi nume ale zeilor, aceeaşi groază, aceleaşi rugăciuni şi jertfe superstiţioase.

De se va închina omul maimuţei vii ori maimuţei din lemn, maimuţei plămădite din lut ori maimuţei sculptate în fildeş sau marmură, oare nu sânt toate aceeaşi absurditate, aceeaşi nesocotinţă, aceeaşi întunecare? Iar cultura nu numai că nu a înlăturat închinarea la maimuţe, ci a întărit-o, prin faptul că l-a sculptat meşteşugit în marmură pe aşa-zisul zeu-maimuţă. Oriunde priviţi, se vede aceeaşi situaţie: culturile neamurilor păgâne au sprijinit temeinic întărirea păgânismului acestora.

Credinţa adevărată, credinţa Creştină – aceasta e cunoaşterea descoperită de Dumnezeu oamenilor în privinţa cele mai de seamă lucruri: despre Unul Dumnezeu, despre suflet, despre calea vieţii, despre cealaltă lume şi despre Judecata lui Dumnezeu. Această cunoaştere descoperită nu ţine nici de cultură, nici de incultură; nici de cunoaşterea omenească, nici de necunoaşterea lucrurilor lăturalnice. Iar lucruri neînsemnate sânt acestea: cum se face săpunul din seu, cum se extrage fierul din minereu, cum se fac drumurile şi se ridică podurile, cum se numără, se socoteşte şi se măsoară, cum se sădeşte şi se altoieşte, cum se cunoaşte înţelesul. Pentru aceste cunoştinţe mărunte, este de ajuns înţelegerea omenească. Şcoala modernă şi-a făcut sieşi şi lumii un dumnezeu din aceste cunoştinţe mărunte ale sale. Aceasta este *cunoaşterea* care *semeţeşte,* /I Cor. 8:1/ precum înţelept grăieşte Sfântul Pável, sau *cunoaşterea cu mincinos nume,* /I Tim. 6:20/ tot după cuvintele lui. Cu multe veacuri înainte, universităţile Europene se îngrijeau cu adevărat de cunoştinţele

cele mai de seamă şi mai de căpetenie ale vieţii. Însă când au văzut că acele cunoştinţe nu se pot dobândi prin strădania omenească fără descoperirea cea binevoitoare a lui Dumnezeu, atunci acele universităţi, una după alta, au decăzut şi s'au prefăcut în prăvălii şi în magazine de mărunţişuri, de unde se poate cumpăra tot ce rodeşte pământul, însă nimic din cele ce vin din ceruri.

Şcoala Europeană s'a depărtat de credinţa în Dumnezeu. Din această pricină s'a preschimbat într'o cameră de otrăvire, de aici provine moartea omenirii Europene. În culturile păgâne, niciodată ştiinţa nu s'a îndepărtat de credinţă, chiar dacă credinţa era greşită şi absurdă. Numai în Europa s'a întâmplat aşa ceva, în acea Europă care a primit de la Dumnezeu credinţa desăvârşită. Dar din pricina certei cu căpeteniile bisericii, Europa s'a mâniat şi s'a lepădat de credinţa cea desăvârşită, păstrând doar ştiinţa cea desăvârşită. O, fraţii mei, Europa a lepădat cunoaşterea lui Dumnezeu şi a primit necunoaşterea omenească! Ce nebunie, câtă întunecare!

După Europa ne-am luat şi noi. Pentru aceasta, am pătimit cumplit. Oare ne vom înţelepţi? Oare vom avea înţelepciunea şi curajul să ne întoarcem din rătăcire pe calea cea dreaptă, înaintea Europei şi fără Europa? Aceasta este întrebarea de viaţă şi de moarte pusă acum înaintea noastră. Să apucăm, dar, pe calea părinţilor noştri, şi nu ne vom înşela. Să ne întoarcem la credinţa cea dreaptă şi să lepădăm ştiinţa cea mincinoasă, şi nu ne va părea rău. Să fim oameni, nu maimuţe, şi Dumnezeu ne va primi ca fii ai Săi. Amin.

33 Alegerea lui Dumnezeu, fraţilor, se deosebeşte dintru început de alegerea oamenilor.

Dumnezeul l-a ales pe Avraám, bătrânul de o sută de ani şi fără copii, să fie mai roditor decât toţi oamenii lumii, iar urmaşii lui mai numeroşi decât stelele cerului şi nisipul mării. Şi aşa a fost.

Dumnezeu nu i-a ales nici pe cultivaţii Romani, nici pe îndestulaţii Egipteni, nici pe măiaştrii Ellini, nici pe înţelepţii Indieni ca să-i fie popor ales, mesianic, ci pe robii Evrei – un popor neînsemnat, neştiutor de carte, înfometat, sărac, un popor de robi, de chirpiciari, un popor ce trăia în colibe de paie şi lut, fără ştiinţă, fără artă, fără poezie, fără cetăţi şi sate, fără stat şi fără libertate. Dumnezeu l-a ales nu pe puternicul Faraon al Egiptului, ci pe păstorul Moisì ca să facă cunoscute printr'însul tablele celor Zece Porunci de căpătâi ale Sale, fără de care un popor nu poate fiinţa ca popor, nici un stat ca stat.

Dumnezeu l-a ales pe plugarul Ghedeón ca să izbăvească poporul lui Israíl din robia Madianiţilor. Pe cine a ales? Pe cel mai mic dintre cei mici, precum însuşi Ghedeón mărturiseşte îngerului care i-a vestit chemarea: *Iată, neamul meu este cel mai sărac din seminţia lui Manasi, iar eu sânt cel mai mic în casa tatălui meu.* /Jud. 6:15/

Dumnezeu l-a ales pe ţăranul Davíd, păstorul, să fie viteaz în luptă, psalmist şi proroc, şi împărat pe tron, aşa cum nu a mai fost nici înainte, nici după el.

Dumnezeu l-a ales pe văcarul Amós să-i fie proroc, să îndemne poporul şi să-i mustre pe împăraţi.

Şi aşa mai departe, avem multe pilde scrise, unde Dumnezeu îl ridică pe cel mic ca să-l ruşineze pe cel mare, şi-l înalţă pe cel neînsemnat ca să-l ruşineze pe cel lăudat. Dar toate acestea sânt doar o umbră a celor întâmplate când Însuşi Dumnezeu, Împăratul Împăraţilor, s'a pogorât pentru a ne cerceta. Pe cine a ales Domnul când s'a pogorât printre oameni, când s'a născut din Preasfân-

ta Maria Fecioara şi de la Duhul Sfânt, când s'a arătat oamenilor ca înfricoşat şi blând Messía al lumii? Cu adevărat, nu i-a ales pe Cezarii Romani, nici pe poeţii Ellini, nici pe maghii Egipteni, nici pe matematicienii Arabi, nici pe astronomii Perşi, nici pe cărămidarii Babilonieni, nici pe filosofii Indieni, nici pe înţelepţii Chinei… Ci pe cine a ales Domnul? I-a ales pe pescarii Galileieni şi pe săracii Iudeilor, pe cei mai neînsemnaţi şi mai necunoscuţi, pe cei mai de jos şi mai lepădaţi.

Pe cine a ales Dumnezeu când a vrut să izbăvească Rusia de cotropitorii străini? Pe un meşteşugar, Milin.

Pe cine a ales Dumnezeu când a vrut să sfârşească samavolnicia mahomedană din Europa? Pe ţăranii şi călugării Şumadiei: Karageorge, Miloş, Hagi-Stevan şi mulţi alţii.

O, fraţilor, aşa e lucrarea lui Dumnezeu: El îngăduie căpeteniilor unui popor, cărturarilor, celor cultivaţi, celor învăţaţi şi celor prea înţelepţi în ochii lor, să năruiască lucrul lui Dumnezeu din această lume, să piardă poporul, să piardă statul, ca apoi Dumnezeu să îndrepte greşeala lor prin cei mai mici, cei mai săraci şi mai neînsemnaţi. Oare, de ce e aşa? Simplu, pentru ca lumea să vadă că Dumnezeu e Cel ce îndreaptă, iar nu oamenii. El face din Avraám cel fără copii tată al multor fiii. Dumnezeu lucrează minuni prin Moisì. Dumnezeu dă putere şi biruinţă lui Ghedeón. Dumnezeu dă vitejie şi dar de cântare lui Davíd şi înţelepciune lui Solomón, fiul lui Davíd. Dumnezeu proroceşte prin văcarul Amós ce va să fie. Dumnezeu îi încinge cu putere pe pescarii cei temători, îi îmbogăţeşte cu înţelepciune şi cu darul vorbirii, cărora nu li se poate împotrivi nimeni din lume.

Întotdeauna Dumnezeu îl alege pe cel neputincios între oameni pentru ca înţelepţii să-l vadă pe El, Cel Preaputernic, ascuns îndărătul celui neputincios. Întotdeauna Dumnezeu îl alege pe cel

neputincios şi neînţelept în ochii oamenilor pentru ca lumea să-l vadă pe El, Cel Preaînţelept, ascuns îndărătul celui neştiutor şi neînţelept. Întotdeauna Dumnezeu alege pe cel necunoscut, lipsit de slavă şi neînsemnat pentru ca lumea să-l afle îndărătul acestuia pe El, Cel Preaslăvit, Cel mai mărinimos, Cel mai de seamă.

Când omul se arată mare în lume, se vesteşte pe sine şi nu pe Dumnezeu. Când omul se arată mic, dar cu mare menire în lume, el Îl vesteşte pe Dumnezeu şi nu pe sine. Alegând oameni mici, Dumnezeu se vesteşte şi se adevereşte prin ei. Căci atunci când Cezarul, sau Faraonul, sau Maharajahul face vreo faptă, oamenii spun: „Aceasta a făcut-o Cezarul, sau Faraonul, sau Maharajahul!" Dar când neînsemnaţii pescari Pétru şi Ioán au însănătoşit ologul din naştere, lumea a spus: „Aceasta este lucrarea lui Dumnezeu!" Cei mari nu au vrut ca Dumnezeu să se descopere prin ei. De aceea Dumnezeu se arată prin cei mici şi micuţi, slabi şi neînsemnaţi.

Fraţii mei, numai acele faptele săvârşite de Apostoli ajung pentru a dovedi prezenţa lui Dumnezeu, puterea Sa şi purtarea Sa de grijă. Deschideţi-vă ochii şi veţi vedea. Cugetaţi, şi veţi înţelege. Credeţi, şi vă veţi mântui. Lui Dumnezeu fie slava, în vecii vecilor. Amin.

SCRISORILE 34–44

34 Oaspeţi sântem şi călători pe acest pământ. Acesta este adevărul de căpătâi al vieţii noastre; aceasta este îndemnul biblic dat oamenilor de la început la sfârşit. Oaspeţi sântem la masa Stăpânului Dumnezeu. Călători sântem pe cărările moşiei Sale. Niciodată de la începutul vremilor nu a mai avut Stăpânul Dumnezeu astfel de oaspeţi neobrăzaţi la masa Sa precum Apusenii. Niciodată nu a mai trecut peste moşia sa vreun alai mai pustiitor.

De când s'a arătat Soarele pe bolta cerească ca simbol al lui Dumnezeu şi măsurător al vremii, oamenii şi popoarele lui Dumnezeu au purtat cu sine două felinare pe calea ce străbate această viaţă. Cel dintâi şi cel mai de seamă era credinţa, iar cel de-al doilea şi mai în spate – gândirea. Aceasta era rânduiala dreaptă şi firească, dintru început şi până în epoca Apuseană a vremii noastre: mai întâi credinţa, apoi cunoaşterea. Apusenii au răsturnat şi au întors această rânduială, punând înainte felinarul cunoaşterii lor şi trăgând îndărăt felinarul credinţei, al lui Dumnezeu. Această răsturnare nefirească a iscat o nemaipomenită obrăznicie a oaspeţilor de la masa Stăpânului Dumnezeu şi a pricinuit nemaiîntâlnita pustiire a tuturor ţarinilor lui Dumnezeu pe faţa pământului.

De nu veţi crede, nici veţi înţelege /Isa. 7:9/ – a strigat Israiliţilor marele Proroc Isaía. Cu alte cuvinte: lăsaţi în faţă lampa lui Dumnezeu ca să lumineze calea, iar în spatele acesteia puneţi lămpiţa înţelegerii voastre. Nu faceţi pe dos, ca să nu rămâneţi în beznă. Căci lămpiţa înţelegerii voastre primeşte lumină de la lampa credinţei dumnezeieşti, precum Luna de la Soare. Oare ar lumina Luna fără Soare? Oare ar fi ştiut vreodată cineva că există Luna dacă n'ar fi văzut-o în lumina luată de la Soare? Nimeni, niciodată. Cine crede, acela şi înţelege.

De aceea a grăit prorocul către Dumnezeu: *Întru lumina ta, Doamne, vom vedea lumina.*

Fără lumina Ta, Doamne, toate opaiţele noastre rămân stinse. Fără Soarele Tău, toate minţile omeneşti rămân neluminate, asemenea Lunii fără lumină. Iar când, cu credinţă în Tine, în cele descoperite de Tine, în cele cuvântate de Tine, în sfaturile, poruncile şi îndrumările Tale, ne luminăm lumea şi viaţa, abia atunci, în acea lumină, poate înţelegerea noastră să lucreze, să măsoare, să numere, să deosebească, să închipuie, să priceapă. Numai la lumina Soarelui deosebim mărgăritarul de nisip; numai în lumina Ta deosebim binele de rău şi adevărul de minciună.

Credinţa e mai veche decât înţelegerea. Copilul trăieşte ani de zile cu credinţă în cuvintele părinţilor săi; iar părinţii nu îl vor înşela. În faţa Părintelui lor cel ceresc, oamenii vor fi şi vor rămâne mereu copii. Din această pricină, credinţa este hotărâtoare pentru oameni, de-a lungul întregii vieţi. Nu există nici o vârstă sau vreo perioadă de maturitate, nici vreo ştiinţă sau vreo cunoaştere în care omul să poată zice: „Acum nu mai am nevoie de îndrumarea lui Dumnezeu."

La ce ar folosi ochii, dacă nu ar fi Soarele? Oare am mai fi putut vedea ceva, am mai fi putut distinge ceva? În întuneric, omul se descurcă mai bine pipăind cu mâinile şi cu picioarele decât privind cu ochii. Aşa şi fără lumina credinţei lui Dumnezeu, înţelegerea omenească nu vede nimic, nu deosebeşte nimic.

Aşa cum nu înţeleg nimic nici cei ce au lepădat credinţa în Dumnezeu şi descoperirea lui Dumnezeu! Chiar şi cel mai şcolit European, ce a agonisit multe moşii, nu înţelege nimic. Are mai puţină înţelegere decât orice necreştin din India sau din China. Căci până şi necreştinii pun întotdeauna mai înainte felinarul credinţei, şi abia apoi felinarul înţelegerii omeneşti. Când roţile din spate sânt puse în locul celor din faţă, carul se va strâmba şi se va răsturna.

Ce este credinţa? Este cunoaşterea lui Dumnezeu, predanisită oamenilor de Însuşi Dumnezeu. În lumina cunoaşterii lui Dumnezeu, şi cunoştinţele noastre ajung sigure şi folositoare. În schimb, fără credinţă, cunoştinţele noastre sânt foarte primejdioase pentru viaţa şi fericirea omenirii. Toate aceste lucruri sânt dovedite de realitatea din Apus.

Pentru aceasta, să aşezaţi cum trebuie amândouă felinarele date de Dumnezeu, căci şi credinţa şi înţelegerea sânt de la Dumnezeu: mai întâi felinarul credinţei, şi apoi felinarul înţelegerii. În lumina credinţei lui Dumnezeu, lumina înţelegerii noastre este blândă, plăcută şi încântătoare, în vreme ce fără credinţă ea este aspră şi respingătoare, groaznică şi ucigătoare. Ţineţi minte şi spuneţi-le alor voştri: *De nu veţi crede, nici veţi înţelege*. Mai înainte felinarul lui Dumnezeu, şi după acesta felinarul omenesc. Această rânduială a călăuzit oamenii spre înţelepciune, putere şi fericire. Câtă vreme va dăinui cosmosul, această rânduială va fi socotită ca singura bună. Amin.

35 Nu te lua după ce văd ochii. Căci ochii văd cele de deasupra, nu cele din adânc; văd veşmântul, nu miezul; văd actorul, nu omul; văd omul, nu pe Dumnezeu. Mintea binecuvântă vede ceea ce ochiul nu poate vedea; vede adâncurile de sub suprafaţă, vede miezul de sub veşmânt, vede omul de dincolo de actor, şi pe Dumnezeu dincolo de om. Cele ce nu se văd sânt pentru cei maturi; cele ce se văd sânt pentru copii. Toate profunzimile şi înălţimile fiinţei sânt nevăzute; tot miezul, toată esenţa şi tot rostul tuturor lucrurilor este nevăzut – nevăzut pentru ochiul simţitor, dar văzut pentru ochiul lăuntric, pentru vederea dumnezeiască din lăuntrul nostru, iar aceasta este mintea. Într'un cuvânt, ochiul trupesc vede semnele sau chipurile, iar mintea vede duhul şi rostul.

Pentru ce în pilde grăieşti lor? – întrebau ucenicii pe Domnul lor. Iar El le răspunse: *Pentru că vouă s'au dat a cunoaşte tainele împărăţiei cerurilor, iar acelora nu s'au dat.* /Mat. 13:11/ Deschişi sânt ochii lor, dar mintea nu le e deschisă. Cu ochii trupeşti privesc şi văd lucruri trupeşti, văd suprafaţa acelor lucruri, culoarea şi forma lor, dar nu sânt în stare să vadă nici miezul cel dinlăuntru, nici rostul, nici înţelesul acelor lucruri. De aceea, lor trebuie să le vorbeşti în pilde, adică în simboluri sau imagini, în descrierile înfăţişării exterioare, accesibilă ochiului. Aceasta se aseamănă hranei sugarilor. Adulţii au nevoie de o hrană mai consistentă. Omul împlinit cunoaşte tainele, căci se străduieşte neîncetat să afle cele dinlăuntru.

Poveştile sânt pentru copii. Simbolismul, esteticul naturii e pentru copii. Toate acestea sânt frumoase şi fireşti. Este frumos să fii copil, şi este firesc pentru copil să se ia după ochii trupeşti şi să treacă cu vederea trupească peste suprafaţa lucrurilor. Dumnezeu iubeşte copiii. *Prunc este Israíl, şi eu am iubit pre el* /Iosia 11:1/ a zis Domnul prin prorocul Său. Dar este urât când omul în vârstă dă în mintea copiilor. Urât şi nefiresc.

Apusul a dat în mintea copiilor. În aceasta stă urâciunea şi nebunia lui. În perioada sa Creştină, atunci Apusul era ortodox, el vedea cu duhul şi privea cu mintea. Însă cu cât s'a îndepărtat mai mult de adevărul şi virtuţile Creştine, cu atâta i s'a scurtat vederea duhovnicească, până ce, în veacul al XX-lea, aceasta s'a întunecat de-a binelea. Nu i-au mai rămas acum decât ochii trupeşti, pentru vederea materială. Apuseanul şi-a înarmat ochii cei trupeşti cu multe instrumente nemaiîntâlnite, pentru a vedea mai bine şi mai în amănunt lumea materială, forma şi culoarea ei, numărul, măsura şi distanţa. El se uită prin microscop şi vede viermişorii, microbii, precum nu i-a văzut nimeni, niciodată. Se uită prin telescop şi vede stelele ca şi cum ar fi deasupra hornului casei, aşa cum nime-

ni altul dintre oameni nu le-a mai văzut vreodată. Dar până aici; atât, şi nimic mai mult! Însă în ceea ce priveşte întreaga vedere şi pătrundere duhovnicească în miezul ascuns al lucrurilor, în rostul şi înţelesul întregii zidiri din marele cosmos de deasupra noastră, o, fraţii mei! – în această privinţă, omenirea Apuseană de astăzi e mai oarbă decât Arabia musulmană, decât India brahmanilor, decât Tibetul budist şi decât China animistă. O mai mare ruşine pentru Hristos decât aceasta, ca cei botezaţi să fie mai orbi decât cei nebotezaţi, nici că se poate.

Apostolul Pável ar fi rostit întocmai şi astăzi cele dezvăluite Galatenilor botezaţi, pentru bătrânul Apus căzut în mintea copiilor. Aşa a scris el Galatenilor: *O, fără de minte Galateni, cine pre voi a zavistuit ca adevărului să nu vă plecaţi, voi înaintea ochilor cărora zugrăvit au fost Iisus Hristos întru voi răstignit? Aşa fără de minte sânteţi? Dupre ce în Duh aţi încăput, acum în trup săvârşiţi?* /Gal. 3:1, 3/ Şi Europa de odinioară începuse cu duhul, iar acum în trup se săvârşeşte, adică în vedere trupească, în judecată trupească, în dorinţe trupeşti şi în câştiguri trupeşti. Ca şi cum ar fi fost înşelată! Întreaga ei viaţă din vremurile noastre este cuprinsă între două dimensiuni: lungime şi lăţime. Ea ştie numai de spaţiu, adică de lungime şi lăţime. Nu ştie nici de adâncime, nici de înălţime. Din această pricină, se luptă pentru pământ, spaţiu, extindere. Pentru spaţiu, numai pentru spaţiu!

De aici, război după război, şi grozăvie după grozăvie. Căci Dumnezeu nu l-a zidit pe om să fie doar o vietate în spaţiu, ci ca să pătrundă cu mintea în adâncimea tainelor şi să se ridice cu inima la înălţimile dumnezeieşti. Războiul pentru pământ este un război împotriva adevărului. Iar războiul împotriva adevărului este un război împotriva firii dumnezeieşti şi omeneşti.

O, tristeţe mai amară decât pelinul! Cât de mult suferă, se nevoiesc şi se jertfesc oamenii pentru trecătoarea şi amăgitoarea împărăţie

pământească! Dacă ar fi primit să pătimească măcar a suta parte din aceste chinuri şi jertfe pentru împărăţia cea cerească, războiul de pe pământ le-ar fi fost pricină de râs în hohote! Cu greu dau doi bănuţi lui Hristos, iar templului diavolului Marte îi dau copiii şi toată avuţia!

Fie ca Europa să se reboteze şi să se întoarcă spre Hristos. Să pomenească pe Preasfânta Născătoare-de-Dumnezeu şi pe cei 12 mari Apostoli, iar solzii de pe ochii ei vor cădea. Şi va fi din nou frumoasă precum era în urmă cu o mie de ani, Europa ortodoxă a lui Hristos. Şi va fi fericită, iar noi împreună cu ea. Şi se vor bucura popoarele înlăcrimate ale Europei, şi vor cânta cu noi cântare de slavă lui Dumnezeu, în vecie: *Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaóth, plin este cerul şi pământul de slava ta.* Amin.

36

Milostiv este Domnul celor ce se tem de El.

În cântece se spune întotdeauna că vitejii neamului nu se temeau de nimeni, afară de Dumnezeu.

Ce înseamnă frica lui Dumnezeu? Înseamnă frica de a nu încălca legea lui Dumnezeu. Înseamnă ca în fiecare zi şi în fiecare ceas să cugetăm la poruncile Sale şi să ne străduim a le împlini. Cine pierde frica lui Dumnezeu şi calcă poruncile lui Dumnezeu, prin hulirea sfânt numelui Său, prin închinarea la cultură ca la Dumnezeu, prin dispreţuirea părinţilor săi şi luarea în derâdere a celor bătrâni, prin nepăzirea Duminicii ca zi de prăznuire a Învierii lui Hristos, ori necrezând a fi o fărădelege uciderea, preacurvia, vorbirea şi mărturisirea strâmbă, ca şi poftirea şi răpirea a ce este al altuia – aşadar, cine calcă în acest chip poruncile lui Dumnezeu, toate sau numai una din ele, pierde frica lui Dumnezeu. Pentru aceasta,

în el se sălăşluieşte frica de orice umbră, de ţipătul vulpii, de glasul cucuvelei, până şi de foşnetul frunzelor. Nimic nu-i mai cumplit pe lume decât omul care a pierdut frica lui Dumnezeu. Cel ce încalcă poruncile lui Dumnezeu şi vieţuieşte nu după poruncile lui Dumnezeu, ci după poruncile sale, pierde frica lui Dumnezeu; cu alte cuvinte, se face pe sine Dumnezeu. Rodul pierderii fricii lui Dumnezeu este primirea a mii de frici, frică de mii de umbre, de glasuri şi de murmure din jur. Nu este atunci mai bine pentru om să aibă frica lui Dumnezeu, fără să mai aibă frică de nimeni şi de nimic altceva?

Neamul nostru i-a cântat şi i-a cinstit doar pe acei viteji care au avut frica lui Dumnezeu; i-a preţuit şi i-a cântat pe sfinţii şi pe mucenicii noştri pentru credinţa în Hristos, şi pe mii şi mii de mucenici pentru Sfânta Cruce. Va veni vremea când poporul îi va cinsti şi pe prorocii noştri Sârbi.

Un astfel de proroc, din munţii de lângă Ujiţe, a prorocit cu exactitate matematică tot ce se va întâmpla peste o sută de ani. Nu vom înşira acum toate minunatele sale prorocii, ci ne vom opri numai la una din ele: „Va veni mai întâi o vreme a unui război a-toată-lumea şi apoi a unui război de obşte, când sufletul neamului nostru va fi copleşit de încercări. Atunci cei vii vor merge în cimitire şi vor striga morţilor: Sculaţi-vă, ca să intrăm noi." Iată că am ajuns să trăim aceste vremuri şi am trecut prin ele – cei mai tineri, prin una din acele vremi, iar noi, cei mai în vârstă, prin amândouă aceste vremuri, adică grozăviile şi urgiile celor două războaie mondiale. Toate, într'un răstimp scurt de numai douăzeci de ani.

Când, copii fiind, citeam acea prorocie, ne minunam şi nu puteam crede cum cei vii i-ar putea pizmui pe cei morţi, cum de-ar vrea să fie în locul lor. Nu credeam că acestea vor fi cu putinţă, până ce nu le-am trăit. O, fraţii mei, cu adevărat, noi, cei mai în vârstă, am trăit de două ori acele urgii şi grozăvii prorocite, când toţi cei vii

îi pizmuiau pe cei morţi, iar toţi cei ce umblau pe pământ voiau să fie sub pământ; într'un cuvânt, când moartea era mai dragă decât viaţa, iar nefiinţa mai dragă decât fiinţa. Acea vreme apocaliptică, noi, Sârbii, am trăit-o de două ori într'o generaţie. Şi acum privim, prieten la prieten, unul în ochii altuia, după toate cele ce am trăit, şi ni se pare că am îmbătrânit cu mii de ani. Şi abia ne mai cunoaştem. Abia ne mai asemănăm cu acele fiinţe de acum douăzeci de ani. Plugurile tuturor urgiilor ne-au brăzdat. Tăvălugul de oţel s'a abătut asupra noastră şi ne-a subţiat precum o foaie de hârtie. *Trecut-am prin foc şi prin apă* /Ps. 65:12/ au spus nevoitorii lui Dumnezeu cu mii de ani înainte. Această pătimire a lor am trăit-o noi în veacul al douăzecilea, de zece ori, de o sută de ori mai mult. Am fost trecuţi prin focul lui Dumnezeu, al chinurilor şi nedreptăţilor, al ameninţărilor şi vărsărilor de sânge, al suspinelor şi vaietelor, şi-al distrugerilor în massă. Apoi am fost trecuţi prin apa lacrimilor. De unde atâtea lacrimi la un singur om? Ce lucru minunat: când toate lichidele trupului seacă, mai rămân lacrimile. Am fost trecuţi prin izvorul lacrimilor, al lacrimilor părinţilor pentru copii şi-al copiilor pentru părinţi, al nevestelor pentru soţi şi-al soţilor pentru neveste, al fraţilor pentru surori şi-al surorilor pentru fraţi, al vecinilor pentru vecini, al naşilor pentru fini şi finilor pentru naşi, al prietenilor pentru prieteni, al patrioţilor pentru patrioţi, al mucenicilor pentru mucenici. Focul, lacrimile, sângele, vaietul, horcăiala, moartea, mormântul – toate acestea şapte nu s'au despărţit de noi în vremea celor două ultime războaie prorocite, aşa cum nu se despart plămânii de aer.

Fraţii mei, noi nu osândim pe nimeni. Noi înşine sântem de vină. Sântem vinovaţi în faţa singurului Dumnezeu adevărat, căci am urmat mincinoşilor zei ai culturii. De aceea Dumnezeu ne-a lăsat să cădem în iadul unde El nu este, ca să vedem cum este fără El.

Şi am văzut, şi am simţit. De aceea, fiind acum înviaţi, vrem să-l cunoaştem doar pe El, să credem doar în El, să-l slăvim doar pe El. Orice altceva în afara Sa este minciună şi moarte. În El este viaţa şi puterea şi slava, în vecii vecilor. Amin.

37 Astăzi facem pomenirea morţilor. O, Doamne, câţi vii sânt printre cei morţi, şi câţi morţi sânt printre cei vii! Tu singur ştii, numeri, socoteşti. Iartă tot, şi mântuieşte pe toţi. Mila Ta, Doamne, să covârşească toate păcatele şi ruşinile noastre.

O, ce este omul? *Spicul ierbii,* precum a spus Ióv, pe care îl coseşte mâna lui Dumnezeu. Ce rămân? Paiele. Ce se ia cu mâna nevăzută? Spicul. Al Tău e sufletul, Doamne, iar trupul e al pământului. La despărţire, fiecare îşi ia ce-i al lui: pământul – trupul, Domnul – sufletul.

Cunoaşterea noastră este una cu necunoaşterea în amândouă cazurile: şi când privim la cel viu, şi când privim la cel mort.

Nimic nu ştim deopotrivă, nici despre ce este viu, nici despre ce este mort.

Cel viu pregăteşte slava celui mort. Aceasta îi e osteneala vieţii. Când moare, se destramă şi slava.

Cel viu pregăteşte zestrea celui mort. Aceasta îi e grija vieţii. Când moare, zestrea o primeşte o văduvă străină.

Cel viu pregăteşte case şi hambare. Când moare, toţi se văd în case şi hambare, afară de el şi de ai lui.

Cel viu pregăteşte domenii şi moşii. Când moare, înscrisurile domeniilor şi moşiilor le poartă duşmanii lui.

Cel viu pregăteşte fiilor lui moştenire şi bunăstare. Când moare, moştenirea o iau cei de alt neam, iar de bunăstare au parte cei de alt neam.

Unde sânt coroanele? În groapa de gunoi.

Unde sânt mărgăritarele? În cenuşă.

Unde sânt cinstirile şi onorurile? În strunele rupte şi în timpanele sparte.

Unde este strălucirea feţei şi a ochilor? În obrajii umflaţi şi în bezna orbitelor goale.

Unde este farmecul rotunjimilor şi plinătăţii trupului? În viermăraia şi în murdăria de negrăit.

Unde sânt sânii atrăgători, care tresăltau de dragoste? În muşuroiul de sub copitele măgarilor.

Unde sânt mâinile mai scumpe decât aurul, care slujeau oaspeţilor? Acum sânt beţe uscate sub roţile căruţelor.

Unde sânt picioarele iuţi, care alergau să apere dreptatea? Iată-le sub furnicar, unde nu se mai vorbeşte de dreptate şi nedreptate.

Unde sânt chefurile petrecăreţilor, unde-i cântecul celor voioşi, unde-i larma celor puternici, unde-i vuietul celor trufaşi? Unde-i strigătul şi răcnetul celor năimiţi şi corupţi? O vor şti mai bine decât capul tău tălpile tale, când vor călca peste osemintele lor uscate, pentru că te vor înţepa şi te vor face să gemi.

Unde sânt împăraţii, Doamne? Întreabă slugile lor.

Unde sânt bogătaşii, Doamne? Întreabă cerşetorii.

Unde sânt femeile frumoase? Întreabă viermii şi râmele.

Pe deplin, nimica sântem în faţa lui Dumnezeu. Doamne Dumnezeul nostru, nimica sântem! Răsărim şi ne uscăm ca iarba. Ne risipim ca un nor fără apă. Ne ofilim ca florile în grădină. Ne înălţăm şi ne pierdem ca fumul şi aburul. Venim şi trecem ca nuntaşii. Ne auzim şi amuţim ca sunetul fluierului. Sântem ca un călător care poate zice: Bună dimineaţa!, dar nu-i mai e dat să spună: Bună seara! Sântem ca o poezie pe care o recită poetul şi, într'o clipă, se întrerupe.

Pe deplin, nimica sântem, Doamne Dumnezeul nostru! Nimic,

nimic, nimic! Dar, de aceea, Tu eşti tot şi toate. Toată plinirea în Tine este. Toată bucuria, în Tine. De vei voi, Doamne, miluieşte-ne şi ne mântuieşte pe noi! Amin.

38 Când fiii îl jignesc pe părintele lor şi pleacă de la el, le va putea fi oare bine? Priveşte în jurul tău, şi vezi; întreabă-i pe bătrâni, şi vei auzi că în veci, necontenit au pătimit. Dacă astfel de fii s'ar fi căit şi s'ar fi întors la tatăl lor, ar mai fi avut nădejde de viaţă; însă cei ce au rămas statornici în samavolnicie n'au mai putut vedea soarele pe cerul lor, nici bucuria din casa lor; au plâns în ţară străină şi mormântul lor nu a fost în cimitirul strămoşilor.

Acestea ne învaţă Sfânta Scriptură a lui Dumnezeu.

Ce altceva ne mai învaţă Sfânta Scriptură a lui Dumnezeu?

Ne învaţă că trebuie să respirăm, să trăim şi să umblăm întru Dumnezeu.

Ne mai învaţă că trebuie să privim prin Dumnezeu dacă vrem să vedem firele osebite ale urzelii vieţii; că trebuie să ascultăm prin Dumnezeu dacă vrem să înţelegem întâmplările acestei lumi; că prin Dumnezeu trebuie să cugetăm, să dorim şi să făptuim, dacă vrem să cugetăm, să dorim şi să făptuim ce este drept şi se potriveşte menirii fiinţei noastre. Într'un cuvânt, trebuie să trăim, să umblăm, să privim şi să făptuim în lumina lui Dumnezeu, precum omul treaz ce trăieşte, umblă, priveşte şi făptuieşte în lumina Soarelui. Pe cei ce sânt aşa, Sfânta Scriptură îi numeşte fii ai lui Dumnezeu, ai luminii şi ai zilei. Iar pe cei ce orbecăie în întuneric, fără lumina lui Dumnezeu, Sfânta Scriptură îi numeşte fii ai întunericului.

În zilele noastre, mulţi fii ai oamenilor nu vor să fie fii ai lui Dum-

nezeu. S'au despărţit de Dumnezeul lor şi au plecat bâjbâind pe căile lor. I-au lăsat Tatălui lor cel ceresc numai zidurile bisericilor şi mănăstirilor, iar ei au înşfăcat tronurile, puterea, stăpânirea, statul, oastea, ţara, minele, ziarele – toate mijloacele pământeşti şi toată strălucirea statului. Înainte de toate, despărţirea de părinte este un păcat greu. Iar pe lângă aceasta, despărţirea oamenilor de Dumnezeu, din vremea noastră, e cumplit de nedreaptă. Deşi tatăl a săvârşit tot, a zidit tot, a rânduit tot, fiii săi cei nemulţumitori i-au lăsat numai o fărâmă din avere, o colibă, în vreme ce ei au luat toate palatele, toată bogăţia şi toată fala acestei lumi. Cu adevărat, astfel de fii nu vor privi soarele pe cerul lor, nici bucurie nu va fi în casa lor, ci vor avea parte de întuneric şi promoroacă, de durere şi deznădejde.

Sfânta Scriptură este chemarea lui Dumnezeu către toate neamurilor pământului de a veni şi a învăţa de la soarta neamului Israilitean. În vremurile bune, acel neam se ţinea de poala lui Dumnezeu precum se ţine un copil de poala tatălui său, şi nu putea nici să vorbească, nici să scrie, nici să meargă, nici să respire, nici să are, nici să ducă război fără să pomenească numele Domnului şi Ziditorului său. Adesea, însă, acest neam se răzvrătea împotriva Dumnezeului său şi o lua pe cărările greşite, după voia inimii lui; şi tot rătăcea şi rătăcea, şi cădea, şi pătimea, robea şi era călcat. Din această pricină, Domnul a grăit prin prorocii săi încununaţi: *Auzi, norodul meu, şi voiu mărturisi ţie, Israile, de mă vei asculta pre mine: Nu va fi întru tine dumnezeu nou, nici te vei închina la dumnezeu strein: că eu sânt Domnul Dumnezeul tău, cela ce te-am scos din pământul Eghipetului; lărgeşte gura ta şi voiu umplea pre ea. Şi nu a ascultat norodul meu glasul meu, şi Israíl nu s'a uitat la mine: şi am slobozit pre dânşii dupre meşteşugurile inimilor lor, merge-vor întru meşteşugurile lor. De m'ar fi ascultat norodul meu, Israíl de ar fi umblat în căile mele, întru nimic aş fi smerit pre vrăjmaşii lor, şi asupra celor ce necăjesc pre dânşii aş fi pus mâna mea. Vrăjmaşii Domnu-*

lui au minţit lui, şi va fi vremea lor în veac. Şi au hrănit pre ei din grăsimea grâului, şi cu miere din piatră au săturat pre dânşii. /Ps. 80:8-16/

O, fraţii mei, nu este aceasta, oare, povestea Europei zilelor noastre? Nu e, oare, istoria Serbiei? Serbia lui Hristos a urmat Europei, a mers pe toate căile ei alunecoase şi s'a prăvălit împreună cu ea.

O, dacă poporul Sârb, copt cinci sute de ani în focul pătimirilor spre a fi pâine dulce Domnului său, ar fi urmat căile sfinţilor săi înaintaşi, căile Domnului! Domnul ar fi fost cu el şi l-ar fi apărat de toţi vrăjmaşii săi cei fără de Dumnezeu. Ar fi fost liniştit, îndestulat şi fericit, sub umbra aripilor Domnului.

Dar Europa a pornit după gândurile înşelătoare ale filosofilor săi, şi a căzut la vale, urmând dorinţele înşelătoare ale inimii ei. Această Europă a ajuns pentru Serbia mai dragă decât Hristos cel înviat, al cărui semn al Crucii îl poartă pe stema şi pe drapelul său, veacuri la rând. Iar Europa s'a prăbuşit precum o ulcea pe piatră, şi fiii Serbiei au sângerat precum cei ce se târâie pe pietre ascuţite, apăsaţi de stânci grele.

Am plătit scump această învăţătură. Viitorul va arăta dacă ne vom folosi de ea. Doamne Dumnezeule, Care cu asprime ne-ai rănit, miluieşte-ne! Dă-ne înţelepciune şi putere să ne folosim de scump-plătita încercare. Nu ne lăsa, Doamne Dumnezeul nostru, şi nu ne lepăda pe noi. Ţie, slavă şi laudă, în vecii vecilor. Amin.

39 *Să daţi pre unul ca acela satanei spre pieirea trupului, ca duhul să se mântuiască.* /I Cor. 5:5/

Ce este ieftin, şi ce este scump?

Oamenii vorbesc în fiecare zi despre valori, şi sfădesc neîncetat despre preţul fiecărui lucru.

Ce este ieftin şi ce scump pentru însuşi omul?

Averea e cea mai ieftină, trupul e mai scump decât averea, iar sufletul e mai scump decât amândouă. Când omul se naşte, averea vine pe locul al treilea, iar când moare, e cea dintâi care îl părăseşte. Într'adevăr, când moare, omul se desparte mai întâi de avere, şi apoi de trup. Omul poate trăi şi fără avere, şi fără trup, numai fără suflet nu. Când omul intră din lumea nevăzută în această lume văzută, el intră cu trup, dar fără avere, iar când iese din această lume, iese şi fără avere, şi fără trup. Omul poate fi închipuit, aşadar, şi fără avere, şi fără trup, dar nu poate fi închipuit fără suflet, căci sufletul este fiinţa vie a omului, esenţa omului. Sfinţii lui Dumnezeu şi toate rudele noastre ce au trecut prin acest câmp de luptă în care ne aflăm acum, sânt în acea lume doar nişte suflete vii, fără trup şi fără avere. Şi vor rămâne astfel până la sfârşitul tragediei istorice a omenirii, până la sfârşitul vremii şi la învierea din morţi a trupurilor.

Dumnezeu dă trupul şi averea oamenilor zidiţi precum un cântar, pe care sufletul îşi arată vrednicia în fiecare zi. Prin milostenie şi îndurare, sufletul se răscumpără în fiecare zi şi în fiecare ceas; prin milostenia făcută din avere şi prin îndurarea făcută cu trupul. *Dă şi îndură* – şi atunci amândouă talerele se vor cumpăni, iar sufletul tău va fi scris în cartea celor mărinimoşi şi sfinţi.

Dacă e vorba nu de un om, ci de un întreg popor, atunci averea poporului o reprezintă statul. Şi când se măsoară vremea unui popor, mai întâi este măsurat statul, apoi trupurile cetăţenilor. Precum cu Dreptul Ióv. Acest Drept Ióv avea o avere mare, ca nimeni altul, nici

din apropiere, nici din depărtări. Era sănătos şi chipeş la trup, încât vederea sa trezea respectul tuturor. Şi, cel mai însemnat lucru, era deosebit de evlavios şi aducea în fiecare zi jertfă lui Dumnezeu pentru sine şi pentru copiii săi, pentru cei şapte fii şi trei fiice.

De două ori a îngăduit Dumnezeu satanei celei negre să vină asupra lui Ióv, ca să încerce credinţa lui Ióv şi iubirea sa pentru Dumnezeu. Întâia dată i-a îngăduit Dumnezeu satanei să se atingă doar de averea lui Ióv. Şi îndată satana şi-a arătat meşteşugul de a prăpădi şi a nimici. Averea lui Ióv fu nimicită; animalele răpite, slujitorii tăiaţi, casele năruite, fiii şi fiicele ucise. Într'o clipă, Ióv cel bogat a rămas fără nici o avere; Ióv cel fericit fără fericiţii săi copii. Atunci, însă, sufletul lui Ióv nu L-a hulit pe Dumnezeu, ci a strigat: *Domnul au dat, Domnul au luat, cum au plăcut Domnului, aşa s'au şi făcut: fie numele Domnului binecuvântat!* Aşadar, Dreptul Ióv a rămas credincios Domnului său chiar şi fără vreo avere, numai cu trupul său gol, dar sănătos. Şi satana a fost ruşinat. Atunci satana, cerând, a dobândit îngăduinţă de la Dumnezeu ca să se poată atinge şi de trupul Dreptului lui Dumnezeu. Iar Dumnezeu îi îngădui şi aceasta, dar îi spuse ca de suflet să nu se atingă: *Iată ţi-l dau ţie, numai de sufletul lui să te fereşti!* Şi nesuferitul satana a lovit trupul lui Ióv; l-a lovit cu lepră, cu bube mari şi cu răni cu puroi, din tălpi până în creştet. Iar Ióv s'a aşezat în cenuşă, şi a luat un ciob ca să scoată puroiul din rănile trupului său. Însă, cu toate acestea, sufletul lui Ióv a rămas curat şi sănătos, şi credincios lui Dumnezeu. Şi, încă o dată, satana fu ruşinat, şi fugi în iadul său. Iar Dumnezeu îi întoarse lui Ióv sănătatea şi averea, şi îl blagoslovi la sfârşit mai mult decât la început. Ióv a avut mai mari averi decât înainte, iar a dobândit şapte fii şi trei fiice, şi a fost sănătos cu trupul şi fericit, trăind încă multă vreme; apoi a murit *plin de zile.*

Soarta neamului Sârbesc se aseamănă soartei mult-pătimitorului Ióv, mai mult decât soarta oricărui alt popor din lumea Creştină.

A fost lovită şi averea, şi trupul său, dar Dumnezeu i-a păzit sufletul. Averea lui – statul lui – a căzut şi s'a prăpădit de multe ori. După fiecare destrămare a statului, Sârbii au fost ucişi trupeşte fără milă şi fără număr. Dar sufletul şi l-au păzit, şi au rămas întotdeauna cu sufletul credincioşi Domnului Hristos. Cu adevărat, dacă cineva cercetează în istorie până la ce cădere a ajuns statul Sârb, şi cât de mulţi Sârbi au pierit, au fost chinuiţi sau luaţi în robie – oricine ar spune că dăinuirea în lume a poporului Sârbesc şi faptul că încă se mai aude cuvânt Sârbesc e o mare minune a lui Dumnezeu. Cum se poate explica această minune în istoria lumii, reprezentată de poporul Sârbesc? În acelaşi fel în care se poate explica şi soarta Dreptului şi mult-pătimitorului Ióv. Nu a îngăduit Dumnezeu, fraţii mei! Nu a îngăduit Dumnezeu, copiii mei, ca satana să se atingă de sufletul poporului Sârb. I-a îngăduit să lovească statul şi trupul, dar l-a oprit să se atingă de sufletul Creştin cel viu şi mare al acestui neam. Iar cât timp într'un popor sau într'un om sufletul este viu şi puternic, nimic nu s'a pierdut din ceea ce pare pierdut, nimic nu a murit din ceea ce este năruit. În toate pierderile pe care le-am suferit, nu s'a pierdut niciodată Biserica şi cântecul – Biserica cu credinţa şi cântecul cu istoria. Acestea au fost păzite şi acestea ne-au izbăvit. De aceea, fraţilor, să cinstim Biserica şi să păstrăm cântecul. Să-l slăvim pe Domnul Dumnezeu prin Biserică şi prin cântecele neamului. În toate năzuinţele, acestea ne-au fost cele două aripi. Însă Biserica e mai veche decât cântecul şi istoria noastră. Din Biserică, ca dintr'un izvor, s'a revărsat râul istoriei Sârbe, cândva curată, cândva însângerată, dar întotdeauna adâncă. Pentru aceasta, să ne adunăm în jurul Bisericii neamului nostru precum copiii în jurul maicii. Hristos e miezul Bisericii. Iar Hristos este nebiruit şi de neînvins. Lui, slavă şi laudă, împreună cu Tatăl şi Duhul Sfânt, în veci. Amin.

40 *Doi oameni s'au suit în biserică să se roage, unul Fariseu şi altul vameş. Fariseul stând, aşa se ruga întru sine: Dumnezeule, mulţămescu-ţi că nu sânt ca ceilalţi oameni, hrăpitori, nedrepţi, preacurvari, sau şi ca acest vameş; postesc de două ori în săptămână, dau zeciuială din toate câte câştig. Iar vameşul, departe stând, nu voia nici ochii să ridice către cer, ci îşi bătea pieptul, zicând: Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului.* /Lc. 18:10-13/ Cel dintâi era drept în ochii săi şi în ochii lumii. Cel de-al doilea era păcătos şi în ochii lumii, şi în ochii săi. Aşadar, acela – în mod oficial drept, acesta – oficial păcătos; aşa erau caracterizaţi după măsura omenească. Însă după măsura lui Dumnezeu, cel din spatele Bisericii era socotit ca cel dintâi, iar cel ce se fălea în faţa altarului ca fiind cel dintâi, era pus în spate, ca cel din urmă.

Aceasta s'a întâmplat cu două mii de ani în urmă. Însă s'a întâmplat şi ieri. Popoarele iubitoare de stăpânire ale Europei ori nu pot pomeni numele lui Dumnezeu, ori, dacă găsesc vreodată de cuviinţă să se roage lui Dumnezeu, ca să-i vadă oamenii, se laudă în faţa lui Dumnezeu şi îl pun pe Dumnezeu pe acelaşi loc cu ei, sau chiar mai prejos decât ei. „Dumnezeule, noi nu sântem ca celelalte popoare!" – aceasta este esenţa rugăciunii lor, aceasta este esenţa concepţiei lor despre lume. „Dumnezeule, noi nu sântem ca celelalte popoare, mai ales ca aceşti vrednici de dispreţ Sârbi!"

Dar înrobiţii Sârbi, îngenuncheaţi în spatele Bisericii soborniceşti a lui Dumnezeu, în praful ruinelor statului lor, în mormanul de oase ale fraţilor lor pieriţi, în balta de sânge a copiilor lor, bătându-se cu pumnii în piept, strigau cu plânset Domnului Dumnezeu: „Dumnezeule, milostiv fii nouă păcătoşilor! Dumnezeule, milostiv fii nouă păcătoşilor!"

Iată, fraţilor, două feluri de oameni şi două feluri de popoare. Fariseu şi vameş – acestea sânt cele două feluri de oameni. Iubitoarele de stăpânire şi trufaşele popoare ale Europei, şi, să zicem,

poporul Sârb – acestea sânt două feluri de popoare. Acolo – trufie şi îngâmfare naţională. Aici – nefăţărnicie şi pocăinţă omenească. Acolo – şovinism până la obrăznicia cârdurilor de maimuţe, aici – recunoaşterea publică a nimicniciei.

Cu adevărat, vă spun, Sârbii au meritat pedeapsa lui Dumnezeu din pricina păcatelor lor multe, de fiecare zi. Dar aceiaşi Sârbi sânt vrednici de laudă pentru o trăsătură înrădăcinată a lor. În ce constă această trăsătură fundamentală a poporului Sârb? În învinuirea de sine a lor. Oricând se abate vreun necaz asupra Sârbilor, ei strigă către cer şi pământ: „Noi sântem vinovaţi. Singuri sântem vinovaţi pentru necazul ce s'a abătut peste noi. La Kosovo nu ne-au greşit Turcii, ci Vuk Brankovici. La Mariţa nu ne-au greşit Asiaticii, ci Vukaşin.[9] Dumne-

9. Bătălia de la Kosovo, din 1389, reprezintă un moment de referinţă pentru identitatea naţională a Sârbilor, când armatele acestora au încercat să împiedice expansiunea Otomană înspre Apus. Se spune că, înainte de luptă, Sfântul Cneaz Lázăr, căpetenia oştilor Sârbe, a fost cercetat de un înger, care l-a lăsat să aleagă între împărăţia pământească şi cea cerească. Alegerea sa determina biruinţa sau înfrângerea în bătălie. Lázăr a ales, fără tăgadă, Împărăţia Cerurilor, ce va dăinui „în vecii vecilor," şi a murit pe câmpul de luptă, rostind cuvintele: „Murim cu Hristos, ca să viem în veci." În scurtă vreme, Serbia a intrat în întregime sub stăpânirea Turcilor, ajungând paşalâc. La pierderea bătăliei a contribuit şi Vuk Brancovici, cneazul Kosovo-ului, care l-a trădat pe Sfântul Lázăr.
Bătălia de pe râul Mariţa, din 1371, a însemnat una din marile confruntări precedente dintre trupele Otomane şi forţele coalizate ale popoarelor din Balcani, în urma căreia Turcii au cucerit Macedonia şi o parte din Grecia. Vukaşin Mrniavcevici a fost unul dintre voievozii oştilor Sârbe, din pricina căruia lupta a fost pierdută. *(n.ed.)*

zeule, milostiv fii nouă, păcătoşilor Sârbi, şi ne mântuieşte!" Aceste cuvinte sânt necunoscute popoarelor iubitoare de stăpânire şi trufaşe ale Europei. Ele nu îşi recunosc niciodată vina. Au pierdut noţiunea de păcat, de păcat dar şi de pocăinţă. Pentru tot răul din lume, ei învinovăţesc pe altcineva; pe ei înşişi, niciodată. Şi cum ar putea face păcatul, când s'au aşezat pe Scaunul lui Dumnezeu şi s'au numit pe sine dumnezei fără de greşeală? Mai întâi capul credinţei lor, Papa, s'a proclamat pe sine infailibil. I-au urmat pilda, dar împotriva voii lui, principii şi regii Apuseni. Toţi s'au proclamat infailibili, atât cei ce portă crucea, cât şi cei ce poartă sabia.

La poporul Sârb, lucrurile stau cu totul altfel. Marele Jupan Nemania[10], un bătrân de şaptezeci de ani, a părăsit lumea şi viaţa ei şi a plecat în Sfântul Munte, spre a se nevoi şi a posti, ca Dumnezeu să îi ierte toate păcatele şi ca poporul lui să nu pătimească din pricina vreunui păcat al său.

Domnitorul Dragutin a păcătuit faţă de tatăl său Uroş şi faţă de fratele său Milutin. Când a greşit, răzvrătindu-se împotriva lor, nu ştia că păcătuieşte. Mai târziu, însă, şi-a dat seama şi a înţeles că săvârşise păcat împotriva părintelui şi fratelui său. Din această pricină, s'a osândit pe sine la mari nevoinţe, strigând către Dumnezeu: „Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului!" A zidit mănăstiri care şi astăzi mărturisesc despre el, ca Domnitor şi chip de pocăinţă. Mărturisesc despre el Ozren şi Lomniţa, Racea şi Arile, şi multe alte ctitorii ale sale. Toate aceste ctitorii şoptesc în taină către Dumnezeu, până în ziua de astăzi, în numele sfântului ctitor: „Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului!" Pe lângă acestea, el a deschis la Curtea sa un atelier pentru făurirea tuturor lucrurilor şi obiectelor bisericeşti şi a angajat mulţi meşteri; de acolo, a dăruit biseri-

10. Tatăl Sfântului Sávva, întâiul arhiepiscop al Serbiei. *(n. tr.)*

cilor şi preoţilor strâmtoraţi odăjdii, cărţi, cruci, icoane, cădelniţe şi toate cele de trebuinţă slujirii lui Dumnezeu. Pe lângă acestea, i-a dat fratelui său tronul, a lepădat coroana şi a pus în loc camilafca, a îmbrăcat haina monahală şi s'a încins cu lanţuri grele peste trupul gol, strigând: „Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului!"

Acesta este duhul Sârbului. Aceasta este atitudinea Sârbului. Aceasta e întreaga istorie Creştină a Sârbului; adică în păcat să se pocăiască, în necaz să se osândească pe sine, şi în toată vremea să se închine lui Dumnezeu, iar sfintele lăcaşuri să le înnoiască, să le ajute şi să le înzestreze. Toate acestea pot fi exprimate într'o singură propoziţie: Dumnezeule, milostiv fii nouă, păcătoşilor Sârbi! Iar eu vă spun: păziţi acel duh de zdrobire şi pocăinţă către Dumnezeu. Câtă vreme acest duh va dăinui în piepturile Sârbilor, tot atâta rămân şi Sârbii un popor al lui Dumnezeu. Întru slava lui Dumnezeu, acum şi în vecii vecilor. Amin.

41

În numele Tatălui, şi al Fiului, şi al Sfântului Duh. Amin. Acesta e începutul oricărei rugăciuni Creştine. Cu aceste cuvinte ne adresăm lui Dumnezeu cel nevăzut, cel Unul în Treime, precum şi îngerilor şi sfinţilor lui din acea lume nevăzută. În jurul nostru se află duhurile luminii şi duhurile întunericului. Şi unele, şi altele veghează asupra fiecăruia dintre noi, aşteptând să vadă cu care ne vom învoi – cu duhurile luminii sau cu duhurile întunericului. Când ne învoim cu unele, ori prin gânduri, ori prin cuvinte, ori prin fapte, atunci celelalte se depărtează de la noi. Când încuviinţăm primirea duhurilor întunericului, duhurile luminii se retrag de la noi, iar când încuviinţăm primirea duhurilor luminii, duhurile întunericului fug de la noi. Când rostim „În numele

Tatălui, şi al Fiului, şi al Sfântului Duh," atunci toate întunecatele oştiri diavoleşti cad degrabă unele peste altele în iad, iar noi vorbim prin rugăciune numai cu puterile luminii şi dragostei.

„În numele cui? În numele cui faci cele ce faci?" Îl întrebau căpeteniile Evreilor pe Hristos Domnul. Iar El răspundea că vorbeşte şi lucrează în numele Tatălui Său. Aşdar, Fiul ca trimis al Tatălui şi-al Sfântului Duh, ca sol al Sfintei Treimi, a propovăduit cele pe care le-a propovăduit şi a făcut cele pe care le-a făcut. Aşadar, când El, ca Stăpân al tuturor celor zidite, a mărturisit că vine în numele Tatălui Său, că propovăduieşte în numele Tatălui, că lucrează minuni în numele Tatălui, cum am putea atunci noi, cei mici şi neînsemnaţi, să îndrăznim a spune că trăim în numele nostru, că ne mişcăm în numele nostru, că vorbim în numele nostru şi că lucrăm în numele nostru? Ce este numele nostru? Cine sântem noi? Fiecare vine pe această lume în numele cuiva mai mare şi mai cunoscut. Aşa şi noi, Creştinii, venim în numele lui Hristos. Când spunem „în numele lui Hristos," arătam prin aceasta cine sântem şi ai cui sântem, de cine sântem trimişi şi la cine ne întoarcem, şi de la cine aşteptăm răsplată.

„În numele cui?" Îi punem această întrebare oricărui străin. Aşteptăm de la fiecare necunoscut care vine la noi să ne arate cartea de identitate sau o recomandare de la vreun prieten al nostru. Altfel, necunoscutul ne dă de bănuit. „În numele cui faceţi cele ce faceţi?" i-au întrebat acele căpetenii sataniceşti în Ierusalím pe Apostolii lui Hristos. „În numele cui propovăduiţi? În numele cui botezaţi? În numele cui vindecaţi bolnavi? În numele cui faceţi atâtea minuni?"

Răspunsul a fost şi pentru Pétru şi Ioán, şi pentru Fílip şi Tóma, şi pentru toţi Apostolii, unul şi acelaşi: „În numele lui Iisus, Fiul lui Dumnezeu, Dreptul pe care voi L-aţi omorât."

Într'o ţară, trimişii pleacă în străinătate în numele domnitoru-

lui; judecătorii judecă în numele stăpânitorului; străjerii îi prind pe răufăcători în numele legii; calfa vine în numele meşterului; fiul vine în numele tatălui; fiica în numele mamei; învăţăcelul în numele învăţătorului şi tânărul în numele celui vârsnic. Întreg văzduhul vuieşte zi de zi: „Eu vorbesc în numele lui cutare şi cutare," sau „Eu vin în numele lui cutare şi cutare," sau „Eu lucrez în numele lui cutare şi cutare," sau „Eu îţi dau ori eu îţi iau, sau eu îţi judec ori îţi iert în numele lui cutare şi cutare." Aceasta este ierarhia pământească. Tot cel ce vine în numele cuiva este mai mic decât cel în numele căruia vine.

Acel înţelept Apostol Pável, de fel din Tars, care mai înainte îl prigonise pe Hristos şi pe următorii lui Hristos, iar apoi a scris paisprezece epistole Evreilor şi păgânilor, porunceşte aşa tuturor celor botezaţi: *Şi orice faceţi, cu cuvântul sau cu lucrul, toate [să fie] întru numele Domnului Iisus.* /Col. 3:17/

Tot ce faceţi să fie în numele Domnului Iisus Hristos. Cine a făcut ascultare de acest cuvânt apostolicesc? Au făcut ascultare Sârbii. Au făcut ascultare jupanii Sârbi, regii, împăraţii, cnejii, despoţii şi voievozii, care au scris hrisoave ce începeau aşa: „În numele Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos."

Au făcut ascultare patriarhii Sârbi, episcopii şi preoţii care au învăţat poporul Sârb ca în vreme de pace să trăiască în numele Domnului Iisus după legea Lui, iar în robie să rabde şi să moară în numele Domnului şi Mântuitorului Iisus Hristos.

A făcut ascultare întreg poporul Sârb, care, orice a făcut, a făcut închinându-se în numele lui Iisus Hristos: când a botezat, a botezat în numele Domnului Iisus Hristos; când a cununat, a cununat în numele Domnului Iisus Hristos; când a năşit, a năşit în numele Domnului Iisus Hristos; când s'a înfrăţit, s'a înfrăţit în numele Domnului Iisus Hristos; când s'a jurat, s'a jurat în numele Domnu-

lui Iisus Hristos; când a fost silit să poarte război, a purtat război în numele Domnului Iisus Hristos; când a zidit, a zidit în numele Domnului Iisus Hristos; când a arat, a arat şi a sădit în numele Domnului Iisus Hristos.

Fraţii mei, Iisus Hristos e Dumnezeul neamului Sârbesc. În numele Lui, Sârbii au făcut tot ce au făcut, afară de fărădelegi şi de ticăloşii. Tot ce este măreţ, înălţător, dumnezeiesc, luminos, bun, înţelept din cele ce au Sârbii, totul e în numele Domnului Iisus Hristos.

De aceea, fraţilor, să nu ascultăm acele capete seci care strigă: în numele culturii, sau în numele ştiinţei, sau în numele progresului. Toate acestea sânt ale ucigaşului satana. Ci să spuneţi aşa: Şi noi, ca şi sfinţii noştri părinţi, am trăit în numele lui Iisus Hristos. Aşa până acuma, aşa şi de acum înainte. Fie slava Domnului Iisus Hristos, în veacul veacului. Amin.

42 Cum s'ar putea numi Vechiul Legământ cu o denumire din zilele noastre? Acesta este protocolul judecăţii dintre Dumnezeu şi un popor, poporul ce a fost ales. Prorocii arată lămurit cum Domnul se judecă cu poporul lui Israíl. /Isa. 3:13-14; Mih. 6:2; Mal. 3:5/ În vremurile noastre, s'au publicat *Protocoalele secrete ale* aşa-zişilor *Înţelepţi ai Sionului,* care cuprind planul Evreilor de a supune întreaga lume. În aceste protocoale nu se găseşte Dumnezeu, nu este vreun cuvânt prorocesc, nu este vreun legământ, nimic din cele sfinte cereşti; într'un cuvânt, nu poartă pecetea cerurilor. Este, aşadar, un document sec, jurnalistic. Aceste protocoale Evreieşti moderne au cam o sută de pagini, dar protocoalele judecăţii lui Dumnezeu cu poporul Evreiesc, de-a lungul a mii de ani, au aproape o mie de pagini. Acele vechi

protocoale, acel Vechi Legământ, sânt citite de fiecare dintre noi cu două simţăminte adânci. Întâiul simţământ este admiraţia faţă de credincioşia şi îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu, iar al doilea simţământ este ruşinea pentru necredincioşia unui popor ales de Domnul, Binefăcătorul lui, necredincioşie ce poate fi asemuită numai cu preacurvia; ruşinea pentru îndărătnicia împotriva lui Dumnezeu, ce poate fi explicată doar prin răutatea diavolească; ruşinea pentru neascultarea de Dumnezeu, ce nu s'a întâlnit vreodată la catâri şi la alte dobitoace de povară faţă de stăpânul şi hrănitorul lor.

Noi, însă, în veacul al XX-lea, nu sântem în Vechiul, ci în Noul Legământ. Care e deosebirea? Una uriaşă. În Vechiul Legământ, Dumnezeu a vorbit cu oamenii prin proroci şi îngeri, iar în Noul Legământ El vorbeşte ca un om întrupat, personal şi nemijlocit. Ce vom spune, aşadar, pentru cei dintre noi, care, fiind în lumina Noului Legământ, fug în întunericul Egiptean şi, cu aceeaşi cerbicie Evreiască din vremea Vechiului Legământ, caută să se judece cu Dumnezeu? Am putea spune doar că Creştinii care se judecă cu Dumnezeu, care se leapădă de Hristos, care se arată ticăloşi şi neascultători faţă de Dumnezeu cel întrupat, sânt de departe mai smintiţi şi mai păcătoşi decât Evreii Vechiului Legământ, care nu voiau să asculte de Îngerii, Prorocii şi Drepţii lui Dumnezeu. Căci aceia s'au arătat necruţători faţă de slugile Stăpânului, iar aceştia s'au arătat necruţători faţă de însuşi Stăpânul.

Dacă ar fi să dăm un nume pe potrivă istoriei ultimelor trei veacuri, al XVIII-lea, al XIX-lea şi al XX-lea, nu s'ar putea găsi nume mai potrivit decât „Protocolul judecăţii dintre Europa şi Hristos," căci în ultimele trei sute de ani nu s'a întâmplat nimic în Europa care să nu aibă legătură strânsă cu Hristos Dumnezeu.

La judecata dintre Hristos şi Europa, acestea se întâmplă cu adevărat: Hristos spune Europei că este botezată în numele Lui şi că

trebuie să-I rămână credincioasă Lui şi Evangheliei Sale. La acestea, Europa învinuită răspunde:

– Toate credinţele sânt la fel. Aceasta ne-au spus-o enciclopediştii Francezi. Iar nimeni nu poate fi silit să creadă în vreuna dintr'însele. Europa tolerează religiile ca pe nişte superstiţii populare din pricina intereselor ei imperialiste, dar ea însăşi nu ţine de nici o credinţă. Când îşi va împlini ţelurile politice, atunci se va descotorosi îndată de acele superstiţii populare.

La acestea, Hristos întreabă cu tristeţe:

– Cum puteţi voi, oamenii, să trăiţi doar după interese politice, adică materiale, cu lăcomie animalică pentru hrana trupească? Eu am vrut să vă fac dumnezei şi fiii de Dumnezeu, iar voi vă zoriţi şi vă îngrămădiţi ca să vă asemănaţi cu dobitoacele de povară.

La acestea, Europa răspunde:

– Tu eşti învechit. În locul Evangheliei Tale, noi am descoperit zoologia şi biologia. Acum ştim că nu sântem urmaşii Tăi şi ai Tatălui Tău ceresc, ci ai urangutanilor şi gorilelor – ai maimuţelor. Noi acum ne desăvârşim spre a fi dumnezei. Căci nu recunoaştem alţi dumnezei afară de noi.

La acestea, Hristos răspunde:

– Sânteţi mai încăpăţânaţi decât vechii Evrei. Eu v-am ridicat din întunericul barbariei la lumina cea cerească, iar voi vreţi iarăşi în beznă, precum bivolul în noroi. Eu mi-am dat sângele pentru voi. Mi-am arătat dragostea către voi, când toţi îngerii au întors la o parte capul, neputând îndura duhoarea voastră de iad. Aşadar, când voi eraţi în întuneric şi-n duhoare, numai Eu am fost de partea voastră, pentru a vă lumina şi curăţi. Nu-mi fiţi, dar, acum necredincioşi, căci iarăşi vă veţi întoarce în acel întuneric şi-ntr'acea duhoare de nesuferit.

La acestea, Europa glăsuieşte dispreţuitor:

– Pleacă de la noi. Nu te cunoaştem. Noi păstrăm filosofia Ellină şi cultura Romană. Vrem libertate. Avem universităţi. Ştiinţa este steaua noastră călăuzitoare. Deviza noastră este: „Libertate, egalitate, fraternitate.” Raţiunea noastră este Dumnezeul dumnezeilor. Tu eşti Asiatic. Ne lepădăm de Tine. Eşti doar o legendă veche a bunicilor noştri.

La acestea, Hristos răspunde cu lacrimi în ochi:

– Atunci voi pleca, dar veţi vedea. Aţi părăsit calea lui Dumnezeu şi aţi urmat calea satanei. Binecuvântarea şi fericirea s'au luat de la voi. În mâna Mea este viaţa voastră şi moartea voastră, căci M-am dat să fiu răstignit pentru voi. Totuşi, nu Eu vă voi pedepsi, ci păcatele voastre şi lepădarea voastră de Mine, Mântuitorul vostru. Eu am arătat dragostea Tatălui către toţi oamenii şi am vrut, prin dragoste, pe toţi să vă mântuiesc.

La acestea, Europa răspunde:

– Care dragoste? Ura bărbătească şi sănătoasă împotriva tuturor celor ce nu sânt cu noi, acesta este programul nostru. Dragostea Ta e doar un basm. În locul acestui basm, noi am pus naţionalismul, internaţionalismul, etatismul, progresismul, evoluţionismul, scientismul şi culturalizarea. În acestea este mântuirea noastră, iar Tu, pleacă de la noi!

Fraţii mei, cearta în vremurile noastre s'a sfârşit. Hristos a plecat din Europa precum odinioară din Gadara, la dorinţa Gadarenilor. Dar după ce El s'a îndepărtat, a venit războiul, nenorocirea, groaza, năruirea, nimicirea. S'a întors în Europa barbarismul precreştin Avar, Hun, Longobard, African, de o sută de ori mai cumplit. Hristos şi-a luat Crucea şi harul Său, şi s'a îndepărtat. A rămas întunericul şi duhoarea. Iar voi, alegeţi acum cu cine vreţi să fiţi: cu Europa întunecoasă şi rău-mirositoare, ori cu Hristos. Amin.

43 Pe vârful muntelui se află un lac verde, curat ca lacrima şi luminos ca oglinda. Din el curg râuri şi pâraie, pământene şi subpământene.

Fraţilor, Dumnezeu este însăşi bunătatea, şi izvorul a toată bunătatea. Dacă în Dumnezeu ar fi fost chiar şi un strop de răutate, atunci Dumnezeu ar fi fost casă împărţită întru Sine. Atunci nu s'ar mai fi vorbit, cum se vorbeşte la noi, Creştinii, despre trei ipostasuri întru un Dumnezeu, ci s'ar fi vorbit despre trei dumnezei, aşa cum se vorbeşte în India. Oriunde s'a crezut în păgânism că răul este în Dumnezeu şi de la Dumnezeu, acolo s'a închipuit neapărat că sânt mai mulţi dumnezei şi că este o luptă între ei. Căci nimeni din cei ce cugetă că în Dumnezeu şi de la Dumnezeu sânt şi binele, şi răul, nu poate crede într'un singur Dumnezeu. Căci atunci când în Dumnezeu sânt puse laolaltă şi răul, şi binele, atunci acel Dumnezeu se sparge ca o sticlă, în multe cioburi. Căci Unul Dumnezeu poate fi numai un Dumnezeu bun. Şi oricine crede în Unul Dumnezeu, acela poate crede numai în Dumnezeul cel bun, în Dumnezeu care este numai bunătate şi izvor a toată bunătatea.

Dumnezeu este trei ipostasuri, trei persoane, dar o singură fire, o singură esenţă – unul Dumnezeu. Cum asta? Iată cum. Dacă tatăl, mama şi fiul sânt într'un gând şi într'un suflet spre bine, vorbim de o familie. Aceasta e treimea în unime. Dacă cineva din ei este rău şi făcător de rele, atunci nu se poate vorbi de o unime, ci de o doime.

Dacă într'o familie sânt douăzeci sau treizeci de membri, sau chiar şi şaptezeci (cât avea familia strămoşului Iacóv), iar toţi sânt într'un gând şi într'un suflet spre bine, atunci de familie se vorbeşte aşa cum se vorbeşte despre un snop. Aceasta este o mulţime de persoane cu un duh şi o esenţă. Dacă printre ei se află şi slujitori ai răului, atunci familia se destramă, snopul se împrăştie, iar doimea a luat locul unimii.

Dacă un popor de zece sau mai multe milioane este într'un suflet şi într'un gând spre bine, atunci cele zece milioane de persoane alcătuiesc o unime, o fire, un popor. Dacă un strop de rău, ca o picătură de otravă, a intrat în acel trup al poporului, atunci poporul e doime, şi nu unime; bine şi rău, şi nu doar bine; viaţă şi moarte, şi nu doar viaţă; binecuvântare şi blestem, şi nu doar binecuvântare; într'un cuvânt, Dumnezeu şi satana, şi nu doar Dumnezeu. În această împrejurare, poporul crede în mai mulţi dumnezei, nu în unul singur... Pentru că fie un om, fie un popor care crede în puterea răului şi în puterea binelui, în tovărăşia cu răul şi în legătura cu binele, nu se închină la un Dumnezeu, ci mai multora. Aceasta din pricină că răul nu poate sta laolaltă cu binele, ci întotdeauna sânt desprinse, osebite, despărţite precum apa şi uleiul. Când se întâlnesc, îndată se despart. Când se unesc, îndată se separă.

Ştiind acestea, fraţilor, cugetaţi acum la înţelesul cunoscutelor cuvinte Sârbeşti: „Numai înţelegerea îi va mântui pe Sârbi." Care înţelegere? Oare cea apostolească sau cea fariseică? Oare înţelegerea făcătorilor de bine sau a făcătorilor de rele? Ce înseamnă, aşadar, înţelegerea în bine? Căci noi vorbim aici despre bine.

Înţelegerea în bine, spre care Sârbii năzuiesc întotdeauna, înseamnă credinţa într'un singur Dumnezeu, numai bunătate şi izvor a toată bunătatea. Cei ce cred astfel sânt pregătiţi să se înţeleagă cu toţi ceilalţi ce râvnesc întocmai cu ei – adică la înţelegerea în numele Dumnezeului bunătăţii, izvorul a toată bunătatea.

Dar nu toţi Sârbii au dorit dintotdeauna o astfel de înţelegerea. Au fost unii în cursul veacurilor care au crezut că trebuie să îl tămâiezi şi pe diavol. Aşadar, e de ajuns să torni un strop de rău, o picătură de otravă, în vasul bunătăţii, şi împărţirea poporului e de neocolit. Acea împărţire s'a întâmplat ori datorită Crucii lui Hristos, ori datorită numelui Sârbilor. Unii dintre Sârbi au rămas credincioşi

Crucii lui Hristos şi numelui de Sârb, alţii l-au trădat pe Hristos şi neamul Sârb, căci în vreme de grea încercare s'au ascuns ori sub semiluna Islamului, ori sub numele de Croat, Maghiar sau Austriac. Ei sânt însemnaţi ca vânzători ai credinţei şi neamului, ai Crucii lui Hristos şi ai numelui de Sârb. Unde e, dar, înţelegerea spre care Sârbii tânjesc dintotdeauna? Încă nu a venit, dar va veni. Iar când va veni, nu va pleca uşor, căci cu ea vine Dumnezeu. Pentru Sârbi, înţelegerea nu-i o tovărăşie de o clipă, nici o obşte trecătoare, nici o unire a puterilor spre a prăda. Pentru Sârbi, înţelegerea înseamnă în primul rând singurul Dumnezeu bun, în trei ipostasuri, iar cel mai desăvârşit chip al acestui Dumnezeu pe pământ este unitatea a milioane de chipuri într'unul singur, a poporului într'un suflet şi într'un cuget. Aşadar, un singur Dumnezeu în trei ipostasuri, şi un singur neam în milioane de ipostasuri, dar cu o singură fiinţă, un singur duh, un singur ţel, o singură credinţă şi o singură dragoste. Un asemenea ţel încă nu a fost atins de nici un popor din lume. Un astfel de ţel şi-a luat asupră-i numai poporul Sârbesc, şi se află înscris pe stema sa: *Samo sloga srbina spasava* („Numai înţelegerea îi mântuieşte pe Sârbi"). Sârbii au avut şi adesea au dobândit simpla înţelegere, despre care vorbesc toate popoarele din lume. Dar acea înţelegere nu i-a mulţumit; pentru că nu era acea înţelegere neobişnuită, la care cugetă Sârbii când gândesc şi vorbesc despre înţelegere. Căci Sârbii când vorbesc despre înţelegere, nu se gândesc la unirea biologică, ci la cea theologică şi dumnezeiască. Această întreită unire, neobişnuită şi dumnezeiască, nu ar putea fi nicicând dobândită de oameni dacă nu ar fi dăruită de Dumnezeu; cu adevărat nu s'ar putea, aşa cum nu se poate chema ploaia după voie. Şi acea unire neobişnuită, întocmai ca ploaia, este în stăpânirea Dumnezeului cel Atotputernic. Cui se învredniceşte de ea şi cui o râvneşte înaintea lui Dumnezeu – aceluia i-o dă Dumnezeu. Ea este

exprimată în rugăciunea lui Hristos către Tatăl, pentru ucenicii Săi, de dinaintea morţii: *Ca toţi una să fie, precum tu, Părinte, întru mine şi eu întru tine...* /Io. 17:21/

Să cerem, fraţilor, o astfel de unire de la Dumnezeu. Să ne curăţim mâinile de faptele cele rele, mintea noastră de gândurile cele rele, inima noastră de poftele cele rele, spre a ne învrednici să fim cămara acestui dar al lui Dumnezeu. Căci necurăţiţi, n'o vom putea dobândi. Dumnezeului nostru, cel Unul în Treime, slavă şi laudă în veci. Amin.

44 Fericit este poporul al cărui cârmuitor se însufleţeşte de râvnă pentru Dumnezeu, Îl laudă pe Dumnezeu şi Îi cântă lui Dumnezeu! Poporul acesta îl va cinsti pe acelaşi Dumnezeu şi îl va iubi pe cârmuitorul lor ca pe un om bun şi înţelept. Împăratul Davíd cânta din psaltire[11]: Laudă, suflete al meu, pre Domnul! Toată suflarea să laude pre Domnul. Şi, privind spre măreţia lui Dumnezeu, spunea despre sine: Iară eu sânt vierme, şi nu om! De aceea poporul lui Davíd L-a cinstit pe Dumnezeu şi îl iubea pe Davíd.

În vechime, Cezarii Romani au silit poporul să-i recunoască drept dumnezei. Din această pricină, poporul nu ştia de Unul adevăratul Dumnezeu, iar pe neghiobii lor Cezari nu îi cinstea nici ca dumnezei, nici nu îi iubea ca oameni. Aşa a fost dintotdeauna: când cei trufaşi şi înfumuraţi le cereau oamenilor o cinstire dumnezeiască, oamenii le tăgăduiau şi cuvenita cinstire omenească. Şi când băşicile umflate au plesnit, desumflându-se, oamenii au râs de ei. Dumne-

11. Instrument muzical asemănător harpei de astăzi. *(n.ed.)*

zeii născociţi şi mincinoşi au fost mereu şi oameni mincinoşi. Iar când adevăratul Dumnezeu s'a arătat pe pământ, în chip omenesc, a umblat cu smerenie şi i-a slujit pe toţi. Nu s'a repezit la tron şi nu a cerut ca oamenii să i se plece înainte şi să-i sărute papucul, ci El Însuşi s'a plecat să-i ridice pe slăbănogi, să-i ridice pe cei gârboviţi, să-i învieze pe cei morţi, să scoată oaia din scaieţi, să ridice banul din praf, să spele picioarele slugilor sale. De aceea, întreg universul I se închină cu respect şi teamă fiiască, şi cu dragoste. Cum gândiţi voi despre Europa? Africa şi Asia îi numeşte pe Europeni „diavoli albi" – prin urmare, ar putea numi Europa „Demonia Albă." Ar numi-o Albă pentru culoarea pielii, şi Demonie pentru întunericul din suflet, căci Europa s'a lepădat de singurul adevărat Dumnezeu şi a ocupat tronul şi poziţia Cezarilor Romani. Şi, precum Cezarii Romani în ajunul căderii Romei, Europa a vestit tuturor popoarelor de pe faţa pământului că va îngădui fiecăruia să se închine dumnezeilor lor, după cum vor vrea şi după cum vor şti, însă toţi vor trebui să i se închine ei ca unui Dumnezeu suprem, fie sub numele de Europa, fie sub numele de cultură.

Astfel, fraţii mei, în zilele noastre satanica Romă s'a prefăcut într'un strigoi, în acea Romă de dinaintea Împăratului Constantin, care îi prigonea pe Creştini prin foc şi sabie, şi-l împiedica pe Hristos să treacă în Europa. Numai că „Demonia Albă" a căzut într'o boală mai grea decât Roma păgână. Căci, dacă Roma păgână era chinuită de un singur diavol, „Demonia Albă" este chinuită de alte şapte duhuri viclene, mai cumplite decât acel diavol al Romei. Iată, aşadar, noua Romă păgână, iată şi noua mucenicie a Creştinismului! Fiţi pregătiţi pentru pătimirea pentru Hristos, pe care v'o pregăteşte „Demonia Albă."

Noua Europă păgână nu se laudă cu nici un dumnezeu al ei. Ea se laudă numai cu sine, cu înţelepciunea sa, cu bogăţia sa, cu pute-

rea sa. Încă puţin, şi balonul umflat va plesni, spre râsul Africii şi Asiei! Încă puţin, şi buboiul copt se va sparge, iar tot universul se va umple de duhoarea lui. Iată chipul Europei antihristice a zilelor noastre – „Demonia Albă."

Europa trăieşte în cercul fermecat al descoperirilor. Cine apare cu o descoperire nouă este proclamat geniu. Cine dispreţuieşte, însă, descoperirile altora e proclamat doctor în ştiinţe. Descoperirile Europene sânt foarte multe, aproape nenumărate. Dar nici una dintre aceste descoperiri nu-l face pe om mai bun, mai cinstit şi mai luminat. În ultima mie de ani, Europa nu a făcut măcar o singură descoperire în domeniul curăţiei duhovniceşti şi morale, ci numai în domeniul material. Descoperirile Europei au dus omenirea pe buza prăpastiei, au aruncat-o în beznă duhovnicească, în braţele unei stricăciuni întunecate, ce nu s'a mai pomenit în istoria Creştinismului. Căci Europa şi-a îndreptat toate descoperirile împotriva lui Hristos; ori după mintea sa smintită, ori la îndemnul Evreilor, nu ştim.

Când s'a descoperit telescopul pentru observarea stelelor îndepărtate, oamenii de ştiinţă Europeni au făcut interpretări din aceasta în detrimentul Evangheliei lui Hristos.

Când s'a descoperit microscopul, a fost o altă pricină ca să se râdă de Hristos.

Când au fost descoperite calea ferată, maşina cu aburi, telegraful şi telefonul, întreg văzduhul a vuit de lăudăroşenia Europei pe socoteala lui Dumnezeu şi a Hristosului Său.

Când oamenii au descoperit maşinile de mers sub apă, de zburat în văzduh, de convorbiri la mari distanţe, atunci Hristos i-a părut Europei la fel de nefolositor şi de anacronic precum mumiile Egiptene.

Europa a întrebuinţat, însă, toate descoperirile ei din ultimele două sute de ani, spre sinuciderea în războaie mondiale, spre fărădelege, spre ură, la nimicire, la înşelare, la şantaj, la pângărirea lăcaşurilor

sfinte şi a obiceiurilor sfinte, la minciuni, necinste, desfrânări şi nelegiuiri în întreaga lume. Dar, de fapt, Europa nu a înşelat pe nimeni, ci pe ea însăşi. Popoarele necreştine au văzut ce înseamnă Europa, ce aduce şi ce vrea ea, de aceea au şi numit-o „Demonia Albă."

Ascultă ce spune Împăratul Davíd: *Aceştia în care şi aceştia pre cai, iară noi întru numele Domnului Dumnezeului nostru vom chema.* /Ps. 19:8/[12] Acei lăudăroşi vor adormi pe pernele slavei lor mincinoase, iar noi ne vom scula şi ne vom îndrepta. Apostolul Pável glăsuieşte încă şi mai puternic: *Şi ce ai, carea nu ai luat? Iar dacă şi ai luat, ce te lauzi ca şi cum n'ai fi luat?* /I Cor. 4:7/ Să ştii că toate descoperirile au fost găsite în vistieria lui Dumnezeu, în faţa ochilor lui Dumnezeu. Învaţă să te ruşinezi şi să fii cinstit. Amin.

12. În versiunea Sârbă a textului Scripturii folosit de Sfântul Nicolae, traducerea acestui verset este următoarea: *Unii se laudă cu căruţele lor, alţii cu caii lor, iar noi ne lăudăm cu numele Domnului Dumnezeului nostru. (n.ed.)*

SCRISORILE
45–55

45 Când orbul strigă „Daţi-mi lumină!," veţi aprinde o lumânare şi-i veţi spune „Iată lumina!" Însă el iarăşi va striga: „Dar daţi-mi lumină!" Puteţi aprinde şi zece lumânări, şi să-i spuneţi „Iată lumina!," că el tot va striga mânios: „De ce nu-mi daţi lumină?" Îl puteţi aduce într'o sală unde strălucesc sute de lumini şi să-i spuneţi: „Iată lumină, cu prisosinţă!" Dar, din bezna-i deasă şi neagră, el iarăşi va striga mânios: „Dar aprindeţi măcar o lumânare să văd!"

Ei, rob al beznei! Milioane de lumânări de ţi-ar lumina ochii cei stinşi, nu vei vedea lumina. În zadar vei căuta să ţi se arate lumina, când nu ai cu ce să vezi această lumină – aşa cum în zadar i se dă pâine celui ce are mâinile tăiate, aşa cum în zadar se ţipă la urechea celui surd. Dacă ai ochi sănătoşi, lumina va fi uşor de aflat.

Însă, fraţii mei, oricât i-am căina pe acei oameni care, din pricina orbirii, nu pot vedea lumina soarelui, trebuie să vă spun că nu sânt ei cei mai nefericiţi oameni. Sânt de sute de ori mai nefericiţi cei ce sânt orbi cu mintea, adică cei al căror ochi lăuntric e întunecat şi nu poate vedea lucrurile lui Dumnezeu, minunile lui Dumnezeu, pretutindenea în jurul său. Astfel de orbi au fost căpeteniile Evreieşti din vremea în care Domnul Iisus Hristos umbla pe pământ şi lucra nenumărate minuni.

Pe lângă aceste căpetenii au trecut orbi care şi-au dobândit vederea, muţi care au început să vorbească, slăbănogi care au început să meargă, gârbovi care s'au îndreptat, leproşi care s'au curăţit, nebuni care şi-au venit în minţi, morţi care au înviat – ceată după ceată de bolnavi şi de neputincioşi, vreme de trei ani, pe care numai Hristos putea să-i vindece. Şi toate acestea căpeteniile Evreieşti le vedeau cu ochii, dar parcă nu le-ar fi văzut, din această pricină strigau: „Dă-ne un semn! Fă o minune! Arată-ţi puterea! Minune, fă o minune!" Multă vreme, Domnul Hristos nu a răspuns la aceste cereri viclene.

Viespi otrăvitoare! Ci, drept răspuns, lucra în fiecare zi minuni peste minuni. Într'un sfârşit, le-a grăit: *Neamul viclean şi preacurvar semn cere,* /Mat. 12:39/ iar în mânia Sa cea dreaptă i-a numit cu numele cuvenit, zicându-le: „Vai vouă, făţarnicilor! Vai vouă, povăţuitori orbi! Nebuni şi orbi! Şerpi şi pui de năpârci! Cum nu vedeţi ceea ce toată lumea vede? Cum de numai voi căutaţi o minune, când până şi păgânii vorbesc despre nenumăratele minuni ale lui Dumnezeu? Oare se cuvine să vă mai arăt vreo minune, vouă, celor ce până la sfârşitul vremilor veţi îngrozi toate generaţiile cu minunea nemaivăzută a cumplitei voastre orbiri şi a drăceştii voastre răutăţi?"

O, fraţii mei! În vremurile noastre, Europa iudaizată s'a învrăjbit şi mai aprig cu Mântuitorul şi Dumnezeul ei. Conducătorii Europeni nu caută nici o minune de la Hristos, ci au ajuns să tăgăduiască putinţa oricărei minuni. Popoarele lor, asuprite şi înjosite ca nişte „masse proaste," au răguşit strigând în numele lui Hristos către aceştia: Cum să nu fie minuni?!

În lumea aceasta, nu există nimic altceva în afara minunilor lui Dumnezeu. Cea mai mare minune este chiar lumea aceasta, ce stă zi de zi înaintea ochilor noştri. Sus şi jos, în întregime şi în parte, această lume este o negrăită minune, alcătuită din nenumărate şi nenumărate alte minuni. Să nu fim, aşadar, orbi, ci să ne deschidem ochii, să privim şi să zicem împreună cu psalmistul cel înaintevăzător: *Bine este cuvântat Domnul Dumnezeul lui Israíl, cel ce face minuni însuşi! Cine este Dumnezeu mare ca Dumnezeul nostru? Tu eşti Dumnezeu carele faci minuni.* Căci Dumnezeu nici nu face altceva decât minuni. Ziditorul nostru nu zideşte ceva ce nu este minunat.

Milioane de lumini strălucesc înaintea ochilor noştri, deasupra capetelor noastre, sub picioarele noastre. Aceste lumini sânt minunile lui Dumnezeu. Dacă cineva nu le vede, nu înseamnă că luminile nu strălucesc, ci că e orb cel ce nu le vede.

Ctitoriile domnitorilor Sârbi sânt martore ale minunilor lui Hristos sau ale sfinţilor lui Hristos. De nu s'ar fi arătat vreo minune, nici o ctitorie nu s'ar fi clădit. În vremurile de demult, căpeteniile Sârbilor aveau aceeaşi credinţă cu poporul. Unimea credinţei dintre domnitori şi ţărani e cea mai minunată însuşire a vechii societăţi Sârbeşti. În vremea noastră a izbucnit o neînţelegere, nu una firească, ci artificială, aşa încât nici conducătorii nu se pot apropia cu uşurinţă de credinţa poporului, nici poporul, cu atât mai puţin, nu poate intra în întunericul necredinţei conducătorilor.

Însă cei de altă credinţă şi de alt neam intră cu evlavie în ctitoriile înaintaşilor noştri, şi dobândesc vindecare din felurite suferinţe. Musulmanii şi Ţiganii ne vor învinui în faţa lui Hristos, la Înfricoşata Judecată. Şi mai uşor le va fi lor, decât acelor Sârbi botezaţi care au luat în râs Crucea.

Ţineţi minte acestea, şi spuneţi-le copiilor voştri! Căci viaţa trece ca un nor, şi toţi ne vom înfăţişa la judecata lui Hristos, spre a fi întrebaţi: Ai ţinut credinţa şi ai întărit-o prin fapte? De la voi slavă Domnului, şi vouă mântuire de la Dumnezeu. Amin.

46

Binele se poate despărţi de rău; trebuie să se despartă. Dar se poate, oare, despărţi binele de bine? Nu se poate. În nici un chip nu se poate. Nici răul de rău, nici binele de bine nu se pot despărţi. Unde e un rău, îndată apar mai multe rele, în aceeaşi făurărie. Unde e un bine, îndată apar mai multe bunătăţi, în faţa aceluiaşi altar. „Ciorchine lângă ciorchine, ori putrezesc, cu totul putrezesc; ori sănătoşi, cu totul sănătoşi." [13]

13. Proverb Sârb. *(n. ed.)*

Mila şi adevărul merg înaintea feţei tale, Doamne, spune psalmistul, şi în alt loc, iarăşi: *Mila şi adevărul s'au întâlnit, dreptatea şi pacea s'au sărutat.* Binele merge cu binele. Binele se împrieteneşte uşor cu binele. Însă răul şi binele nu pot fi împreună, precum noaptea cu ziua.

Oare aţi obosit să faceţi binele, fraţii mei? Oare vreţi să intraţi în horă şi cu răul? O, nicidecum! Să nu intraţi în horă cu răul. Căci veţi ajunge urâţi, slabi, negri, urât mirositori, ticăloşi vouă înşivă şi altora. Dacă vreţi să fiţi întotdeauna frumoşi, zdraveni, luminoşi, bineînmiresmaţi şi bineplăcuţi, dacă vreţi aceasta, fraţii mei – şi cine nu ar vrea? – atunci ţineţi-vă de bine, numai de bine, şi să nu amestecaţi cu nici un chip binele cu răul, nici Crucea cu ce nu este cruce, nici cinstea cu necinstea, nici pe Hristos cu Antihrist. Să nu intraţi în horă cu răul, cu necinstea, cu desfrânarea, cu beţivii şi jucătorii de cărţi şi hulitorii de Dumnezeu, căci aceştia sânt urâciune înaintea Domnului. De vrei, aşadar, să nu te faci urâciune înaintea Domnului, a îngerilor Domnului şi a sfinţilor tăi moşi şi strămoşi, nu te întovărăşi cu răul şi nu te înfrăţi cu slugile răului.

Acestea nu vă sfătuiesc doar eu. Acestea vă sfătuieşte Apostolul lui Dumnezeu Pável. Acel Pável, care mai întâi nu crezuse în Hristos, precum mulţi din ziua de astăzi, dar care apoi s'a încredinţat cu atâta putere, încât a ales să-şi pună mai degrabă capul sub sabie decât să-şi schimbe credinţa sa.

Nu pregetaţi să faceţi binele. Apostolul întăreşte acestea zicând: *Deci dar până când avem vreme, binele către toţi să lucrăm, şi mai vârtos către cei ai noştri de o credinţă.* /Gal. 6:10/ Zice, deci: Cât mai avem vreme, să lucrăm binele! O, fraţii mei, gândiţi-vă: Câtă vreme mai avem? Astăzi au fost înmormântaţi o mie de copii, fete şi băieţi. Cine ne încredinţează că nu vom fi şi noi îngropaţi mâine sau poimâine? Înainte-văzătorul Apostol a văzut ceea ce vedem noi, ştia cele pe care le ştim şi noi, şi grăieşte înainte înmormântării fiecăruia dintre

noi: Cât mai aveţi vreme, să lucraţi binele! Să faceţi bine către toţi, şi mai ales către cei de o credinţă cu voi. Ce bine e cel mai de seamă? Adevărul şi mila. Acestea sânt esenţa Evangheliei. Cunoaşteţi adevărul şi arătaţi milă.

Bine a zis poporul Sârb: „E mai aproape cămaşa decât haina." Fă bine mai întâi fraţilor tăi de credinţă, apoi rudelor, apoi vecinilor, şi apoi celor mai depărtaţi, şi după credinţă şi sânge, şi celor de mai departe, până la cele mai îndepărtate colţuri ale pământului. Să nu fim ca aşa-zişii internaţionalişti, care sânt gata să facă bine celor mai depărtaţi, iar pe fraţii după sânge şi credinţă, apropiaţi de ei, îi lasă să piară şi să moară neajutoraţi.

Cât mai avem vreme, să lucrăm binele, ne porunceşte Apostolul lui Hristos, în numele lui Hristos. Ce înseamnă aceasta? Înseamnă trei lucruri, adică: Mai întâi, să ne obişnuim să lucrăm numai binele. Să ne silim să lucrăm numai binele. Vom simţi bucurie şi dulceaţă când vom face bine oamenilor. Dacă urmaţi adevărul, mila vă va însoţi. Mila şi adevărul sânt nedespărţite. Apoi, al doilea lucru, să facem binele mai întâi şi mai cu seamă fraţilor noştri ortodocşi. Nu e o familie mică. E o familie de peste două sute de milioane de suflete. Aceştia sânt cei de aceeaşi credinţă cu noi. E o lume mare. Nu sântem în stare să-i dăm fiecărui ortodox ceva în mână. Nici nu ne-o cer toţi. Cei mai mulţi dintre ei nu vor de la noi vreun dar material. Vor doar dragoste, mângâiere şi rugăciune. Acestea le putem da tuturor. Să le dăm, cât mai avem vreme. Iar ceasul vremii noastre încă nu a sunat. Când va suna, nu vom mai putea face nici binele, nici răul pe care le-am fi dorit. De aceea ne zoreşte Apostolul, zicând: Până când aveţi vreme, o, până când aveţi vreme, binele să lucraţi! Pătrundeţi adevărul şi faceţi milă.

Fraţii mei! Facerea de rău a ajuns o patimă a Europei. A tiraniza, a răzbuna, a răpi, a se trufi, a nimici – într'un cuvânt, a face rele:

cu aceasta s'a învăţat Europa. Cel Preaînalt va pune degrabă capăt acestora. Sârbilor, dacă vreţi să nu fie atunci şi sfârşitul vostru, siliţi-vă să lucraţi binele, să râvniţi binele, să muriţi pentru bine. Căci binele este Dumnezeu, este Hristos, este slava şi lauda, este viaţa şi nemurirea, cântarea şi strigarea puterilor îngereşti, ieri, şi astăzi, şi mâine, şi în vecii vecilor. Amin.

47 Un om avea două fiice. Fiica cea mai mică s'a despărţit de tatăl ei şi s'a dus într'o ţară îndepărtată, unde şi-a cheltuit avuţia trăind în desfrâu.

Mântuitorul Hristos a avut la început două fiice: Asia şi Europa. Asia o înfăţişa pe fiica cea mare, iar Europa pe cea mică. Şi Hristos o iubea foarte mult pe fiica sa mai mică, iar aceasta Îl iubea pe Hristos şi a vieţuit cu El, fără să se despartă, o mie de ani. Dar după o mie de ani Europa a început să-l urască pe Hristos, părintele ei, şi să caute să se despartă de El. Puţin câte puţin, până s'a despărţit cu totul şi a plecat într'o ţară străină, într'o ţară fără de Dumnezeu şi păgână, în groapa de gunoi de unde Hristos o luase, o curăţase şi o adusese la curtea împărătească.

Şi Europa sărăci fără Hristos, şi ajunse să cerşească, dezgolită, încât nimeni nu voia nici măcar să-i întindă mâna ca să o salute, de teamă să nu i-o fure. Căci cine este fără Dumnezeu este şi fără cinste; cine este fără Dumnezeu, este şi fără adevăr şi fără milă. Pentru că s'a zis de către înainte-văzătorul: *Mila şi adevărul iubeşte Dumnezeu*. Cei ce-l pierd pe Domnul nu pot păstra nicidecum mila şi adevărul. Şi astfel, despărţindu-se de Domnul, Europa s'a despărţit de milă şi adevăr. Întreaga beznă păgână i-a acoperit sufletul, şi nu mai era în stare să vadă nimic. Sărmană, înfometată, săracă, goală, oarbă – aşa

a ajuns Europa după despărţirea de duhovnicescul ei părinte, de Hristos, aceasta este urmarea despărţirii de părinţi.

În crunta-i sărăcie, Europa nu şi-a pierdut totuşi mândria spiţei sale alese. Dispreţuită de toate continentele, ea încă se făleşte în laude cu minunile ei. În esenţă, deviza ei a devenit: Nu Hristos este făcătorul de minuni, ci eu, Europa, sânt făcătoare de minuni. Eu am descoperit busola, eu am numărat stelele, eu am făurit microscopul şi telescopul, eu am socotit lungimea şi lăţimea universului, eu am găsit ierburi pentru medicamente, eu am inventat bisturiuri pentru chirurgie, eu am făcut dinamită pentru a arunca în aer stâncile; eu am plăsmuit aparate de zburat, de scufundat şi de plutit; eu sânt zeiţa descoperirii maşinăriilor, a vapoarelor cu aburi şi a căilor ferate, a instrumentelor şi a aparatelor electrice, eu sânt descoperitoarea telegrafului şi telefonului, a radioului şi televizorului. Eu şi eu, eu şi eu! În acest veac eu sânt cea mai mare făcătoare de minuni. Nu mai există un Dumnezeu făcător de minuni; El e doar un basm al vremurilor vechi şi proaste. Singura făcătoare de minuni este Europa.

O, fraţii mei, aţi auzit cuvântul fiicei risipitoare, aţi auzit lăudăroşenia aristocratei sărăcite, dezgolite, înfometate? Este un nimic, dar se laudă ca şi cum ar fi totul. Nu are nimic, dar se făleşte de parcă întreaga lume ar fi a ei. Se arată în faţa tuturor ca s'o cinstească, însă toţi o dispreţuiesc. Se înmiresmează şi îşi sulemeneşte chipul ca să pară frumoasă, dar toţi se îngreţoşează şi se scârbesc de ea ca de o mare sluţenie.

Fiica cea mare a lui Hristos, Asia, nu poate privi la Europa. În ochi i se arată scârboasă, în urechile ei e zarvă, amăreală, în nări duhoare, pe degete asprime şi puroi. Nu o poate suferi Asia pe Europa. Şi iată cum îi răspunde Asia lui Hristos Europei căzute şi antihristice: Ce lucru nu ai primit? Cu ce te lauzi? Cu ce te mândreşti? De ai descoperit ceva, în a cui ţarină ai aflat acestea? Pentru ce te lauzi cu busola, cu

electricitatea, cu maşina cu aburi şi cu alte aparate? Oare nu le-ai găsit pe toate acestea la Curtea Domnului, unde şedeai ca oaspete? Dacă nu-l pomeneşti pe Stăpân, devii hoaţă. Şi eşti hoaţă. Eşti şi tâlhăroaică, răpitoare şi tiranică. Toate minunile tale sânt minunile lui Dumnezeu, pe care tu ultima le-ai aflat. Cu adevărat, îţi mai spun: toate minunile tale sânt minunile lui Dumnezeu, iar toate minunile lui Dumnezeu încă nu sânt minunile tale, şi nici nu vor fi peste milioane de ani. Numai una e ta, ascultă şi ia aminte, numai una din toate minunile nu e a lui Dumnezeu, ci a ta, Europa, numai a ta! *Este reaua folosire a tuturor minunilor lui Dumnezeu.* Ale lui Dumnezeu sânt minunile, iar a ta este reaua folosire a minunilor lui Dumnezeu. Bunăoară, al lui Dumnezeu este aparatul de zbor, iar a ta e uciderea de oameni cu această maşină; al lui Dumnezeu este înotul, iar a ta e înecarea. A lui Dumnezeu este vindecarea, iar a ta e otrăvirea. A lui Dumnezeu este călătoria, iar a ta e răspândirea duhorii pe drum. A lui Dumnezeu este unirea, iar a ta e dezbinarea. Al lui Dumnezeu este adevărul, iar a ta e minciuna. A lui Dumnezeu este mila, iar al tău e egoismul. Ce ai tu, Europa, în comun cu Hristos, Dumnezeul adevărului şi-al milei? Nimic. Iar tu, Serbie? Pentru ce te-ai ruşinat şi ai roşit? Pentru că ai urmat Europei. Te-ai împrietenit cu cea căzută. Te-ai luat după desfrânată. Dacă îţi vei schimba calea, fii binecuvântată. Şi bine fie cuvântat Domnul Dumnezeu, care te aşteaptă să te îndrepţi. Amin.

48 Într'un oraş trăia un om fără frica lui Dumnezeu şi care nu se ruşina de oameni.

În vremile noastre, fraţilor mei, Europa este un astfel de oraş, plin de mulţi oameni fără frica lui Dumnezeu şi care nu se ruşinează de oameni. Este o boală care, ca orice boală, trebuie explicată.

De ce mulţi Europeni nu au frica lui Dumnezeu şi nici nu se ruşinează de oameni? Explicaţia e simplă: din pricină că au o concepţie greşită despre Dumnezeu şi despre om. Când oamenii denaturează noţiunea de Dumnezeu, potrivit strâmbătăţii lor, atunci pierd frica lui Dumnezeu; când denaturează noţiunea de om, atunci ajung să nu se mai ruşineze de oameni.

Frică au oamenii numai faţă de Dumnezeu ca de un mare Împărat, Ziditorul şi Judecătorul lor. Iar ruşine au numai înaintea oamenilor sfinţi; nu înaintea încrezuţilor bogaţi şi învăţaţi, ci numai în faţa sfinţilor. Dar când ajung să dispreţuiască pe Dumnezeu şi pe cel sfânt, atunci nu mai au frica lui Dumnezeu, nici ruşine de oameni.

În Europa contemporană, Dumnezeu şi sfântul sânt dispreţuiţi; de aceea Europenii nici nu au frică de Dumnezeu, nici nu se ruşinează de oameni. Nimic nu este dispreţuit mai mult în Europa decât Dumnezeu şi sfântul.

Dacă Dumnezeu nu ar fi Atotputernicul Ziditor al Cosmosului, Împărat mare şi Domn al Cerului şi Pământului, atotvăzător, atotştiutor şi veşnic, care, ca un drept judecător, judecă pe fiecare după faptele lui, atunci oamenii nu s'ar teme de un astfel de Dumnezeu. Căci, negreşit, nimeni nu se va teme de dumnezei născociţi, de vrăjitori fără minte, care, sub tichia de universitar sau de doctor vorbesc despre natură şi materie ca despre nişte zeităţi. De astfel de zeităţi mute, nimeni nu se va teme. Şi, negreşit, nimeni nu se va ruşina de Voltaire, de Napoleon şi de Marx, nici de alţii asemenea lor, pe care Europa i-a aşezat în „Pantheonul" ei fără aură de sfinţenie; acel Pantheon este o colibă întunecoasă, în care nimeni nu a adus vreodată un bolnav ca să se însănătoşească. Căci una este un uriaş precum Og, Goliath sau Navuhodonosor, şi altceva, cu totul altceva, sfântul lui Dumnezeu. Nimeni nu s'a înfricoşat până acum de Europeana şi profesorala Zeiţă a Naturii. Nici nu am auzit ca

vreodată cineva să se fi ruşinat de vreo fărădelege a sa înaintea lui Napoleon, a lui Voltaire sau a lui Marx.

O, fraţilor, nimeni nu se teme de dumnezeii mincinoşi, nici nu se ruşinează de cei ce nu sânt sfinţi. Poporului îi este frică numai de adevăratul Dumnezeu şi se ruşinează numai de oamenii adevăraţi, adică de cei sfinţi.

Pentru Europa universitară din zilele noastre, Dumnezeul de care se cuvine să ne temem şi oamenii de care se cuvine să ne ruşinăm aparţin trecutului îndepărtat. Europa universitară l-a sfărâmat în mii de bucăţele pe Dumnezeul ei, l-a desfăcut în nenumăraţi atomi, protoni şi electroni, nici cât negru sub unghie. Cine s'ar teme de un astfel de Dumnezeu neînsemnat?! În locul sfinţilor, i-au pus în primele rânduri, în ziare, în săli şi în cărţi, pe bancheri, pe politicieni, pe cărturari, pe farisei şi pe saduchei. Însă nici un sfânt. Europa nu mai naşte sfinţi! E ca şi cum s'ar fi jurat să nască numai personalităţi înaintea cărora nimeni nu trebuie să se ruşineze! Dacă nu aţi ştiut în ce constă căderea Europei până la nimicnicie, să ştiţi acum: în faptul că a pierdut noţiunea de Dumnezeu înfricoşat şi de om sfânt. Europa, aşa cum se înfăţişează astăzi ochilor noştri, va pune în rândul oamenilor ideali mai degrabă pe Faraon şi pe Amalíc, pe Senaherim şi pe Navuhodonosor, pe Alexandru cel Mare, pe Cezarii August şi Tiberiu, şi pe Iród, decât pe Sfinţii Avraám, Isaác, Iacóv şi Iosíf, sau pe Isaía, Ieremía, Iezechil şi Daniíl, sau pe Matéi, Márcu, Luca şi Ioán, şi pe Pável. Europa a lepădat aghiografia şi a îmbrăţişat grandomania.

Cine o va vindeca? Nimeni. Chiar nimeni. Căci nimeni nu se poate impune ca doctor celui ce se crede sănătos. Europa nu are nici leac, nici doctor, deoarece se crede sănătoasă – chiar dacă toate celelalte continente vuiesc despre greaua ei boală, ba chiar despre nebunia ei.

Iar voi, Sârbilor, unde sânteţi? Milioane de Sârbi au frică de Dumnezeu şi se ruşinează de sfinţii lui Dumnezeu. Unde vă aflaţi voi,

cei câteva sute care staţi în fruntea poporului Sârb? Sânteţi, oare, cu Europa sau cu poporul vostru? Dacă veţi spune că sânteţi cu Europa, atunci vindecaţi-vă repede, ca să nu îmbolnăviţi şi poporul vostru. Dacă veţi spune că sânteţi cu poporul, luaţi aminte să nu fiţi cuprinşi de minciună. Căci nu e uşoară calea poporului. Ea este calea cea strâmtă şi îngustă a postului, a rugăciunii şi a milosteniei, dar e singura cale mântuitoare. Slavă lui Dumnezeu. Amin.

49 Cu adevărat, e interesant să cercetezi lumina şi umbrele. Când lumina Soarelui este mai puternică şi mai directă, umbrele de pe pământ se scurtează; când Hristos este mai aproape pe orizontul nostru, umbrele oamenilor ajung mai puternice şi mai lungi. Când Soarele este la amiază, la zenitul său, deasupra capetelor noastre, umbrele sânt cele mai scurte. Când Soarele se retrage spre apus, umbrele sânt cele mai lungi. Orice lucru din natură are un înţeles duhovnicesc; orice fenomen din lumea fizică ne învaţă despre Dumnezeu şi despre om.

Hristos este numit Soarele dreptăţii şi Răsăritul răsăriturilor. Cu cât Hristos ca Soare al dreptăţii stă mai sus, cu atât umbrele noastre omeneşti sânt mai mici şi mai scurte; cu cât Hristos este mai aproape pe orizontul nostru, cu atât umbrele oamenilor sânt mai puternice şi mai lungi. Când Hristos dispare cu totul de pe orizontul nostru, atunci umbrele oamenilor se lungesc, se amestecă între ele şi se ciocnesc ca nişte năluci.

O astfel de vreme a nălucilor a trăit-o lumea Creştină de mai multe ori. Am trăit-o şi noi, în zilele noastre, nu o dată. Nu am preţuit lumina, iar lumina s'a depărtat de la noi; am iubit umbrele noastre dense şi lungi, şi cu ele am acoperit tot pământul. Dumne-

zeu a dispărut de pe orizontul Europei. Căci Dumnezeu nu sileşte pe nimeni. El ţine cu tărie, sub stăpânirea Sa, fiecare lucru din Cosmos, cu mâna Sa cea puternică, însă nu-l sileşte pe om; doar omului i-a lăsat putinţa să aleagă: ori lumina, ori întunericul; ori în Rai cu îngerii, ori în mlaştină cu broaştele; ori să fie fiu al lui Dumnezeu cel Preaînalt, ori să se recunoască ca fiu al lutului olarului şi al cărbunelui fierarului.

Năluci, doar năluci – afară de Biserica lui Hristos. Toate nălucile sânt în război cu Hristos (acest lucru le uneşte) şi în război între ele.

Precum oţelul topit sânt cuvintele Mântuitorului lumii, se întind în lungime de la un capăt la altul al lumii, se ridică în înălţime până la ceruri. Nici nu pot fi ocolite, nici sărite. Acestea sânt cuvintele realităţii veşnice, cuvintele adevărului veşnic şi ale dreptăţii dumnezeieşti, şi nu este cu putinţă a le sta împotrivă. Însă umbrele oamenilor nădăjduiesc să se împotrivească; nălucile omeneşti se războiesc cu cuvintele Prietenului oamenilor, cu adevărat singurul Prieten a tot omul.

Cu glas domol şi slab, înaintea sfârşitului, Biserica lui Hristos răspândeşte cuvântul lui Hristos: *Ce va folosi omul de ar dobândi lumea toată şi va pierde sufletul său?* /Mar. 8:36/

La aceasta, nălucile răspund mânios, cu trâmbiţe răsunătoare: Omule, cucereşte lumea! Acesta este adevăratul câştig. Iar sufletul nu îl poţi pierde, căci nu ai aşa ceva.

Iar Biserica, cu glas slab, propovăduieşte: *Fericiţi cei milostivi, că aceia se vor milui.* /Mat. 5:7/

La acestea, nălucile strigă şi zbiară nebuneşte: Egoismul este legea naturii. Milostenia e o născocire băbească. Ţine-te, prietene, de egoismul lupului, şi nu cruţa nici un miel ce îţi trece prin faţă.

Iar Biserica, cu glas tremurat, propovăduieşte: Crede întru Unul Dumnezeu, Făcătorul cerului şi al pământului, al tuturor văzutelor şi nevăzutelor.

La acestea, nălucile cântă din guslă şi suflă din cimpoaie: Nu există alt Dumnezeu afară de natură. Din acelaşi material cu opincile din picioarele noastre sânt şi stelele, Soarele şi însuşi Dumnezeul nostru.

Iar Biserica, cu glas tremurat, propovăduieşte: Cinsteşte-ţi părinţii, nu ucide, nu preacurvi, nu fura, nu mărturisi strâmb, nu pofti la ce este al altuia, ridică-te în faţa unuia mai în vârstă, cinsteşte-i pe cei ce cârmuiesc, roagă-te lui Dumnezeu, ţine posturile, săvârşeşte fapte bune, pocăieşte-te de păcate, cugetă la apropierea morţii.

La acestea, nălucile bat tobe grele: Asta vă învaţă pe voi, neghiobilor, Dumnezeul Evreiesc, însă filosofii noştri ne învaţă ce este mai bun când spun: să te desparţi cât mai curând de părinţi, căci ei sânt purtători ai putreziciunii trecutului; să ucizi şi să furi pe oricine afli în cale; să socoteşti curvia ceva firesc, precum boul şi măgarul; să ţii minciuna ca o armă puternică împotriva duşmanilor; să răpeşti ce este al altora, căci e mai dulce decât ce-i al tău; să-i alungi pe cei ce ocârmuiesc, ca să ajungi tu la putere; să nu te rogi lui Dumnezeu, pentru că nimeni nu aude rugăciunea ta; nu trebuie să ştii de post, nici de milă, nici să cugeţi la moarte; nu trebuie să-ţi amărăşti viaţa. Trăieşte slobod ca tigrul şi ca ursul, fără lanţ şi fără cuşcă, după instinctul tău sănătos pe care Zeiţa Natură ţi l-a cusut în carne, ţi l-a turnat în sânge şi ţi l-a împletit în nervi. Eşti un animal – nu te ruşina de asta, trăieşte ca un animal.

Aşa cântă, vuiesc şi răsună nălucile moderne ce poartă încă forma trupească a oamenilor, dar au sufletele în lanţurile satanei, purtătorul răului şi întunericului. Iar numărul nălucilor e foarte mare în pământul numit Europa. Aceste năluci au pricinuit şi războiul trecut, nemaiîntâlnit şi cumplit, în care oamenii primeau tot mai multe decoraţii şi onoruri pe măsură ce ucideau mai mulţi oameni. Iar de acestea numai satana s'a bucurat. S'a bucurat şi s'a veselit de prostia omenească, şi de lacrimile lui Hristos.

O, fraţii mei, ne stă înainte întrebarea: vrem să fim cu Hristos sau cu nălucile antihristice? Să ştiţi că atunci când răsare Soarele, toate umbrele nălucilor pier în nimic, ca un nimic, iar Soarele rămâne şi lumina străluceşte. Vrem să fim cu soarele sau cu umbrele? Să ştiţi că întreaga lume îşi poate sparge capul lovindu-se chiar şi de cea mai mică poruncă a lui Hristos, căci cuvintele lui Hristos sânt ca un oţel turnat, întinzându-se până în adâncul adâncurilor şi până la vârful înălţimilor, până la capătul tuturor lungimilor şi lăţimilor, pe care nimeni nu le poate ocoli, nici sări. Cântare de laudă de la voi şi de la copiii voştri lui Hristos Dumnezeu, iar vouă şi copiilor voştri sănătate şi blagoslovenie de la Hristos. Amin.

50 Un gospodar avea un singur fiu, foarte înţelept şi milostiv. Într'o zi, fiul gospodarului se plimba pe moşia sa însoţit de multe dintre slugi, când văzu un cerşetor plin de răni şi zdrenţe. Fiului de gospodar îi fu milă de el, şi-l luă pe acel sărac, îl spălă, îl curăţă şi-i tămădui rănile, şi îl aduse la curtea tatălui său, zicând: „Tată, primeşte-l pe acest om, ţie fiu adoptiv, iar mie frate.” Îi răspunse tatăl: „Fiule preaiubit, voia ta e şi voia mea. Orice voieşti tu, voiesc şi eu.” Şi astfel, acel sărman cerşetor fu primit la curte ca fiu adoptiv şi trăi la curte ca un fiu drept, ascultând de tatăl gospodar şi iubindu-l pe fiul gospodarului care-l ridicase din mizerie şi suferinţă, şi care-l adusese la o cinste pe care niciodată n'o nădăjduise. Dar apoi se întâmplă ceea ce se întâmplă de obicei când cel flămând se satură cu pâinea altora şi cel zdrenţăros se îmbracă în veştminte împărăteşti. Fiul adoptiv se ridică împotriva fiului de gospodar, începu să-l ocărască şi să-l prigonească, până ce îl izgoni cu totul de pe moşia sa şi se puse stăpân şi moştenitor al întregii averi a

acelui gospodar. Omul gospodar se mânie pe fiul său adoptiv şi porunci să fie aruncat în temniţă şi să fie bătut până ce-şi va recunoaşte nebunia şi se va pocăi.

Întâiul fiu adoptiv al lui Dumnezeu a fost Israíl, al doilea Europa. Cel dintâi s'a făgăduit lui Dumnezeu prin tăiere-împrejur, al doilea prin botez. Pe acela Dumnezeu l-a izbăvit din robia Egiptului, pe acesta din robia satanei. Egiptenii chinuiau poporul Israilitean, satana şi toţi dracii săi chinuiau înainte de botez popoarele Europei. Nu se ştie care dintre aceştia doi a suferit o umilinţă mai jalnică şi mai ruşinoasă atunci când Fiul lui Dumnezeu s'a milostivit şi l-a rugat pe Tatăl Său cel Ceresc să-l înfieze şi să-l aducă la curtea Sa, spre a-i fi frate. O, fraţilor, nu se ştie nici care dintre cei doi s'a arătat mai nerecunoscător faţă de Tatăl Gospodar, nici care s'a arătat mai fără de ruşine faţă de Fiul cel Unul-născut al Gospodarului. Soarele stă să se întunece din pricina unei asemenea nerecunoştinţe, stâncile dau să se sfărâme şi să reverse izvoare de lacrimi din pricina unei asemenea neruşinări.

Bine este nouă a fi în Eghípet, strigau Israilitenii, smucindu-se din mâinile lui Dumnezeu şi ocărându-l pe Moisì, omul lui Dumnezeu şi călăuza lor. *Oare nu ne-ar fi mai bine a ne întoarce în Eghípet?* strigau ei. Dumnezeu ne călăuzeşte prin pustie, unde nu sânt cele din Egípt, nu e nici ceapă, nici varză, nici peşte, nici carne. Prorocul lui Dumnezeu mustra şi striga: *De veţi da voi faţa voastră spre Eghípet şi veţi intra a locui acolo, sabia de a căreia faţă voi vă temeţi va afla pre voi în pământul Eghipetului; şi foametea de carea voi grăiţi va apuca pre voi dinapoia voastră la Eghípet, şi acolo veţi muri. (...) sfârşi-se-vor cu sabie şi cu foamete, şi nu va fi lor nimenea să-i mântuiască de răutăţile carile Eu aduc preste ei.* /Ier. 42:15-17/

Şi s'a împlinit cuvântul Prorocului. Cei ce s'au întors în Egípt, ca să scape pasămite de sabie, de foame şi de molimă, au pierit cu toţi

în Egípt de sabie, de foame şi de molimă. Acestea s'au întâmplat cu Israíl, cu câteva mii de ani în urmă.

Acestea se întâmplă şi în vremea noastră cu cel de-al doilea fiu adoptiv al lui Dumnezeu, cu Europa. Răzvrătirea din vremea noastră a Europei împotriva lui Hristos este cea mai mare şi mai murdară întâmplare din istoria lumii. Şi Evreii s'au răzvrătit, pricină din care s'a abătut asupra lor blestemul smochinului. Dar răzvrătirea Europei e un păcat mai greu decât păcatul Evreilor. Păcatul Europei nu are pereche de la începutul lumii până astăzi. Căci până la venirea lui Hristos în Europa – Hristos care, aflând omenirea Europeană în răni şi zdrenţe, a spălat-o, a curăţat-o, a hrănit-o şi a îmbrăcat-o în porfira împărătească a fiilor lui Dumnezeu – până atunci Europa zăcea într'o murdărie şi-o sălbăticie cum nici nu se poate scrie sau închipui. Pe această Europă zdrenţăroasă, înfometată, sălbăticită, asemenea unui hoit, Hristos a primit-o ca popor ales în locul Evreilor, spre a fi *lumină neamurilor, (...) până la marginile pământului.* /Isa. 49:6/ Dar este, oare, Europa de astăzi lumina neamurilor? Întrebaţi neamurile, şi ele vă vor spune. Iată ce vă vor spune Musulmanii: „Noi îl iubim pe Mahomed mai mult decât pe Iisus, căci la noi, urmaşii lui Mahomed, este mai multă milă decât la Creştinii Europeni." Vă va spune India: „Europa este falimentară în credinţă, falimentară în cinste şi falimentară în gândire. Popoarele Europene sânt sub blestemul lui Dumnezeu, căci nu mai sânt popoare, ci viezuri care răpesc de la toţi şi din ţarina tuturor şi trag în beciurile lor. Aceştia sânt maimuţe cu două picioare, căci susţin maimuţa drept strămoş; sânt viezuri cu două picioare, căci apucă şi fură, răpesc şi trag, şi niciodată nu se satură. Fiare, şi nu oameni." Vă va spune China: „Europa a pierdut două adevăruri fundamentale, iar acum se agaţă de cele mărunte şi trecătoare. L-a pierdut pe Dumnezeu şi a pierdut sufletul. Nu crede nici în Dumnezeu, nici în suflet. Omul trupesc

este singurul pe care îl cunoaşte Europa. Despre omul duhovnicesc veţi putea auzi ceva mai degrabă de la triburile africane Zulu, decât de la Europeni. Europa este doar ceea ce vede prin ochii ei. Ea e oarbă duhovniceşte, mai oarbă decât toate continentele; viţelul care se holbează şi mugeşte. Să ne fie frică de ea, să ne ferim de ea, să o lovim – ea este stafia athee a omenirii."

Aceasta, fraţilor, este povestea despre cum fiul adoptiv a vrut să-l alunge pe adevăratul fiu din casa tatălui său şi aspru a fost pedepsit. Evreii au fost pedepsiţi prin risipirea în toată lumea, iar Europenii sânt astăzi pedepsiţi cu sabia, foametea şi molima. Aceasta este urma Europei: sabie, foamete, molimă. Rugaţi-vă lui Dumnezeu, fraţilor, ca aceluia care a înnebunit să-i întoarcă mintea şi ca voi înşivă să nu înnebuniţi. Slăviţi-l pe Hristos Dumnezeu, ca şi voi să fiţi proslăviţi de El în vecii vecilor. Amin.

51

S'a spus de către însuflaţii înainte-văzători cu duhul: Toate căile Domnului sânt milă şi adevăr. Pe lângă acestea, noi am putea adăuga: Toate căile Europei Apusene sânt lipsă de milă şi minciună. Cine ne va putea contrazice? Dureroasa noastră experienţă o întăreşte, uriaşa şi înfricoşata experienţă a Sârbilor din ultimele două veacuri. Căci atunci când înaintaşii noştri, ţăranii Şumadiei, au început să se ridice împotriva Asiaticilor pentru libertatea lor, Europa Apuseană a început a se arăta vrăjmaşă a libertăţii noastre. Pentru ce? Pentru libera trecere, pentru export, pentru import, pentru porci şi bivoli – pentru aceasta. Şi de atunci până azi s'a arătat înaintea ochilor noştri realitatea neaşteptată a Europei Apusene, iar acea realitate se exprimă cel mai bine prin aceste cuvinte: „Toate căile Europei Apusene sânt lipsă de

milă şi minciună." Când ne-am frecat la ochi cu uimire şi am privit la întinsa lume a lui Dumnezeu, am înţeles că Africa, Asia şi toate ostroavele mărilor ne mărturisesc că „Toate căile Europei Apusene sânt lipsă de milă şi minciună."

Plini de dezamăgire, ne-am întrebat: Cum aşa? Oare Europa Apuseană nu-i Creştină?

Răspunsul a venit: A fost.

Întrebarea noastră este: Şi unde este Hristos în Europa Apuseană?

Răspunsul: Pe locul din urmă al mesei.

Întrebarea noastră: Şi cine este în capul mesei?

Răspuns: Politicienii, filosofii, cărturarii, fariseii, saducheii.

Întrebarea noastră: Şi cine o va învăţa pe Europa ce este adevărul?

Răspuns: Europa nici nu caută adevărul cel drept şi veşnic. Filosofii, politicienii şi cărturarii ei decretează, alcătuiesc şi răspândesc adevărul lor cu fiecare nouă generaţie. O noua generaţie, un nou adevăr. De fapt, acelea sânt minciuni omeneşti.

Întrebarea noastră: Şi cine îi va da Europei o pildă de iubire de oameni şi milă?

Răspuns: Europa nu vrea să vadă astfel de pilde. Pentru ea, mila este o slăbiciune. Ultimii ei filosofi cu care a început veacul al XX-lea au murit la casa de nebuni. Ei propovăduiau lipsa de milă ca pe o caracteristică firească, o stare firească de sănătate. L-au alungat pe Hristos la capătul mesei Europene şi au poruncit să-l dea afară cât mai degrabă din casă. Iar ei şi-au pierdut minţile şi s'au prăpădit în case de nebuni – acei noi eticieni, acei noi legiuitori ai Europei.

Europa modernă şi Israilul din vremea arătării lui Messía în lume – ca doi gemeni! Nimic mai asemănător pe lume. Israilul modern nu se deosebeşte cu nici măcar un fir de păr de Israilul de atunci.

De aceea se prigonesc şi se urăsc reciproc Europa şi Israíl, căci se aseamănă ca nişte gemeni. Cu adevărat, o grea boală a cuprins Europa; este aceeaşi boală care a cuprins şi Israilul cel luptător împotriva lui Hristos. Aceeaşi boală la amândoi: lupta împotriva lui Dumnezeu sau lupta împotriva lui Hristos. Cum a ajuns acea boală la popoarele care au fost cele mai apropiate de Dumnezeu? Ziditorul Însuşi se plângea prin Prorocul Isaía, tăiat de Evrei cu fierăstrăul: *Fii am născut şi am înălţat, iar ei de mine s'au lepădat.* Şi apoi, mai înspăimântător: *Cunoscut-a boul pre cel ce l-a câştigat şi asinul ieslea domnului său; iar Israíl pre mine nu a cunoscut şi norodul meu nu a priceput. Vai! Neam păcătos, norod plin de păcate, sământă vicleană, fii fără de lege, părăsit-aţi pre Domnul şi aţi mâniat pre sfântul lui Israíl, înstreinatu'v-aţi înapoi.* /Isa. 1:2-4/

Răsfăţat este Israíl; răsfăţată este şi Europa Apuseană. Dumnezeu i s'a arătat Israilului ca un Dumnezeu milostiv, Europei i s'a arătat ca Dumnezeu al dragostei. Mila lui Dumnezeu a dezmierdat pe Israíl; dragostea lui Dumnezeu a dezmierdat Europa. Pricina e aceeaşi, boala e aceeaşi, căci poporul fără frica lui Dumnezeu rămâne degrabă fără Dumnezeu. Păgânii cu frică de dumnezei, măcar că aceştia erau mincinoşi, se găseau mai aproape de adevăratul Dumnezeu decât Israilitenii şi Europenii răsfăţaţi care au lepădat toată frica lui Dumnezeu, iar mila şi dragostea nu le-au înţeles şi nu le-au primit. De aceea, în vremea noastră s'au apropiat mai mult de Hristos cei ce se tem de zeităţi decât Israilitenii şi Europenii răsfăţaţi. Aceasta a prorocit şi a înainte-văzut Prorocul, zicând: *Arătatu-m'am celor ce nu mă căutau...* /Isa. 65:1/ sau altul, ce spune că cei de departe s'au apropiat de Dumnezeu, iar cei apropiaţi s'au îndepărtat şi s'au înstrăinat: *Şi cei mai de aproape ai mei de departe au stătut...* /Ps. 37:12/

Acesta este, fraţilor, diagnosticul bolii lui Israíl şi a Europei. De aceea cele două se urăsc, căci sânt asemenea după duhul lor luptător

de Hristos şi după răsfăţul lor leneş şi stricăcios. De aceea căile şi unora şi altora sânt lipsă de milă şi mincinoase, în vreme ce căile Domnului şi atunci, şi acum, şi în veac sânt numai milă şi adevăr. Ştiau Sfinţii Părinţi firea omenească cea vicleană şi nestatornică. Ştiau ei că pe această fire nici frica n'o poate încălzi, nici dragostea nu o poate ţine sănătoasă. De aceea ne-au rânduit acea rugăciune ce se citeşte zilnic în Biserică: *Învredniceşte-ne, Doamne, cu toată inima noastră a ne teme şi a iubi pre tine.* Aşadar, şi a ne teme, şi a iubi. Şi a ne fi frică de El, căci este un Împărat şi-un Stăpân înfricoşat, şi a-l iubi, căci e Tată şi iubitor de oameni.

Iar tu, Sârbule, ce crezi? Două molime au intrat în sângele şi-n duhul tău: cea israiliteană şi cea Europeană. Cum te vei apăra? Cum te vei lecui? – nu acestea sânt întrebările potrivite, ci: Vezi oare adâncile tale răni? Ştii oare cine ţi le-a făcut? O, de-ai şti aceasta! Imediat ai şti că Hristos este leacul. A Lui slava, iar ţie mântuire. Amin.

52 Aşteptaţi de la mine un cuvânt. Al cui cuvânt?

Să fim cu luare aminte ca să nu ne înşelăm, nici eu, nici voi – eu, dacă o să vă pun înainte cuvântul meu şi nu cel al lui Dumnezeu; voi, dacă aşteptaţi de la mine cuvântul meu şi nu cel al lui Dumnezeu.

Ce este omul pentru ca să fie cuvântul lui vrednic? *Ca o floare înflorind cade şi ca umbra fuge şi nu va sta*, /Ióv 14:1/ se spune în Sfânta Scriptură. Iar când prin sine omul e atât de neînsemnat, cum va fi şi cuvântul său? Când trestia este ieftină, cum este oare foşnetul ei? Dacă eu sânt sluga Domnului, atunci cele pe care eu vi le pun înainte nu vin de la mine, ci de la Stăpânul meu. Şi dacă zic ceva, nu zic de la mine, ci de la Stăpânul meu.

Cu adevărat, ar fi fost necugetat din partea voastră să aşteptaţi de la mine cuvintele mele, şi o nebunie din partea mea să vă zic cuvintele mele.

Aşa a descoperit Domnul prin Prorocul Său despre puterea Cuvântului: *Nu-s, iată, cuvintele mele ca focul arzătoare, zice Domnul, şi ca un ciocan tăind piatră?* /Ier. 23:29/ Cu adevărat, aşa e cuvântul lui Dumnezeu. Cuvântul oamenilor este ca un fum şi ca o pânză de păianjen, iar cuvântul lui Dumnezeu e ca un foc şi ca un ciocan. Aceasta s'a arătat în lume de multe ori. După rugăciunile Sfântului Ilíe, a căzut foc din cer şi a ars jertfa pusă în apă. După cuvântul lui Dumnezeu, prin Moisì s'a despicat stânca şi a început să curgă apă din ea.

Generaţia noastră a primit cu uşurătate cuvântul lui Dumnezeu, şi de aceasta a pătimit groaznic, a fost arsă de foc şi bătută de ciocan. Şi, de nu se va pocăi, mai mare foc o va arde şi mai greu ciocan o va bate. Căci nu se cuvine zidirilor a glumi cu Ziditorul, nici copiilor cu Părintele, nici slugilor cu Împăratul lor. Nu este potrivit nici a glumi călătorii cu hangiul, nici oaspeţii cu gazda lor. Însă, în vremea modernă, oamenii l-au luat pe Dumnezeu în glumă, şi cuvintele lui Hristos drept un joc de copii. Aşa a făcut vechiul Israíl, aşa face şi Europa în vremea noastră. Vechiul Israíl a lepădat cuvintele lui Dumnezeu şi a primit cuvintele aşa-zişilor înţelepţi ai lor. A dispreţuit Israíl cuvintele Domnului rostite prin drepţii Părinţi şi slăviţii Proroci ai Vechiului Legământ, a lepădat Vechiul Legământ al lui Dumnezeu, iar înaintea sa a pus Talmudul şi Kabala, o adunătură de poveşti şi izvodiri omeneşti, iar nu de la Dumnezeu. Europa modernă a luat-o pas cu pas pe urmele vechiului Israíl, întocmai pas cu pas. A lepădat şi Vechiul şi Noul Legământ, şi s'a ţinut de poveştile şi izvodirile poeţilor şi filosofilor ei. A lepădat cuvintele cele precum focul şi ciocanul, şi a primit în loc cuvinte ca un fum şi ca o pânză de păianjen. A lepădat adevărul adevărat şi a

primit adevărul părut. Iar adevărul părut e o minciună în hainele adevărului, un lup în blană de oaie. Ultimii povestitori Europeni ai adevărului părut şi-au pierdut minţile şi au murit la casa de nebuni. Însă nici această întâmplare înspăimântătoare nu a putut-o îndemna pe Europa să lepede adevărurile părute şi cuvintele mincinoase ale filosofilor săi. Din această pricină, Domnul Savaóth s'a folosit de cel din urmă mijloc: a îngăduit sabie, foc şi foamete pe pământ, şi a cutremurat întreg universul din făgaşul lui, ca să se ştie cine este Dumnezeu şi cine este omul, ca să se fie lămurită măreţia lui Dumnezeu asupra stelelor şi nimicnicia oamenilor în cenuşă.

Europa, în amurgul nebuniei ei, a strigat: „Pace, pace! Voi face pace în lume, cu ajutorul ziarelor, cinematografelor şi conferinţelor. Pace tuturor, şi pretutindeni. Voi face pace fără Dumnezeu şi fără Hristos." Şi abia ce grăi aceste cuvinte, că a intrat în război. De unde această nestatornicie? Pentru că Dumnezeu a spus: *Nu este pace necinstitorilor.* /Isa. 48:22/ Şi dacă vor mai striga încă „Pace, Pace!," îi va pierde sabia. Căci pacea, ca şi ploaia, ţine de Dumnezeu şi vine de la Dumnezeu. Şi precum oamenii trebuie să se roage lui Dumnezeu pentru ploaie, aşa trebuie s'o facă şi pentru pace. Nu aşa Europa, nu aşa. Ci ea a urzit răutate în inimă împotriva lui Hristos, laolaltă cu Evreii, şi a cugetat să facă pace în lume cu ajutorul propagandei. De ce nu a adus măcar o ploaie cu ajutorul propagandei? Cu adevărat, Europa s'a îmbogăţit cu ajutorul lui Hristos, iar apoi l-a lepădat pe Hristos. S'a îngrăşat şi s'a îngroşat, iar vederea şi auzul i-au slăbit, şi inima i s'a împietrit. Întocmai ca vechiul Israíl, şi totul după reţeta lui Caiáfa.

Iată mărturia despre Israíl dată de Moisì, omul lui Dumnezeu: *Şi a mâncat Iacóv şi s'a săturat şi s'a lepădat cel iubit; îngroşatu-s'a, îngrăşatu-s'a, lăţitu-s'a şi a părăsit pre Dumnezeul cel ce l-au făcut pre el şi s'a depărtat dela Dumnezeu mântuitorul său. (...) Jertfit-a dracilor, şi nu lui*

Dumnezeu. /Deut. 32:15,17/ Moisì nu ştia de Europa, dar prin aceste cuvinte a făcut o imagine, fără voie, cu mii de ani înaintea lui Hristos, a Europei viitorului. Cum a fost vechiul Israíl, aşa e şi noul.

Din această pricină a apărut ura cumplită a Europenilor împotriva Evreilor: *pentru că fiecare urăşte viciile sale în alţii.* Europa respiră duhul Jidovesc, de aceea îi prigoneşte pe Evrei. Evreii nici nu mai sânt de nici un folos Europei. Ei şi-au încheiat lucrarea în Europa. Omenirea Europeană îi va înlocui cu destoinicie în lupta împotriva lui Dumnezeu şi împotriva lui Hristos.

Iar tu, neam Sârbesc, unde te-ai rătăcit? Fugi din corabia care se scufundă. Întoarce-te din Europa iudaizată la Biserica şi istoria ta. Leapădă cuvintele omeneşti, caută cuvintele lui Dumnezeu, ce sânt vii ca focul, asemenea unui ciocan ce sfărâmă stânca în bucăţi. Proslăveşte-l pe Hristos, ca şi Hristos să te mântuiască şi să te proslăvească pe tine, precum pe părinţii tăi, în vecii vecilor. Amin.

53

Când un oaspete înnoptează la un gospodar, întreabă ce fac copiii gazdei, vorbeşte cu argaţii, dar neîncetat se gândeşte la stăpânul casei. Despre gospodar cugetă, despre el întreabă, lui îi trimite salutări, lui îi face daruri, pe el îl salută, lui îi mulţumeşte, şi împreună cu toţi cântăreţii îi viersuieşte cântări şi osanale.

Toate acestea sânt cu totul fireşti, chiar şi pentru Europenii de dreapta ori de stânga, fără de minte. Da, sânt cu totul fireşti.

Şi ce e firesc a fost ţinut de poporul Evreiesc câteva mii de ani, începând de la Nóe, făuritorul de arcă, până la Apostolul Pétru, cârpitorul de mreje. Acestea ne sânt mărturisite de Sfânta Scriptură a lui Dumnezeu, cu adevărat cea mai sfântă scriere existentă, ce nu-i de pe

pământ, ci din cer. Acestea ne sânt mărturisite de Sfânta Scriptură a lui Dumnezeu despre întâiul popor ales, Israíl. Şi, cu adevărat, câtă vreme acel popor a ţinut legământul cu Dumnezeu, le-a privit pe toate în lumina lui Dumnezeu. Când se întâlnea şi se despărţea un om de altul, pomenea numele Domnului Dumnezeu. Când se cununa sau îngropa, când se căsătorea sau se mărita, pomenea numele Domnului Dumnezeu său. Când cosea, semăna, plivea, secera sau treiera, toate le făcea cu pomenirea numelui Domnului Dumnezeului său. Când zidea şi clădea, când se lupta şi se războia, şi acestea le făcea în numele Domnului Dumnezeului său, grăind după pilda prorocului: *Aceştia în care şi aceştia pre cai, iară noi întru numele Domnului Dumnezeului nostru vom chema.* /Ps. 19:8/ Şi Domnul Dumnezeu era gospodarul acestei lumi, căruia i se cânta, despre care se vorbea, căruia i se închinau şi care era socotit cel mai însemnat binefăcător în vreme de pace şi cel mai mare aliat în război. Aşa era şi în vremea cea veche a Evreilor. Toţi Prorocii, toţi Drepţii, toţi Împăraţii drepţi şi înainte-văzătorii proroci ai lui Dumnezeu nu puteau rosti nici măcar o frază fără să pomenească numele Domnului Dumnezeu Savaóth, atât în vreme de pace, cât şi în război.

Cu adevărat, aşa era în Vechiul Legământ, aşa şi în Noul Legământ. Apostolii Domului orice rosteau, o făceau în numele Domnului, şi orice lucrau, o făceau în numele Domnului. Toţi Îl simţeau pe Domnul drept Gospodar al întregii case a Cosmosului şi drept Voievod al tuturor puterilor luptătoare din amândouă lumile. Toate sânt de la Dumnezeu şi prin Dumnezeu. Nimic fără Dumnezeu. Nici o floricică pe câmp. Nici o suflare a vreunei făpturi vii. Nici o întâmplare fără ca Dumnezeu să fie părtaş sau martor. Nimic fără Dumnezeu. *Fără Dumnezeu, nici peste prag.*[14] Aşa simţeau, aşa propovăduiau,

14. Proverb Sârbesc *(n.ed.)*

aşa învăţau şi vedeau Apostolii Domnului, aşa şi cele dintâi obşti Creştine. Tot ce se cugeta era făcut în numele Domului Iisus Hristos, tot ce se hotăra era făcut în numele Domnului Iisus Hristos, Cel omorât şi înviat. Tot ce se vorbea era făcut în numele lui Iisus Hristos, Împăratul şi Domnul, Învăţătorul şi Tămăduitorul. Numele lui era neîncetat în inima şi pe limba tuturor credincioşilor.

În numele lui Hristos s'a botezat Europa păgână, şi cu numele Lui a pecetluit şi a întărit o bună vreme gândurile, cuvintele şi lucrările sale. Dar, zbuciumată şi îndepărtată de la calea sa, s'a desprins treptat de Hristos, şi a urmat de-a lungul veacurilor, uşor, uşor, cugetele nebunilor şi-ale celor fără de minte – din acea zi blestemată în care fariseii şi arhiereii ei, în trufia lor nebună, s'au rupt de Sfânta Biserică a Răsăritului şi au pornit pe o cale mai apropiată şi mai cunoscută necuratului Jupiter şi sângerosului Nero, decât blândului Hristos, Fiul Fecioarei.

Cu vremea, Apusul Creştin şi-a înţeles cumplita înşelare şi, de aceea, şi-a urât arhiereii şi i-a lepădat, iar în locul lor i-a chemat şi i-a recunoscut pe filosofi ca fiind descoperitorii şi tâlcuitorii adevărului. O, fraţilor, ca şi cum adevărul ar putea fi aflat în pietrişul de pe ţărmul mării vieţii! Cu adevărat, nu se poate. Toate filosofările oamenilor sânt zadarnice şi primejdioase. Nu cunoaştem nici un filosof din Europa şi America să fi cunoscut adevărul şi să fi aflat calea. Nu ştim nici măcar unul, căci nici nu este vreunul. Toţi sânt păgâni. Toţi sânt mai aproape de stoici şi de epicurei, decât de Apostolii Ioán sau Pável. Toţi sânt nebuni şi ademenitori, călăuze oarbe ale celor orbi.

O, fraţii mei, iată că şi generaţia noastră a înnoptat la Gospodarul acestei lumi. Nu sântem pe moşia noastră, ci pe moşia Lui. Nu sântem în casa noastră, ci în casa Lui. Nu sântem ai noştri, ci ai Lui. Sântem călători şi oaspeţi. Mâine se vor anunţa pentru găzduire alţii la intrare, iar noi vom fi daţi afară.

Mint, fraţilor, cei ce zic că au credinţă şi preţuiesc credinţa, dar nici nu respiră, nici nu scriu, nici nu cugetă, nici nu vorbesc, nici nu lucrează, nici nu simt întru Dumnezeu. În această epocă Europeană a istoriei, Dumnezeu este la muzeu. Nu se găseşte în viaţă, nici în natură, nici în societate, nici la curţile ocârmuitorilor, nici în Biserici, nici în istorie, ci la muzeu, numai la muzeu. Dar Dumnezeu nu vrea să fie lăsat la muzeu, ca un exponat. De aceea, El loveşte. Nu loveşte des, ci rar. Dar şi când loveşte, atunci mii și mii de oameni cad în mormânt precum frunzele galbene pe pământ. Întru slava lui Dumnezeu. Amin.

54 Bogat este Domnul nostru, fraţilor, bogat, prea-bogat! Tuturor dă cele ce caută, unora spre bucurie şi mântuire, altora spre întristare şi pocăinţă.

În vechime, Evreii au cerut un împărat de la Dumnezeu, strigându-i lui Samuil, judecătorul poporului: *Dă nouă împărat, să judece pre noi (...) Pune preste noi împărat, să judece pre noi, ca şi la alte neamuri.* /I Împ. 8:5,6/

Şi s'a mâniat Domnul şi le-a dat Împărat, după voia lor şi nu după a Sa – căci Domnul le spusese: *Eu sânt Împăratul vostru*. Dar Israíl nu l-a ascultat şi a cerut un împărat. Şi i-a dat Dumnezeu un împărat, în mâhnirea Sa. Iar când poporul cel fără de minte a văzut că nu le-a fost bine cu împăraţii, Prorocul le-a strigat: *Unde este împăratul tău acesta, şi să mântuiască pre tine în toate cetăţile tale (...) Am dat ţie împărat întru urgia mea, şi am suferit întru mânia mea.* /Os. 13:10-11/

Fraţii mei, bogat este Domnul nostru, şi le dă tuturor cele pe care le caută; aşadar, dacă cererea este înţeleaptă atunci darul e spre bucurie, iar dacă cererea este nebună atunci darul e spre întristare şi mâhnire.

Israíl a cerut împărat de la Dumnezeu în locul judecătorilor ce îi făcuseră până atunci judecată. A cerut împărat de la Dumnezeu nu pentru că i-ar fi trebuit, ci pentru că văzuseră împăraţi la popoarele păgâne din jurul său, şi poftise, după deşertăciunea omenească, să aibă împăraţi ca şi neamurile păgâne. Dar aceasta nu a plăcut Domnului. Căci zisese Domnul: *Eu sânt Împăratul tău, Israile!* Dar Israíl nu a auzit, nici nu şi-a părăsit voia. „Vrem împărat, vrem împărat!" Şi le dădu Dumnezeu un împărat, însă nu spre mântuire, ci spre pierzare.

Când vorbim de Israíl, trebuie să ne gândim la vechiul Israíl Evreiesc şi la noul Israíl European Apusean. Acel Israíl este tăiat-împrejur, iar acesta este botezat. Dar duhul e acelaşi şi la unii, şi la alţii. Aceeaşi luptă împotriva lui Dumnezeu. Aceeaşi luptă împotriva lui Hristos. Europa modernă şi Israíl sânt doi gemeni fără deosebiri.

Vechiul Israíl căuta împărat cu orice preţ. Şi a dobândit un împărat, dar nu cu binecuvântarea, ci cu mânia lui Dumnezeu, căci darurile lui Dumnezeu se împart în daruri cu binecuvântare şi daruri cu mânie. Noul Israíl, adică Europa, a căutat o democraţie fără Dumnezeu, o republică fără împărat. Şi acestea două nu au plăcut Domnului, căci nici una, nici cealaltă nu era căutată în numele Lui. Nici una, nici cealaltă nu s'a dat oamenilor cu binecuvântarea Domnului şi fără mânia Sa. Ei, fraţilor, fără binecuvântarea Domnului înseamnă fără fericire şi propăşire!

Atât democraţii, cât şi republicanii, au condus poporul în numele poporului. Au lepădat numele lui Dumnezeu ca şi cum n'ar fi. Odinioară, conducătorii popoarelor judecau popoarele în numele lui Dumnezeu. Apoi l-au lepădat pe Dumnezeu, căci El este înfricoşat, neprihănit şi drept, şi de aceea au început să judece în numele poporului. Dar şi poporul le-a fost un ghimpe în ochi; căci poporul lui Dumnezeu cânta numelui lui Dumnezeu şi căuta dreptatea lui Dumnezeu. De aceea au lepădat poporul, precum şi Dum-

nezeu a fost lepădat. Atunci au venit la putere, unde singuri s'au numit: nici în numele lui Dumnezeu, nici în numele poporului – fără pecetea şi binecuvântarea lui Dumnezeu. Şi mâna Domnului a lovit aceste împărăţii şi s'a întins peste ele lepra albă ca fasolea; lepră fără leac, în strâmtorare fără ieşire; cu inimă fără dragoste, cu cap fără minte.

Sfinţii şi Prorocii Europei au zis: Auzi şi taci, Europă, taci ca să auzi mai bine! Domnul este judecătorul tău, împăratul, regele şi cneazul tău, căpetenia şi preşedintele tău. Domnul e adevăr, iar toate celelalte sânt umbre ale Lui. Pentru ce urmezi umbrelor şi nu te ţii de adevăr? Evreii au vrut împărat, şi au dobândit un împărat, dar au fost şi pedepsiţi. Şi tu ai primit ce ai vrut, dar voile tale te-au osândit la moarte. Recunoaşte-l pe Dumnezeu ca Împărat al împăraţilor, şi lesne vom afla un împărat pământesc. Lesne vom afla şi regi, şi judecători, şi cneji pe pământ, dacă Îl vei recunoaşte pe Dumnezeu ca Rege al regilor, şi Judecător al judecătorilor, şi Cneaz al cnejilor. Dar ne este greu când tu nu recunoşti aceasta. Ai ajuns ca o femeie cochetă şi uşuratică. Cine îţi va aţine calea, când tu ai apucat pe drumul pieirii? Cine te va face fericită, când ai luat drumul nefericirii?

Ei, Sârbilor, auziţi şi urmaţi celor ce vă voi spune. Nimic nu vă voi spune de la mine, căci eu cu desăvârşire nimic, nimic, nimic sânt, ci de la Domnul Savaóth.

Nu vă ajută nici împăratul, nici regele, nici cneazul, nici despotul, nici voievodul, ci numai Eu, care în mâini ţin toate marginile pământului, zice Domnul Dumnezeu, Ziditorul tău. Recunoaşteţi-mă pe Mine, şi Eu vă voi recunoaşte pe voi. Proslăviţi-mă pe Mine, şi Eu vă voi proslăvi pe voi. Fiţi oamenii Mei, şi eu vă voi fi Dumnezeu. Acum şi în vecii vecilor. Amin.

55 Cerul se răzbună pentru cel drept. Să facă dreptul dreptatea, iar răzbunarea să o lase lui Dumnezeu. Se va arăta Dumnezeu, dar nu îndată. Mai înainte va ispiti răbdarea nevoitorului, şi va lăsa vreme tiranului să soarbă dulceaţa din vasul nedreptăţii sale. Iar în ceasul din urmă, când dreptul îşi va încredinţa sufletul lui Dumnezeu şi când nedreptul se va bucura crezându-se biruitor, dintr'o dată va apărea Izbânditorul dreptăţii. Şi rolurile se schimbă: ce e sus cade, şi ce e jos se ridică. Dreptul se ridică biruitor, cu flamura lui Dumnezeu Izbânditorul, iar nedreptul rămâne ruşinat şi lovit.

Patimile lui Hristos luminează ca pildă deasupra tuturor celorlalte pilde. Cât a fost judecat Hristos, căpeteniile Evreieşti s'au purtat trufaş. În faţa ochiului neiscusit, păreau puternici precum cedrii Livanului, iar osânditul Hristos mic, plăpând şi neînsemnat ca un tufiş. Până şi străjile boierilor Evrei îl priveau cu dispreţ pe Iisus Hristos. Acestea s'au putut vedea şi în Sion, la curtea Caiafei. La fel şi în faţa lui Pilát, în pretoriul Róman; la fel şi în faţa lui Iród, iar cel mai limpede pe Golgotha. Când Domnul a fost răstignit, nedrepţii lui judecători aruncau de sub cruce ocări şi defăimări în obrazul lui, râdeau şi zeflemiseau. La fel şi gloata pe care aceştia o plătiseră să le urmeze şi să strige în gura mare ceea ce ei le îndesau în urechi. La fel chiar şi unul dintre tâlharii răstigniţi.

Cine ar fi putut bănui că toate vor înceta într'o clipă! Toate neghiobiile făcute de oameni vin din înţelegerea lor greşită, dar pe care ei o cred bună, şi de la gândirea lor greşită, pe care ei o socotesc tare ca o stâncă. Căci, când Domnul Iisus a strigat de pe cruce: *Părinte, în mâinile tale încredinţez duhul meu* /Lc. 23:46/ şi şi-a dat duhul, s'a întâmplat ceva neaşteptat, ceva ce-a încurcat toate socotelile înţelepţilor Sionului şi-a aruncat în ţărână logica oamenilor. Ce s'a întâmplat? Soarele s'a întunecat, pământul s'a cutremurat, stâncile s'au despicat, mor-

mintele s'au deschis, catapeteasma bisericii s'a rupt în două, de sus până jos. Furtună, groază, frică, întuneric, cutremur! Şi tot poporul ce s'a strâns să urmărească acestea, când văzu ce se întâmplă, se întoarse bătându-şi pieptul. Au amuţit gurile ce până atunci revărsau răutate şi murdărie împotriva Fiului lui Dumnezeu. Au tremurat genunchii şi au clănţănit dinţii de frică. Toţi s'au grăbit să fugă din acel loc înspăimântător. Fiecare simţea că Dumnezeu cel izbânditor se amestecă în această întâmplare. Fiecare se spăla şi se îndreptăţea în cugetul său, spunând: Nu e vina mea, ei m'au împins! Împreună cu căpitanul străjilor, mulţi au crezut cu tărie că acel Om e cu adevărat Fiul lui Dumnezeu.

Dar nimeni dintre ei nu văzuse, nici nu recunoscuse acest lucru înaintea tuturor acelor grozăvii întâmplate. Cine, oare, a putut vedea şi recunoaşte aşa ceva, privind la lumina zilei mărirea fariseilor şi micimea lui Iisus?! Când Soarele strălucea pe cer ca de obicei, luminând la fel şi peste cei buni, şi peste cei răi, când pământul era neclintit şi nemişcat, când stâncile erau tăcute, şi mormintele mute, iar catapeteasma atârna în toată frumuseţea ei în biserică, cine putea să nu bage de seamă mărirea Evreilor şi micimea lui Iisus? Dar când natura a prins să vorbească cu înfricoşatele ei glasuri, după porunca lui Dumnezeu, atunci şi oamenii şi-au schimbat cugetele şi măsurile.

Acestea s'au întâmplat acum două mii de ani, în Ierusalím. Acestea s'au întâmplat şi în veacul acesta, al nostru. Câtă vreme Europenii l-au luat în râs pe Dumnezeu şi câtă vreme, împreună cu Evreii, l-au batjocorit pe Hristos, a fost pace adâncă pe pământ şi deasupra pământului. Când au început, fără ruşine şi frică, să ocărască numele lui Hristos, şi Biserica lui Hristos, şi să-i dispreţuiască, să-i prigonească şi să-i ucidă pe următorii lui Hristos, atunci, deşi neştiind cum, au început să se războiască între ei. Pământul s'a cutremurat în acest război; stâncile s'au crăpat, mormintele au fost arate cu plumb şi

fier; Soarele şi-a pierdut strălucirea pentru oameni, iar lumina lui n'a mai luminat, nici n'a mai încălzit. Nori negri de pulbere au acoperit Europa, iar deasupra acestora au stat norii negri ai păcatelor şi-ai fărădelegilor omenirii Europene.

Şi toate popoarele botezate au simţit că s'a întâmplat ceva neaşteptat. Dumnezeu şi-a întins mâna pe pământ ca să răzbune legile încălcate şi sfintele Sale lăcaşuri pângărite. Iar toţi oamenii adevăraţi au privit şi au înţeles înşelarea în care trăiau. Maimarii Europeni au ajuns în ochii lor ca nişte pitici, iar Hristos ca Dumnezeu Savaóth. Toată cultura Europeană li s'a părut o fierărie Ţigănească, iar dreptatea şi dragostea lui Hristos nişte stâlpi pe care se reazemă stelele. Toate cuvintele nebunilor filosofi şi poeţi Europeni le-au sunat ca nişte flecăreli de papagal, iar cuvintele lui Hristos le-au răsunat ca sunetul trâmbiţelor de arhanghel. Toată bogăţia Europei li s'a părut o groapă de gunoi; toată frumuseţea acesteia, ca o piele pestriţă de năpârcă; toate universităţile, ca nişte temniţe pline de umezeală şi de oase moarte. Neajutoraţi, deznădăjduiţi, au privit la norii grei ce apăsau întregul pământ şi l-au văzut pe singurul lor ajutor. Nu i-au văzut nici pe filosofii lor, nici pe poeţi, nici pe hulitorii de Dumnezeu, nici pe nebunii pe care îi urmaseră, ci pe *Fiul Omului, care vine pe norii cerului cu putere şi slavă mare.*

Fraţii mei, aşa va fi la sfârşitul vremii. Aşa este de fiecare dată când oamenii rătăciţi pierd calea, călăuzirea, pacea şi raţiunea. Atunci se vede numai Hristos, şi nimeni altcineva. Cel mai nevăzut în vremea păcătoasei păci ajunge cel mai vizibil în vremea sângerosului război. Când e bezna mai neagră, Hristos o luminează. Când necazul e mai greu, Hristos dă mângâiere. Când rătăcirea e mai abruptă, Hristos te scoate pe calea cea bună. Când coasa morţii răpeşte oameni, Hristos vine ca un dătător de viaţă. Nimeni n'a îndurat, n'a simţit şi n'a cunoscut acestea într'o măsură mai mare decât Sârbii. Într'acestea, ar fi putut fi dascălii Europei. Amin.

SCRISORILE
56–65

56 Sfântă Preacurată, Sfântă Preacurată! Aceasta este Născătoarea-de-Dumnezeu căreia înaintaşii noştri i-au închinat cele mai frumoase ctitorii ale lor. Zis-a Dumnezeu: Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pre Dumnezeu. Sfânta Preacurată se numeşte aşa nu doar pentru că l-a văzut pe Dumnezeu, ci pentru că l-a purtat pe Dumnezeu în trupul ei. De aceea nu se numeşte Sfânta Curată, ci Sfânta Preacurată.

Un capitol important al culturii Europene vorbeşte de curăţenie. Râvna pentru curăţenie a ajuns o manie pentru curăţenie. Însă, din păcate, şi aici e amestecat Evreul. Prin curăţenie, Europa modernă nu înţelege o curăţire mai adâncă, mai tainică şi mai de seamă, decât numai cea din afară – aceeaşi înţelegere a curăţeniei ca la Evreii ucigători de Hristos de acum două mii de ani.

Căci şi fariseii erau râvnitori de curăţire, nu mai puţin decât Europenii moderni. Aşa scrie în Evanghelie. În Evanghelia lui Dumnezeu scrie cum se străduiau fariseii, asemenea chirurgilor moderni, să cureţe partea *cea din afară a păharului şi a blidului.* /Mat. 23:25/ Puritanii Evrei îi prihăneau cu asprime pe ucenicii lui Hristos pentru că *cu mâinile necurate* (adică nespălate) iau pâine şi mănâncă. Căci stă scris: *Fariseii şi toţi Iudeii, de nu-şi spală mâinile până la cot, nu mănâncă, ţinând predania bătrânilor, şi venind din târg, de nu se spală, nu mănâncă, şi altele multe sânt carile au luat a le ţinea: spălarea păharelor şi a urcioarelor şi a căldărilor şi a paturilor.* /Mar. 7:3-4/ Toate le curăţă cu apă, ca şi hainele, nimic cu lacrimi şi foc. Întru totul, adevăraţi oameni moderni ai vremii vechi, adevăraţi înaintaşi ai puritanilor moderni în Europa, care, tot aşa, cunosc numai un fel de necurăţie, cea trupească, şi numai un fel de a o spăla, apa. Oare nu ne strigă în fiecare zi în urechi şi peste urechi tagma Iudeilor Europeni: Apă, apă, apă! Canalizări, canalizări, canalizări! Băi, băi, băi! Curăţenie, curăţenie, curăţenie! Şi toţi istovesc de oboseală, spălându-se şi curăţându-se pe

dinafară. Şi, când îi priveşti, vezi că umblă întotdeauna în haine curate şi cu trupul curat, de seara până dimineaţa. Dimineaţa iarăşi se spală, se curăţă şi se îmbăiază. Şi toată curăţenia aceasta, dobândită cu multă trudă, nu durează nicicum mai mult de o zi. Apoi, iarăşi de la început. Iar desfătare, îmbăiere şi spălare, şi stropire; iar problema canalizării şi-a băii. Căci, dacă pierd şi numai o zi fără a se spăla şi a se îmbăia, ei cred că răspândesc o duhoare de neîndurat pentru ei şi pentru alţii – se ruşinează. Şi la toţi aceştia, la Europenii moderni şi la dascălii lor, Evreii luptători de Hristos, nu există vreo ruşine de vreo altă necurăţie în afară de cea trupească, cea de dinafară. Ei cunosc doar duhoarea cea rău-mirositoare a trupului, dar de duhoarea puturoasă a sufletului nici n'au auzit, duhoarea de mormânt a răpirii şi vicleşugului de la nespălarea sufletească nu o simt.

În vremea aceea, fariseii şi cărturarii – înaintaşii şovinilor şi scriitorilor estetişti moderni – s'au apropiat de Iisus şi i-au spus dojenitor: *Pentru ce ucenicii tăi nu umblă dupre predania bătrânilor, ci cu mâinile nespălate mănâncă pâine?* /Mar. 7:5/ Le răspunse Messía în mânia sa îndreptăţită, dând acelaşi răspuns fariseilor de acum 2000 de ani şi Europenilor moderni: *Acum voi, Fariseii, partea cea dinafară a păharului şi a blidului curăţiţi, iară cea din lăuntrul vostru plină este de hrăpire şi de vicleşug. Nebunilor, (...) cele din lăuntru daţi-le milostenie, şi iată toate vor fi vouă curate.* /Lc. 11:39-41/

Dar aceste cuvinte ale lui Hristos nu le-au înţeles nici fariseii din Ierusalím, nu le pot înţelege nici intelectualii moderni. În mânia lor fanatică pentru curăţenia exterioară, ei nu îl pot răbda pe omul a cărui piele nu este îmbăiată şi a cărui faţă nu-i bine spălată. Există o singură deosebire, şi nu mică, între Evreii tăiaţi-împrejur şi Europenii netăiaţi împrejur: Evreii erau robi ai curăţeniei de dinafară în numele Dumnezeului Iahve, iar Europenii sânt în numele biologiei. Evreii credeau că prin curăţenia de dinafară se apără de

păgânism, iar Europenii – athei, la rădăcină – cred că prin curăţenia exterioară se apără de microbi, de viermii molipsitori şi nevăzuţi. Nici Evreilor, nici Europenilor nu le-a trecut prin minte că prin curăţenia exterioară nu ating vreun alt scop decât cel de a nu duhni înaintea oaspeţilor lor. Iar când Hristos spune: *Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pre Dumnezeu,* este un program pozitiv, nu de apărare, ci vizionar. Cei ce îşi curăţesc inimile n'o fac pentru a nu-i vedea pe draci, precum Evreii, sau pe microbi, precum Europenii, ci ca să-l vadă pe Dumnezeu.

O, Hristoase, înălţime de Himalaia deasupra mlaştinii urât-mirositoare! Ai răbdare, şi rabdă! Porunceşte slugilor tale să propovăduiască fără istovire curăţenia lăuntrică, curăţenia inimii. Mulţimile simple de oameni vor înţelege şi vor primi şi se vor apuca de ce e mai greu – curăţirea sufletului şi-a inimii de viclenie şi mârşăvie, de zavistie şi nemilostivire, de necredinţă şi de toată fărădelegea. Dar mâinile moi vor căuta mereu apa doar ca să se spele de putoare spre a putea săvârşi alte fapte murdare.

Blândule Hristos, ajută-ne să ne curăţim inimile şi, pentru rugăciunile Sfintei Preacurate, mântuieşte-ne. Amin.

57 Dacă toţi Creştinii ar fi citit Vechiul şi Noul Legământ al lui Dumnezeu, ar fi avut mai multă frică de Dumnezeu şi ar fi mers mai des la Biserică să audă cuvântul lui Dumnezeu. Atunci le-ar fi fost mai uşor şi preoţilor să propovăduiască poporului şi să tâlcuiască voia şi legea lui Dumnezeu. Şi pe mine mă bate gândul că cineva dintre cei ce mă ascultă nu mă va înţelege, căci nu a citit niciodată Sfânta Scriptură, nici nu o are în casă, nici nu poate spune ce este Vechiul şi ce este Noul

Legământ. Acel gând chinuitor mă îndeamnă să vă spun de mai multe ori: Luaţi Sfânta Scriptură. Precum ţineţi icoana în casă, aşa să ţineţi şi Sfânta Scriptură. Icoana este sfinţenia în culori, iar Sfânta Scriptură sfinţenia în cuvinte. Citiţi Sfânta Scriptură, priviţi spre icoană. Sfânta Scriptură vă învaţă cum trebuie să trăiţi, iar icoana vă arată chipul unui sfânt care a trăit după Sfânta Scriptură. Aşa cum se poate fără orice alte mâncăruri, dar nu şi fără pâine, aşa se poate şi fără orice alte cuvinte, dar nu şi fără cuvântul lui Dumnezeu. Pâinea cinstită şi cuvântul sfânt. Domnul Iisus vorbeşte despre pâine şi cuvânt, zicând: *Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot graiul ce iese din gura lui Dumnezeu.* /Mat. 4:4/

În Vechiul Legământ totul e prorocie, în Noul totul e împlinire a prorociei. În Noul, totul e real şi definitiv. Aşa este, bunăoară, şi rânduiala despre curăţire. În Cărţile lui Moisì sânt scrise multe rânduieli despre curăţirea trupească. Evreii au ţinut acele rânduieli cu acrivie şi după literă, nepricepând înţelesul lor adevărat, adică duhovnicesc. În Noul Legământ se arătă acel înţeles adevărat, adică duhovnicesc, al curăţirii trupeşti. În Vechiul Legământ se vorbeşte despre spălarea feţei, a mâinilor şi-a picioarelor, despre îmbăierea trupului, despre spălarea hainelor şi a căldărilor, şi a multe alte. În Noul Legământ se vorbeşte despre inimă curată, minte curată, conştiinţă curată, gânduri şi cuvinte curate, adevăr şi dreptate curată, apoi de cale curată, dorinţe curate, apoi de dragoste curată, înţelepciune curată şi bună-cinstire, şi încă multe asemenea.

S'a mâniat Mântuitorul nostru cu dreaptă mânie pe fariseii îndărătnici ai acelei vremi, pentru că ţineau cu cea mai mare asprime toate rânduielile legate de curăţenia trupească, în vreme ce sufletele le erau murdare, pline de hrăpiri şi nedreptăţi. Zis-a Domnul: *Farisee oarbe, curăţeşte întâi lăuntrul păharului şi blidului, ca să fie şi cea dinafară a lor curată. Vai vouă, cărturari şi Farisei făţarnici, că vă*

asemănaţi mormânturilor celor văruite, carile din afară se arată frumoase, iar dinlăuntru pline sânt de oasele morţilor şi de toată necurăţia. Aşa şi voi, dinafară vă arătaţi drepţi oamenilor, iar dinlăuntru sânteţi plini de făţărie şi fărădelege. /Mat. 23:26-28/

Aşa era la vechii Evrei, aşa e şi astăzi la Europenii Iudaizaţi. În ce constă esenţa culturii Europene? În curăţenia trupească. De aici marea nevoie de apă, apeducte, canale, băi. Cultura e curăţenia de dinafară. Cu cât a fost mai mult neglijată curăţenia lăuntrică a inimii, a minţii, a gândurilor, a conştiinţei şi-a cuvintelor, cu atât mai mult a fost accentuată curăţenia trupească de dinafară. Aceasta înseamnă că, cu cât a fost mai mult dispreţuită esenţa fiinţei omeneşti, cu atât mai mult s'a pus bază pe simboluri sau pe chipuri ale acelei esenţe; pe cât scădea preţul vredniciei lăuntrice, pe atât creştea preţul vredniciei din afară. Cu cât era mai puţin aur, cu atât mai mult se îngrămădeau mormane de bancnote fără acoperire în aur.

Cezarii şi dregătorii vechii Rome păgâne se întreceau în ridicarea de băi. Băile lor moderne erau mai scumpe decât templele lor. În întunecarea lor duhovnicească şi decăderea lor morală, ei râvneau doar la curăţenia trupului, cea din afară, adică la simbolul, la chipul adevăratei curăţenii care se aflã în lăuntrul omului. Europa modernă, în decadenţa sa duhovnicească şi morală – pe care ea o numeşte progres – a căzut nu numai în fariseismul poporului Evreu, ci şi în atheismul sângeros al Romei păgâne. Cine e aproape de Caiáfa, e aproape şi de Pilát!

Poporul Sârb a preţuit de când lumea curăţenia, şi pe cea trupească, şi pe cea duhovnicească. A fi curat trupeşte şi sufleteşte era o pravilă şi pentru bărbaţi şi pentru femei, şi pentru bătrâni şi pentru tineri. Multe sânt zicalele înţelepte ale poporului despre curăţenia trupească şi sufletească. *Spală-te şi lui Dumnezeu roagă-te* – aşa este numai la Sârbi începutul de zi. *Mai întâi priveşte*

încălţămintea, şi apoi lasă-l în casă. Sârbul ştia dintotdeauna că cea mai de seamă este curăţenia lăuntrică. Ştia că trupul acoperit cu-n praf uşor se poate spăla cu apă, dar sufletul murdărit de păcat se poate curăţi doar cu lacrimi şi rugăciuni.

Cultura apei e mai uşoară decât cultura lacrimilor şi a rugăciunilor. De ce Dumnezeu ne-a lăsat de atâtea ori să cădem sub un bici greu? Pentru binele nostru. Ca să rămânem ai lui Dumnezeu şi ai noştri. Ca să nu ajungem superficiali şi seci. Ca să nu fim frumoşi pe dinafară precum mormintele văruite, iar înlăuntru plini de hrăpire şi nedreptate, lăcomie şi asprime, trufie şi iubire de sine. Căci ce rost are să-ţi speli în fiecare zi pielea cu săpun, iar în sine să ţii toată groapa de gunoi, urâciune şi duhoare? De aceea vă spuneam la început: citiţi Sfânta Scriptură şi priviţi spre icoană, ca să înţelegeţi ce este important, ce este mai important şi ce este cel mai important pentru Domnul Dumnezeu. Amin.

58

Cineva poate ajunge stăpân cu ajutorul unui stăpân, nu cu ajutorul unui cerşetor.

Cineva poate ajunge cunoscut cu ajutorul unui om cunoscut, nu cu ajutorul unui om dispreţuit.

Cineva poate ajunge înţelept cu ajutorul unui înţelept, nu cu ajutorul unui nebun.

Cineva poate dobândi biruinţa cu ajutorul unui om puternic, nu cu ajutorul unui om neputincios.

Cineva poate ajunge dumnezeu cu ajutorul lui Dumnezeu, nu cu ajutorul diavolului.

Fraţii mei, ţineţi mai cu seamă minte aceasta: un om poate ajunge dumnezeu numai cu ajutorul lui Dumnezeu, nicidecum cu ajutorul diavolului.

Începutul istoriei tragice a neamului omenesc a fost atunci când Adam şi Eva, sau mai degrabă Eva şi Adam, au crezut în chip nesocotit că pot ajunge dumnezei cu ajutorul diavolului. Încrezându-se în diavol, Adam şi Eva au încălcat porunca lui Dumnezeu Ziditorul, pentru a ajunge dumnezei. Dar, vai, aspră soartă! N'au ajuns atunci dumnezei, ci leşuri. Îndată li s'au deschis ochii, şi au înţeles că cele dumnezeieşti s'au luat de la ei; au rămas doar nişte oseminte urâte.

Aceasta a fost când a fost. Oare vom socoti şi vremea, căci ştiinţa modernă consideră că timpul este un lucru relativ şi se poate lungi? Dar şi prorocul cel din vechime spune despre vreme: *Că o mie de ani înaintea ochilor tăi, Doamne, [sânt] ca ziua de ieri, carea a trecut.* /Ps. 89:4/

Aceasta a fost, să spunem, când a fost. La începutul înfricoşatei tragedii a omenirii; atunci când cel dintâi om, împreună cu femeia sa, s'au gândit să ajungă dumnezei cu ajutorul diavolului. Dar nu au ajuns dumnezei, ci leşuri goale şi împuţite.

Aceasta a fost când a fost, dar a fost şi ieri în Europa. Omenirea Europeană, omul intelectualizat, adică cu inima şi mintea murdară şi cu simţul raţiunii dezvoltat, a făcut un pact cu diavolul, străvechiul pact al lui Adam de a împlini voia diavolului şi, cu ajutorul acestuia, să ajungă dumnezeu. Adică ca Europenii botezaţi să se supună diavolului, lepădându-se de Hristos, iar diavolul să le dea decoraţia dumnezeirii; aşa încât tot Europeanul care s'a lepădat de Hristos, a scuipat crucea şi s'a închinat diavolului, îndată să dobândească cinstire drăcească şi dregătorie de cneaz, grof, baron, boier, magnat, general, voievod, căpitan sau soldat al diavolului.

Din partea lor, Europenii şi-au împlinit în chip desăvârşit datoria faţă de diavol, lepădându-se de Hristos. Dar din partea diavolului nu a fost îndeplinită nici o promisiune. Căci diavolul niciodată nu primeşte să aibă vreo îndatorire faţă de oameni, ci cere doar su-

punere şi face promisiuni. Dumnezeu face legământ cu oamenii săi, iar diavolul se teme de legământ şi nu-l face, ci face doar promisiuni şi cere supunere. Diavolul i-a făcut o făgăduinţă mincinoasă Europei lepădate de Dumnezeu, că va face din Europeni dumnezei, cu condiţia ca Europenii să i se închine. Europenii i s'au închinat, iar diavolul i-a făcut nu dumnezei, ci draci. Aceasta e înşelarea diavolească.

Cu adevărat, nu e cu totul fără rost năzuinţa oamenilor de a ajunge dumnezei şi fii ai lui Dumnezeu. E ceva ascuns în ei, ca fierul în mină, ceva ce îi împinge să îşi caute vrednicia dumnezeiască pierdută. Suflarea vieţii lui Dumnezeu e într'înşii. Sânt vii nu de la pământ, ci din cer. Viaţa lor e arvună şi pecete a dumnezeirii. Când omul e sănătos, nu se gândeşte şi nu vorbeşte despre sănătate, ci abia când îl doboară boala începe să vorbească de sănătate, se vaită după sănătate, îşi caută sănătatea pierdută. Când Adam şi-a pierdut vrednicia sa dumnezeiască, atunci s'a simţit gol, dezbrăcat de tot ce era ceresc, chip din cenuşă. De la Adam şi mai departe prin Cain, Lámeh, Nevrod, Hanáan, Amalíc, Edom, Caiáfa şi alţii, urmaşi păcătoşi ai lui Adam – toţi au căutat să redobândească ce s'a pierdut prin diavol. Zadarnic, însă. Totul a fost zadarnic şi pe dos atunci când omul a vrut să redobândească cele pierdute prin vrăji diavoleşti. Şi a tot fost aşa, până ce *Dumnezeu s'au făcut om, ca omul să se facă Dumnezeu*, precum scrie în Triod. Căci în Vechiul Legământ stă scris, iar în cel Nou se repetă: *Sânteţi Dumnezei şi fii ai lui Dumnezeu.*

Dumnezeu s'a făcut om ca omul să se facă Dumnezeu – acesta e, fraţilor, zenitul istoriei omeneşti, acesta e sfârşitul nopţii celei îndelungate prin care a călătorit neamul omenesc! Rătăcind şi neştiind nici de unde vine, nici încotro merge, acestea sânt zorile zilei celei mari care a vestit oamenilor evanghelia cerească: *Sântem fii luminii şi-ai zilei.* Şi, de atunci, oamenii au început să se îndumnezeiască cu

ajutorul lui Dumnezeu. Acesta este începutul renaşterii omenirii. Noua cale; noul meşteşug. Noul Legământ. Noi îndatoriri şi o nouă făgăduinţă: *Sânteţi Dumnezei şi fii ai lui Dumnezeu.*

Şi milioane au ajuns, de-a lungul a două mii de ani, mici dumnezei sau fii ai lui Dumnezeu. Cu ajutorul lui Dumnezeu, prin credinţă, bunătate, milostenie, dreptate, nevoinţă, lacrimi, mucenicie, jertfire. Mii şi mii de milioane. Aceasta-i cea mai mare oaste adunată – oastea lui Hristos din cealaltă lume, acesta-i poporul cel mai numeros – poporul lui Hristos din cealaltă lume. Dar vai, fraţii mei, Europa modernă s'a întors de la pomul vieţii şi s'a dus să vorbească cu şarpele, precum străbuna noastră, Eva. S'a încrezut în diavol şi a făcut înţelegere cu diavolul. S'a îndatorat, şi a primit făgăduinţă. Îndatorarea este aceasta: să se lepede de Hristos şi să se întoarcă de la calea Evangheliei, să fure, să mintă, să răpească, să petreacă, să curvească, să ucidă, să facă toate fărădelegile şi să lucreze toate nedreptăţile. Iar făgăduinţa este aceasta: Dacă veţi face aşa, veţi fi dumnezei. Iar Europa zilelor noastre repetă cu prisosinţă încercarea neizbutită a străbunei Eva, a lui Cain, a lui Iuda şi a celorlalte slugi vestite ale satanei. Amin.

59 Aţi citit, fraţilor, despre fiii lui Nóe: Sim şi Iafeth. Urmaşii lui Sim şi Iafeth, în degenerarea lor, asemenea trifoiului, s'au lepădat când aveau şapte ani de Dumnezeul cel Unul, Dumnezeul cel Viu şi Atotputernic, şi s'au închinat idolilor: semiţii, idolului sâmbetei, iar urmaşii lui Iafeth, idolului culturii.

Sâmbăta şi cultura, două zeităţi mincinoase care sânt puse de necredincioşi în faţă şi mai presus de Dumnezeul cel Unul, Atotputernic şi Iubitor de oameni. Evreii tăiaţi-împrejur din vremea lui Hris-

tos încălcaseră toate poruncile lui Dumnezeu şi ţineau doar sâmbăta. Evreii botezaţi şi Europenii zilelor noastre s'au lepădat de Hristos şi de Evanghelie, şi au înălţat cultura lor pe Scaunul singurului Dumnezeu.

Sâmbăta şi cultura. Evreii au răsturnat înţelesul poruncii lui Dumnezeu despre sâmbătă şi au pus sâmbăta mai presus de om, mai presus chiar de însuşi Dumnezeu. Hristos a încercat să-i îndrepte, zicându-le: *Sâmbăta pentru om s'a făcut, iară nu omul pentru Sâmbătă,* /Mar. 2:27/ dar ei n'au putut înţelege. Când Domnul i-a vindecat sâmbăta pe cei bolnavi, căpeteniile Evreilor, mai încăpăţânaţi decât poporul Evreiesc, au strigat către El: de ce nu vindecă în celelalte şase zile, ci tocmai sâmbăta? Şi iarăşi a vrut Hristos să-i îndrepte, zicându-le că nu-i oprit de Dumnezeu să faci bine sâmbăta, ci să faci rău. Mai cu seamă, nu e oprit să faci bine oamenilor. Căci şi înşişi fariseii făceau bine animalelor sâmbăta, adică dezlegau animalele de povară şi le duceau la adăpat, iar dacă vreo oaie cădea în groapă, o scoteau de acolo. Omul e mai însemnat decât dobitoacele. Însă cei fără de minte şi slugile satanei nu au vrut să primească acestea, ci au cârtit împotriva lui Hristos şi au căutat să-l ucidă din pricină că, pasămite, nu cinsteşte sâmbăta – măcar că numai El împodobea sâmbăta cu faptele cele bune pentru oameni. De vreme ce nimic, însă, nu-i mişca pe închinătorii la idolul sâmbetei, le glăsui cu putere: *Domn este şi al Sâmbetei Fiul Omului.* /Mat. 12:8/ Şi El nu întinează sâmbăta, ci preoţii bisericii. Dar şi aceasta a fost în zadar. Închinătorii la idolul sâmbetei l-au osândit pe Fiul lui Dumnezeu la moarte din pricina necinstirii sâmbetei, idolul şi dumnezeul lor.

Sâmbătarii şi culturnicii. De când e lumea, deviza puturosului satană a fost înlocuirea lui Dumnezeu cu orice şi cu oricine. Şi a izbutit satana să-l înlocuiască la Evrei pe adevăratul Dumnezeu cu idolul sâmbetei, iar la Europenii moderni cu idolul culturii.

Ce e cultura? Lucrări ale oamenilor, mândrie a oamenilor, praf

pestriţ pe care oamenii îl adună şi îl păstrează, dar vântul vremii îl răspândeşte şi-l împrăştie până ajunge cenuşa dintru început.

Ce e cultura asemuită cu Dumnezeu? Fum şi cenuşă, joc de copii şi neghiobie cumplită.

Ce e cultura asemuită cu omul? Zero sub unu. Omul e fiinţă vie şi zidirea lui Dumnezeu. Cultura e faptă moartă şi lucrare a omului. Dumnezeu a pedepsit cu asprime acele neamuri care se închinau lucrurilor lui, Soarele, Luna, stelele, animalele, copacii şi pietrele. Cum să nu-i pedepsească pe cei ce se închină lucrurilor omeneşti, atât de neînsemnate faţă de cele ale lui Dumnezeu?

Dar Evreii şi tatăl lor, diavolul, au izbutit, prin otrăvirea treptată şi îndelungată a duhului şi inimii omenirii Europene să o întoarcă de la cinstirea adevăratului Dumnezeu şi să o aducă la închinarea idolului culturii.

Ce e cultura?

Este o hârtie colorată sau un lemn cioplit, sau o piatră cioplită, sau o grămadă de pietre adunate într'o clădire, sau un cântec, sau o croială de haină, sau o maşină cu aburi, sau o maşină electrică, sau o maşină magnetică, sau un fluier ori o tobă, sau un drum asfaltat. Aceasta e cultura, şi nimic altceva. La aşa ceva s'au închinat Europenii ca unui dumnezeu, la îndemnul Evreilor şi-al tatălui lor, diavolului. După mintea acestor noi închinători la idoli, nu-i nimic dacă cineva ucide un om sau un milion de oameni, însă dacă cineva ar sparge o statuie de marmură, lucrare a culturii Europene, e rău. Sau dacă cineva porneşte un război, şi în război ard sate şi oraşe, şi se înfometează oameni, ori sânt trecute prin foc şi sabie popoare întregi, aceasta nu înseamnă nimic, dar cine dă foc unui tablou vechi ori distruge o bibliotecă de milioane de cărţi ce-l tăgăduiesc pe Dumnezeu e un sălbatic, e un adevărat atheu, căci a lovit în singurul dumnezeu al nebunilor albi nesăţioşi, în zeiţa culturii.

Şi ca să nu creadă cineva că eu înfăţişez aici doar părerea mea personală, iar nu cugetul celei una, adevărate şi veşnice Biserici Ortodoxe, vă voi aminti acum o întâmplare din urmă cu 1500 de ani: în vremea Împăratului Theodosie, câţiva oameni, în vremea nopţii, au dărâmat şi au spart statuile împăratului din Antiohia. Împăratul s'a mâniat foarte şi a luat cele mai aspre măsuri împotriva Antiohiei: incendieri, întemniţări, prigoane, confiscări, ucideri şi aşa mai departe. Întregul oraş a amuţit şi a răbdat plin de frică şi de groază. Atunci au apărut pe străzile marii Antiohii o ceată neobişnuită de oameni care a început să strige împotriva împăratului. Aceştia erau monahii ortodocşi din munţii cei înalţi şi peşterile întunecate. Auzind despre fărădelegile împăratului Theodosie şi-ale dregătorilor săi din Antiohia, ei au ieşit pe străzile goale ale Antiohiei şi au început a striga în urechile nebunilor nesăţioşi ai împăratului: *Duceţi-vă şi spuneţi împăratului acestea: Eşti cu adevărat stăpân, dar eşti om. Teme-te de Ziditorul şi nu ucide zidirea Lui. Te-ai mâniat că statuile tale de piatră au fost dărâmate, oare se va mânia Dumnezeu mai puţin dacă vei nimici chipurile lui vii? Statuile tale uşor se vor înnoi şi ridica, dar de tu vei pierde oameni, cum îţi vei îndrepta greşeala? Vei putea tu, oare, să-i înviezi din morţi?* Aduceţi-vă aminte acestea, fraţii mei, şi cugetaţi la ele. Sâmbăta cea moartă nu e dumnezeu, cultura cea moartă nu e dumnezeu. Numai unul singur este Adevăratul Dumnezeu. Şi omul urmează îndată după el. Toată cultura popoarelor, din toate veacurile, este o minune şi-o vrednicie mai mică decât orice om viu. Amin.

60 Aţi auzit, fraţilor, povestea despre cel rătăcit?

Un copil s'a rătăcit în pădure. Plângea şi căuta. Ce căuta mai înainte de toate copilul rătăcit?

Hristos ar fi spus: Înainte de toate îşi va căuta părintele.

Europa ar fi spus: Nu, mai întâi ar fi căutat pâine.

Hristos ar fi spus: Copilul ştie că atunci când îşi găseşte părinţii, va găsi şi pâinea şi toate celelalte de trebuinţă, de aceea înainte de toate îşi caută părintele.

Europa ar fi spus: Nu e aşa, Hristoase. Noi ştim mai bine. Tu nu ai ştiut despre telescop şi microscop, acul magnetic, electricitate şi cinematograf. Aşadar, copilul rătăcit ar fi căutat mai întâi pâine, încălţăminte, îmbrăcăminte şi un loc de înnoptare, iar despre părinţi nici nu ar fi avut când să gândească.

Hristos ar fi spus: Dacă ştii mai bine decât Mine, apostata Mea, atunci urmează-ţi cunoştinţele. Dar îţi zic: Vei fi înfometată, desculţă, dezbrăcată, bolnavă şi nebună, lângă toată grămada pestriţă de cunoştinţe nesuferite.

O, fraţii mei, câtă dreptate a avut Hristos! Cine nu era în stare să creadă mai înainte în acestea, s'a încredinţat cu siguranţă după ultimele isprăvi nebuneşti şi zvâcniri muribunde ale omenirii Europene.

Dacă, spre fericirea ei, acea omenire l-ar fi căutat mai întâi pe Tatăl cel ceresc, dacă ar fi căutat mai presus de toate împărăţia cerească, i s'ar fi dat şi toate celelalte, şi ar fi fost fericită, şi cu fericirea ei ar fi luminat toată lumea necreştină, şi ar fi dat slavă lui Dumnezeu într'un glas şi cu putere mare, încât toate popoarele de pe pământ şi-ar fi lepădat idolii şi s'ar fi grăbit să se boteze şi să ajungă membre ale dumnezeiescului cor European. Dar aşa, luându-se după cugetele sale greşite şi voia sa cea rea, afară de Hristos şi împotriva lui Hristos, omenirea a pierit, nevoindu-se pentru pâine şi întotdeauna rămânând înfometată; a înnebunit, răpind cele străine şi niciodată

nu s'a îndestulat; s'a ruşinat certându-se despre ce înseamnă fericirea, dar s'a îndepărtat din ce în ce mai mult de fericire; a orbit citind cărţi pentru a dobândi mai multă cunoaştere, însă, încărcându-şi creierul cu o povară de cunoştinţe din ce în ce mai mare, a ajuns şi mai lipsită de minte, şi mai întunecată, şi mai jalnică. Căci era obişnuită să caute pâine, fericire şi cunoaştere în afara Părintelui ceresc, împotriva căii şi meşteşugului arătat de Hristos.

De aici e limpede că războaiele Europene se trag din războiul Europei împotriva lui Hristos; toată foametea şi amărăciunea ei vine de la neprimirea hranei propuse de Hristos; toată nefericirea, ruşinea şi nebunia Europeană se trag de la răsfăţata lepădare de Hristos şi rătăcirea după un bulgăre de sare a filosofilor ei cocoşaţi. Şi nu de ieri, ci de demult. De când? De când Papa a făcut ca Hristos să fie urât de Europa, şi de când Luther l-a tâlcuit greşit pe Hristos.

Nu ne bucurăm de nenorocirea altora. Dorim din toată inima omenirii Europeane să afle adevărul curat şi calea cea dreaptă. Şi una, şi cealaltă sânt Hristos, dar nu Hristos după concepţia Papei, nici după cea a lui Luther. Nu acel Hristos, ci Hristosul sfinţilor străbuni Europeni, acel Hristos pe care strămoşii Europei de azi, l-au cunoscut şi l-au cinstit vreme de o mie de ani împreună cu strămoşii noştri ortodocşi. O mie de ani întreagă şi plină, până când monstrul strigoi din Roma pontificală a lui Jupiter a închis ochii în faţa adevărului, a călcat ruşinea, şi a început să cârmuiască pe temeiul fricii. Dar pe Europa o încurcă ceva: dispreţuirea moşilor şi strămoşilor ei. Dumnezeu a poruncit: *Cinsteşte pre tatăl tău şi pre mama ta, şi va fi ţie bine.* Europa a avut multe răscoale şi revoluţii. Toate săgeţile acelor răscoale şi revoluţii au fost îndreptate înspre părinţii şi străbunicii lor. Iar Dumnezeu se răzbună grozav pe cei ce nu îşi cinstesc părinţii. Căci cei ce se despart de părintele lor trupesc se despart şi de Dumnezeu. Nimic din felul în care au trăit ieri

părinţii noştri nu este bun, credeau Europenii înstrăinaţi, iar cum vom trăi noi mâine este pe deplin bine. Europenii, de-a lungul a câtorva veacuri, s'au scuturat zilnic de Ieri-ul lor ca de lepră, închipuindu-şi că vor afla fericirea Mâine. Şi şi-au petrecut viaţa într'un Astăzi înceţoşat, între dispreţul celor trecute şi aşteptarea celor ce încă nu au venit. Istoria omenească nu cunoaşte o altă rasă sau un alt neam care să se agaţe vreme de veacuri de o închipuire şi să trăiască în această închipuire, aşa cum fac unele din ultimele generaţii ale Europei albe. Dar tocmai aceste generaţii vorbeau cel mai mult despre realitate; strigau împotriva „basmelor din vechime," formau aşa-zişi „idealişti." În această privinţă, nimeni din această lume nu a stat mai departe de adevărul vieţii decât Europa. Căci adevărul este Cel ce a spus înaintea cerului şi pământului: *Eu sânt Calea, Adevărul şi Viaţa*. Şi numai Europa singură, destrăbălată şi răzvrătită, nu a mers la curtea Tatălui să caute ce îi trebuie pe faţă şi deschis, ci ocolindu-l pe El, Gazda sa, a plecat să cotrobăiască prin averea acestuia şi să fure, pentru ca mai apoi hoţii ei cei mai mari să se dea drept cele mai mari genii ale lumii.

Pentru ce a pătimit atât de amarnic poporul Sârb? Pentru că s'a despărţit de părinţi, de eroii lui purtători-de-Dumnezeu, şi a urmat ereticilor şi atheilor Europeni. De vreme ce ştim acestea, să luăm aminte ce cale se cuvine să urmăm pe viitor. Amin.

61

Dumnezeul nostru, fraţilor, este Dumnezeul fiilor slobozi, nu al robilor. Hristos nu a coborât pe pământ ca să adune oamenii cu sila, ci ca să strângă voluntari în oastea sa. Cine vrea, vrea; cine nu vrea, nu e dator. Numai că cel ce nu vrea să fie voluntar al lui Hristos ajunge recrut al satanei, fie că vrea, fie

că nu. Căci a spus Hristos: Cela ce nu este cu mine, împrotiva mea este. Iar călăuza tuturor celor ce sânt împotriva lui Hristos dintru început este acel voievod întunecat al iadului – satana.

Poporul Sârb i-a urmat lui Hristos de bunăvoie, după slobodă alegerea sa, şi nu de silă. Căci nu s'a botezat într'o zi, după porunca ori legea cuiva, ci s'a Creştinat treptat de-a lungul câtorva veacuri. Lupta pentru libertate a fost pusă îndată de popor lângă lupta pentru Sfânta Cruce. Iar aceasta înseamnă că deviza Sârbilor este dintotdeauna „Credinţă şi libertate." Când spunem credinţă, ne gândim numai la credinţa în Hristos, la credinţa ortodoxă. Iar când spunem libertate, gândim la libertatea oamenilor, după cuvântul iubitorului de Dumnezeu Apostol Pável, care zice: *Cu preţ v'aţi cumpărat; nu vă faceţi robi oamenilor.* /I Cor. 7:23/

După deviza noastră naţională, se cuvine să preţuim mereu soarta poporului nostru. Când ne-am luptat pentru Cruce şi am aşteptat libertate de la Dumnezeu, ca dar al luptei duse pentru Cruce, atunci ne-a venit învierea. Greaua cruce a robiei ar fi strălucit ca un soare, iar libertatea ar fi încălzit ca razele soarelui. Atunci am fi ştiut că ne-a miluit Dumnezeu, şi că Crucea lui Hristos i-a biruit pe blestemaţii noştri vrăjmaşi, şi că libertatea cea dăruită de Dumnezeu şi dorită de noi a venit. Iar când paharul iar s'ar fi întors, şi Crucea s'ar fi întunecat, iar libertatea ar fi plecat de la noi, atunci am fi ştiut că Dumnezeu ne pedepseşte pentru păcatele noastre şi că tirania străină s'a înstăpânit asupra noastră. Atunci când Soarele se întunecă, şi Luna îşi pierde strălucirea.

Nici un popor din lume nu a ştiut să desluşească atât de simplu şi de limpede tot ce i se întâmplă, fie bine sau rău, precum poporul Sârb; aceasta din pricină că nici un popor afară de Sârbi, nu are o deviză atât de pozitivă şi de limpede: „Pentru Sfânta Cruce şi scumpa libertate," măsură a tuturor întâmplărilor şi tuturor încercărilor.

Măsurând cu această măsură cele ce ni s'au întâmplat în al Doilea Război Mondial, ajungem repede la acea concluzie neîndoielnică: am pătimit pentru că am lăsat Crucea şi am despărţit libertatea de Hristos; şi libertatea noastră s'a stricat asemenea cărnii despărţite de sare. Atheii nu vor înţelege cele pe care le spun. Lor nici nu merită să le vorbeşti. Căci a le vorbi lor e totuna cu a cânta nisipului de pe ţărmul mării. Ei nu vor înţelege, nici nu vor alege.

Dar voi veţi înţelege cuvintele mele, voi, cei ce ştiţi de Dumnezeu şi de suflet; voi, cărora vă este cunoscută voia lui Dumnezeu din Sfânta Scriptură – soarta Sârbilor şi-a istoriei Sârbilor. Am batjocorit Crucea, am întinat libertatea, şi am căzut sub biciul necrucii şi sub tirania robilor. Am suspinat după libertate ca nişte muribunzi, am strigat după libertate ca nişte ciori. Ne-am luptat cu sabia pentru libertate, deasupra mormintelor proaspete ale fraţilor noştri, şi ne-am rugat cu lacrimi lui Dumnezeu pentru libertate. Iar când libertatea a venit, ne-am jucat cu ea precum c'o maimuţă de circ. Vai, însă nici măcar o singură zi nu am păstrat-o cu sfinţenie! Ci din dimineaţa primei zile am început să ne jucăm cu ea precum cu o femeie împestriţată de la circ. Şi sfintele ceruri au privit douăzeci de ani la jocul comediei noastre cu libertatea, precum cu o femeie de la circ. Şi mânia Domnului s'a abătut asupra noastră ca nişte nori grei de grindină vara. Şi milioane de tineri Sârbi, care şi-au dat vieţile pentru libertatea noastră, au privit din ceruri la ce facem şi l-au rugat stăruitor pe Sfântul Sávva: „Părintele nostru Sávva, fii precum Sfântul Ilíe, şi roagă-l pe Hristos cu fulgere să lovească această generaţie de comedianţi şi circari, care au prefăcut sfânta libertate într'o şatră fără de ruşine."

Libertatea înseamnă libertate faţă de oamenii răi, şi slujire Dumnezeului celui blând. Prima parte am înţeles-o, a doua nu. Am înţeles că libertatea înseamnă eliberare de oamenii răi, dar nu am înţeles că

libertatea înseamnă şi slujirea Dumnezeului celui blând. Din pricina acestei neînţelegeri şi din neascultare de Biserică, am pierdut libertatea, căci nu am slujit lui Dumnezeu, ci patimilor noastre trupeşti. A fost o libertate a trupului şi o robie a duhului. Dimpotrivă, în vremea robiei sub străini, duhul era liber, iar trupul era înlănţuit. Pretutindeni era îndestulat numai trupul, şi pretutindeni se amăra sufletul. Pretutindeni se slujea numai sieşi, nicăieri lui Dumnezeu. Nu era *slobozenia slavei copiilor lui Dumnezeu,* /Rom. 8:21/ cum zice Sfântul Apostol Pável, ci prinderea porumbelului alb şi apoi aruncarea lui în smoală. Sau după cuvintele Apostolului Pétru, dar nu ale acelui Pétru proslăvit de Papii Romei ca strămoş al lor, ci ale acelui minunat fiu al lui Ionà şi frate al lui Andréi care ne-a îndemnat ca libertatea noastră să nu fie *acoperemânt răutăţii*, ci un prilej de a sluji Domnului *ca robii lui Dumnezeu.* /I Pet. 2:16/

O, Doamne, blândule Iisuse, am greşit împreună cu părinţii noştri. Am murit pentru Cruce, dar am călcat Crucea. Am pătimit pentru libertate, dar am nesocotit libertatea. Miluieşte-ne, că ne-am mărturisit şi ne-am pocăit. Dacă e ceva bun la noi, păcătoşii Sârbi, este că pentru fiecare nenorocire abătută asupra noastră nu-i învinovăţim pe alţii, ci pe noi. Aceasta nu o fac păgânii şi ereticii. Aşa fac numai adevăraţii Creştini ortodocşi. Din această pricină, şi numai din aceasta, miluieşte-ne şi ne mântuieşte, blândule Domn al nostru. Amin.

62 PLÂNSET CĂTRE DUMNEZEU

Doamne milostiv şi milosârd, către Tine plângem, ia aminte la lacrimile noastre din ţărână şi auzi suspinele noastre. Nu avem către cine plânge, fără ca lacrimile noastre să fie ruşinate, nici către cine suspina, fără ca suspinele noastre să fie

dispreţuite, nici cui un cuvânt omeneşte a spune, fără să fim covârşiţi cu foc sau fier.

Doamne milostiv şi milosârd, nu-i niciunde în jurul nostru, al Sârbilor, vreun om, vreun popor, vreo făptură căreia să ne putem plânge şi jeli, care să nu scuipe pe lacrimile noastre şi să nu ia în râs suspinele noastre.

Ne întrebăm mirându-ne în amărăciunea noastră: Ce s'a întâmplat cu noi? Cum ne-a fost ieri, şi cum ne este azi! Ieri eram liberi şi bine-dispuşi; aveam mulţi prieteni pretutindeni în jur. Astăzi, o, Doamne, astăzi sântem robi, fără cuvinte şi fără sfat, fără rude şi fără prieteni. Ca într'un vis în care-am fi fost mutaţi de-o putere vrăjită, la un milion de mile depărtare de patria noastră, la un milion de ani departe de libertatea noastră de ieri.

Pretutindeni în jurul nostru e îngheţ, iar noi ardem în cuptor de flăcări. Vecinii şi prietenii noştri care până mai ieri ne făgăduiau prietenie veşnică, s'au prefăcut astăzi în gheaţă, în sloiuri de gheaţă înaintea pragului şi ferestrelor, şi deasupra capetelor noastre. Noi ardem în focul aprins de aceia, iar ei se uită la noi cu ochi de gheaţă, din suflete îngheţate. Cuvintele noastre nu pot mişca sloiurile de gheaţă, nici lacrimile noastre nu pot topi gheaţa din jurul nostru, vai!, de pretutindeni în jurul nostru, de pe pământ la ceruri.

Doamne cel unul milostiv şi milosârd, iartă-ne. Am săvârşit fărădelege către Tine, Atotputernicul şi Atotblândul Ziditor şi Tată al nostru. Te-am uitat pe Tine, singurul nostru prieten, şi-am căutat mulţi prieteni printre vecinii noştri, printre cei ce sânt sânge, şi carne, şi cenuşă, ca noi.

Iar când am alcătuit cartea prietenilor noştri, era plină de numele stăpânitorilor lumii acesteia, fiii oamenilor. Şi ne-am bucurat şi, bucurându-ne, am zis în suflet: Bucură-te, suflete, căci eşti ferit; din toate părţile te sprijină prietenii tăi. Nu-ţi fie frică, vei avea pace

întru mulţi ani. Dar, o, Doamne, numai numele Tău nu l-au scris Domnii Sârbilor în cartea prietenilor şi sfătuitorilor. Numai numele Tău nu se găsea între acele nume.

Am săvârşit nedreptate înaintea Ta, Cel ce ne-ai croit, ne-ai ţesut, ne-ai cusut, ne-ai brodat, ne-ai împodobit şi ne-ai aninat în ceruri ca pe-o preafrumoasă velinţă. Nu ne-am amintit de Tine, ci ne-am dus la ospăţul cel de noapte împreună cu argaţii şi potrivnicii Tăi, cu lepădaţii şi luptătorii de Dumnezeu, şi cu cei fără de suflet. Cu ei am şezut la masă, şi-am mâncat şi-am băut, şi ne-am făgăduit veşnică prietenie, fără numele şi pecetea Ta.

Dumnezeule cel blând, vei putea oare să ne ierţi prostia măgărească şi ticăloşia păgânească? Mărturisim că, în locul Tău de-am fi fost, n'am fi putut ierta. Nicidecum nu i-am fi putut ierta pe zdrenţăroşii pe care i-am primit drept fii şi i-am înveşmântat în veşminte domneşti, nici pe cerşetorii flămânzi pe care i-am aşezat la masa noastră, nici pe călătorii obosiţi pe care i-am găzduit – pe cei ce s'au ridicat împotriva noastră, împrietenindu-se cu vrăjmaşii noştri de moarte împotrivă-ne. Cu adevărat, Doamne, nicidecum nu am fi în stare să iertăm păcatul pe care l-am săvârşit faţă de Tine celor care ar fi păcătuit în acest fel faţă de noi.

O, Doamne, Tu eşti însă Dumnezeu, iar noi oameni! Iartă. Aşa Te vom şti şi Te vom recunoaşte ca Dumnezeu, când Te vei arăta mai mare şi mai milostiv decât noi.

Toţi mai-marii oamenilor, toţi fiii oamenilor ne-au înşelat! Au încălcat făgăduinţa, au batjocorit prietenia. Şi-au aruncat c'o suflare cuvântul dat şi au strigat din toate trâmbiţele cuvinte de trădare!

Auzi-ne pe noi, Atotblândule şi Atotadevărate Dumnezeule!

Ne-am înşelat din pricina numărului mare. Ne-am gândit că cu cât vom avea mai mulţi prieteni, cu atât va fi mai bine. Nu am învăţat că acesta este o străveche greşeală omenească. Acum ştim ceva

mai bine. Am plătit acum cu sânge şi cu lacrimi o nouă învăţătură, care glăsuieşte: cu cât mai puţini prieteni, cu atât mai bine. Iar înţelepciunea înţelepciunilor este: un singur prieten preţuieşte mai mult decât milioane de alţi prieteni. Dar, o!, singurul prieten trebuie şi se cuvine să fie numai Domnul Dumnezeu.

Iartă-ne pe noi, Doamne, şi ne mântuieşte. Amin.

63 Fraţii mei, ştiţi oare care sânt cele mai adânci cugetări, două la număr? Ele nu pot fi rostite în cuvinte de nici un om. Ele se pot arăta numai în drama vieţii, în Dumnezeu şi-n oameni. Şi aceasta, cu adevărat, s'a arătat atunci când toate s'au arătat, şi s'a descoperit când toate s'au descoperit. Cum aşa totul? Iată cum: şi dumnezeiesc şi omenesc, şi ceresc şi pământesc, şi îngeresc şi diavolesc, toate acestea s'au descoperit, şi cele descoperite s'au arătat aşa cum sânt. De aceea, Noul Legământ se numeşte îndeobşte Descoperire a lui Dumnezeu. Căci nu numai Dumnezeu s'a arătat, ci şi omul s'a arătat şi îngerul şi diavolul. S'a vestit taina lui Dumnezeu şi taina omului. Tocmai acestea sânt cele mai adânci cugetări: taina despre Dumnezeu şi taina despre om; ele înseamnă, de fapt, taina transcendenţei şi-a măreţiei Dumnezeului Savaóth şi taina nebănuitei josnicii a omului. Cu adevărat vă spun: înălţimea măririi lui Dumnezeu şi micimea josniciei omeneşti sânt două măsuri, două dimensiuni, nemărginite şi utopice. Cel ce cugetă la acestea două se afundă ori în cerurile cele mai înalte, ori în prăpastia adâncă şi strâmtă.

Dumnezeu s'a arătat oamenilor. Din toate cele întâmplate de la Zidirea lumii, aceasta e cea mai însemnată întâmplare. În jurul acestei întâmplări, toată istoria omenirii se învârte ca în jurul unui ax.

Toate celelalte sânt de mai mică însemnătate. Toate celelalte sânt teme secundare. Toate celelalte pe care oamenii, ca nişte călători în noapte, le-au bâjbâit, le-au bănuit, le-au ghicit şi le-au aşteptat – toate acestea sânt doar nişte umbre ale nopţii înainte de ivirea Soarelui la răsărit. Iar când Soarele s'a arătat, umbrele au pierit, ca nişte vise urâte când omul se trezeşte.

Dumnezeu s'a arătat oamenilor în chip de om. Pentru ce aşa? Pentru că, de când lumea, oamenii au aşteptat ca Dumnezeu să se arate aşa, adică să trăiască ca om în mijlocul oamenilor şi să vorbească cu oamenii, să răspundă oamenilor la nenumărate întrebări, să vindece oamenii de nenumărate suferinţe şi boli, să cureţe oamenii de nenumărate păcate, patimi şi neputinţe, să chezăşuiască oamenilor împlinirea nenumăratelor năzuinţe omeneşti de viaţă, de dreptate, de dragoste şi de bucurie. Pe toate făgăduinţele dumnezeieşti spre bine pe care Ziditorul le-a aşezat în inima, în sângele şi în duhul fiecărui om, pe toate acestea Dumnezeu a socotit de cuviinţă să le pecetluiască, să le înnoiască, să le dea viaţă şi să spună înaintea tuturor: Aşa, şi amin.

Un astfel de Dumnezeu, fraţii mei, s'a arătat în lume acum aproape două mii de ani, într'un astfel de chip omenesc. Dar când Dumnezeu s'a arătat în chipul Domnului Iisus Hristos, născut din Preacurata Fecioară Maria, atunci s'a arătat nebănuita măreţie a Unuia Dumnezeu, în Treime, dar şi nebănuita nimicnicie omenească. Nici o generaţie nu a putut nici măcar visa o asemenea frumuseţe a lui Dumnezeu, şi nici o aşa josnicie omenească; nici o asemenea curăţie a lui Dumnezeu, nici o aşa murdărie omenească; nici o asemenea putere a lui Dumnezeu, nici o aşa slăbiciune omenească; nici o asemenea milă a lui Dumnezeu, nici o aşa răutate omenească; nici o asemenea tămâie dumnezeiască, nici o aşa duhoare omenească.

Şi de atunci până astăzi curg unul lângă celălalt două râuri: unul este râul Golgothei, iar celălalt râul Sodomei. Unul este un râu limpede şi curat, iar celălalt este un râu de smoală şi necurăţie.

Oamenii care l-au cunoscut pe Dumnezeu în trup s'au scăldat în râul Golgothei, şi s'au făcut albi precum zăpada şi luminoşi precum îngerii. Însă cei ce nu l-au cunoscut pe Dumnezeu în trup se scaldă până în ziua de astăzi în râul Sodomei, în smoală şi necurăţie. Hristos Dumnezeu a arătat că dintre toate zidirile lumii acesteia, dumnezeieşti şi omeneşti, îi iubeşte cel mai mult pe oamenii cei vii. Oamenii Golgothei au înţeles aceasta şi au preţuit toate vredniciile, iar oamenii Sodomei au preţuit mai mult cele zidite de Dumnezeu, adică stelele, munţii, râurile şi şerpii, şi li s'au închinat ca unor dumnezei; au preţuit mai mult cele zidite de om, chipurile de piatră şi de lemn, tablourile, clădirile, lucrul mâinilor şi toată aşa-zisa cultură, decât pe oamenii cei vii. Pe oamenii Golgothei Dumnezeu i-a binecuvântat, iar pe oamenii Sodomei Dumnezeu i-a blestemat.

Precum dintotdeauna şi pentru totdeauna, aşa şi astăzi. Şi astăzi, fraţii mei, Dumnezeu îi blagosloveşte pe oamenii Golgothei şi îi blesteamă pe cei ai Sodomei. Cine sânt unii, şi cine sânt ceilalţi? Ai Golgothei sânt cei ce Îl pun pe Dumnezeu mai presus de om, şi toate celelalte le pun sub om; sânt cei ce se închină lui Dumnezeu cel arătat în chipul Domnului Iisus Hristos şi născut în trup de Preacurata Maria. Ai Sodomei sânt cei ce păzesc cu o grijă mai mare chipurile dumnezeilor lor păgâni şi mincinoşi decât vieţile oamenilor vii şi botezaţi; cei ce preţuiesc muzeele mai mult decât bisericile; cei ce vorbesc despre cultură mai mult decât despre Dumnezeu cel arătat în Hristos. Aceştia sânt oamenii Sodomei.

Cine are urechi să audă şi cine are minte să înţeleagă, cine aude şi înţelege şi primeşte, acela se va mântui. Iar cine nu vrea să audă şi nu poate să înţeleagă, acela îşi va lua osândă. Viaţa noastră pe

pământ e scurtă, asemenea alergătorilor la curse: ori câştigăm tot, ori pierdem tot. Înţelegeţi acestea, toţi cei ce aveţi minte. Şi proslăviţi pe Dumnezeu în Treime. Amin.

64 Fraţilor, toate căile lui Dumnezeu sânt drepte; toate căile oamenilor sânt strâmbe. Spunând acestea despre oameni, mă fac vrednic de-a fi îndată bătut cu pietre, dacă n'o voi dovedi. Căci defăimez întreg neamul omenesc, iar aceasta înseamnă miliarde şi miliarde de oameni, care au trăit de la Adam încoace sub acelaşi soare ceresc. Dar nu mă tem, căci poziţia mea în această împrejurare este îndreptăţită. Nimeni nu tăgăduieşte că toate căile lui Dumnezeu sânt drepte. Dar celor ce tăgăduiesc că toate căile omeneşti, în afara lui Dumnezeu, sânt greşite, le pot răspunde: Nu sânt eu întâiul ce adevereşte acestea, nici nu trebuie să dovedesc eu aceasta. Dumnezeu a spus-o cel dintâi, Evreii au dovedit-o, iar Europa a adeverit-o în faţa ochilor noştri.

Cum că toate căile omeneşti sânt greşite, a arătat-o însuşi Domnul Dumnezeu, Ziditorul oamenilor, cu părintească întristare. În străvechiul letopiseţ al vremii, Sfânta Scriptură a lui Dumnezeu, stă scris: *Şi văzând Domnul Dumnezeu că s'au înmulţit răutăţile oamenilor pre pământ şi cum că fieştecarele cugetă întru inima lui cu deadinsul spre răutăţi în toate zilele, s'a mâhnit Dumnezeu că au făcut pre om pre pământ, şi s'a căit.* /Fac. 6:5-6/ Din această pricină a adus Dumnezeu potop de ape din care s'a izbăvit numai Dreptul Nóe, pentru a duce mai departe neamul omenesc.

Dar nici după potop, nici după mii de ani, oamenii n'au învăţat să lase căile lor strâmbe şi să umble pe calea Domnului.

Nimeni nu poate dovedi aceasta mai bine decât Evreii. Dumnezeu

a ales poporul Evreu să-i fie sfeşnicul în care va ţine marea lumină a adevărului înaintea tuturor celorlalte popoare. Dar acel sfeşnic se răsturna adesea în noroi şi se afunda adesea în apă. Nici un neam în istoria cosmosului înstelat nu a văzut atâtea minuni ale lui Dumnezeu, mari şi înfricoşate, ca neamul Evreiesc, dar totul a fost în zadar: acel neam a părăsit pentru totdeauna căile Domnului şi-a urmat căilor sale omeneşti, întunecoase, ruşinoase şi rău-mirositoare.

Chiar şi întâia generaţie de Evrei care au văzut cu ochii lor minunile lui Dumnezeu lucrate prin Moisì în Egípt, cea care a trecut prin mijlocul mării ca pe uscat, cea care a văzut cum curgea apă din stâncă şi care a mâncat pâine cerească, manna vărsată de Dumnezeu ca o făină din cer, în fiecare zi – vai!, nici măcar acea primă generaţie ce privea cu ochii şi asculta cu urechile nu a vrut să urmeze calea Domnului, ci a luat-o neîncetat pe căile sale ruşinoase şi întunecoase, ca o femeie ce-şi înşeală bărbatul.

Aşadar, acea generaţie, martoră tuturor acelor nemaivăzute minuni, care la început îi aducea lui Dumnezeu cântare de mulţumire pentru slobozirea din robia egipteană, acea generaţie, pe când era în pustie, iar marele Moisì se îndepărtase puţin de ei, a turnat un viţel de aur şi s'a închinat acestui idol în locul lui Dumnezeu, zicând: *Aceştia sânt dumnezeii tăi, Israile, carii te-au scos din pământul Eghipetului!* /Ieş. 32:8/ Deci viţelul de aur i-a scos din Egípt, viţelul de aur le-a dăruit atâtea minuni în Egípt şi-n pustie! Oare aveţi minte, voi, cei ce faceţi aşa? Da, avem, avem, chiar din cele ale minţii grăim, că nici un alt dumnezeu nu ne-a slobozit din robie şi nu ne-a scos din Egípt fără numai acest viţel de aur. Dar, întrebăm noi, cum v'a putut scoate din Egípt acest viţel de aur care nici pe sine nu se poate mişca, nici măcar o şchioapă, fără ajutorul oamenilor. Răspunsul fierbe şi şuieră: Nu întreba cum, nu întreba, să ştii doar că nu e nimeni altul afară de acest viţel de aur, nu ne-a scos din Egípt un

alt dumnezeu, ci acest viţel de aur! Pentru aceasta, să aducem jertfe viţelului de aur şi să-i jucăm în jur, în cinstea lui.

Veţi spune, fraţilor: Dar aceasta a fost demult, noi trăim astăzi în veacul European. Aveţi dreptate. E adevărat ce spuneţi. Dar să ştiţi că tocmai veacul European de după Hristos se aseamănă ca închinare la idoli cu veacul al douăzecilea înainte de Hristos. Precum atunci Israíl, aşa în vremea noastră Europa a proclamat lucrurile cele moarte ca dumnezei. L-a lepădat pe Dumnezeu în numele căruia s'a botezat, Cel ce a scos-o din Egiptul cel diavolesc al nebuniei şi imoralităţii, l-a lepădat cu desăvârşire, şi şi-a făcut sieşi idoli din piatră, din lemn, din hârtie, din pământ şi din nenumărate alte lucruri pământeşti mute şi moarte. Pe toate acestea, pe tot acest Pantheon mut şi mort al său, Europa l-a numit cu un singur cuvânt: Cultură. Ce a fost pentru Israíl viţelul de aur în pustie este pentru noul Israíl, adică pentru Europa botezată, Cultura. Cultura a fost proclamată de către nebunii şi smintiţii Europeni maică a tuturor dumnezeilor noştri. Cultura mai presus de toate. Dacă cineva se leapădă de Dumnezeul cel viu, nimeni nu îl va osândi, dar de Cultură nu are voie să se lepede, va fi osândit. Îl poate cineva ocărî pe Hristos cât vrea, şi nu va fi socotit învechit şi neînvăţat, dar dacă va defăima cineva Cultura, va fi considerat neisprăvit, neînvăţat şi nesocotit. Dar Cultura nu e altceva decât materie, praf, noroi, cenuşă.

Fraţii mei, dacă vă veţi putea înălţa cu duhul chiar şi-un metru deasupra trupului, veţi vedea cum flacăra mâniei lui Dumnezeu arde fără cruţare oamenii şi popoarele ce umblă pe căile strâmbe, cum înghite toţi închinătorii la idoli, fie pe Evreii ce se închinau viţelului de aur, fie pe Europenii ce se închină gângavei Culturi. Foc şi pară, vifor şi furtună, întuneric şi bici, război şi boli, foamete şi viermi; c'un bici de zece ori mai mare loveşte Ziditorul cel batjocorit făpturile neînţelegătoare şi neruşinate. Aceasta se răsfrânge în

războaielor Europene şi mondiale trecute. Iată lămurirea; iată tâlcuirea limpede.

Conducătorii Sârbi au slujit ca ţârcovnic ai slujbei diavoleşti a Europei; au pregătit cădelniţa cu care Europa... *(restul textului este ilizibil în manuscrisul original)*.

De unde, atunci, mirarea că Europa a căzut şi Serbia s'a prăbuşit? Dacă veţi merge pe aceeaşi cale greşită, vi se va întâmpla la fel. Dacă vă veţi întoarce pe calea Dumnezeului cel drept, Ziditorul şi Mântuitorul vostru, veţi fi poporul Său şi veţi trăi în pace şi fericire. Amin.

65 Dogmele credinţei şi dogmele bunei-vieţuiri sânt poruncile lui Dumnezeu. Dogmele credinţei sânt ca izvoarele, iar dogmele bunei-vieţuiri ca râurile ce curg din acele izvoare. După cum sânt izvoarele, fraţii mei, aşa sânt şi râurile. Dacă izvoarele sânt curate, şi râurile sânt curate; dacă izvoarele sânt sfinte, şi râurile sânt sfinte; dacă izvoarele sânt dumnezeieşti, şi râurile sânt dumnezeieşti. Cum ne este credinţa, aşa ne este şi purtarea; cum credem, aşa ne şi purtăm. Întreaga viaţă a omului este alcătuită din credinţă şi din purtare.

Dacă izvoarele credinţei sânt tulburi, şi râurile sânt tulburi. Aşa sânt izvoarele şi aşa sânt râurile vieţii multor, a foarte multor oameni din vremile noastre. Chiar şi cei ce s'au spălat îndată după naştere în preacuratul izvor al lui Hristos au tulburat izvorul de lacrimi al Botezului cu felurite scurgeri murdare şi otrăvitoare din spiţeria filosofiei moderne şi, dintr'un astfel de izvor tulbure a plecat un râu tulbure. Izvor noroios, râu noroios; aşa sânt dogmele tulburi ale credinţei şi dogmele tulburi ale purtării. Omul a început să

creadă mai mult în om decât în Dumnezeu, a început să se poarte mai mult după poruncile oamenilor decât după poruncile lui Dumnezeu. Copilul s'a îndepărtat de poala părintelui său şi s'a dus unde a văzut cu ochii – unde, dacă nu în prăpastie? Aceasta s'a întâmplat, şi încă se întâmplă.

Europa iudaizată a repetat amăgirea ucigătoare a vechilor Evrei de acum două mii de ani, pe care Domnul Hristos i-a mustrat cu următoarele cuvinte: *Că lăsând porunca lui Dumnezeu ţineţi predania oamenilor.* /Mar. 7:8/ Urmarea acestei blestemate amăgiri a fost că Evreii l-au răstignit pe fiul lui Dumnezeu, adevăratul Messía, şi l-au slobozit de la moarte pe ucigaşul Varavva. Iar urmarea acestei negrăite fărădelegi a fost şi este până în ziua de astăzi înfricoşata pătimire a neamului Evreiesc, răspândit ca pleava de vânt în întreaga lume.

În aceeaşi amăgire a căzut şi Europa modernă. A lepădat dumnezeieştile dogme ale credinţei şi purtării şi a alergat ca o uşuratică de la un bărbat la altul, de la un filosof la altul, de la un învăţător la altul, de la o bibliotecă la alta, ca să audă vreo nouă dogmă omenească. Doar ca să se slobozească de Dumnezeu, a căutat ajutorul oamenilor; doar ca să poată încălca dogmele dumnezeieşti, a căutat dogmele omeneşti. Dar oamenii nu sânt ca Dumnezeu. Căci Dumnezeu nu mai tăgăduieşte ce a zis odată, şi ce a poruncit odată a poruncit-o tuturor, pentru totdeauna. Nu sânt aşa oamenii, nici fiii oamenilor, ci mincinoşi ca norii seci. Ce zice un om în tinereţe, tăgăduieşte la bătrâneţe. Şi când o sută de oameni vorbesc despre acelaşi lucru, se deschid o sută de izvoare tulburi şi se revarsă într'o sută de părţi.

De aici încurcătura şi zăpăceala. Niciodată nu a văzut Soarele pe pământ o astfel de încurcătură şi zăpăceală în creierii, în inimile şi în sufletele oamenilor precum în Europa cea luptătoare de Hris-

tos, la douăzeci de veacuri după Iuda, Varavva şi Caiáfa. Fiecare European învăţat şi-a făcut sieşi un dumnezeu-idol din învăţătorul său. Păgânismul şi închinarea la idoli din India şi China sânt de departe mai nevătămătoare şi mai cuviincioase decât închinarea la idoli şi păgânismul scolastic din Europa, la douăzeci de veacuri după botezarea lui Dionísie Areopaghítul în Athéna şi-a celor dintâi următori ai lui Hristos în Europa Centrală şi Răsăriteană. Europa zilelor noastre este cel mai mare Turn babilonic. Cel dintâi turn din Babilón, zidit de oameni din cărămidă, era doar un semn şi-o închipuire a adevăratului şi marelui turn babilonic înfăţişat astăzi de Europa.

De unde vine aceasta? Din faptul că Europenii au părăsit poruncile lui Dumnezeu şi au urmat poruncilor oamenilor. Au lepădat izvoarele curate şi limpezi ale lui Hristos, din care curgeau râuri curate şi limpezi de apă vie, şi au aflat izvoarele tulburi din care curg râuri tulburi, de otravă, boală şi moarte sufletească.

Pe urmele Europei au mers şi mulţi Sârbi. Iar când Dumnezeu, în mânia Sa, a doborât fagul cel putred, acela s'a rezemat pe cornul de lângă el, şi l-a apăsat cu greutatea trunchiului său.

De când sânt pe cer Soarele şi stelele, iar pe pământ oamenii şi neamurile, cele dumnezeieşti de cele omeneşti întotdeauna se osebesc. Cuvântul lui Dumnezeu a fost preţuit mai mult decât cuvintele tuturor oamenilor laolaltă, şi porunca lui Dumnezeu a contat mai mult decât poruncile tuturor oamenilor din lume. Dumnezeieştile dogme ale credinţei şi-ale vieţuirii au dăinuit cu tărie înaintea ochilor oamenilor precum stelele neclintite de pe bolta cerească. Până ce Europa nu şi-a pierdut minţile, acele dogme i-au luminat ca nişte stele cereşti: dogma despre unul Dumnezeu cel Viu, dogma despre Dumnezeu cel arătat în trup şi născut de Preacurata Fecioară Maria, dogma despre Treimea cea una în dumnezeire, dogma despre

pătimirea Fiului lui Dumnezeu şi Messía, despre moartea şi învierea Sa, despre a doua venire a Sa la sfârşitul vremilor, învierea de obşte din morţi şi despre înfricoşata judecată – toate acestea, şi alte dogme ale credinţei, au fost izvoare curate şi limpezi din care curgeau râurile purtării oamenilor, râurile întregii-cugetări şi cinstei, râurile smereniei şi milosteniei, râurile bunătăţii şi dragostei, râurile bărbăţiei şi răbdării, râurile jertfei şi morţii de bunăvoie pentru Hristos şi pentru aproapele.

Dar apoi s'au arătat mulţi oameni cu mintea smintită, ce nu erau de la Dumnezeu, ci de la potrivnicul lui Dumnezeu, ca să semene o altă învăţătură în Europa. Şi a încolţit neghina care, cu aburii ei otrăviţi, a înăbuşit tot ce e dumnezeiesc şi omenesc în omul European. A rămas numai ce e sălbatic, josnic şi pământesc.

Poporul Sârb, care în urmă cu o mie de ani respira dumnezeieştile dogme ale credinţei şi ale vieţuirii, care pentru aceste cereşti dogme s'a jertfit în număr de milioane, nu era obligat să-i urmeze pe zidarii turnului Babel European. Dar dacă totuşi a plecat, nu are voie să se plângă pentru faptul că acel turn s'a surpat peste el şi l-a apăsat până la moarte. Amin.

RUGĂCIUNE
CĂTRE IERARHIA
CEREASCĂ

Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu,
mântuieşte-ne pe noi.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuieşte-ne pe noi.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuieşte-ne pe noi.
Nebiruită, de nepătruns şi dumnezeiască putere
a Cinstitei şi de-viaţă-făcătoarei Cruci, nu lăsa pe noi, păcătoşii.
Sfinţilor Arhangheli şi Îngeri, rugaţi-vă pentru noi, păcătoşii.
Sfinte Prorocule Ioánn, Înainte-mergătorul şi Botezătorul
Domnului nostru Iisus Hristos, roagă-te pentru noi, păcătoşii.
Sfinţilor Slăviţilor Apostoli, rugaţi-vă pentru noi, păcătoşii.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuieşte-ne pe noi.
Sfinţilor Slăviţilor Mucenici, rugaţi-vă pentru noi, păcătoşii.
Sfinte Întâi-mucenic şi Arhidiacon Ştefan,
roagă-te pentru noi, păcătoşii.
Sfântă Întâi-muceniţă Thécla, roagă-te pentru noi, păcătoşii.
Sfinţilor Mari Mucenici Ghéorghie şi Dimítrie,
rugaţi-vă pentru noi, păcătoşii.
Sfinţilor Mari Mucenici Theódor şi Procópie,
rugaţi-vă pentru noi, păcătoşii.
Sfinte Mucenice Trífon, roagă-te pentru noi.
Sfinţilor Sfinţiţi Mucenici Harالámpie şi Vasílie,
rugaţi-vă pentru noi, păcătoşii.
Sfinţilor Preacuvioşi Mucenici Savvaiţi,
rugaţi-vă pentru noi, păcătoşii.
Sfinţilor Preacuvioşi Mucenici Sinaíţi,
rugaţi-vă pentru noi, păcătoşii.

Sfinţilor Preacuvioşi Mucenici Raíţi,
rugaţi-vă pentru noi, păcătoşii.
Sfinţilor Preacuvioşi Mucenici Athoníţi,
rugaţi-vă pentru noi, păcătoşii.
Sfinţilor Preacuvioşi Mucenici Sârbi,
rugaţi-vă pentru noi păcătoşii.
Sfinte Preacuvioase Mucenic Iulián,
roagă-te pentru noi, păcătoşii.
Sfântă Preacuvioasă Muceniţă Fevronia,
roagă-te pentru noi, păcătoşii.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuieşte-ne pe noi.
Preacuvioşilor şi de-Dumnezeu-purtătorilor părinţilor noştri,
păstori şi dascăli, rugaţi-vă pentru noi, păcătoşii.
Preacuvioşilor şi de-Dumnezeu-purtătorilor părinţilor noştri,
păstori şi dascăli, rugaţi-vă pentru noi, păcătoşii.
Preacuvioşilor şi de-Dumnezeu-purtătorilor părinţilor noştri,
păstori şi dascăli, rugaţi-vă pentru noi, păcătoşii.
Preacuvioaselor noastre Maici, rugaţi-vă pentru noi, păcătoşii.
Preacuvioaselor noastre Maici, rugaţi-vă pentru noi, păcătoşii.
Preacuvioaselor noastre Maici, rugaţi-vă pentru noi, păcătoşii.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuieşte-ne pe noi.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuieşte-ne pe noi.
Preacuvioase Părinte Simeón, Izvorâtorule-de-Mir,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preacuvioase Părinte Sávva, roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preacuvioase Părinte Arsénie, roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preacuvioase Părinte Ioanníkie din Devici,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preacuvioase Părinte Vasílie din Ostrog,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.

Preacuvioase Părinte Pétru din Korişa,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preacuvioase Părinte Próhor din Pcina,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preacuvioase Părinte Gavriíl din Lesnovo,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preacuvioase Părinte Ioánn din Rila,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuieşte-ne pe noi.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuieşte-ne pe noi.
Preacuvioasă Maică a noastră Paraskevì,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preacuvioasă Maică a noastră Anastasía,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preacuvioasă Maică a noastră Evghenia Împărăteasa,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preacuvioasă Maică a noastră Evfimía,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preacuvioasă Maică a noastră Anghelina,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuieşte-ne pe noi.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuieşte-ne pe noi.
Sfinte Părinte Nicolae, roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Sfinte Părinte Vasílie, roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Sfinte Părinte Ioánn Gură-de-Aur,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Sfinte Părinte Grigorie de-Dumnezeu-Cuvântătorul,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuieşte-ne pe noi.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuieşte-ne pe noi.

Toţi Sfinţii Mucenici Sârbi, rugaţi-vă pentru noi, păcătoşii.
Sfinţilor între sfinţi Athoníţi, rugaţi-vă pentru noi, păcătoşii.
Sfinţilor întru tot sfinţi Ierusalimiteni,
rugaţi-vă pentru noi, păcătoşii.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuieşte-ne pe noi.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuieşte-ne pe noi.
Amin.

SCRISORILE
67–77

67 Biserica lui Hristos, fraţii mei, nu e nicicum o societate filosofică în care oamenii se întrec în cele ale minţii, încercând a afla răspuns la întrebarea dacă există sau nu Dumnezeu. Biserica lui Hristos este familia lui Dumnezeu, care păstrează vechea mărturie şi o adaugă pe cea nouă – o mărturie nu despre faptul dacă este Dumnezeu, aceasta se înţelege de la sine, ci despre faptul că Dumnezeu s'a arătat lumii în trup, în chipul Domnului Iisus Hristos. Acea familie a crescut într'atât de-a lungul a două mii de ani, încât întrece în număr cele mai mari împărăţii ale lumii. Biserica nu e filosofie, Biserica e mărturie: mărturia vie a oamenilor vii. Multe milioane de martori au trăit înainte de noi; ei şi acum viază în cealaltă lume. Multe milioane trăiesc acum împreună cu noi. Şi ei vor vieţui după moarte în lumea cealaltă. Multe milioane vor trăi şi după noi. Şi ei vor fi în lumea duhovnicească împreună cu noi şi cu toţi ceilalţi martori ai lui Hristos, de la începutul şi până la sfârşitul vremii. Dacă Dumnezeu nu s'a arătat şi n'a dat o mărturie personală despre Sine, atunci oamenilor nu le rămâne nimic de făcut decât să aştepte deznădăjduiţi până ce se va arăta Dumnezeu. Căci până ce Dumnezeu nu Se arată în chip neîndoielnic şi nu dă mărturie personală despre Sine, tot ce vor cugeta, vor vorbi şi vor scrie despre Dumnezeu nu sânt decât bănuieli şi bâjbâieli, scorneli şi presupuneri. Dumnezeu poate fi cunoscut numai prin Dumnezeu, şi numai prin înrudire cu Dumnezeu poate fi înţeleasă înrudirea între oameni.

Dar dacă Dumnezeu s'a arătat, fraţii mei, nu se poate spune nici: aceasta nu-i nimic, nici: aceasta-i ceva; trebuie spus: aceasta-i totul! Pentru că Dumnezeu nu s'ar fi arătat ca fiind cel mai mic dintre oameni, nici nu s'ar fi arătat ca unul dintre ei; nici nu s'ar fi putut pune în rândul multor altor călători, nici pe lista multor altor oaspeţi de pe pământ. Dacă Dumnezeu s'a arătat, atunci El e totul,

şi celelalte sânt nimic. Toate celelalte sânt nimic, El nu le-a recunoscut a fi ceva.

Biserica noastră mărturiseşte că Dumnezeu s'a arătat. Biserica ştie când s'a arătat Dumnezeu, ştie şi în ce chip s'a arătat; ştie ce a zis, ce a săvârşit, ce a descoperit, ce a făgăduit. Ştie cine l-a născut şi locul în care s'a născut. Ştie numele, îndeletnicirile şi însuşirile primilor săi martori, Apostoli, Evanghelişti şi Mucenici. Ştie marile minuni pe care El le-a lucrat, şi minunile care s'au petrecut cu El. Ştie dragostea, înţelepciunea şi puterea Sa. Ştie despre moartea Sa şi Învierea Sa. Ştie cum a sporit familia Sa dumnezeiască, din veac în veac, de-a lungul a douăzeci de veacuri. Ştie despre minunile făcute în numele Său, din an în an, de-a lungul a două mii de ani. Îi ştie după nume pe mulţi neputincioşi care, cu ajutorul Său, au ajuns eroi. Ştie mulţi păcătoşi care, prin Duhul Său, au fost iertaţi, s'au curăţit şi au ajuns drepţi. Ştie mulţi făcători de rele pe care numele Lui i-a preschimbat în făcători de bine. Ştie multe desfrânate care prin El au ajuns Sfinte şi Muceniţe. Ştie multe triburi şi neamuri întunecate care se închinau idolilor, până ce vestea despre Dânsul a ajuns la ei şi i-a luminat cu lumina înţelegerii. Ştie şi cum apostolii Săi, cu făclia Evangheliei, au luminat păgânii şi triburile sângeroase ale continentului European. Dar, vai fraţilor!, Biserica ştie şi cum omenirea Europeană s'a clătinat în vremea din urmă în credinţa întru Hristos ca Dumnezeu arătat, şi s'a aşezat în rândul celor care l-au judecat şi l-au ucis în Ierusalím. Aceeaşi frică de Iudei, care în vremile de atunci îi îndepărta pe mulţi de la Hristos, iar pe alţii îi făcea ucenici tainici ai Lui, a pus stăpânire pe Europa aşa-zis cărturărească, intelectuală şi politică a vremilor noastre. Pătrunşi de această frică, unii se leapădă făţiş de Hristos şi îl laudă pe Varavva, alţii întorc spatele Bisericii şi se îndepărtează în tăcere, cu sufletele goale; şi alţii, încă, rămân următori lui Hristos, dar nu-

mai pe ascuns, ca nu cumva prigonitorii moderni ai lui Hristos să-i îndepărteze din lojile lor, precum înainte Evreii din sinagogi.

Uşor, uşor, sămânţa necredinţei în arătarea lui Dumnezeu a crescut şi a dat roadele sale amare. Hristos i-a mustrat odinioară pe ucenicii Săi că nu i-au crezut pe Maria Magdalina şi pe ceilalţi doi ucenici care l-au văzut înviat din mormânt şi-au vorbit cu El viu: *Şi au înfruntat necredinţa lor şi împietrirea inimii, că nu au crezut celor ce au văzut pre el înviat.* /Mar. 16:14/ Şi toţi ucenicii au crezut. De câte ori Hristos cel viu nu i-a mustrat în felurite chipuri şi prin cei mai buni oameni pe Europenii botezaţi, pentru necredinţa şi împietrirea inimii lor, dar în zadar. De aceea, Europa a fost lovită cu un bici întreit: necunoaşterea, grija şi deznădejdea. Dar despre aceasta se cade să vorbim în altă parte.

Se poate găsi şi pricina, şi explicaţia faptului că Europa a şovăit în credinţa în Dumnezeu cel arătat, deşi nu şi vreo îndreptăţire. Dar nu este nici o pricină, nici vreo explicaţie pentru şovăirea Sârbilor în credinţa în Dumnezeu cel arătat. Căci neamul Sârbesc, despărţit de Europa, a adunat de-a lungul veacurilor istoriei sale nenumărate mărturii despre Dumnezeu cel arătat. Hristos l-a călit în focul suferinţelor, vreme de mii de ani, pentru ca în aceste vremuri, tocmai în aceste vremuri, să stea în Europa luminos ca un soare, plin ca o mare, tare ca Apostolii, pentru a fi de ajutor Europei slăbănogite. Dar noi, în puţină vreme, am ruginit din nou, încât Domnul a trebuit să ne arunce iarăşi în foc ca să ne călească. Dumnezeului nostru, slavă. Amin.

68 *Necunoaşterea, grija şi deznădejdea stau ca un bici întreit deasupra capului oricui Îl uită şi-l leapădă pe Dumnezeu, Ziditorul său. Căci cu cât adună mai multe cunoştinţe mărunte, cu atât simte că ştie mai puţin; cu cât grămădeşte mai multă bogăţie, cu atât se simte mai sărac; cu cât caută mai multă fericire, cu atât se cufundă mai adânc în întunericul deznădejdii.*

Ştiţi, oare, cine sânt cei mai mari neştiutori? Sânt oamenii care nu-l cunosc pe Dumnezeu, nici puterea lui Dumnezeu. Aceasta a mărturisit-o însuşi Domnul Iisus, când a spus saducheilor, ispititorii Săi: *Vă rătăciţi, neştiind Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu.* /Mat. 22:29/ Iar saducheii erau Evrei atotştiutori, dar fără credinţă în Dumnezeu şi înviere. Le ştiau pe toate, numai de Dumnezeu şi de puterea lui Dumnezeu nu ştiau. Iar cunoaşterea lui Dumnezeu este ca o sare ce sărează toată cunoaşterea, îi dă gust şi o fereşte de reaua întrebuinţare. Saducheii vremurilor noastre sânt Europenii iudaizaţi, botezaţi cândva în numele Domnului Iisus Hristos, dar care şi-au dispreţuit botezul şi s'au ruşinat de numele lui Iisus. De aceea, toată cunoaşterea lor e mai rea decât neştiinţa ţăranului, căci e lipsită de gust şi întrebuinţată spre rău. În zadar se laudă cu cunoaşterea lor lumească, în zadar au luat cunoştinţele fizice mărunte drept măsură a vredniciei şi măririi omului. Iar *ce este înălţat la oameni, urâciune este înaintea lui Dumnezeu,* /Lc. 16:15/ a spus însuşi Domnul Dumnezeu.

Al doilea rău care apasă asupra oamenilor vremii noastre sânt grijile. Griji, griji şi numai griji. Priviţi la oameni, şi de-ndată vă va fi limpede de unde vin atâtea griji. Oamenii cu credinţă au griji mici, însă cei fără credinţă au griji mari; căci oamenii care simt prezenţa lui Dumnezeu în viaţa lor au nădejde în Dumnezeu, se roagă lui Dumnezeu şi trec toate greutăţile şi grijile lor Celui Atotputenic. *Aruncă spre Domnul grija ta, şi el te va hrăni,* /Ps. 54:25/ spune psalmistul.

Dar Domnul Mântuitorul nostru a vrut să-i slobozească pe cei ce urmează Lui mai ales de grijile de prisos. De aceea i-a şi învăţat: *Nu vă grijiţi cu sufletul vostru ce veţi mânca şi ce veţi bea, nici cu trupul vostru ce veţi îmbrăca. (...) Priviţi la pasările cerului, că nici samănă, nici seceră, nici adună în jitniţe, şi Tatăl vostru cel ceresc hrăneşte pre dânsele. (...) Socotiţi crinii câmpului cum cresc: nu se ostenesc, nici torc; (...) că ştie Tatăl vostru cel ceresc că trebuinţă aveţi de acestea toate; ci căutaţi mai întâiu împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea lui, şi toate acestea se vor adăuga vouă.* /Mat. 6:25-33/

Priviţi, fraţii mei, şi vedeţi: singurii oameni care se bucură cu adevărat de viaţă sânt cei ce au primit această poruncă a lui Hristos şi trăiesc potrivit ei. Însă acei oameni care se căznesc să facă toate lucrurile, să-şi asigure toate mijloacele, să ajungă pe toate căile, să-şi împlinească toate planurile lor şi să-şi împlinească toate dorinţele fără ajutorul lui Dumnezeu sânt roşi de griji. Zidesc, dar o mână nevăzută năruie. Adună, dar un vânt nevăzut risipeşte. Aleargă, dar un făcător de minuni le lungeşte tot mai mult drumul şi înlătură ţinta şi ţelul lor. Din această pricină se consumă cei fără credinţă; îmbătrânesc înainte de vreme, slăbesc, obosesc, îşi pierd nervii, îşi tocesc inima, îşi istovesc mintea, îşi slăbesc voia. Dacă-i întrebaţi de ce sânt aşa, veţi primi un răspuns cu totul contemporan: „De la griji, grijile m'au distrus!" Şi cum altfel, când sărmanul om s'a împovărat pe sine cu grijile lui Dumnezeu? Dar grijile lui Dumnezeu nu pot fi luate fără puterea lui Dumnezeu, nici lucrările lui Dumnezeu nu pot fi făcute fără înţelepciunea lui Dumnezeu. Grijile uriaşului nu sânt pentru pitic, nici cele ale lui Dumnezeu pentru om.

Al treilea rău care apasă asupra oamenilor vremii noastre este deznădejdea. Omenirea fără bucurie este omenirea albă de astăzi, care a lepădat prietenia cu Hristos şi a găsit alţi prieteni. Deznădejde la cei mai învăţaţi şi cei mai bogaţi. Deznădejde la femei, deznădejde

chiar şi la copii. Iar pecetea deznădejdii este sinuciderea. De unde atâta deznădejde şi atâţia deznădăjduiţi în veacul nostru? De la goliciunea minţii şi de la pustiirea inimii. Mintea nu mai cugetă la Dumnezeu şi inima nu-l mai iubeşte pe Dumnezeu. De aici. Întreaga lume nu poate umple mintea omenească; numai Dumnezeu poate aceasta. Fără Dumnezeu, mintea e întotdeauna goală, iar toată cunoaşterea care intră în ea cade în gol, ca nişte pietre aruncate în prăpastie. Iubirea întregii lumi nu poate umple inima omului, căci inima simte nestatornicia iubirii lumeşti, care e când în creştere, când în descreştere, când seacă. Fraţii mei, şi mintea şi inima noastră sânt afierosite lui Dumnezeu, şi numai Dumnezeu le poate aduce împlinire, cu plinătatea Sa, cu plinătatea înţelepciunii bucuroase şi cu plinătatea iubirii credincioase.

Fără Dumnezeu, totul este necunoaştere, numai necunoaştere.

Fără Dumnezeu, totul e grijă, numai grijă.

Fără Dumnezeu, totul e deznădejde, numai deznădejde.

Zis-a Domnul ucenicilor Săi: *Cel ce este mai mic întru voi toţi, acela va fi mare.* /Lc. 9:48/ Cel mai mic în cunoaşterea celor lumeşti e cel mai mic şi în mândrie; cel mai mic în grijile de prisos este mare întru bucuria vieţii; cel mai mic în deznădejde este mare în toate cele plăcute lui Dumnezeu. Cu adevărat, mare este acesta înaintea lui Dumnezeu. Aşa era şi poporul Sârb în urmă cu trei sau patru generaţii. Poporul Sârb avea atunci cea mai de seamă cunoaştere, cunoaşterea cunoaşterilor, sarea tuturor cunoaşterilor, adică cunoaşterea lui Hristos, Mântuitorul cel arătat. Din această pricină, Sârbii nu au pătimit din pricina necunoaşterii de care pătimeşte Europa industrializată şi artificială. Nu a pătimit nici de multe griji, căci a avut nădejde în Domnul Dumnezeu cel Viu şi în Sfinţii lui Dumnezeu. Nu a pătimit de deznădejde, căci a ştiut să cârmuiască corabia lui Dumnezeu şi să călătorească, după voia Domului, de la

o lume a lui Dumnezeu la altă lume a lui Dumnezeu. Mult ne-am poticnit. Mult am pierdut din greutatea înaintaşilor noştri. Dar în noi încă este o putere uriaşă de a ne ridica, cu binecuvântarea lui Dumnezeu. Să ne sculăm astăzi, să ne ridicăm, să ne curăţim şi să ne bucurăm, căci Dumnezeu ne priveşte şi ne călăuzeşte. Amin.

69 A plâns Domnul cândva pe poporul ales al Evreilor, zicând: *Îi bat, dar pe ei nu-i doare.* A lovit Domnul în veacul nostru Europa păcătoasă cu două războaie grele, şi nu se ştie dacă a durut-o. În amândouă cazurile a lovit Domnul Serbia mai înfricoşat decât orice altă ţară. Oare i-a durut pe Sârbi? Cum s'ar putea afla dacă i-a durut? Mai întâi, prin înţelegerea faptului că Dumnezeu i-a lovit din pricina păcatelor lor şi, apoi, prin îndreptare, adică schimbarea, curăţirea şi înnoirea lor - aşa n'ar mai fi fost nişte lepădaţi şi samavolnici, care merită în fiecare zi bătaie. Ce înseamnă pentru Sârbi îndreptarea? Se îndreaptă cel ce s'a strâmbat. Se îndreaptă spre înălţime către Dumnezeu şi către sine, către Ziditorul şi către creşterea sa firească. Apusul s'a strâmbat cu totul, a gârbovit cu totul, ca acea femeie ce a umblat optsprezece ani cu capul înaintea genunchilor. /cf. Lc. 13:11/ Sârbii au privit mai întâi la Europa ca la o bolnavă, cu groază şi milă. Dar apoi s'au obişnuit cu ea şi cu lauda ei de sine, aşa că s'au gârbovit şi chircit şi ei, şi au socotit aceasta ceva frumos, zicând: „Asta-i la modă, aşa e modern, nu trebuie să fim proşti, ci să fim în pas cu vremea, cu moda, cu Europa. Trebuie să ne gârbovim şi să ne chircim." În aceasta stă frumuseţea pe care proştii nu o pot vedea. Până aici a ajuns stricăciunea viteazului popor Sârb, care s'a proslăvit tocmai prin faptul că stătea drept! Şi nu s'a lăsat încovoiat de Asia, vreme

de cinci sute de ani împliniţi. Iar după ce s'a eliberat de Asia, s'a încovoiat atât de mult în cincizeci de ani, sub înrâurirea Europei, încât copii nu-şi mai recunosc bunicii, iar bunicii nepoţii. Toate acestea le-a privit şi le-a văzut ochiul atotvăzător al Domnului. Pentru aceasta ne-a lovit greu mâna Domnului, ca să ne întoarcem de la căile noastre rele şi să ne ţinem de El precum înaintaşii noştri. Dar noi nu ne-am întors. Într'atât ne-am strâmbat în ultimii 70-80 de ani, încât mai curând ne-am rupe decât să ne îndreptăm.

Însă nu toţi Sârbii s'au gârbovit şi s'au strâmbat. Sânt încă mulţi care au rămas drepţi. Iar ei se întreabă cu mirare: Ce este Europa? Cu ce ne-a atras atât Europa? Cu ce este mai atrăgător pentru noi Apusul decât Răsăritul? Ce e, aşadar, Europa? Al doilea Ierihon. Întâiul născut al Europei este Papa, iar fiul cel mic al Europei e atheul. S'a spus despre vechea cetate a Ierihonului, când a fost blestemată: *întru cel întâiu al lui născut va pune temelia ei, şi întru cel mai mic al lui va pune porţile ei.* /Is. Navì 6:26/

Ce este Europa? Erezie. Este erezie. Mai întâi arhi-erezia papală, apoi erezia lutherană, apoi cea calvină, apoi cea a „sâmbătarilor," şi tot aşa, aproape fără sfârşit. Şirul tuturor acestor erezii se încheie cu atheismul, adică cu Europenii cei fără de Dumnezeu, lucru nemaiîntâlnit în istoria omenirii, niciodată, niciunde, nici ca număr, nici ca dezlănţuire. Aşadar, întâiul-născut – arhi-eretic, iar mezinul – arhi-atheu. Cum poate dăinui o astfel de cetate? Cui poate sluji pildă acest nou Ierihon? Nimănui, în afara celor fără de minte. Dar cum de s'au numărat şi Sârbii în rândul acestora? Este o întrebare la care cu greu se poate da un răspuns, o ghicitoare greu de ghicit. Trei sânt răspunsurile apropiate, trei sânt soluţiile apropiate. Primul, fiii Sârbilor s'au dus să facă avere în Apus şi, învăţând să bea din cisterne artificiale, au ajuns să dispreţuiască izvoarele limpezi ale patriei lor. Al doilea, fiii şcoliţi ai ţăranilor Sârbi au dispreţuit fetele

Sârbe şi s'au căsătorit cu străine. Al treilea, fiii şcoliţi ai Sârbilor s'au lepădat de părinţii lor, şi-au dispreţuit părinţii pentru evlavia şi cinstea lor, şi au luat-o pe calea largă. Acestea trei. Aceste trei otrăvuri au otrăvit întreaga noastră viaţă, a familiei, a societăţii şi a statului. Şi aşa cum gospodarul loveşte copacii ca să scuture omizile cu o asemenea tărie încât frunzele şi crengile se rup, aşa şi Stăpânul lumii, Preaînţeleptul Domnul nostru, îi loveşte pe Sârbi ca să-i cureţe de lacomele omizi străine. Pentru ce să ne supărăm, atunci? Şi pe cine să ne mâniem pe drept, dacă nu pe noi înşine?

Europa este erezie. Şi orice erezie Creştină e mai rea decât păgânismul, căci experienţa a dovedit că e mai uşor să-i câştigi pe păgâni pentru Hristos decât să-i întorci pe ereticii Creştini la dreapta-slăvire. Câtă vreme ne vom chema ortodocşi, nu-i putem pune în nici un chip pe eretici drept pildă pentru noi. Ţelul Creştinilor ortodocşi nu este de a alerga după eretici, ci de a-i întoarce pe aceştia la calea cea dreaptă.

În vremea noastră se descompune şi se transformă în putregaiul morţii tot ce este eretic, totul, chiar şi acele valori pe care ereticii le consideră drept mândria şi fala lor.

Fie ca popoarele drept-slăvitoare să se ridice şi să trâmbiţeze ereticilor ca aceştia să se întoarcă la adevăr şi la cinste. Aceasta este îndatorirea vremii noastre. Dacă vom face aceasta, ne va binecuvânta Hristos Dumnezeu, căruia fie slava şi lauda, acum şi în veci. Amin.

70 *Şi acum, Stăpâne Doamne, ia sufletul meu de la mine, pentru că mai bine este a muri eu decât a trăi.* /Ionà 4:3/ Aşa s'a tânguit de două ori Prorocul Ionà către Dumnezeu. Întâia oară – când Dumnezeu l-a trimis în marea cetate Ninévi ca să vestească pieirea ei din pricina păcatelor. Auzind acestea, Ninevitenii s'au pocăit şi s'au îndreptat, iar Dumnezeu şi-a schimbat hotărârea şi a păstrat cetatea Ninéviei pentru pocăinţa ei. Căci toţi se căiseră cu amar, de la împărat la cerşetor, şi au rânduit post pentru ei şi pentru dobitoacele lor, ca nimeni să nu mănânce nimic, ci să se pocăiască până ce Dumnezeu se va milostivi şi le va ierta păcatele. Şi a văzut Dumnezeu aceasta, şi şi-a schimbat hotărârea, şi n'a mai nimicit cetatea Ninéviei. Dar aceasta n'a fost pe placul lui Ionà, care i-a strigat lui Dumnezeu: *Şi acum, Stăpâne Doamne, ia sufletul meu de la mine, pentru că mai bine este a muri eu decât a trăi.*

S'a întâmplat apoi că Ionà a ieşit pe câmp, şi Dumnezeu a făcut să crească un vrej deasupra lui Ionà, care se odihnea, şi îi ţinea umbră. Şi Ionà s'a bucurat. Dar îndată, a doua zi, Domnul îi porunci unui vierme să mănânce vrejul, care se veştejí şi se uscă degrabă, făcând să dispară umbra plăcută de deasupra capului lui Ionà. Şi iarăşi a strigat Ionà: *Şi acum, Stăpâne Doamne, ia sufletul meu de la mine, pentru că mai bine este a muri eu decât a trăi*, căci îi părea rău după vrejul care se uscase şi se prăpădise.

Iar Domnul, Cel ce ştie şi cugetele noastre cele mai subţiri ale inimii noastre, a auzit strigătul lui Ionà şi l-a înţelese, apoi i-a zis: *Tu nu te-ai îndurat de un cucurbete, (...) dară eu cum să mă îndur de Ninévi, cetatea cea mare, întru carea locuiesc mai mulţi decât o sută şi douăzeci de mii de oameni?* /Ionà 4:10-11/

O, fraţii mei, ce mare învăţătură este aceasta pentru noi toţi, cei din această generaţie! Ionà este o pildă de nedreptate, aşa cum Tóma este pildă de necredinţă. Prin martori şi pilde vii învaţă Dumnezeu

neamul omenesc. „Ce zici tu, Ionà?" grăi Domnul. „Ţi-a părut rău pentru acest vrej, care a apărut într'o noapte şi într'alta a pierit, dar nu îţi pare rău de o sută de mii de oameni vii, care nu sânt vrejuri, ci oameni ca tine?"

Ce zici tu, Europa? ar zice astăzi Domnul cel iubitor de oameni. Oare îţi pare rău de prăpădirea lucrului mâinilor omeneşti, de tablouri, statui, veşminte, felurite unelte, maşinării, case şi curţi, oraşe de mortar şi piatră, şi nu îţi pare rău de oamenii vii, fraţii tăi şi copiii mei? Cine ţi-a întunecat şi ţi-a stricat mintea, de le preţuieşti pe cele ieftine mai mult decât pe cele scumpe? Cine te-a înşelat să preţuieşti mai mult lucrările oamenilor decât lucrările lui Dumnezeu, dacă nu acel şarpe ce i-a înşelat şi pe Eva şi Adam? Cine te-a înşelat să preţuieşti mai mult pe cele moarte decât pe cele vii? Pe cele sortite grabnicei pieiri, decât cele sortite veşniciei?

Negreşit aţi auzit de o ţară veche, numită Europa. Cei dintre voi care n'au mai auzit de ea au simţit-o pe spinarea lor ca un samar ferecat, cu cuie ascuţite pe dinlăuntru aşa cum ariciul are pe dinafară. Acea povară aţi purtat-o voi, părinţii voştri şi copiii voştri în două dăţi, vreme de trei ani. Mulţi dintre cei mai apropiaţi şi mai dragi ai voştri au murit din pricina rănilor, în vreme ce voi, toţi care-aţi lepădat acea povară, aţi rămas greu răniţi şi însângeraţi.

Pentru ce oamenii s'au purtat aşa cu alţi oameni? Ca treziţi dintr'un somn adânc, vă întrebaţi: Pentru ce ne-au muncit, ne-au chinuit şi ne-au omorât atâta? Pentru ce, pentru ce? Întrebaţi-l pe Prorocul Ionà, şi vă va răspunde lămurit: Pentru că aceia au preţuit mai mult un vrej decât mii şi mii de oameni. Pentru că au socotit oamenii mai ieftini decât iarba. Toţi ştim filosofia lor despre spaţiu şi cucerire. Să ne extindem, să cotropim. Ce să cotropim? Grădini, vii, ţarini, livezi, păduri, râuri, munţi, şi câte şi mai câte. Dar, veţi striga cu mânie voi, Sârbii, împreună cu Dumnezeu, cum să faceţi

toate acestea, când acolo vieţuiesc mii şi mii de fiinţe omeneşti, fraţi ai voştri, care recunosc pe unul şi acelaşi Ziditor, Părinte al lor şi al vostru? Cum? Simplu, răspund ei. Foarte simplu. Pe oameni îi vom arde cu foc, iar pădurile şi viile şi ţarinile lor le vom răpi. Pe oameni îi vom cosi, iar grădina lor o vom lăsa să crească pentru noi. Pe oameni îi vom prinde, iar hainele le vom lua pentru noi, şi pe ei goi îi vom îneca. Pe oameni îi vom nimici ca pe omizi, iar bunurile şi aurul lor le vom lua pentru noi. Pe oameni îi vom otrăvi cu gaze toxice, iar grâul, vinul şi uleiul lor îl vom ţine pentru noi. Pe oameni îi vom goni în pustiuri, ca să moară de foame, iar noi vom sta la masa lor, vom mânca, vom bea şi ne vom veseli.

O, fraţilor, acestea nu sânt cuvinte goale, nici ameninţări exagerate. Toate au avut loc sub ochii noştri, cu noi ca şi cu mulţi alţii. Ce s'a întâmplat? S'au întâmplat cele scrise în Sfânta Scriptură a lui Dumnezeu. Făţarnicii au ars Ninévi, cetatea lui Dumnezeu cea cu mulţi oameni, şi au ocrotit vrejul – căci vrejul le era de trebuinţă, iar oamenii nu. A încuviinţat oare Dumnezeu acestea? Doamne Dumnezeule, oare ai zidit vrejurile pentru oameni, ori oamenii pentru vrejuri? Răspunde Hristos: vrejurile sânt pentru oameni. Răspunde Islamul: vrejurile sânt pentru oameni. Strigă şi neamurile păgâne: vrejurile sânt pentru oameni. Întreg cosmosul mărturiseşte în felul lui: nu numai vrejurile, ci şi stelele sânt pentru oameni! Dar Europa devoratoare de oameni crede că ştie mai bine decât toţi, şi zice: Nu e adevărat, oamenii sânt pentru vrejuri, căci vrejul preţuieşte mai mult decât oamenii! De aceea trebuie să purtăm războaie, adică să ucidem milioane de oameni, ca să putem avea milioane de vrejuri.

Auzi tu, Sârbule, acestea? Tu, ţăranule, ştiu că auzi, dar nu ştiu dacă aud cârmuitorii tăi, cărturarii şi politicienii tăi, pe care îi îndestulezi cu hrană şi băutură. Ştiu că ei nu aud, căci dacă ar fi avut urechi să audă şi ochi pentru Dumnezeu, nu ar fi trâmbiţat pe

cheltuiala ta, în urechile copiilor tăi, că vrejul e mai scump decât omul; aceasta e experienţa economiei politice. Iar tu, Sârbule, dacă vrei ce e bine pentru tine şi pentru copiii tăi, astupă-ţi urechile când devoratorii de oameni vorbesc despre economie politică şi deschide-le bine când auzi că se vorbeşte despre Evanghelia lui Hristos, Dumnezeul tău. Amin.

71 De la preoţi a pornit sminteala în Apus, de la preoţi a început căderea Apusului, de la acei preoţi care *spurcă sfintele şi fac păgânătate împrotiva legii.* /Sof. 3:4/ Oare nu şi cel dintâi dintre preoţii Evreilor, Aarón, a făurit însuşi viţelul de aur în pustie şi-a lăsat poporul să se închine viţelului cel mort în locul Dumnezeului celui viu?

Aproape o mie de ani bisericile lui Hristos din Răsărit şi din Apus au fost o singură Biserică, având acelaşi cuget, aceeaşi inimă şi aceeaşi conştiinţă a îndatoririlor sale. Dar la sfârşitul primei mii de ani de la naşterea Mântuitorului lumii, parcă satana cel înlănţuit ar fi fost slobozit din iad ca să înşele lumea aceasta. Lucrarea satanei nu e ca lucrarea lui Hristos. Ca să zidească Împărăţia lui Dumnezeu în rândul oamenilor, Hristos i-a ales pe cei mai simpli şi mai neînsemnaţi. În schimb, satana i-a dispreţuit întotdeauna pe cei mici şi neînsemnaţi, şi a lucrat prin cei mai de seamă, prin cârmuitori, prin şefi şi căpetenii, prin arhierei, filosofi, regi, oameni de stat, oameni de ştiinţă, artişti şi tot aşa.

La capătul primei mii de ani, satana a lovit în cel dintâi dintre preoţii Bisericii Apusene, în arhipăstorul ei, şi l-a înduplecat să se despartă de Biserica Drept-slăvitoare a Răsăritului, apoi, umflându-l cu duhul mândriei, l-a îmboldit să se certe cu toţi împăraţii şi regii

popoarelor Creştine – fără însă pentru ceva care să merite, ci doar pentru tronuri, cinstire, întâietate şi putere. Cel dintâi dintre preoţii Bisericii Apusene, adică, a împlinit tocmai toate cele lăsate de Hristos la urmă, aşezate de El cel mai jos.

Rupându-se de Biserica cea Drept-slăvitoare, a început să pângărească cele sfinte şi să calce legea lui Dumnezeu. A pângărit cele sfinte prin lepădarea postului ca nefolositor şi a băgat în casa sa viaţa necurată de curte. A încălcat legea lui Dumnezeu, adică legea credinţei şi legea bunei-vieţuiri – căci acestea două alcătuiesc legea lui Dumnezeu, pentru mântuirea oamenilor. A schimbat Simvolul Credinţei[15] şi a diminuat nevoinţa spre mântuire a credincioşilor săi, schimbând tot ce părea greu cu ce era mai uşor: danii în bani şi un număr mai mic de rugăciuni scurte. O dată cu trecerea vremii, parcă îi spunea lui Hristos: „Trebuie să ştim cine-i cel dintâi în Împărăţia Ta. La întrebarea pusă de fiii lui Zevedéi nu ai dat răspunsul potrivit. Ai zis, pasămite, că cine vrea să fie cel dintâi să fie sluga tuturor şi că Fiul Omului a venit nu ca să I se slujească, ci ca El să slujească, şi – în cele din urmă, cea mai mare înşelare – ai spălat picioarele murdare ale pescarilor. Istoria a arătat că ai greşit. Popoarele sânt turme proaste. Aceste turme caută mai presus de toate cârmuitori şi căpetenii, îl caută pe cel dintâi dintre toţi, îl caută pe cel fără de greşeală. Acesta e lucrul hotărâtor şi fundamental în fiecare societate şi în fiecare popor. Tu nu aveai cum să ştii acestea, căci ai trăit

15. Am folosit această grafie deoarece este fidelă termenului grec (to symvolon tis pisteos), şi datorită înţelesului diferit pe care îl are astăzi cuvântul „simbol" (cf. DEX, semn care reprezintă sau evocă o noţiune). Simvolul Credinţei s'ar putea traduce perifrazând „Adunarea prin împreună-sfătuire a articolelor de credinţă," aşadar nimic apropiat de „simbolistica" modernă. *(n. ed.)*

puţină vreme în această lume, ai murit de tânăr şi n'ai studiat psihologia masselor. Însă noi, cei dintâi dintre preoţi, am învăţat la şcoli înalte, am călătorit mult în lume şi am trăit de două ori mai mult decât tine. De aceea se cuvine să ne laşi nouă să rezolvăm această problemă, după marea noastră experienţă. Tu fii în cer tot ce vrei, iar nouă lasă-ne pământul. Tu fii Dumnezeu în cer, iar noi dumnezei pe pământ; Tu infailibil în cer, iar noi infailibili pe pământ. Vei vedea până la urmă că programul nostru practic e incomparabil mai bun decât programul tău idealist şi tineresc. Ascultă-ne pe noi, cei bătrâni, care de o mie de ani ne luptăm cu numele Tău, ca şi cu această lume întinată. Dacă ai fi ascultat de bătrâni, n'ai mai fi ajuns să fii răstignit pe Cruce."

Aşa i-a şoptit satana celui dintâi dintre preoţii Apusului, tot aşa cel dintâi dintre preoţi i-a şoptit lui Hristos, iar apoi a propovăduit întregii lumi şoapta sa, ca o nouă dogmă a infailibilităţii, socotindu-se, adică, pe sine drept Hristos cel biruitor pe pământ şi trimisul împuternicit al Domnului Savaóth printre oameni, căruia Dumnezeu i-a dat două săbii, una cu care să-i înscăuneze şi să-i consfinţească pe regii popoarelor lumii, iar alta cu care să-i dea jos şi să-i surghiunească.

Care a fost urmarea acestora? A fost ceea ce vesteşte Prorocul Iezechiíl în numele Domnului: *O, păstorii lui Israíl, au pască-se păstorii pre sine? (...) Iată, laptele îl mâncaţi de tot, şi cu lâna vă îmbrăcaţi; şi ce e gras junghiaţi, şi oile mele nu paşteţi. Pre cea slabă nu o aţi ridicat; şi pre cea bolnavă n'aţi vindecat-o, şi cea zdrobită n'aţi legat-o; şi pre cea rătăcită n'aţi întors-o, şi pre cea pierită n'aţi căutat-o, şi pre cea tare o aţi asuprit cu osteneală. Şi se risipiră oile mele, nefiind păstor.* /Iez. 34:2-5/ Sub astfel de păstori îndoielnici, popoarele Apusene n'au mai ştiut ce să facă şi încotro să o apuce. Au băgat de seamă acele popoare că cei ce le vorbesc despre Împărăţia cerurilor răpesc pentru ei înşişi împărăţia

pământească, că cei ce îi îndeamnă să nu se îmbogăţească adună pentru ei înşişi averi, cu preţul sângelui, că cei ce îi îndepărtează de iubirea de putere răpesc şi cumpără ei înşişi putere în toate părţile. Popoarele Apusului Creştin n'au mai ştiut ce să facă şi au şovăit în faţa acestei sminteli ca o trestie în bătaia vântului aspru. În cele din urmă, popoarele Apusene s'au lepădat de arhipăstorul lor, iar cei învăţaţi şi bogaţi s'au lepădat şi de credinţa în Hristos, din pricina purtării anticreştine şi de necrezut a arhipăstorilor. Până atunci, conducătorul Bisericii era şi conducătorul culturii. Dar după ce s'a întâmplat cearta, cultura Apuseană a început să fie condusă de omul lumesc. Satana a jucat un rol dublu: cu arhipăstorul, împotriva regilor, oamenilor de ştiinţă, culturii şi a altor arhipăstori, şi cu regii împotriva arhipăstorilor, iar cu purtătorii culturii, ştiinţei, artei şi politicii împotriva nu doar a arhipăstorului şi-a clerului, ci împotriva a însăşi temeliei credinţei. Cruzimea dintr'o parte a pricinuit cruzime din cealaltă parte. Josnicia a născut josnicie. Dispreţul a iscat dispreţ. O extremă a atras altă extremă. Şi, după cum zice poetul nostru, „totul a păşit pe urmele diavolului."[16] Îndărătnicia a pus stăpânire pe ambele părţi: îndărătnicia bisericii împotriva statului, a credinţei împotriva ştiinţei şi invers, a preotului împotriva cetăţeanului şi invers. Iar această încăpăţânare şi-a cules roadele-i amare, cele mai amare, în zilele noastre.

De aceea, Sârbule, să ştii acestea şi să nu le uiţi. Poartă-te cu înţelepciune, precum părinţii tăi. Nu lăsa pe oricine să-ţi fie păstor. Iar când ai păstori buni, să ştii că este un dar ceresc, mai mare decât

16. Petar Petrovici Niegoş – „Cununa munţilor." Niegoş a fost episcop al Sârbilor ortodocşi din Muntenegru, precum şi domnitor. A rămas vestit ca poet, fiind socotit de mulţi drept unul dintre cei mai mari poeţi Sârbi. *(n.ed.)*

lumea întreagă. Cinsteşte-ţi preoţii cei buni precum un copil pe părinţii săi, ca să-ţi fie ţie bine şi să trăieşti ani mulţi pe pământ. Cinsteşte-i, şi nu-i ocărî, aşa cum fac alţii; îndreptează-i dacă greşesc, dar nu te depărta de ei. Căci Biserica e mai însemnată decât toate celelalte, pentru că numai Bisericii îi este făgăduită veşnicia, iar nu statelor şi culturilor. Amin.

72 Voi sânteţi Biserica lui Dumnezeu, fraţii mei. Ştiţi, oare, că sânteţi sfinţenie a lui Dumnezeu? Ştiţi, oare, că trupurile voastre sânt lăcaşe al Duhului Sfânt? Ştiţi, oare, că nu sânteţi ai voştri, ci ai lui Dumnezeu? Ştiţi, oare, că Tatăl vostru cel ceresc vă aşteaptă ca să vă aşeze ca pe mici lăcaşe ale Sale în Biserica Sa cea nemărginită şi veşnică? Dacă ştiţi acestea, se cuvine să vă feriţi de toată necurăţia, în fapte, în dorinţe şi în gânduri. Se cuvine să trăiţi cu mare frică de judecata lui Dumnezeu şi să vieţuiţi ca în altarul Dumnezeului celui Viu şi Înfricoşat.

Când vă numesc biserică a Duhului Sfânt, nu o fac eu, ci Apostolul lui Dumnezeu. Eu doar întăresc şi vădesc personalitatea fiecăruia dintre voi. Iar când vă numesc – iarăşi, nu eu, ci Apostolul lui Dumnezeu – lăcaş al lui Dumnezeu, atunci vă vădim şi vă întărim ca mădulare ale Bisericii lui Hristos, adică ale Familiei lui Dumnezeu. Aşadar, şi ca persoane, şi ca mădulare ale Bisericii, sânteţi ai lui Dumnezeu. Şi ca persoane, şi ca mădulare ale Bisericii, sânteţi sfinţenii ale lui Dumnezeu. Astfel se lămuresc cel mai bine două întrebări pe care lumea păgână nu a reuşit nicidecum să şi le desluşească; două întrebări din pricina cărora Europa a vărsat cu adevărat râuri de sânge, şi a rămas cu ele nedesluşite. Aceste întrebări privesc persoana şi obştea sau, folosind o termino-

logie străină, individualismul şi socialismul. În acele râuri de sânge s'a cufundat când unul, când altul, şi s'a ridicat când unul, când celălalt; însă niciodată nu au primit amândouă dreptul la existenţă din partea oamenilor. Ci întotdeauna s'a strigat dintr'o parte: Să coboare persoana, pentru a exista societatea! Şi strigare din cealaltă parte: Să coboare societatea, pentru a exista persoana! Dar niciodată nu au putut ajunge amândouă la înţelegere. Dar de ce? Ştiţi de ce? Pentru că s'a pierdut sfinţenia. Persoana şi societatea s'au golit de sfinţenie, şi s'a răspândit pretutindeni o purtare vulgară – a început să se umble vulgar, pe căi vulgare, spre ţeluri vulgare. Omul nu mai are compătimire sau cinstire faţă de societate, nici societatea faţă de om. Persoana nu mai este socotită lăcaş sfânt al Duhului lui Dumnezeu, iar societatea nu mai este socotită biserică sfântă, adică sfinţită obşte sau, mai bine zis, familie a lui Dumnezeu. Şi de îndată ce Dumnezeu fu îndepărtat, se ivi satana pe câmpul de luptă cu una din oştile sale pe de o parte, ca să îi învrăjbească pe individualişti împotriva socialiştilor, şi cu o altă oaste de cealaltă parte, ca să-i învrăjbească pe socialişti împotriva individualiştilor. Individualismul şi socialismul sânt numele fioroase ale omenirii îndrăcite, ce au înlocuit denumirile de lăcaş şi biserică.

Noi, Creştinii, numim persoana, ca şi Apostolul, „lăcaş," iar societatea „Biserică." Fiecare Creştin este lăcaş sfinţit al Sfântului Duh, iar comunitatea Creştinilor este Sfânta Biserică a Dumnezeului celui Sfânt. În amândouă cazurile, sfinţenii ale lui Dumnezeu. În amândouă cazurile, avere a lui Dumnezeu. Da, în amândouă cazurile, cinsteşte-l pe Creştin ca pe însuşi Hristos, iar pe obştea Creştinilor ca pe adunarea dumnezeilor. În ambele cazuri, din partea lui Dumnezeu – paternitatea Sa, iar din partea oamenilor – filiaţia omenească (în raport cu Tatăl) şi frăţietatea omenească (în raportul omului cu ceilalţi oameni).

În lăcaşul Sfântului Duh stăpâneşte Duhul Sfânt. Care va să zică, şi-n mine şi-n tine, şi-n rudele mele şi-n rudele tale, în noi, toţi cei botezaţi, ce sântem lăcaşe ale Sfântului Duh, stăpâneşte unul şi acelaşi Duh Sfânt. Prin acel Duh respirăm şi trăim. Prin El ne sfinţim, prin El ne unim între noi într'un trup, nu într'unul stricăcios, nici după fire, ci în trupul lui Hristos, ce s'a zămislit fără poftă omenească în Nazarét, s'a schimbat la faţă pe Thavór, a înviat pe Golgotha şi s'a înălţat la cer.

Iar când în noi toţi, ca în nişte sfinte lăcaşe, stăpâneşte Duhul Sfânt, atunci şi în adunarea noastră a tuturor, adică în Biserica Dumnezeului celui Viu, stăpâneşte acelaşi Duh Sfânt. Iar când în mulţi oameni stăpâneşte unul şi acelaşi Duh Sfânt al lui Dumnezeu, atunci toţi – mii, sau milioane, sau miliarde – sânt ca un singur om. Urmând chipul unuia şi aceluiaşi Duh al lui Dumnezeu, mulţimea ajunge unime. Şi tot aşa, prin grija şi dragostea faţă de toţi şi de toate, un om ajunge ca mulţi, iar unimea ajunge mulţime. Toate, prin puterea Sfântului Duh şi a sfintei dragoste.

Aşa a reuşit Dumnezeu cel arătat în chipul lui Iisus Hristos să rezolve cel mai temeinic şi mai desăvârşit aceste două probleme chinuitoare pe care niciodată oamenii n'au putut şi nici nu le vor putea rezolva singuri. Aşa cum fără ploaie nu se poate rezolva problema aratului şi-a semănatului nici punând laolaltă minţile tuturor oamenilor, iar când Dumnezeu dă ploaie din înălţimi, totul se încheie cu bine, nici problema vredniciei şi libertăţii persoanei, nici problema societăţii – de la cea mai mică la cea mai mare – nu se poate rezolva fără ceva de sus. Trebuie să pogoare ceva din cer peste oameni, precum ploaia pe pământul uscat. Iar acest „ceva" ceresc nu este ceva, ci e cineva, nimeni altcineva decât al treilea ipostas al Sfintei Treimi, Duhul Sfânt. Când el se pogoară din ceruri şi preschimbă trupurile trecătoare şi pământeşti ale oamenilor în lăcaşe ale lui Dumnezeu, când uneşte toate aceste lăcaşe întru Sfânta Biserică a

lui Dumnezeu, atunci nici mintea omenească, nici mâna omenească nu pot nici adăuga, nici lua. Mintea omenească şi mâna omenească pot doar să nimicească ce a zidit Dumnezeu. Şi tocmai aceasta s'a întâmplat în Europa. Din această pricină s'a ajuns la ceaţă şi tulburare, la revolte şi revoluţii, la război şi nimicire. Căci oamenii cei fără de Dumnezeu au iubit mai mult întunericul decât lumina, iar calea satanei mai mult decât calea lui Hristos. Căci de îndată ce s'au lepădat de Hristos, s'au şi prăbuşit. Golindu-se pe sine de toate cele sfinte şi îndepărtând de la ei Duhul cel Sfânt, au ajuns bătaia de joc a dracilor şi-a animalelor. Dracii ştiu acestea, iar animalele simt. De aceea dracii năvălesc din ce în ce mai puternic peste cei ce mai înainte erau oameni, iar animalele fug, temându-se din ce în ce mai mult de ei. Amin.

73

Cine se aseamănă, se adună, e o zisă din popor. Ea se aseamănă unui cuvânt din Scriptură: *Cu cel cuvios, cuvios vei fi, şi cu omul nevinovat, nevinovat vei fi.* /Ps. 17:28/

Mare a fost Prorocul Isaía, fiul lui Amós – binecuvântaţi fie cei ce l-au născut! – şi mari întâmplări a prorocit el, în chip desluşit, dintre care cea mai mare este Naşterea Mântuitorului din Preacurata Fecioară. Acel mare proroc vedea cu Duhul lui Dumnezeu, ca printr'un ochean, în sufletele poporului său şi vedea numai moarte şi iad – ca şi cum ai deschide un mormânt şi ai privi la mortul putrezit. Şi striga aşa către norodul său, ca să-l înfricoşeze şi să-l trezească: *Căci aţi zis: Făcut-am legământ cu iadul şi cu moartea tocmeală, (...) pus-am minciuna nădejdea noastră şi cu minciuna ne vom acoperi.* /Isa. 28:15/

Au trecut mii de ani de când sfântul proroc a spus aceste cuvinte, care se potriveau acelor vremi şi acelor oameni. Dar astăzi? Dacă

s'ar fi milostivit Dumnezeu să ni-l trimită pe marele Isaía astăzi în Europa, ce credeţi, ce-ar fi avut să le zică oamenilor născuţi mii de ani mai târziu? Eu cred că exact aceleaşi cuvinte. Răsunătorul Isaía ar fi mers dintr'o capitală Europeană în alta, dintr'o universitate în alta, dintr'o fabrică în alta, şi-ar fi strigat şi mai cu putere: Aţi făcut legământ cu moartea şi cu iadul învoială, minciuna vă este adăpost şi viclenia liman! Aşa au făcut Israilitenii păcătoşi în vechime, înaintea venirii Mântuitorului lumii; voi însă, Europenilor, pentru ce faceţi acestea după venirea Sa, după ce-aţi auzit învăţătura Sa limpede şi-aţi văzut puterea Sa de-viaţă-dătătoare şi biruitoare?

Pentru acele cuvinte, vechii Evrei l-au tăiat pe Isaía cu fierăstrăul. Poate că Europenii nu l-ar tăia cu fierăstrăul, dar, oricum, l-ar spânzura sau l-ar închide la casa de nebuni. Dar astfel nu l-ar păgubi pe Isaía. L-ar face de două ori mai mare, iar ei ar intra în rândul Evreilor luptători-de-Dumnezeu şi prigonitori a tot ce este adevăr, aşa cum şi sânt. Căci, deşi se leapădă de frăţia cu Evreii pe nişte temeiuri neînsemnate, se înfrăţesc şi se unesc cu ei împotriva Adevărului. Dar ce se poate face împotriva Adevărului? Nimic nu putem împotriva adevărului, spune Apostolul, ci doar pentru adevăr. Prost şi de tot râsul ar fi cel care s'ar apuca să arunce cu noroi în Soare, ca să-l murdărească sau să-l stingă. Noroiul n'ar ajunge la Soare, ci s'ar întoarce şi ar cădea peste cel ce aruncă către Soare.

Că omenirea Europeană a făcut legământ cu moartea şi învoială cu iadul este cel mai vădit lucru dintre toate cele petrecute în istoria lumii în ultimele două sute de ani. Europa întreagă duhneşte a moarte. Universităţile Europene propovăduiesc moartea. Cărturarii Europeni descriu moartea. Oamenii de ştiinţă Europeni fac moartea nemuritoare. Politicienii Europeni lucrează pentru moarte. Dascălii Europeni sădesc moartea în sufletele tinerilor. Imperialiştii Europeni răspândesc moartea în întreaga lume. Revoluţionarii Europe-

ni poartă stindardul morţii. Europa modernă este sinonimă cu moartea. Nu vrea să ştie de viaţa de după moarte.

Cum aşa? veţi întreba. Oare acest lucru e pentru voi o noutate, un prilej de uimire? Oare nu aţi auzit de răzvrătirea Europeană împotriva vieţii şi pentru moarte? Biserica lui Hristos e purtătoarea vieţii, Europa modernă e purtătoarea morţii. Biserica spune: Viaţa e mai veche decât moartea, căci mai întâi a fost viaţa şi apoi a venit moartea. Ştiinţa Europeană răspunde: Nu e adevărat, moartea e mai veche decât viaţa, mai întâi a fost moartea, şi din materia moartă a răsărit viaţa. Biserica spune: Hristos a înviat, a biruit moartea şi i-a chemat pe oameni în împărăţia vieţii veşnice. Universităţile Europene răspund în zeflemea, într'un singur cuget: Moartea e nebiruită, viaţa e doar o întâmplare pe ţarina veşnică a morţii. Biserica spune: Popoarele sânt familii ale lui Hristos, Dumnezeul nostru, care trebuie să se înţeleagă şi să se ajute unele pe altele. Acum răspund politicienii: Poporul nostru, după obârşia şi după cultura sa, este mai presus de multe alte popoare, şi trebuie să stăpânească peste aceste alte popoare; pe lângă aceasta, mai contează şi interesul nostru economic, care-i mai important decât toate, precum şi prestigiul nostru naţional. O, fraţilor, într'un cuvânt, moarte şi iad! Biserica le mai spune şi dascălilor: Copiii trebuie să-l primească pe Hristos, şi copiii trebuie daţi lui Hristos – aceasta-i toată învăţătura! La acestea, pedagogii incapabili, otrăvitori ai copiilor altora, căci se străduiesc să nu aibă copii ai lor, răspund: Nici vorbă! Copiii trebuie dezvăţaţi de amăgirile părinţilor, trebuie învrăjbiţi împotriva părinţilor, să scuipe pe ei şi pe toate cele sfinte ale lor – aceasta-i modern, progresist, ştiinţific! Biserica învaţă popoarele Europene: Voi aţi fost botezaţi pentru a-i boteza şi pe alţii. Ca imperialişti, cuceriţi ţări străine ca să le exploataţi, şi nu ca să vestiţi pe Hristos, Evanghelia, Viaţa şi frăţietatea. Aceasta nu e o binecuvântare, ci un blestem. Şi

va fi blestemat imperialismul vostru. Revoluţionarii poartă stindardul morţii, cu un cap de mort pictat pe el. De ce? Deoarece cred în moartea veşnică şi în vremelnicia vieţii, împotriva credinţei Bisericii în viaţa veşnică şi în vremelnicia morţii.

Fraţii mei, moartea a crescut şi s'a răspândit peste omenirea Europeană precum iarba peste leşurile putrede. Tragedia Europei stă în aceea că a ales împărăţia morţii, pe care o crede veşnică, şi a lepădat împărăţia Vieţii veşnice. A făcut legământ cu moartea. Iar de îndată ce s'a legat cu moartea, s'a legat şi cu iadul şi cu cele ale iadului, adică cu minciuna, cu viclenia, cu răpirea, cu cotropirea, cu uciderea, ura şi mândria, cu toată trufia şi toată duhoarea de mormânt. Moarte, moarte veşnică – aceasta ar putea scrie, pe drept, deasupra tuturor porţilor prin care se intră în Europa. Iar voi, Sârbilor, urmaşi ai mucenicilor de la Kosovo care au căzut pentru împărăţia cea cerească şi viaţa cea veşnică, să cugetaţi acum: Vreţi cu Europa, tovarăşa morţii, sau cu Hristos, împăratul vieţii veşnice? Amin.

74

Pace, pace, pace! strigă conducătorii, iar popoarele lor pier în războaie, căci vorbesc despre pace fără Dumnezeu.

Pâine, pâine, pâine! strigă doctorii în economie ai Europei, iar popoarele lor pier de foame, căci caută pâine în afara lui Dumnezeu.

Legi, legi, legi! strigă doctorii în drept şi-n dreptate ai Europei, iar popoarele lor strâng fărădelegi cât dealurile, până la nori, în fiecare zi şi în fiecare ceas, căci scriu legile lor şi nu ale lui Dumnezeu.

Vai celor ce scriu vicleşug; că scriind, vicleşug scriu! /Isa. 10:1/ a grăit Dumnezeu prin Isaía Prorocul. Iar prin Prorocul Ieremía a grăit: *în deşert s'a făcut condeiul minciunos la scriitori.* /Ier. 8:8/

Pentru vechiul Israíl şi pentru noua Europă s'au zis aceste cuvinte, căci au trădat numele de popor ales şi nu au fost lumină popoarelor, ci întuneric. Noua Europă a spart atât tablele legii date de Moisì, cât şi cele ale lui Hristos, a încălcat legea morală a lui Dumnezeu, a scornit mincinoasele „legi naturale" şi le-a pus ca un jug greu pe grumazul oamenilor. A proclamat ceea ce este existent ca fiind inexistent, iar ce este inexistent ca existent. Pe singura lege existentă, cea numită de Dumnezeu lege, legea morală, a lepădat-o ca pe-o nelegiuire, sau ca pe-o haină ponosită, iar pe cele ce nu sânt ale lui Dumnezeu, rânduiala vremelnică a lucrurilor şi-a întâmplărilor naturale, a numit-o singura şi inevitabila lege – ca şi cum Dumnezeu ar fi putut da lege firii neînţelegătoare, iar nu omului înţelegător! Dar şarpele cel vechi, care a minţit şi pe Eva, i-a înduplecat prin veşnicul Iuda pe cărturarii Europei să scrie minciună cu condeiul lor mincinos!

Au scris minciuna sub formă de poezie, pentru a preface nevinovăţia în vinovăţie, curăţia în necurăţie, şi să facă din tineretul botezat al Europei un neam câinesc, lacom şi curvar.

Au scris minciuna sub formă de romane şi nuvele, pentru a orbi ochii Europenilor ca să nu mai vadă Cerul şi Duhurile cereşti şi, astfel, să îndulcească noroiul, pământul şi tot ce e în stăpânirea morţii, a mormântului şi-a viermilor.

Au scris minciuna ca istorie, o istorie în care au pus mai presus de Dumnezeu puterile oarbe ale naturii, simple unelte în mâinile lui Dumnezeu, şi cu ajutorul lor au explicat soarta neamurilor, a triburilor omeneşti şi a întregii omeniri – cu ajutorul uneltelor lui Dumnezeu, nu cu ajutorul lui Dumnezeu. Şi, prin minciună, au slăvit un popor şi l-au ponegrit pe altul, după plata primită, întărâtând o generaţie împotriva alteia, învrăjbind un popor împotriva altuia şi pe copii împotriva părinţilor.

Au scris minciuna sub formă de filosofie, când un îngâmfat s'a

apucat, în pofida puterilor sale mărginite, să încerce să explice cum a fost făcută lumea, cum stă lumea între hotarele sale şi ce este omul, care este calea lui şi unde-i este sfârşitul – toate acestea i-au ieşit din degete, minţind fără încetare şi flecărind fără să pună pază gurii sale. Ca şi când Dumnezeu nu ar fi vorbit niciodată înainte de ei! Ca şi cum Ziditorul nu ar fi zis şi n'ar fi arătat oamenilor toate acestea prin aleşii ce i-au slujit, Drepţi şi Proroci, iar în cele din urmă prin Fiul Său cel Unul-născut!

În cele din urmă, au scris minciună despre aşa-zisele „legi naturale" şi împotriva legilor nescrise ale lui Dumnezeu.

Au scris minciună, necunoaştere şi nedreptate. Şi nimeni dintre oameni nu i-a judecat, căci neamurile Europene au slăbit de mult, şi nu mai ştiu să se împotrivească cruzilor şi îngâmfaţilor lor stăpâni. Iar după ce aceşti stăpâni îngâmfaţi şi cruzi, întunecaţi ca noaptea şi ca mormântul, nesătui de bani şi de slavă deşartă, au aruncat pe foc legea morală a lui Dumnezeu, au dat o nouă lege morală, adică:

Că omul e liber să creadă sau să nu creadă într'un singur Dumnezeu sau în sute de dumnezei.

Că fiecare e liber să se închine idolilor de argint, de aur, de lemn şi de hârtie.

Că cel ce batjocoreşte numele Domnului nu va fi judecat, dar cel ce batjocoreşte un paznic de stradă va fi judecat.

Că fiii trebuie să lepede credinţa părinţilor ca pe-o înşelare, nu trebuie să îi asculte şi să-i cinstească, ci să se despartă cât mai grabnic de ei.

Că Duminica nu este nicidecum o sărbătoare, ci o zi ca oricare alta, şi că în acea zi omul trebuie să-şi odihnească şi să-şi hrănească trupul său mai bine ca în celelalte zile. Că e îngăduit a ucide pe oricine stă împotriva intereselor tale personale, profesionale sau naţionale.

Că curvia şi preacurvia sânt totuna cu căsătoria.

Că hoţia e un lucru relativ, care depinde de context.

Că jurământul strâmb este necesar pentru binele indivizilor şi al societăţii.

Iată, fraţilor, pentru ce a trebuit să vină marele război mondial. Ziditorul cel batjocorit a cutremurat pământul cu un război ca să scuture noroiul de pe sufletele Europenilor. Vor simţi ei oare durerea acestui cutremur, vor înţelege oare pentru ce au fost loviţi cu războiul care tocmai s'a încheiat? Îşi vor veni oare în fire, vor lepăda oare prosteştile şi nedreptele lor legi şi se vor întoarce la veşnica lege morală a lui Dumnezeu? Îi vor mai lăsa oare pe mincinoşii lor cărturari să scrie mai departe minciuni cu condeiul lor mincinos, ca să întunece lumina lui Dumnezeu în sufletele oamenilor lui Dumnezeu? Vor face oare acestea, sau nu? De aceasta depinde fericirea sau nefericirea, izbăvirea sau nimicirea Europei viitoare.

Până acum, numai la poporul Sârb se văd semnele pocăinţei şi ale venirii în fire. Însă acestea trebuie să ajungă la apogeu, ca Dumnezeu să Se milostivească spre noi şi să ne ierte păcatele. Amin.

75 Mărturia apostolească este adevărată şi neîndoielnică, fraţilor! Dacă păgânul Pilát ar fi zis cele mărturisite de Apostoli, cine l-ar fi crezut? Căci e păgân, şi nimeni nu se încrede în mărturia păgânului. Sau dacă împăratul Iród, care pentru căsătoria cu cumnata lui l-a ucis pe Sfântul Ioán Botezătorul, dacă acel împărat ar fi zis cele mărturisite de Apostoli, cu adevărat nimeni nu l-ar fi crezut. Dar când simplii, curaţii şi cinstiţii pescari ne-au dat mărturia lor, mărturie pentru care şi-au părăsit mrejele pescăreşti, casele lor liniştite, copiii şi neamurile, ba până şi patria

şi, având totul, s'au dat de bunăvoie morţii pentru mărturia lor – atunci această mărturie este adevărată şi neîndoielnică.

Cum este această mărturie apostolească? Să-l lăsăm pe un pescar, pe nume Ioán, unul din fiii lui Zevedéi, să spună singur: *Şi noi am văzut şi mărturisim că Tatăl au trimis pre Fiul Mântuitor lumii. Oricarele mărturiseşte că Iisus este Fiul lui Dumnezeu, Dumnezeu întru el rămâne şi el întru Dumnezeu. Şi noi am cunoscut şi am crezut...* /I Io. 4:14-16/ Şi vechea Europă de acum o mie de ani cunoştea şi credea. Şi era pregătită să fie martoră a Domnului Iisus Hristos înaintea tuturor popoarelor nebotezate ale pământului. Dar satana a pătruns în soarta Europei prin căpeteniile ei bisericeşti. Satana le-a înduplecat pe trufaşele căpetenii ale preoţiei Europene să-şi lepede simplitatea pescărească şi să se deprindă cu luxul Cezarilor Romani, să ajungă împăraţi şi mai presus decât împăraţii, conducători de oşti, diplomaţi, cneji şi bancheri. De aici a venit războirea şi tulburarea neamurilor Creştine ale Apusului. Şi de atunci, până în ziua de astăzi, acele neamuri au urmat calea potrivnică lui Hristos şi mărturiei apostoleşti. Mai curând i-au citit pe filosofii păgâni, decât epistolele Apostolilor. Mai dragi le-au fost preoţii păgâni ai Olimpului şi-ai Persiei, decât preoţii Creştini. Mai mult s'au bucurat de amăgirile colorate ale poeziei păgâne, decât de vieţile sfinţilor postnici şi mucenici ai lui Hristos. Neruşinatele bacanale ale vechii Ellade şi Rome s'au lipit mai mult de inimile lor decât mântuitoarea şi preacurata Liturghie a lui Hristos. Toate acestea nu s'au întâmplat dintr'o dată, ci s'a ajuns treptat la cele înşirate mai sus. Într'un cuvânt, lumea botezată s'a întors la păgânismul de dinaintea primirii Creştinismului. Sfântul Apostol Pétru, de care s'au legat în chip anume întâi-stătătorii Apusului, spune acestea în cuvinte limpezi şi aspre: *Câinele s'a întors la borâtura sa; şi: Scroafa scăldată, la tăvălitura mocirlei.* /II Pet. 2:22/

Ar fi fost mai bine pentru acele noroade eretice Apusene să nu fi

auzit niciodată de Hristos şi de Evanghelia Sa, să nu se fi botezat în numele Său. Aceasta o spune şi Apostolul Pétru, pe care ei îl au la mare cinste, cel ce ţine cheile Raiului. Aşa zice: *Mai bine era lor a nu fi cunoscut calea dreptăţii, decât, cunoscând-o, să se întoarcă înapoi dela sfânta poruncă ce li s'a dat.* /II Pet. 2:21/ Mai mic este păcatul neprimirii lui Hristos decât a-l lepăda după ce a fost primit.

Dacă ar fi rămas nebotezată şi necreştină, Europa ar fi fost astăzi înaintea lui Dumnezeu Ziditorul ceea ce este şi India cea nebotezată. Datoria ei ar fi fost mai mică şi biciul mai blând. /Lc. 12:48/ Dar ea s'a botezat în numele Preasfintei şi De-viaţă-făcătoarei Treimi, în numele Tatălui, şi-al Fiului, şi-al Sfântului Duh, a primit mărturia apostolească şi a ţinut această mărturie, ca pe-o comoară de mare preţ, vreme de o mie de ani. Apoi a început să se lepede de această mărturie şi pecete a Duhului Sfânt, şi să se întoarcă la străvechea vărsătură a străbunilor ei păgâni şi mâncători de oameni de dinainte de Hristos. Ce numeşte apostolul „borâtură"? Închinarea la idoli, la vechile şi închipuitele zeităţi cu felurite nume, la mulţimea pestriţă de patimi şi pofte omeneşti, care-i însă doar părelnică; întoarcerea de la duh către trup, de la viaţa duhovnicească la viaţa trupească – aşa cum li s'a întâmplat şi nechibzuiţilor Galateni, cărora Apostolul Pável, părintele lor duhovnicesc, le-a adresat aceste dojeni: *O, fără de minte Galateni, cine pre voi a zavistuit ca adevărului să nu vă plecaţi? (...) Aşa fără de minte sânteţi? Dupre ce în Duh aţi început, acum în trup săvârşiţi.* /Gal. 3:1-3/ Ce făcuseră Galatenii? Se botezaseră şi Îl cunoscuseră pe Hristos, apoi l-au lepădat şi s'au întors la vechii lor dumnezei închipuiţi; după cum se întâmplă întotdeauna, s'au întors sub tirania stihiilor, şi au început să se închine înspăimântătoarelor puteri ale naturii ca nişte copii neştiutori, ce trăiesc numai după trup şi văd doar cât îi duc ochii.

Europa Creştină, îndărătnicindu-se împotriva căpeteniilor bise-

ricești, s'a întors la vărsătura ei, ca oarecând păgânii Galateni. La ce s'au întors? La stihii, la natură, ca la cel mai de seamă dumnezeu. Lepădându-l pe Hristosul cel viu, Europa s'a închinat la natura moartă și aproape moartă, la lucrul mâinilor lui Hristos, asemănându-se cuiva lăsat să intre la curtea împăratului, care, în loc să se închine împăratului, începe să se închine câinilor, pisicilor și cailor acestuia. La această întunecare, la această nebunie a ajuns Europa în veacul al nouăsprezecelea și al douăzecilea. Ușor îi va fi Indiei la Înfricoșata Judecată, ușor și Chinei și Japoniei, dar foarte greu Europei. Căci ea a fost mai întâi credincioasă, și apoi a trădat.

Iar tu, Serbie, cum de-ai urmat Europei? Tu n'ai urmat niciodată calea ei, tu niciodată n'ai mers pe urmele ei. Ai avut cugetul tău, credința ta, Domnul tău și calea ta. Întoarce-te la ale tale, dacă vrei să te mântuiești și să trăiești. Întoarce-te de la vărsătura străină la Hristosul tău, iar El te va lumina și te va mântui. Amin.

76 Turnul Babilonului! Ați citit în Sfânta Scriptură a lui Dumnezeu despre turnul Babilonului. Un buboi pe fața pământului! A fost un buboi pe omenirea de după potop, noul și adevăratul buboi! Oamenii de dinaintea potopului erau imorali, însă cei de după potop erau fără Dumnezeu. Dar cum, atât de repede? Cum au uitat așa iute de Dumnezeu urmașii acelui Nóe, singurul pe care Dumnezeu l-a izbăvit de la potop pentru credința și dreptatea lui? Oare pedeapsa lui Dumnezeu prin potop nu le-a folosit cu nimic urmașilor lui Nóe? Unora le-a folosit – nicicând lumea nu a fost lipsită de oameni drepți – dar multora nu le-a folosit cu nimic, și tocmai acești mulți au hotărât să zidească un turn până la cer, ca să se proslăvească pe sine. Așa stă scris: Veniți să ne zidim ce-

tate şi turn, al cărui vârf va fi până în cer, şi ne vom face nume mai nainte de a ne risipi pre faţa a tot pământul /Fac. 11:4/

Iată ce înseamnă acestea: când au zis că vor să zidească o cetate, înseamnă că au vrut ca întreaga lor viaţă personală şi socială să o rânduiască fără Dumnezeu şi fără binecuvântarea lui Dumnezeu. Când au zis că vor să zidească un turn al cărui vârf să ajungă până la cer, înseamnă o îndărătnicie faţă de Dumnezeul cel ceresc, despre care negreşit auziseră, dar în a cărui putere au crezut mai puţin decât într'a lor. Când au zis că vor să îşi facă nume, înseamnă că au vrut să dobândească slavă deşartă, ca oamenii să fie încântaţi de ei şi să li se închine ca unor dumnezei, în pofida Dumnezeului ceresc. Când au zis că vor să facă acestea mai înainte de a se risipi pe faţa a tot pământul, înseamnă că au vrut să-şi rânduiască viaţa numai după voia şi după planul lor, fără să ia în seamă voia şi pronia lui Dumnezeu. Într'un cuvânt, toate întru slava lor, toate în pofida lui Dumnezeu.

Dacă vreţi să ştiţi cum arătau acei urmaşi ai Dreptului Nóe, care au ajuns aşa iute uitători de Dumnezeu şi lăudători de sine, întoarceţi-vă dinspre Răsărit spre Apus, şi uitaţi-vă la Turnul Babel al zilelor noastre, nu departe de voi. În privinţa imboldului şi dorinţei de a zidi, vom vedea că asemănarea merge până la identitate. Aceleaşi porniri şi acelaşi dorinţă stau şi astăzi, ca şi atunci, la temelia şi la plănuirea acelui Turn Asiatic al Babilonului. Răzvrătirea împotriva lui Dumnezeu e pricina bolii şi a constructorilor din vechime, şi a celor noi. În amândouă cazuri, imboldurile sânt slava personală sau naţională, în pofida lui Dumnezeu şi a celor ce cred în Dumnezeu, iar dorinţele sânt de a se face pe sine dumnezei şi de a-şi rândui întreaga viaţă după socoteala şi voia omenească, fără să bage de seamă la Ziditorul cerului şi-al pământului, fără nici o cercetare a voii şi-a proniei lui Dumnezeu. Patru sânt zidurile acestui nou Turn al Ba-

bilonului: unul e ştiinţa, al doilea industria, al treilea politica, iar al patrulea individualismul. Toate patru, nesfinţite şi nebinecuvântate. Toate, potrivnice lui Dumnezeu, toate împotriva lui Dumnezeu şi în ciuda lui Dumnezeu. De aici îşi trag toate cele patru ziduri întunecimea ca noaptea fără stele şi Lună. Ca şi cum în acel turn ar trăi nişte întunecaţi, cărora le e mai dragă bezna decât lumina. În dreptul oricărui zid aţi sta, vor ajunge la voi prostia şi cearta. În rândul oamenilor de ştiinţă veţi auzi atâtea basme despre lume şi despre om născocite de mintea lor, atâtea certuri şi polemici între ei, încât veţi vrea să plecaţi grabnic de acolo, către alt zid. Când vă veţi afla înaintea zidului industriei, vă vor aştepta şi acolo prostia şi cearta, prostie în producţia fără măsură şi ceartă în jurul muncii şi a plăţii muncii, încât vă vor asurzi urechile. Dacă vă veţi afla înaintea zidului politicii – iarăşi prostie şi ceartă; prostie, pentru că fiecare politician se străduieşte să îşi întărească partidul nedreptăţind partidele potrivnice şi să-şi umple de slavă poporul nedreptăţind popoarele vecine. Fiecare îşi caută învierea în mormântul altuia, şi fericirea în nefericirea altora. Iar despre cearta dintre politicieni, nici să nu mai vorbim. Despre ea vorbesc în fiecare zi sute de vagoane de hârtie de ziar, plină de lăudăroşeniile, făţărniciile şi certurile politicienilor. În cele din urmă, dacă vă veţi apropia de al patrulea zid, veţi întâlni iarăşi acelaşi lucru: prostie şi ceartă. Căci individualismul este cea mai întunecată prostie, pricină a nenumărate certuri între oameni şi popoare. Aici se găseşte individualismul de tot felul, purtând felurite nume: individualismul personal, individualismul de grup, individualismul industrial, politic, partinic şi naţional – întuneric fără nici o rază de soare, ceartă fără de sfârşit! De aici şi vieţuirea în acest nou Turn al Babilonului – o viaţă fără luminare, fără bucurie, fără rost, fără dragoste, încât omului îi vine să strige: Fugiţi din acest pământ, pe care Dumnezeu l-a lepădat şi l-a blestemat!

Constructorii n'au izbutit să isprăvească vechiul turn al Babilonului. Nu i-a lăsat Dumnezeu. Le-a amestecat graiurile, încât nu s'a mai înţeles prieten cu prieten. Din această pricină, şi-au părăsit lucrul şi s'au răspândit în întreaga lume, după cum a vrut Dumnezeu. Şi aşa s'a împlinit voia lui Dumnezeu, iar nu voia mărginiţilor şi întunecaţilor oameni, urmaşi ai Dreptului Nóe. Oare nu vedeţi, fraţilor, cum a amestecat Dumnezeu şi limbile noilor constructori ai Turnului Babel? Nimeni nu se înţelege cu nimeni. Toţi se îndreptăţesc numai pe sine, iar pe ceilalţi îi judecă. Fiecare e războinic împotriva lui Hristos şi a aproapelui său. Oare poate dăinui un asemenea oraş? Oare poate ajunge un asemenea turn până la ceruri? Nicidecum. Şi turnul se va prăbuşi, iar cetatea se va pustii. Se va săvârşi voia lui Dumnezeu, nu a oamenilor. Iar când Dumnezeu ameninţă, se vor ridica toate neamurile pământului împotriva acestui nou Turn al Babilonului, vor veni şi îl vor nimici până la temelie. Şi aşa cum toată lumea râde citind istoria zidirii acelui prim Turn al Babilonului, zicând: „L-au avut pildă pe strămoşul lor, Dreptul Nóe, dar nu au urmat calea lui," aşa vor râde şi generaţiile viitoare de popoarele Turnului nostru Babilón, zicând: „L-au avut pe Hristos, Evanghelia şi Biserica, i-au avut pe cei sfinţi şi plăcuţi lui Dumnezeu, pe strămoşii lor, dar nu au urmat lor, ci le-au întors spatele şi au urmat pilda constructorilor fără de Dumnezeu ai primului Turn Babel. Iar Dumnezeu i-a lovit şi i-a amestecat." Lui Dumnezeu, slavă şi laudă în veci. Amin.

77 „Tatăl meu e şi Tatăl vostru!” a zis Domnul Hristos câtă vreme a umblat printre oameni purtând trup omenesc. Tatăl ceresc este Părinte al luminii şi a tot binele. Tatăl lui Hristos este Părintele tuturor Creştinilor, al tuturor copiilor lui Hristos. De un milion de ori, Hristos l-a numit pe Tatăl Său Părinte al Apostolilor şi al tuturor urmaşilor Săi. Pentru aceasta, toţi oamenii şi toate neamurile care s'au botezat în numele lui Hristos l-au recunoscut pe veşnicul Dumnezeu-Tatăl ca Părinte al lor, prin descoperirea Fiului lui Dumnezeu, Iisus Hristos, şi prin insuflarea Sfântului Duh. Iar Domnul a mai zis şi acestea: Şi tată să nu chemaţi vouă pre pământ, că unul este Tatăl vostru cel din ceruri. /Mat. 23:9/

Aşa a vorbit Domnul celor ce au auzit cuvintele sale şi l-au urmat despre Tatăl, Tată din care s'a născut El şi din care purcede Sfântul Duh. Pe lângă acest Părinte al sfinţeniei, există şi un părinte al beznei şi al vicleniei; acestui părinte îi slujesc toţi potrivnicii lui Hristos, toţi potrivnicii luminii, toţi potrivnicii dragostei. Acel părinte al beznei, al vicleniei şi al urii este diavolul. Lui i-au slujit căpeteniile poporului Iudeu din vremea întrupării lui Dumnezeu. Deşi ei nu au ştiut, nici nu au recunoscut acestea, atotvăzătorul Hristos a văzut, şi le-a mărturisit: *Voi din tatăl diavolul sânteţi, şi poftele tatălui vostru vreţi să faceţi,* /Io. 8:44/ căci, zice El iarăşi, *de ar fi Dumnezeu Tatăl vostru, aţi iubi pre mine, căci eu dela Dumnezeu am ieşit şi am venit.* /Io. 8:44/ Dar mulţi Evrei nu au primit acele cuvinte, ci s'au ridicat împotriva lui Hristos, l-au călcat şi l-au omorât, spre moartea lor veşnică. Orbiţi de satana, precum Iuda, ei nu l-au văzut în Hristos pe Dumnezeu. Însufleţiţi de duhul rău-mirositor al satanei, ei l-au judecat şi l-au ucis pe Hristos. Şi, culmea!, s'au arătat mai mari potrivnici lui Dumnezeu decât păgânul Pilát, căci, în mânia răutăţii lor, au rostit acel cuvânt înspăimântător: *Sângele lui asupra noastră şi asupra copiilor noştri.* /Mat. 27:25/ Astfel, acel sânge nevinovat a ajuns un bici ce

îi goneşte ca pe vite de-a lungul veacurilor, din ţară în ţară, un foc ce arde toată urzeala împotriva lui Hristos. Căci aşa îi învaţă diavolul, tatăl lor. Diavolul i-a învăţat să se ridice împotriva Fiului lui Dumnezeu, Iisus Hristos. Diavolul i-a învăţat, de-a lungul veacurilor şi până acum, să lupte împotriva fiilor lui Hristos, împotriva fiilor luminii, împotriva următorilor Evangheliei şi-ai vieţii veşnice.

De-a lungul veacurilor, cei ce l-au răstignit pe Messía, Domnul Iisus, Fiul lui Dumnezeu, au făcut din Europa cel mai mare câmp de luptă al diavolului împotriva lui Dumnezeu. Aici este astăzi cel mai mare câmp de luptă al Jidovilor şi al tatălui Jidovilor, diavolul, împotriva Tatălui ceresc, împotriva Fiului Său cel Unul-născut, întrupat din Fecioară, şi împotriva sfinţeniei Duhului Sfânt.

Toate acestea Europa nu le ştie, şi în aceasta constă toată trista sa soartă, toată tragedia întunecată a popoarelor sale. Ea, mai presus de toate, nu ştie a cui este. Nu ştie cine îi este prieten, şi cine îi este duşman. Nu ştie pe cine să numească Tată şi pe cine Fiu, pentru că este scuipat în ea strămoşescul şi fiiescul, părintescul şi copilărescul. Ea nu ştie nimic în afară de ceea ce Jidovii îi arată drept ştiinţă. Ea nu crede nimic în afară de ceea ce Jidovii îi poruncesc să creadă. Ea nu ştie să preţuiască nimic după vrednicie, până ce Jidovii îi dau cântarul lor ca să măsoare ce-i vrednic. Cei mai învăţaţi fii ai ei sânt cei fără de Dumnezeu, atheii, după reţeta Jidovilor. Cei mai mari oameni de ştiinţă ai ei învaţă că natura este principalul dumnezeu, şi nu este vreun alt Dumnezeu în afară de natură, iar Europa primeşte. Politicienii ei vorbesc ca nişte lunatici despre egalitatea tuturor credinţelor şi necredinţelor, ceea ce Jidovii vor şi îşi doresc, căci le este de trebuinţă ca mai întâi să se facă egali în faţa legii cu Creştinii, pentru ca apoi să prigonească Creştinismul, să-i facă pe Creştini necredincioşi şi să le stea cu călcâiul pe grumaz. Toate devizele Europene moderne au fost alcătuite de Jidovii care l-au răstignit

pe Hristos. Democraţia, grevele, socialismul, atheismul, toleranţa tuturor credinţelor, pacifismul, revoluţia universală, capitalismul, comunismul – toate acestea sânt creaţiile Jidovilor sau, mai bine zis, ale tatălui lor, diavolul; toate acestea, pentru a-l defăima pe Hristos, pentru a-l nimici pe Hristos, pentru a aşeza pe scaunul lui Hristos pe Messía lor Evreiesc, neştiind nici până astăzi că acela e însuşi satana, tatăl lor, cel ce i-a ţinut în frâul său şi i-a lovit cu biciu-i.

Fraţii mei, nu este deloc de mirare că Jidovii fac toate acestea împotriva lui Dumnezeu Tatăl şi a Fiului lui Dumnezeu, Domnul Iisus Hristos, pentru că însuşi Domnul Hristos cel înainte-văzător şi fără de greşeală a zis că tatăl lor este diavolul şi poftele tatălui lor vor să facă. E de mirare însă că Europenii, botezaţi şi mirunşi, s'au dat în întregime Jidovilor, încât cugetă cu minte Jidovească, primesc programele Jidovilor, îşi însuşesc lupta Jidovilor împotriva lui Hristos, primesc minciunile Jidovilor drept adevăruri, primesc lozincile Jidovilor ca pe ale lor, umblă pe calea Jidovilor şi slujesc ţelurilor Jidoveşti. Acest lucru este de mirare în vremurile noastre, şi nimic altceva. Toate celelalte sânt mai puţin importante, sau fără vreo importanţă. Dar cel mai important este cum a ajuns Europa Creştină slujitoare a Jidovilor, cum a căzut de la Părintele Luminii şi l-a primit pe diavol ca tată, în toate cugetele, dorinţele şi faptele ei.

La aceasta se cuvine să cugetaţi, fraţi Sârbi, şi în legătură cu aceasta să vă îndreptaţi calea pe care să meargă cugetele, dorinţele şi faptele voastre. Să nu fiţi aflaţi ca fii ai satanei! Hristos să vă fie în ajutor. Amin.

RUGĂCIUNE
CĂTRE SFINŢII
LUI DUMNEZEU

Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu,
miluieşte-ne pe noi, păcătoşii Sârbi.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuieşte-ne pe noi.
Sfinte Arhanghel Mihail, mântuieşte pe toţi Sârbii vii
şi adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Ioanne Botezătorule, mântuieşte pe toţi Sârbii vii
şi adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Părinte Nicolae, mântuieşte pe toţi Sârbii vii şi adormiţi,
care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Întâi-mucenic şi Arhidiacon Ştefan, mântuieşte pe toţi
Sârbii vii şi adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, Maică dragă, mântuieşte
pe toţi Sârbii vii şi adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Părinte Sávva, mântuieşte pe toţi Sârbii vii şi adormiţi,
care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Părinte Athanásie, mântuieşte pe toţi Sârbii vii
şi adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Cuvioase Părinte Antónie, mântuieşte pe toţi Sârbii vii şi
adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Mucenic Trífon, mântuieşte pe toţi Sârbii vii şi adormiţi,
care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Simeón de-Dumnezeu-primitorule, mântuieşte pe toţi
Sârbii vii şi adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Sfinţit-mucenic Haralámpie, mântuieşte pe toţi Sârbii vii
şi adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Sfinte Sfinţit-mucenic Vasílie, mântuieşte pe toţi Sârbii vii
şi adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Mare Mucenic Gheorghe, mântuieşte pe toţi Sârbii vii şi
adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Apostol şi Evanghelist Márcu, mântuieşte pe toţi Sârbii
vii şi adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinţilor întocmai cu apostolii Kiríll şi Methódie, mântuiţi
pe toţi Sârbii, vii şi adormiţi, care pe voi prăznuiesc. Amin.
Sfinţilor Împăraţi Constantin şi Elena, mântuiţi pe toţi Sârbii,
vii şi adormiţi, care pe voi prăznuiesc. Amin.
Sfinte Mucenic şi Cneaz Ioánn Vladimír, mântuieşte pe toţi
Sârbii vii şi adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Mare Mucenic Erasm, mântuieşte pe toţi Sârbii vii şi
adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Toţi Sfinţii, mântuiţi pe toţi Sârbii vii şi adormiţi,
care pe voi prăznuiesc. Amin.
Sfinte Proroc Amós, mântuieşte pe toţi Sârbii vii şi adormiţi,
care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Proroc Eliséi, mântuieşte pe toţi Sârbii vii şi adormiţi,
care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Mucenic şi Cneaz Lázăr, mântuieşte pe toţi Sârbii vii
şi adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Cuvioase Părinte Naúm, mântuieşte pe toţi Sârbii vii
şi adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinţilor Apostoli Pétru şi Pável, mântuiţi pe toţi Sârbii,
vii şi adormiţi, care vă prăznuiesc. Amin.
Sfinţilor Doctori fără de arginţi Cósma şi Damián, mântuiţi pe
toţi Sârbii vii şi adormiţi, care pe voi prăznuiesc. Amin.
Cuvioase Părinte Sissóe, mântuieşte pe toţi Sârbii vii
şi adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Sfinţilor mucenici Kiríc şi Iulita, mântuiţi pe toţi Sârbii vii
şi adormiţi, care pe voi prăznuiesc. Amin.
Sfântă Muceniţă Marína, mântuieşte pe toţi Sârbii vii şi
adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Mare Proroc Ilíe, mântuieşte pe toţi Sârbii vii
şi adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfântă Maria Magdalina, blândă Marie, mântuieşte
pe toţi Sârbii vii şi adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Mare Mucenic Panteleímon, mântuieşte pe toţi
Sârbii vii şi adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuieşte pe toţi
Sârbii vii şi adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Cuvioase Părinte Róman, mântuieşte pe toţi Sârbii vii
şi adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Simeón Stâlpnicul, mântuieşte pe toţi Sârbii vii
şi adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Cuvioase Părinte Chiriac, mântuieşte pe toţi Sârbii vii şi
adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Apostol Thóma, mântuieşte pe toţi Sârbii vii şi adormiţi,
care pe tine prăznuiesc. Amin.
Cuvioasă Maică Paraskevì, mântuieşte pe toţi Sârbii vii
şi adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Mucenice Dimítrie, mântuieşte pe toţi Sârbii vii
şi adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Părinte Arsénie, mântuieşte pe toţi Sârbii vii şi adormiţi,
care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Arhanghel Mihail, mântuieşte pe toţi Sârbii vii
şi adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Ioánn cel Milostiv, mântuieşte pe toţi Sârbii vii
şi adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Sfinte Apostol Fílipp, mântuieşte pe toţi Sârbii vii şi adormiţi,
care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Apostol Andréi, mântuieşte pe toţi Sârbii vii şi adormiţi,
care pe tine prăznuiesc. Amin.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuieşte pe toţi Sârbii
vii şi adormiţi, care pe tine prăznuiesc. Amin.

SCRISORILE 79-81

79 Omul gârbovit nu priveşte la cer, ci la pământ. Aşa era în vremea aceea o femeie gârbovă. De optsprezece ani împliniţi, capul ei era împreunat cu genunchii, încât putea privi doar praful pământului şi viermii din praf, şi respira praf şi toate duhorile pământului. Dar Hristos s'a milostivit de ea, şi i-a strigat: *Femeie, slobozitu-te-ai de boala ta. Şi şi-au pus pre dânsa mâinile; şi îndată s'a îndreptat, şi slăvea pre Dumnezeu.* /Lc. 13:2/

Tâlcuirea modernă: din toate continentele acestei lumi, Europa o reprezintă pe femeia gârbovă. De când întâi-stătătorii duhovniceşti ai Europei, fără ştiinţa şi voia popoarelor Europene, s'au rupt de adevărata Biserică a lui Hristos, din Răsărit, de atunci omenirea Europeană a început din ce în ce mai mult să se gârbovească şi să-şi aplece capul spre pământ. Veacul al XX-lea este veacul cel mai bolnav din viaţa omenirii Europene, căci în acest veac capul omenirii s'a aplecat atât de jos, încât s'a împreunat cu genunchii, iar de aici nu mai poate vedea decât pământul şi viermii pământului, şi nu mai poate respira decât duhorile pământului. Să-i vorbeşti despre cer înseamnă să-i vorbeşte despre ceea ce nu poate vedea, căci întreaga ei fiinţă e atât de gârbovită încât, cu simţurile ei, nu poate percepe decât ceea ce e jos, ce e din pământ, ce e mai prejos de om. Din această perspectivă a femeii gârbove trebuie privită şi preţuită întreaga viaţă a Europei din veacurile trecute. Din această perspectivă a luminii, cea a unei femei gârbove ce priveşte în pământ, s'a dezvoltat ştiinţa, arta, economia, politica şi întreaga viaţă omenească, individuală şi socială – îndeosebi viaţa omenească. Privind numai la pământ, s'a explicat totul prin pământ. Văzând numai pământul, s'a luptat doar pentru pământ. Auzind numai pământul, toată ştiinţa omenească s'a lăsat purtată de freamătul pământului umed. Simţind numai miasma putreziciunii pământeşti, acel miros a covârşit toate

bine-plăcutele miresme cereşti. Mintea omenească s'a preocupat doar cu cercetarea celor pe care le poate vedea cu ochiul, auzi cu urechea şi mirosi cu nasul, s'a încredinţat adică pământului şi numai pământului – aceasta era înţelegerea femeii gârbove. Sute de aparate a născocit mintea femeii gârbove, ca să cerceteze pământul şi cele din pământ. A cercetat toate plantele şi rădăcinile, viermii mari şi mici, şi pe cei foarte mici, pe cei văzuţi şi pe cei nevăzuţi. Femeia gârbovă şi-a înarmat ochii cu microscoape şi cu ochelari fini, ca să vadă cu de-amăruntul tot muşuroiul de viermi. Pe toate le-a văzut, pe toate le-a aflat, şi a vestit cerului şi pământului că nu există nimic afară de viermi, mari şi mici, văzuţi şi nevăzuţi, gânditori şi negânditori, că omul este numai un vierme între viermi, iar deasupra viermilor, un supra-vierme.[17] Atât a putut vedea femeia gârbovă, şi nimic mai mult. Ca să vadă mai mult, ar fi trebuit să fie dreaptă, cu capul ridicat spre cer şi cu mintea deschisă către lumea de sus. Iar acea lume de sus nu este un muşuroi de viermi, ci Ierusalimul cel de sus, oastea Domnului cea luminată şi strălucitoare, alcătuită din minunata ierarhie cerească a Serafimilor, Heruvimilor, a Scaunelor, Domniilor, Puterilor, Stăpâniilor şi Începătoriilor, a Arhanghelilor şi Îngerilor, şi din mulţime nenumărată de Drepţi şi Plăcuţi ai lui Dumnezeu. Femeia gârbovă nu poate vedea întregul Ierusalím de sus, întreaga lume duhovnicească de deasupra omului. Ea vede doar ce-i mai jos de ea, nicidecum ce-i mai presus. De aceea, tot ce-a cugetat şi a făurit de-a lungul ultimelor câtorva veacuri a cugetat şi a făurit pe nisip, pe praf, pe pământ şi pe noroi, pe cele pe care le putea vedea şi simţi sub ea. Cine va înţelege privind în această lumină evoluţia omenirii Europene de la ruperea de Biserică, acela va înţelege tot. Aşa cum pescarul de pe râul mâlos miroase a mâl, aşa şi întreaga

17. Referire la Supraomul lui Nietzsche *(n.tr.)*

cultură Europeană, cu ştiinţa şi filosofia ei, cu arta şi religia, şi cu întreaga ei cultură, miroase toată a mâl, a pământ, a praf – singurele lucruri pe care o femeie gârbovă le poate vedea. Hristos este singurul tămăduitor al gârbovirii.

Pricina gârbovirii Europei stă în călcarea legii lui Dumnezeu, şi mai cu seamă în necinstirea părinţilor săi. Nimic nu pedepseşte Dumnezeu cu mai multă asprime decât păcatul copiilor împotriva părinţilor, căci este un păcat împotriva Părintelui ceresc. De aceea Domnul i-a binecuvântat dintru început pe cei ce îşi cinstesc părinţii, pe tatăl şi pe mama lor, ca pe un simbol al lui Dumnezeu însuşi; de aceea i-a blestemat pe cei ce îşi batjocoresc părintele, aşa cum s'a întâmplat cu Ham, fiul lui Nóe, care l-a batjocorit pe tatăl său. *Cinsteşte pre tatăl tău şi pe muma ta,* /Mat. 15:4/ aceasta este esenţa, inima tuturor poruncilor lui Dumnezeu. Cine îşi cinsteşte părintele pământesc, acela îşi cinsteşte şi Părintele ceresc. Pe această învăţătură de jos este întemeiată învăţătura de sus. Cine nu-şi cinsteşte tatăl şi mama, pe care îi vede, cum Îl va cinsti pe Dumnezeu Tatăl, pe care nu Îl vede?

Începutul întregii gârboviri a Europei a fost necinstirea părinţilor, a celor trupeşti şi a celor duhovniceşti. De atunci a început să-i crească cocoaşa din spate, precum cea a cămilei, de atunci a început să i se împreuneze capul cu genunchii. De aceea nu vede nimic din cele cereşti şi nu înţelege nimic din cele duhovniceşti. Ea vede şi înţelege numai ce e vierme sau muşuroi de viermi.

Fiţi cu luare aminte, fraţilor, şi învăţaţi să vă cinstiţi părinţii. Aceasta este toată porunca lui Dumnezeu, temelia tuturor celorlalte porunci ale lui Dumnezeu. *Cinsteşte pre tatăl tău şi pre muma ta, ca să fie ţie bine şi să trăieşti mult pre pământul cel bun, carele Domnul Dumnezeul tău dă ţie.* /Ieş. 20:12/ Iar noi adăugăm, în duhul Evangheliei: şi să moşteneşti împărăţia Tatălui tău ceresc, cea fără de sfârşit. Amin.

80 Totul are sfârşit, afară de mila lui Dumnezeu. Aceasta s'a descoperit în istoria îndărătnicului neam al lui Israíl. Şi adâncul mării se poate măsura, dar durerea lui Dumnezeu pentru oameni nu se poate măsura. Aceasta s'a arătat în sudoarea însângerată ce a picurat de pe fruntea lui Hristos în grădina Ghethsimani.

Dumnezeu aşteaptă şi aşteaptă. Ce aşteaptă Dumnezeu? Dumnezeu nu aşteaptă un om care să arate calea neamurilor şi să le dea legi de purtare mântuitoare. Nu aceasta aşteaptă Dumnezeu, căci deja s'a petrecut. Messía s'a arătat o dată, a arătat calea şi a dat Legea. Pe un al doilea nu-l pot aştepta neamurile. Dumnezeu, aşadar, nu aşteaptă vreun alt Messía, nici vreun cârmuitor, comandant de oaste sau înţelept genial. Toate acestea au fost, şi toate sânt nefolositoare pentru viitorul omenirii, pentru fericirea neamului omenesc.

Dumnezeu aşteaptă în vremea noastră un popor. Nu un om, ci un popor întreg, care să se dăruiască Domnului din toată inima şi să-i slujească doar Lui. Dumnezeu nu aşteaptă un om înalt cât Himalaia ca să „călăuzească" şi să „salveze" omenirea. Pe acesta îl aşteaptă necreştinii şi nebunii. Dumnezeu aşteaptă un popor care să se plece în faţa Lui asemenea furnicarului înaintea omului, un popor care să slujească tuturor popoarelor cu dragoste, prin lumina adevărului şi pilda curăţiei.

În vremea noastră, toate tind spre întreg, spre adunare, spre colectivitate. Popoarele iau ca pildă alte popoare. Europa l-a trădat pe Dumnezeu şi, astfel, a trădat şi toate popoarele. Scârba tuturor popoarelor de pe faţa pământului pentru ea nu se poate povesti, nici înfăţişa. Nici cei mai lipsiţi de minte nu i-ar urma de bunăvoie.

Oare poporul Sârb este dornic să împlinească aşteptarea lui Dumnezeu? Sfântul Proroc Isaía a scris cum l-a văzut pe Dumnezeul din ceruri *şezând pre scaun înalt şi preaînălţat,* de la care a auzit un glas:

Pre cine voiu trimite? Şi cine va merge către norodul acesta? Atunci Isaía a zis: *Iată eu sânt, trimite-mă.* /Isa. 6:1,8/

Lui Dumnezeu îi trebuie astăzi nu un om, ci un popor. Şi Dumnezeu pune iarăşi aceeaşi întrebare: *Pre cine voiu trimite? Şi cine va merge către norodul acesta?*

Ai tu oare, popor Sârb, îndrăzneală să răspunzi şi să zici precum marele Isaía: *Iată eu sânt, trimite-mă, Doamne*?

Ai putea s'o faci, singur între toate popoarele, numai să vrei. Steagul tău purtând semnul crucii te călăuzeşte spre aceasta. Voievozii tăi purtători de cruce te călăuzesc spre aceasta. Trecutul tău de Golgothă te călăuzeşte spre aceasta. Toate adâncurile pătimirii tale şi toate înălţimile viziunilor tale te călăuzesc spre această menire. Toţi sfinţii şi eroii tăi, neobişnuiţi şi deosebiţi de toţi ceilalţi, binecuvântează această cale. Câmpurile tale de luptă şi nenumăratele jertfe de tineri şi copii te îndeamnă spre această datorie. Ai putea, dar, oare îndrăzni, tu, cel mai îndrăzneţ dintre toate popoarele, să răspunzi şi să zici Domnului: *Iată eu sânt, trimite-mă*?

Ferice de tine, dacă te îmbărbătezi să rosteşti şi să urmezi aceste cuvinte. Ar fi în duhul trecutului tău, al întregului tău trecut ce stă sub semnul lui Hristos şi al libertăţii. Iar popoarele pământului au trebuinţă de Hristos şi de libertate ca de pâine, de apă şi de aer. E un lucru greu, vei zice. Dar este oare vreun neam între neamurile lui Iaféth care să fi fost mai încercat în nevoi decât tine?

Acea menire e pentru un popor mare, nu pentru unul mic, vei zice. Nu vorbi astfel. Căci tocmai popoarele mari au stricat totul, au încurcat totul, au căzut de la Hristos şi le-au stricat şi pe toate celelalte popoare ale lumii. Cei slăbănogi nu pot fi pildă de sănătate pentru nimeni. Avem nevoie, mai mult decât orice, de un model de sănătate, de suflare de viaţă adevărată, de lumină a adevărului veşnic, căci aceste popoare mari sânt doar nişte chipuri înceţoşate,

fără sănătate, fără viaţă adevărată, fără lumină, fără adevăr, fără vederea cerului şi fără dragoste, dar le au din belşug pe toate celelalte. Şi toată bogăţia lor este ... *(text ilizibil în manuscrisul original).*

Însă şi noi sântem atinşi de aceeaşi boală; cum vom fi, aşadar, pildă de sănătate şi de tărie duhovnicească? La aceasta se poate răspunde uşor: e adevărat, şi voi, Sârbii, sânteţi atinşi; dar ei sânt bolnavi cu plămânii, cu inima şi cu creierul, iar voi aveţi doar o boală de piele. Întoarceţi-vă la scăldătorile voastre duhovniceşti, şi vă veţi lecui. Una din scăldători şi cea mai sfântă este mănăstirea Hilandár, alta Studéniţa, apoi Jícea, Sópociani, Graciániţa, Déciani şi Svéti Naúm, şi aşa pe rând, zeci după zeci şi sute după sute. Dar şi poporul Creştin cel simplu, ţăranii şi muncitorii, îţi este scăldătoare duhovnicească vie, în locul căreia cu greu s'ar găsi alta mai bună. Apoi Biserica neamului tău. Spală-te de trei ori, şi te vei însănătoşi: mai întâi în istoria ta eroică şi mucenicească, din care au mai rămas în picioare, ca mărturie, ctitoriile marilor tăi moşi şi strămoşi; a doua oară în poporul tău simplu, dar curajos şi binecredincios; iar a treia oară în minunata ta Biserică. Şi vei fi pe deplin sănătos. Atunci vei putea, cu frică şi cu cutremur, să te închini Domnului Dumnezeului cel Preaînalt şi, cu smerenie de rob, să spui: *Iată eu sânt, trimite-mă.* Să te ajute în înţelepciune, putere şi înţelegere Preasfânta Născătoare-de-Dumnezeu şi toţi sfinţii pe care-i prăznuieşti. Amin.

81

Îndrăzniţi, eu am biruit lumea /Io. 16:33/ a zis Domnul Iisus Hristos, Biruitorul satanei, al păcatului şi-al morţii. Aşa le-a zis iubiţilor Săi Apostoli. Iar după Înviere, le-a mai zis: *Iată eu cu voi sânt în toate zilele, până la sfârşenia veacului.* /Mat. 28:20/ Ţineţi minte, fraţilor, aceste două cuvinte ale lui Hristos:

„Eu am biruit" şi „Eu sânt cu voi până la sfârşit." În istoria tuturor neamurilor şi seminţiilor pământului nu se aminteşte să fi îndrăznit cineva vreodată să rostească aşa cuvinte. Căci aceste cuvinte nu sânt nişte cuvinte obişnuite, ci nişte stâlpi în jurul cărora se învârte viaţa întregii omeniri.

„Eu am biruit, Eu sânt cu voi!" Auziţi acest cuvânt, Sârbilor, repetaţi-l în fiecare zi vouă şi copiilor voştri, încrustaţi-l în inimile voastre, scrieţi-l pe casele voastre. Toate dorinţele voastre cele mai bune, cele mai înalte şi cele mai trainice sânt cuprinse în aceste cuvinte. Pe cine aţi iubi mai mult decât pe Cel ce a biruit moartea, satana şi păcatul? Cine aţi vrea să fie cu voi, nedespărţit, în acest veac, în moarte şi după moarte, decât El, Cel ce a biruit toată răutatea, toată spaima şi toată neputinţa?

Să fii Creştin înseamnă să primeşti în inimă aceste două cuvinte ale Mântuitorului Hristos şi să te conduci după ele. Să fii Creştin înseamnă să birui toate răutăţile prin Hristos Biruitorul. Şi, mai ales, să fii Creştin înseamnă să ştii şi să simţi prezenţa lui Hristos celui viu şi biruitor în fiecare zi şi în fiecare ceas. Aceasta înseamnă să fii Creştin. „Eu am biruit, Eu sânt cu voi!"

Dacă Hristos este biruitor cu noi, atunci El este cu noi şi în bucurii şi în suferinţe, ca să nu slăbim şi să cădem pradă întristării şi deznădejdii, după cum spune şi înţeleptul popor Sârb: *„La bine să nu te înalţi, iar la rău să nu deznădăjduieşti*." Căci Hristos cel biruitor este Stăpânul nostru în toate bucuriile şi Voievodul nostru în toate suferinţele, ca să nu biruiască nici patimile, nici oamenii. Să fim ostaşi ai nebiruitului Voievod, asemenea Lui în lumină, dreptate, curăţie, smerenie şi dragoste, în aceasta stă rostul vieţii Creştine.

Aceste lucruri le-ar fi putut şti şi poporul ales al lui Dumnezeu din Vechiul Legământ, şi mai mult poporul botezat al Noului Legământ. Dar aşa cum Evreii l-au trădat pe Iahve, Domnul

Atotţiitorul, şi au umblat după idoli păgâni, după vrăji şi ghicituri, aşa şi multe popoare botezate l-au trădat pe Hristos, Dumnezeu întrupat şi născut din Fecioară, şi au umblat după umbre, nimicuri, năluci şi închipuiri.

E nevoie, aşadar, de un nou început, cu un popor care să asculte de Dumnezeu. Să fie oare Sârbii acel popor? Tot trecutul lor mărturiseşte şi întăreşte aceasta. Cu adevărat, după prima sa răstignire, poporul Sârb trăieşte când înviere, când răstignire, răstignire şi iar răstignire, şi din nou răstignire. De ce? Pentru că atunci când Dumnezeu îl învie nu trăieşte precum un fiu, ci ca un rob; nu se poartă Creştineşte, ci păgâneşte; nu se poartă ca un fiu al luminii, ci ca un fiu al întunericului.

Fierarul câteodată aruncă de prima dată fierul care nu i se pare potrivit. Ia alt fier şi îl lucrează, de două, de trei ori, îl bagă în foc şi iarăşi îl bate, ca să scoată din el ceva bun. Sârbii nu ţin de primul fel, ci de al doilea. Dumnezeu nu i-a aruncat după prima călire, ci i-a băgat în foc de mai multe ori, ca scoată din ei ceva folositor şi măreţ.

Ce aşteptaţi, Sârbilor? Vreţi să fiţi aruncaţi împreună cu fierul cel vechi şi ruginit, precum deja multe alte popoare, sau vă veţi veni în fire după o trecere prin focul chinurilor şi veţi străluci ca neam al Dumnezeului celui Viu? Vreţi aceasta sau aceea? Dumnezeu va face cu voi după cum va vrea, urmând dorinţa marilor înaintaşi ai voştri iubitori de Hristos. Vă va arunca în cuptorul de foc, sub potop şi sabie străină, în peştera întunericului şi-n prăpăstiile răzvrătirii şi fărădelegii, până ce vă veţi veni în fire şi vă veţi întoarce către Dumnezeu şi către sine. Oare nu vă ruşinaţi, oare v'aţi pierdut cu totul ruşinea? Vreme de cinci sute de ani Dumnezeu v'a aruncat în foc şi v'a pus pe nicovala Lui, ca scânteile ieşite din voi să se răspândească în lumea întreagă; însă, în cele din urmă, când Domnul ţi-a dat libertatea, ai înţeles-o ca pe-un dezmăţ şi te-ai arătat ca fierul necălit,

nu ca oţelul. Oare nu te ruşinezi? Dacă Dumnezeu ar fi îmblânzit cinci sute de ani fiare sălbatice, oare acestea nu s'ar fi arătat mai bune decât tine?

De aceea îţi zic: Pocăieşte-te, vino-ţi în fire, trezeşte-te, adună-te, micşorează-te, opinteşte-te, închină-te, tămâiază-te, îngrijeşte-te, ca să fii popor al lui Dumnezeu şi Dumnezeu să îţi fie părinte şi călăuză. Amin.

RUGĂCIUNE

Împărătească, Maică a Împăratului Hristos,
care prin tine s'a arătat să ne facă fii şi fiice împărăteşti,
ţie aducem mulţămită pentru prea-multele bunătăţi,
şi acoperemântul şi ocrotirea de văzuţii
şi nevăzuţii noştri vrăjmaşi, din veac şi până în acest ceas.
Maică cea bună a lui Dumnezeu, înalţă rugăciunile şi cererile
noastre la Înălţimea Sa cea vecinică,
Cel fără de moarte Dumnezeul şi Împăratul Hristos, pe care ai
născut şi la feciorelnicii-ţi sâni ai hrănit.
Frica de Dânsul, Dreptul Judecător, a istovit toate puterile
noastre, şi nu mai îndrăznim să chemăm pe El
şi să-i aducem rugăciune.
Călcat-am legea dragostei Sale, dispreţuit-am chinurile Sale
până la sânge pentru noi, rătăcit-am în ţară străină, unde oamenii
nu se osebesc de porci, nici hrana oamenilor de-a porcilor;
l-am ocărât, l-am amărât, ne temem şi ne ascundem de Dânsul
precum Adam când a greşit în Rai.
Şi vedem acum că fără de minte am cugetat
şi fără de minte am umblat.
Dar precum vinovatul nu îndrăzneşte a se ruga Judecătorului,
ci caută pe cei apropiaţi Lui şi-i roagă să mijlocească la Judecător,
şi noi, ca nişte vinovaţi dintre cei mari, ca nişte păcătoşi dintre cei
negri de păcate; ca nişte nelegiuiţi, şi încă preacurvari, ca nişte
nebuni fără de minte, şi încă nemaiîntâlniţi, nu avem îndrăzneală
înaintea Sa, a Dreptului Judecător, ci venim la tine,
Maica cea bună a Dreptului Judecător Hristos.
Soleşte pocăinţa noastră şi ale noastre rugăciuni,
ca să preaslăvim pe tine, precum părinţii noştri Sârbi care ţie

s'au rugat şi de la tine bucurie au primit, şi-au mărturisit şi-au întărit aceasta cu pecetea multor biserici ridicate în cinstea ta.

Ţie ne rugăm, Împărătească, Maică a Împăratului Hristos,
du înaintea fiului tău, Dumnezeului şi Mântuitorului nostru,
aceste rugăciuni:

Iată-ne pe noi, Doamne, toţi păcătoşii Tăi Sârbi,
în duh şi adevăr, închinându-ne celor sfinte ale Tale.

Iată-ne în cetatea cea sfântă a Ierusalimului, întru care proroceau Davíd şi Prorocii întruparea Ta. Închinămu-ne Siónului Tău cel sfânt şi ne rugăm Ţie, iartă-ne pe noi şi ne mântuieşte. Amin.

Iată-ne în Nazarétul cel sfânt, întru care Preasfânta Maica Ta a primit Bunavestire a măritului Arhanghel Gavriíl, cum că pe Tine va zămisli de la Duhul Sfânt şi Împărat Te vei naşte, a căruia Împărăţie nu va avea sfârşit. Închinămu-ne şi ne rugăm Ţie:
iartă-ne pe noi, păcătoşii, şi ne mântuieşte.

Iată-ne în peştera Vithléemului, unde oareşcând închidea Davíd
oile neînţelegătoare şi mieii săi, întru care Te-ai născut,
Cuvinte al lui Dumnezeu, căruia s'au închinat păstorii
şi Màghii; acolo unde steaua a strălucit şi a călăuzit către Tine,
acolo unde îngerii cântau slavoslovie:

Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace,
între oameni bunăvoire, iată-ne şi pe noi, păcătoşii Sârbi,
închinându-ne Ţie şi rugându-te: greşit-am, Doamne Iisuse,
iartă-ne pe noi şi ne mântuieşte.

Iată-ne pe urmele Tale, întru toate cetăţile şi satele prin care ai
umblat, şi ai propoveduit bunavestire a vieţii vecinice,
şi ai lucrat minuni; sărutăm fiecare urmă a Ta,
îţi slăvim dumnezeirea şi ne rugăm Ţie:
iartă-ne pe noi, păcătoşii Sârbi, şi ne mântuieşte.

Iată-ne la râul cel sfânt al Iordánului, întru care

Te-ai botezat, şi la iezerul unde ai ales pescarii a fi Apostoli,
şi pe Thavór, unde Te-ai schimbat la faţă, şi în Sión unde,
la Cina cea de Taină, Împărtăşirea cu Trupul şi Sângele Tău
o ai rânduit spre mântuire, şi în Vithanía unde pe Lázăr
ai înviat, şi în Biserica lui Solomón unde
te-ai împotrivit făcătorilor de rele.
Întru toate aceste locuri, ne închinăm Ţie şi pe Tine rugăm:
iartă-ne pe noi, Iisuse, Fiul lui Dumnezeu,
iartă, iartă şi ne mântuieşte.
Iată-ne la înfricoşata Golgothà, pe care ai fost răstignit
şi cu patimi ai mărturisit arătarea Ta,
şi la mormântul dintru care ai înviat,
şi în Eleon, de unde Te-ai înălţat.
Pretutindenea ne pocăim de păcatele noastre,
pretutindenea cu pocăinţă plângem.
Pe Tine slavoslovim şi Ţie ne rugăm: Doamne, iartă, miluieşte
şi mântuieşte pe noi, păcătoşii Tăi Sârbi.
Nimenea nu ne poate ierta de nu ne ierţi Tu, căci am greşit Ţie.
Nimenea în cer şi pe pământ nu ne poate mântui de văzutul şi
nevăzutul rău, fără de Tine, Doamne, căruia s'a dat
toată puterea în cer şi pe pământ.
Greşit-am, iartă-ne, pentru rugăciunile preacuratei
Maicii Tale şi pururea Fecioarei Maria.
Ţie se cuvine slavă şi slavoslovie, şi puterea şi stăpânia
şi închinăciunea, de la toate neamurile şi noroadele cereşti
şi pământeşti, în tot veacul şi în veci,
împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh.
Amin.

CUPRINS

Colecția
SFÂNTUL
NICOLAE VELIMIROVICI

Sfântul Nicolae Velimirovici
Episcopul Ohridei şi Jicei
PRIN FEREASTRA TEMNIȚEI

Traducerea a fost făcută după originalul în limba Sârbă/ Свети Владика Николај Жички, Кроз тамнички прозор, Изабрана дела у 10 књига – књига бр. 7, Глас Цркве, Ваљево, 1996
Traducători/ Ionuț și Sladjana Gurgu

Redactor/ Radu Hagiu
Layout și dtp/ Atelieruldegrafică.ro
Tipar/ Accent Print Suceava

Editura Predania/
CP 67, OP 13 București
www.predania.ro

Distribuție/ Balkan Press
0747.499.930

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

NICOLAE AL OHRIDEI ȘI JICEI, st.

PRIN FEREASTRA TEMNIȚEI

SFÂNTUL NICOLAE VELIMIROVICI

---

traducere/ Ionuț Gurgu, Sladjana Gurgu

București, **Predania** 2009

ISBN 978-973-87621-3-8

I. Gurgu, Ionuț (traducător)

II. Gurgu, Sladjana (traducător)

28